

ספר

היא תתהלל

אוצר בלום של מאמרים ופנינים, הדרכות
והלכות, מוסר והנהגות, מלקטים מדברי
חז"ל ומספרי הלכה ומוסר, בענין הצניעות
הראויה לאשה יראת ה' היא תתהלל

יוצא לאור פה עיר הקדש ירושלים תובב"א שנת תשע"ד

הספר "היא תתהלל" יוצא לאור
על ידי ארגון לחיזוק הצניעות "נפשנו"

ניתן להשיג את הספר
וכן עוד חומר רב איכותי ומגוון בענייני צניעות
בטל': 052-7652509

נדפס על נייר שאין בו חילול שבת

”שָׁקַר הַחֹן וְהַבֵּל הַיָּפִי אִשָּׁה
וְרֵאת ה' הִיא תַתְּהַלֵּל” (משלי לא ל).

כָּל מִי שֶׁהִיא בַּת יִשְׂרָאֵל, צָרִיכָה לְהִיּוֹת
זְהִירָה בְּכָל דְּבַר שֶׁשָּׁאֵף בּוֹ צְנִיעוּת, כִּי
זֶה הוּא יַפְיָה וְזֶה הוּא שְׁבָחָה, וְזֶה הוּא
הַתְּכַשִּׁיט הַמְּבַחֵר שֶׁיְכוּלָה לְהַתְּקַשֵּׁט
בוֹ, כִּי ”כָּל כְּבוֹדָה בַּת מְלֶכֶת פְּנִימָה”.
וְכָבֵד סֵפֶר בְּשִׁבְחָהּ שֶׁל אִשָּׁת חֵיל הַמְּלֶכֶת
הַחֹכֶם, וְהוֹדִיעַ לְרַבִּים כִּי ”שָׁקַר הַחֹן
וְהַבֵּל הַיָּפִי, אִשָּׁה יְרֵאת ה' הִיא תַתְּהַלֵּל”.
(רבי משה חגיז זצ”ל בספרו אלה המצות מצוה תקמוג).

הגאון רבי נפתלי נוסבוים שליט"א

אב"ד בד"ץ אהבת שלום ירושלים

בס"ד

אב ע"ד

הנני בזה בשבח המגיע לכתבים אודות הספר החשוב "היא תתהלל" שמבוסס על מאמרי חז"ל וספרי הפוסקים ובעלי המוסר וכו' מכל הדורות בענין צניעות כל מיני אופנים, וכפי שידוע מספה"ק וחז"ל גודל מעלת נושא זה, וכפי שליטת וערך הרב המחבר שליט"א ה"ה הרב ר' אברהם זיאת שליט"א.

ובודאי שהספר ראוי לעלות על שולחן מלכים מאן מלכי רבנן, ויגרום חיזוק בנושא זה, וכשעוסקים בספר הנ"ל ובמאמרים החשובים שבספר, בודאי יגרום חיזוק הן לעצמו והן לאחרים, ויתרבה כבוד שמים להולכים בדרך התורה והיראה אכי"ר.

הכ"ד לכב' המצוה

נפתלי נוסבוים

הרב נפתלי נוסבוים
אבי"ד בבד"ץ שע"י ישיבת אהבת שלום
וראש ישיבת חיי-משה
ירושלים

בס"ד, תאריך _____

ג

הנני בזה בשבח המגיע לכתבים אודות הספר החשוב "היא תתהלל" שמבוסס על מאמרי חז"ל וספרי הפוסקים ובעלי המוסר וכו' מכל הדורות בענין צניעות כל מיני אופנים, וכפי שידוע מספה"ק וחז"ל גודל מעלת נושא זה, וכפי שליטת וערך הרב המחבר שליט"א ה"ה הרב ר' אברהם זיאת שליט"א. ובודאי שהספר ראוי לעלות על שולחן מלכים מאן מלכי רבנן, ויגרום חיזוק בנושא זה, וכשעוסקים בספר הנ"ל ובמאמרים החשובים שבספר, בודאי יגרום חיזוק הן לעצמו והן לאחרים, ויתרבה כבוד שמים להולכים בדרך התורה והיראה אכי"ר.

הגאון רבי שמאי קהת הכהן גראס שליט"א

מו"צ דקהל מחזיקי הדת ירושלים

בס"ד

ב' מנ"א תשע"ד יע"א

הנה הארגון החשוב נפשונו טורחים ויגעים במסירות רבה לחזק ולפאר ולרומם את ענין הצניעות, ובחסדי ה' רואים ברכה רבה בעמלם, וכעת הראני הרב אברהם זיאת שליט"א את הספר הנפלא "היא תתהלל", והוא ליקוט בענין הצניעות ומעלתה וגודל שכרה ודרכי הצניעות, בשילוב דברי אגדה ומוסר מתוך דברי חז"ל וספרים קדושים, והדברים מסודרים לפי נושאים בטוב טעם ודעת, ויכול להביא תועלת מרובה לקובעים לימודם בספר זה, שעל ידי זה יתחזקו בצניעות וקדושה ויראת שמים, וכידוע רבו הנסיונות בדורינו, ובפרט ראוי לעורר על פרצת המחשב והאינטרנט אשר רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה, ולדאבונינו מעשים שבכל יום ששומעים על נופלים ברשת זו, ושומר

נפשו ירחק מהם בתכלית, ויעויין בבית יוסף (אה"ע סימן כ"א) בשם רבינו יונה גודל שכרם של כל המתרחקים מעבירה, "זוכה ותחזינה עיניו בנועם ה' מדה כנגד מדה, שכך אמרו רבותינו ז"ל כל הכובש עיניו מן העריות זוכה ומקבל פני שכינה".

וראתי להביא פה את דברי מרן הגר"ש ואזנר שליט"א בשו"ת שבט הלוי בח"ד או"ח סימן א'), ובח"ז (או"ח סימן י"א) וז"ל: מה שהנשים לומדות ומרגילות עצמן לנהוג במכונית, הנה מן הנסיון למדתי שהוא דבר שראוי לאסרו איסור גמור, כי

ב' מנ"א תשע"ד יע"א

הנה הארגון החשוב נפשונו טורחים ויגעים במסירות רבה לחזק ולפאר ולרומם את ענין הצניעות, ובחסדי ה' רואים ברכה רבה בעמלם, וכעת הראני הרב אברהם זיאת שליט"א את הספר הנפלא "היא תתהלל", והוא ליקוט מאמרים בהלכה ובאגדה ודברי מוסר מתוך דברי חז"ל וספרים קדושים בענין הצניעות ומעלתה וגודל שכרה ודרכי הצניעות, והדברים מסודרים לפי נושאים בטוב טעם ודעת, ויכול להביא תועלת מרובה לקובעים לימודם בספר זה, שעל ידי זה יתחזקו בצניעות וקדושה ויראת שמים, וכידוע רבו הנסיונות בדורינו, ובפרט ראוי לעורר על פרצת המחשב והאינטרנט אשר רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה, ולדאבונינו מעשים שבכל יום ששומעים על נופלים ברשת זו, ושומר נפשו ירחק מהם בתכלית, ויעויין בבית יוסף (אה"ע סימן כ"א) בשם רבינו יונה גודל שכרם של כל המתרחקים מעבירה, "זוכה ותחזינה עיניו בנועם ה' מדה כנגד מדה, שכך אמרו רבותינו ז"ל כל הכובש עיניו מן העריות זוכה ומקבל פני שכינה".

וראתי להביא פה את דברי מרן הגר"ש ואזנר שליט"א בשו"ת שבט הלוי בח"ד או"ח סימן א'), ובח"ז (או"ח סימן י"א) וז"ל: מה שהנשים לומדות ומרגילות עצמן לנהוג במכונית, הנה מן הנסיון למדתי שהוא דבר שראוי לאסרו איסור גמור, כי כעם הלימוד גרם כבר גורם לפריעות, והוא הדין הנמור מכל כבודה בת מלך פנימה, כמו שעצם הנדונה הוא ממש לחזק מכל כבודה בת מלך פנימה, ואשר חשיפת עצמה כזה בשווקים וברחובות לעין כל רואה, נבשלת ומפשלת את האדמות, ואין דרכה של אישה בהיכנס, עיני פסחים וק"ו : ג"א. ולבי אומר לי שראו אתה הסיבות של האמנות הנחלת שנעשים בדרכים המפלים כל כך חללים הורגו כבר מורים וצדיקים... נהוגת הנשים גורם מכשול גדול רוחני לחן ולאחרים... כעת הנשים שאננם שולמת על עצמן בעת צרה ורוח, ומשורבות כמה פעמים בהאונת האלה ע"ל. וישמע הבם ויחזק לקח.

יצר היספ ליתן מורו ואלו שלמה יצאק ברחב אמונתו תן צ"ע
ע"ה תענית בו יתחיל ברכותי לפיכך תחזק ותעל לבין העם
למנוח שלמה יצאק ברכותי לפיכך תחזק ותעל לבין העם
ותחיל יתירה ח"ת סבת למחשבותיו וצ"ע (צ"ע) א"א
ב"ה

עצם הלימוד גרם כבר וגורם לפריצות, והוא ההיפך הגמור מכל כבודה בת מלך פנימה, כמו שעצם הנהיגה הוא ממש להיפך מכל כבודה בת מלך פנימה, האשה חושפת עצמה בזה בשווקים וברחובות לעין כל רואה, נכשלת ומכשלת את האחרים, ואין דרכה של אשה במרכב, עיין פסחים (דף ג ע"א). ולבי אומר לי שהוא אחד הסיבות של האסונות הגדולות שנעשים בדרכים המפילים כל כך חללים והרגו כבר טובים וצדיקים... נהיגת הנשים גרום מכשול גדול רוחני להן ולאחרים... טבע הנשים שאינם שולטות על עצמן בעת צרה ודוחק, ומעורבות כמה פעמים בתאונות האלה עכ"ל. וישמע חכם ויוסף לקח.

וגם כן הספר מחזק מאוד לאלו שממשיכים לילך בדרכי אמותינו הקדושות ע"ה וכל הקורא בו יתחזק בדברים שצריכין חיזוק והנני מברך הבעל מחבר שיתקבלו דבריו בקרב המון עם וזכות הרבים יהי תלוי בו, והשי"ת יערה רוח טהרה ממרום ועי"ז נזכה לגאולה שלימה בב"א.

בעה"ח הק' שמאי קהת גראס הכהן

הגאון רבי משולם משולמי שליט"א

דיין ומו"צ בבי"ד דהגר"נ קרלין שליט"א

בס"ד, ערב ר"ח שבט תשע"ד

לכבוד

ארגון "נפשנו" המרבה פעלים לחיזוק הצניעות בישראל.

רוב ברכה והצלחה,

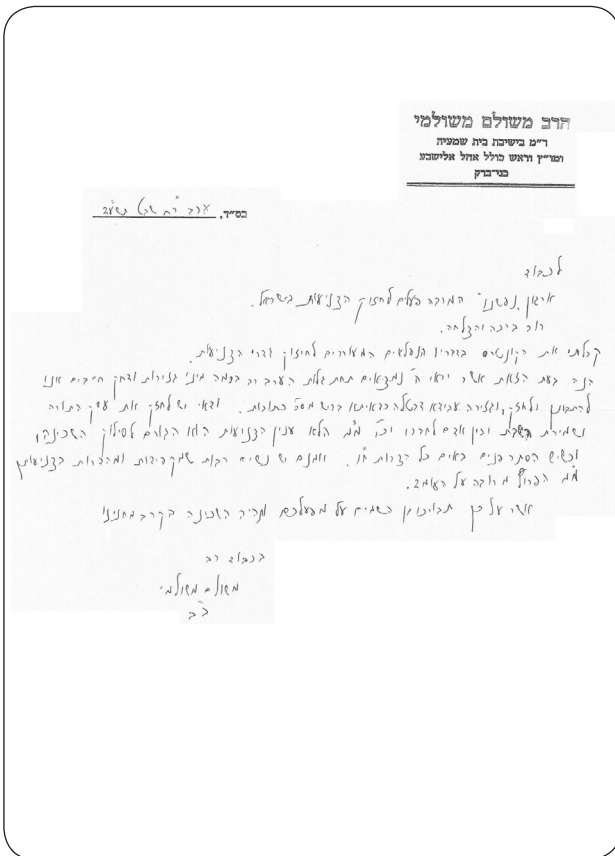
קבלתי את הקונטרס בדבריו הנפלאים המעוררים לחיזוק גדרי הצניעות. הנה בעת הזאת אשר יראי ה' נמצאים תחת גלות הערב רב בכמה מיני גזירות ודחק חייבים אנו להתבונן ולחזק, וגזירה עבידא דבטלה כדאיאתא בריש מסכת כתובות. ודאי יש לחזק את עסק התורה ושמירת השבת ובין אדם לחברו וכו', מכל מקום הלא ענין הצניעות הוא הגורם לסילוק השכינה, וכשיש הסתר פנים באים כל הצרות חס ושלום. אמנם יש נשים רבות שמקפידות ומהדרות בצניעותן מכל מקום הפרוץ מרובה על העומד.

אשר על כן תבורכו מן השמים על מפעלכם ותהיה השכינה בקרב מחנינו.

בכבוד רב

משולם משולמי

ב"ב

הגאון רבי ברוך שרגא שליט"א

ראש אבות בתי הדין ירושלים

בס"ד

סדר ואתם הדבקים בה' חיים כולכם היום, התשע"ד לפ"ג

הן אתא קדמנא האי גברא קדישא רב פעלים פרוי קודש הילולים: הרה"ג ר' אברהם זיאת שליט"א, מיקירי קרתא דשופריא, אשר עושה גדולות ונצורות להביא את התודעה בקרב כל שכבות הציבור את המודעות והחשיבות של גדרי הצניעות והקדושה בישראל, ומתניתיה בידיה "היא תתהלל" אשר קיבץ כעמיר גורנה מדברי רבותינו הראשונים והאחרונים בחשיבות של גדרי הצניעות וידועים דברי הזוהר שאשה שהיא צנועה זוכה לבנים ת"ח, ובנים שהם חשובים בדור, ועל זה היה אומר הגאון ר' יהודה צדקה זצוק"ל, על אותם נשים שלא מקפידות על גדרי הצניעות אפילו שבעלה צדיק וחסיד לא יוכל לזכות לבנים ת"ח שכתוב כי השתות יהרסון צדיק מה פעל, שתות בערבית זה נשים כי השתות יהרסון ע"י שאינן מקפידות בצניעות, צדיק מה פעל מה יש בכוחו לפעול.

ואפיריון נמטיה על פעולותיו הברוכות לא רק בהוצאת הספר אלא בהשפעה נכונה בדברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב.

ולא נצרכה אלא לברכה כי חפץ ה' בידו יצלח להגביר גבולות הקדושה מאחר ואנחנו בסוף האלף השישי שהוא היסוד עבר קציר כלה קיץ ועדיין לא נושענו ועל ידי שמירת הגדרים והסיגים שקבעו לנו רבותינו בכל הדורות יקויים בנו הפסוק ישראל נושע בה' תשועת עולמים אמן.

Rabbi Baruch Shraga
Rav of Givat Shapira
Head of Rabbinical courts
of the Jerusalem Rabbinat

ברוך שרגא
רב דגבעת שפירא
וראש אבות בתי הדין
דבנות ירושלים

בס"ד

סדר ואתם הדבקים בה' חיים כולכם היום, התשע"ד לפ"ג

הן אתא קדמנא האי גברא קדישא רב פעלים פרוי קודש הילולים: הרה"ג ר' אברהם זיאת שליט"א, מיקירי קרתא דשופריא, אשר עושה גדולות ונצורות להביא את התודעה בקרב כל שכבות הציבור את המודעות והחשיבות של גדרי הצניעות והקדושה בישראל, ומתניתיה בידיה "היא תתהלל" אשר קיבץ כעמיר גורנה מדברי רבותינו הראשונים והאחרונים בחשיבות של גדרי הצניעות וידועים דברי הזוהר שאשה שהיא צנועה זוכה לבנים ת"ח, ובנים שהם חשובים בדור, ועל זה היה אומר הגאון ר' יהודה צדקה זצוק"ל, על אותם נשים שלא מקפידות על גדרי הצניעות אפילו שבעלה צדיק וחסיד לא יוכל לזכות לבנים ת"ח שכתוב כי השתות יהרסון צדיק מה פעל, שתות בערבית זה נשים כי השתות יהרסון ע"י שאינן מקפידות בצניעות, צדיק מה פעל מה יש בכוחו לפעול.

ואפיריון נמטיה על פעולותיו הברוכות לא רק בהוצאת הספר אלא בחשפעה נכונה בדברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב.

ולא נצרכה אלא לברכה כי חפץ ה' בידו יצלח להגביר גבולות הקדושה מאחר ואנחנו בסוף האלף השישי שהוא היסוד עבר קציר כלה קיץ ועדיין לא נושענו ועל ידי שמירת הגדרים והסיגים שקבעו לנו רבותינו בכל הדורות יקויים בנו הפסוק ישראל נושע בה' תשועת עולמים אמן.

ביקרא דאורייתא

ברוך שרגא

הגאון רבי עמרם אופמן שליט"א

מו"צ בהעדה החרדית ירושלים

בס"ד, יום ו' עש"ק לסדר "והיה לשכים בעיניכם ולצננים בצדיכם" כ"ז תמוז ע"ד הובא לפני ספר חשוב שנתחבר ע"י אברכים יראי אלקים לחיזוק גדרי הצניעות בשם "היא תהלל".

וכל מה שמרבים לדבר ולכתוב בעיני הצניעות אשר בעו"ה ירד מטה מטה ובפרט במלבוש הנקרא גופיה רח"ל שהיא איסור דאורייתא וכמבואר בש"ך ובי"ח הל' אבלות - וצריכים חיזוק והצניעות מצלת מן המזיקין ומרעין בישין ומכלל הן אתה שומע לאו. ודברים היוצאים מן הלב יכנסו ללב וישוטטו רבים ותרבה הדעת וכבר הבטיחו חז"ל שאשה המתנהגת בצניעות הלבוש זוכה לבנים יקרים ומרבה השפע בבית ומביא להשראת השכינה בבתי בני ישראל.

נ.ב. בענין השאלין תתייעץ כל אשה בבעלה וברבותיו.

ובאתי על החתום

עמרם אופמן

RABBI AMRAM OPPMAN
29 YEchezkel ST.
JERUSALEM E. ISRAEL

עמרם אופמן
מ"ן בהעדה החרדית ירושלים
רחוב יחזקאל 29 ירושלים ת"ז
טל: 02-5821998

הגאון רבי עמרם אופמן שליט"א
הוא מן דגולי גדולי ישראל ונראה לטוב
הוא מן דגולי גדולי ישראל ונראה לטוב
הוא מן דגולי גדולי ישראל ונראה לטוב
הוא מן דגולי גדולי ישראל ונראה לטוב

ואם שם שם שם שם שם שם שם שם שם שם
ואם שם שם שם שם שם שם שם שם שם שם
ואם שם שם שם שם שם שם שם שם שם שם
ואם שם שם שם שם שם שם שם שם שם שם

ואם שם שם שם שם שם שם שם שם שם שם
ואם שם שם שם שם שם שם שם שם שם שם
ואם שם שם שם שם שם שם שם שם שם שם
ואם שם שם שם שם שם שם שם שם שם שם

ואם שם שם שם שם שם שם שם שם שם שם
ואם שם שם שם שם שם שם שם שם שם שם
ואם שם שם שם שם שם שם שם שם שם שם
ואם שם שם שם שם שם שם שם שם שם שם

ואם שם שם שם שם שם שם שם שם שם שם
ואם שם שם שם שם שם שם שם שם שם שם
ואם שם שם שם שם שם שם שם שם שם שם
ואם שם שם שם שם שם שם שם שם שם שם

הגאון רבי מנחם מנדל פוקס שליט"א

רב ור"מ דקרית שומרי החומות רמות, ומו"צ בהעדה החרדית

בס"ד

הובא לפני הספר הנכבד "היא תתהלל", פרי עמלו של הרב אברהם זיאת שליט"א, אשר עמל ויגע ללבן את נושאי ועניני הצניעות, ולסדרם בסדר נפלא, ולציין מקורות לכל ענין, הכי קרא שמו "היא תתהלל", שקביעות הלימוד בספר זה, וקיום הדברים הכתובים בו, יכול לעזור להיות "אשה יראת ה' היא תתהלל".

בימים אלו אשר עת צרה היא ליעקב עלינו להקפיד ביתר שאת וביתר עוז לשמור על קדושת המחנה, כנאמר בתורה הקדושה: "כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך... והיה מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך". וכתב מרן החפץ חיים זצ"ל (מכתב גלוי ר"ח תמוז תרפ"ד) וז"ל אל כבוד הרבנים והאדמו"רים די בכל אתר ואתר אולי יש בידכם לתקן דבר מה... והנה ידוע לכל כשפורצת תבערה בכרם המלך והלהבה גדולה מאד, הכרוז יוצא מגדולי המלך לאנשי העיר, התחזקו, התחזקו, כולכם לכבות האש באיזו עצה שתוכלו, כי כרם המלך בוער באש, ואם תתעצלו בדבר תדעו כי בנפשכם הוא, ומורדים תקראו כי אינכם חוששים לכבודו, ואם תתחזקו כראוי ותכבו את האש יקבל כל אחד את שכרו ברוב כבוד לפי ערך התחזקותו, כן הדבר בעניננו, כי הנה ידוע שכל ישראל נקראים כרם ה', כמו שנאמר "כי כרם ה' בית ישראל", ובעונותינו הרבים תבערה גדולה נפלה בכרמו בכמה מקומות על ידי ה"מודה" (אופנה, STILE), כי מתגבר כוח הטומאה מאד על ידי זה... וממילא נפסקה ההשפעה והברכה מכל אחד ואחד מעסקיו, ונסכבו על ידי זה כל הצרות הרעות, כמו שכתוב בספרים הקדושים, על כן החוב מוטל על כל איש ואיש לכבות את האש הנוראה הזאת, ולתקן בביתו שיהיה הכל עשוי כדין ולא יתנהגו בפריצות חס ושלום, ויזכה עבור זה שיצאו ממנו בנים ישרים וקדושי עליון עכ"ל.

יש לדעת שהצניעות מורה על עדינות ואצילות הנפש וטהרתה, וגם גורמת לכך, ומלבד החיוב המוטל על האשה להתלבש ולנהוג בצניעות מחוץ לביתה כדי למנוע מכשול, הרי שמצד הרגשתה והכרתה שהיא בתו של מלך, גם בחדרי חדרים כשאין רואה היא מתנהגת בצניעות, וכמו שכתוב: כל כבודה בת מלך פנימה, וכמובא בגמרא (יומא מ"ז ע"א) במעשה קמחית, שזכתה לראות את שבעה בניה כהנים גדולים, ושאלה חכמי ישראל בעבור מה זכתה לזה, והשיבה שמעולם לא ראו קורות ביתה את שער ראשה, וביאר המהר"ל (נתיב הצניעות פרק א') שבזכות הצניעות הפנימית זכתה מדה כנגד מדה לבנים כהנים גדולים הנכנסים לפני ולפנים.

הצניעות היא מהותה ומציאותה ושלמותה של בת ישראל, כמובא במדרש (בראשית רבה פי"ח) שכשברא הקב"ה את האשה על כל אבר ואבר שהיה בורא בה היה אומר תהא אשה צנועה אשה צנועה. ויש להבין מה הטעם שהיה הקב"ה אומר זאת על כל אבר בנפרד, וגם למה כפל דבריו וביקש זאת שתי פעמים, וההסבר לכך הוא שיש צניעות באברים, שצריך להיות בצניעות בכל אבר ואבר, ולדוגמא הלובשת שרוולים ארוכים עד כף היד ובגדים ארוכים, ואינה מקפידה על צוארון סגור, הרי היא מאבדת את מעלת הצניעות, ולבד מצניעות האברים יש צניעות גם בהליכות ובהתנהגות, ולכן כפל הקב"ה וביקש על כל אבר ואבר תהא אשה צנועה, על צניעות האברים, והוסיף וביקש שנית: אשה צנועה, על הצניעות הכללית.

ולפי זה יש לבאר את דברי בעל הטורים (בראשית א' כ"ח) שכתב: "זכר" בגימטריא ברכה. "ונקבה" בגימטריא קללה עכ"ל. וכן המהר"ל (נתיב הצניעות סוף פרק א') כותב: זכר בגימטריא ברכה, וכל

ברכה הוא בסמוי ובנסתר מן העין, אבל הנקבה הפך זה, שלשון נקבה כמו "ויקוב את ה'", שהוא קללה, והוא לשון "נקבה שכרך עלי ואתנה", שהוא לשון מפורש, שהמפורש אינו סמוי, ולכך הוא לשון קללה גם כן עכ"ל.

ולכאורה קשה איך אפשר לומר שנקבה היא קללה, אדרבה בגמרא (יבמות ס"ב ע"ב) מובא שהשרוי בלא אשה שרוי בלא ברכה, וכן מובא בגמרא (ב"מ נ"ט ע"א) שאין הברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו, וכן איתא באגרת

וה' שפס' ז' זיגמ יכאח אמור אור הנצלות ונקבונגו רבת
ישאר תהפרת הפנה רב בית ובלאז' ועשו יי מקתל ולפניו שלפי
וב' האשק חל יתלפי בעק סוף, והיוו ברקב אצורה אדם ואלו וכל
צ' א' ויתח.
וכברת הנצלות כפולו לפי אלו היתורה הלגיה וכלו למורן
תב' רצלה נשפי צקתה אצורו זלחתנו למרוב, אף נצא יז' אלו
שתי טעם אלוים ואלוים כצוה, וכו' צחסי אשתי אצורו אצורו (פלאו)
צ' היתורה הפלה רב
א' ויתח ואלו

התשובה לרבינו יונה שכל עם ישראל יסודו ועיקרו תלוי בנשים צדקניות, ולכן כתוב אל תטוש תורת אמך, וכן אמרו חז"ל (סוטה י"א ע"ב) שנגאלו בזכות נשים צדקניות, וגם הגאולה העתידה תהיה בזכותן (כמובא בילקוט סוף רות) ובחז"ל מצינו המון שבחים על בת ישראל כיסוד היהדות.

אכן לפי דברי המדרש מובנים היטב דברי המהר"ל, שאם נחשב את התיבה "צנועה" יצא בגימטריא 221, ועם חמשה אותיות [שהם האברים של התיבה, כנגד צניעות האברים], ובצירוף הכולל, [כנגד הצניעות הכללית בהתנהגות], יצא 227 וזה עולה בגימטריא ברכה, ולכן מי שאינה שומרת על הצניעות בפרטות ובכללות, הרי היא מפסידה את הברכה, אך מי שהיא צנועה בשלימות אדרבה גם היא גימטריא ברכה, וזוכה לברכה גדולה, ולהיות כלי מחזיק ברכה, וכמובא בזה"ק (הובא במשנ"ב סימן ע"ה ס"ק י"ד) בעלה מתברך בכל הברכות בעבורה בגשמיות וברוחניות, וזוכים לבנים ובני בנים צדיקים זרע ברך ה', ולאושר ועושר, וביתם מלא ברכת ה' כל הימים.

יה"ר שחפץ ד' בידם יצליח להאיר אור הצניעות והקדושה בבתי ישראל ולהשרות השכינה בכל בית וכמש"כ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ופי' האלשיך הק' בתוכם בתוך כאו"א, והוא ברכה גדולה לאיש ואשתו וכל צאצאיהם.

ובזכות הצניעות כדבעי נזכה לאור הגאולה העתידה וכמו שאמרו חז"ל בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים, וזאת ע"י שלא שינו שמם לשונם ולבושם כידוע, וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות ע"י הגאולה השלמה בב"א.

מנחם מגדל פוקס

הגאון רבי אהרן זכאי שליט"א

ראש ישיבת אור יום טוב

ב"ה

ז' מנחם אב התשע"ד

מכתב ברכה

ראה ראיתי גליונות מהספר היקר והמיוחד "היא תתהלל" שנתחבר על ידי האברך היקר והנעלה חריף ובקי משנתו קב ונקי איש האמת, בעל מדות יקרות ונעלות אהוב על המקום והבריות, עמו עוז ותושיה, רב פעלים מזכה הרבים, הרה"ג רבי אברהם זיאת שליט"א, ונתמלא הבית אורה זו תורה, דברים יקרים מפז ומפנינים, מלוקטים מדברי חכמינו ז"ל ומהספרים הקדושים, אשר המחבר שליט"א ערך הכל בטוב טעם ודעת דבר דבור על אפניו, ריח קדושה ויראת שמים טמון בספר קדוש זה, ואין ספק שרבים יהנו מספר זה, והוא ישפיע שפע קדושה וטהרה בבתי ישראל.

זכה המחבר הדגול מחמת יראת ה' שמפעמת בקרבו לחבר ספר יקר מאד מאד, ובודאי שהמקיים את הכתוב בו מקרב את הגאולה. והריני לברכו מקרב לב יהי רצון שיזכה עוד ועוד להגדיל תורה ולהאדירה ולחבר עוד ספרים יקרים וקדושים בבריאות איתנה ונהורא מעליא, ונזכה לכיאת גואל צדק בקרוב אמן.

בברכת התורה

אהרן זכאי

ראה ראיתי גליונות מהספר היקר והמיוחד "היא תתהלל" שנתחבר על ידי האברך היקר והנעלה חריף ובקי משנתו קב ונקי איש האמת, בעל מדות יקרות ונעלות אהוב על המקום והבריות, עמו עוז ותושיה, רב פעלים מזכה הרבים, הרה"ג רבי אברהם זיאת שליט"א, ונתמלא הבית אורה זו תורה, דברים יקרים מפז ומפנינים, מלוקטים מדברי חכמינו ז"ל ומהספרים הקדושים, אשר המחבר שליט"א ערך הכל בטוב טעם ודעת דבר דבור על אפניו, ריח קדושה ויראת שמים טמון בספר קדוש זה, ואין ספק שרבים יהנו מספר זה, והוא ישפיע שפע קדושה וטהרה בבתי ישראל.

מוסדות אור יום טוב
רחוב נשר החיים 10, ת"ד 6084, ירושלים
טל: 02-5374658
פקס: 02-5374658

INSTITUTIONS OR YOM TOV in memory of Hagazon in Yom-Tov Yehiel Haimovitz.

Headed by HARAV AHARON ZAKAI Shlita
10, Geshet Hu'Haim St. P.O.B 6054, Jerusalem
Tel.: 02-5374658
Fax: 02-5374658

מכתב ברכה

ראה ראיתי גליונות מהספר היקר והמיוחד "היא תתהלל" שנתחבר על ידי האברך היקר והנעלה חריף ובקי משנתו קב ונקי איש האמת, בעל מדות יקרות ונעלות אהוב על המקום והבריות, עמו עוז ותושיה, רב פעלים מזכה הרבים, הרה"ג רבי אברהם זיאת שליט"א, ונתמלא הבית אורה זו תורה, דברים יקרים מפז ומפנינים, מלוקטים מדברי חכמינו ז"ל ומהספרים הקדושים, אשר המחבר שליט"א ערך הכל בטוב טעם ודעת דבר דבור על אפניו, ריח קדושה ויראת שמים טמון בספר קדוש זה, ואין ספק שרבים יהנו מספר זה, והוא ישפיע שפע קדושה וטהרה בבתי ישראל.

אשר המחבר שליט"א ערך הכל בטוב טעם ודעת דבר דבור על אפניו, ריח קדושה ויראת שמים טמון בספר קדוש זה, ואין ספק שרבים יהנו מספר זה, והוא ישפיע שפע קדושה וטהרה בבתי ישראל.

אורן יום טוב
מוסדות ישיבת אור יום טוב
רחוב נשר החיים 10, ת"ד 6084, ירושלים
טל: 02-5374658
פקס: 02-5374658

הגאון רבי יעקב שכנזי שליט"א

רב ומו"צ בעדה החרדית הספרדית

בס"ד

י"ג מנחם אב תשע"ד

מכתב ברכה

באתי בזה להגיד שבח הספר הנפלא המסולה מפז הנקרא "היא תתהלל", אשר חיבר ידידנו הנעלה המוסר עצמו על צניעות בנות ישראל הלא הוא הרה"ג רבי אברהם זיאט שליט"א.

הרב המחבר מידי תקופה מוציא חוברות וספרים בנושא צניעות בנות, לפי צורך השעה, מתוך דבריו ניכר כאבו על מצב הדור, שאזלה ומדלדלה חומת הצניעות. ואשריו שהוא מחבר על זה ספרים, אשר ערוכים בטוב טעם ודעת, בשפה ברורה וזכה, שרבים השיב מעוון, ואשריו ואשרי חלקו.

ולכן אסיים בברכה
נאמנה, יהי רצון שיזכה
להפיץ ספריו ולבצר
חומת הצניעות ויהיה לנו
חלק בעמלו.

ביקרא דאורייתא

יעקב שכנזי

Ya'acov Sheknazi Rav Moreh Tzedek	יעקב שכנזי רב ומו"צ בעדה החרדית הספרדית
Ezra 2 St. Jerusalem tel. 02-5400526	רח ע"א 2 ירושלים טל 02-5400526
בס"ד, תאריך	ה'כ"ב י"ג מנחם אב תשע"ד
	מכתב ברכה
	באתי בזה להגיד שבח הספר הנפלא המסולה מפז הנקרא "היא תתהלל", אשר חיבר ידידנו הנעלה המוסר עצמו על צניעות בנות ישראל הלא הוא הרה"ג רבי אברהם זיאט שליט"א. הרב המחבר מידי תקופה מוציא חוברות וספרים בנושא צניעות בנות, לפי צורך השעה, מתוך דבריו ניכר כאבו על מצב הדור, שאזלה ומדלדלה חומת הצניעות. ואשריו שהוא מחבר על זה ספרים, אשר ערוכים בטוב טעם ודעת, בשפה ברורה וזכה, שרבים השיב מעוון, ואשריו ואשרי חלקו.
	
	בעלת חתם "בית הוראה" רח ע"א 2 ירושלים, טלפון: 02-5400526. פ"ט ירושלים תשע"ד
	בית הוראה "יודו יודו" רח אביתר הכותן 9 ירושלים, טל 02-5910001 בית א - ח' בשעות 10:30-15:15 בבוקר בית ו' בשעות 12:45-15:12.

הגאון רבי איתמר מחפוד הלוי שליט"א

דיין ומו"צ בבית הדין אשדוד

בס"ד, אייר תשע"ד

דברי ברכה

הן מודעת זאת, עד כמה חז"ל הפליגו בשבח הצניעות, ולחילופין במי שפורצת את גדריה. על כן בואו ונחזיק טובה מרובה לארגון החשוב "נפשנו" בראשות הני צנתרי דהבא הרה"ג שליט"א הפועלים ללא לאות ובמסירות נפש, לפאר את נזר הצניעות, להאדיר ולרומם את קרנה ולהודיע בשער בת רבים את גודל יקר תפארתה.

בימים טרופים אלו אשר חושך יכסה ארץ, ידוה כל לב, על כבודה של הצניעות המחולל, ועל הפרצות הרבות שנפרצו, עקב רוחות זרות המנשבות המחלחלות כארס של עכנאי, עד כי טשטשו את הידיעה מהי תפקידה של האשה ותכלית בריאתה, וכיום השבח של בת ישראל הוא, קריירה, השכלה וקידמה. גם ירוד ירדנו פלאים, וכבודה ותפארתה האמיתית של בת ישראל,

נמצא בשפל המדרגה ובדיוטא התחתונה גם אצל רבים מבני התורה, וכל כולה של בת ישראל אומרת, מוד"ה אני לפניך, בבגדי שחץ צמודים, חציית קצרה (גימטריה):

תועבת ה' המגיעה עד הברך ואף מעליו ר"ל, בגילוי צורת השוק "מכוסה" בגרביים שקופות או בצבע הרגל, ועל כולנה, פריצות וחציפות נוראה של הפאות, לשמור

אורחת פרי"ז. והמתבונן יראה, עד כמה גדולי ישראל שליט"א מחו על כך, אבל דבריהם כמעט אינם נשמעים, ופעמים

ITAMAR MAKHPUD HALEVI
RABBI AND MOZ
ROSH KOLLEI AND BET MIDRASH "TEFILLAT LE'MOSHE"
AUTHOR OF TOSEFOT REEM AND KUSHAT ISRA

בס"ד יום אייר תשע"ד

דברי ברכה

הן מודעת זאת, עד כמה חז"ל הפליגו בשבח הצניעות, ולחילופין במי שפורצת את גדריה. על כן בואו ונחזיק טובה מרובה לארגון החשוב "נפשנו" בראשות הני צנתרי דהבא הרה"ג שליט"א הפועלים ללא לאות ובמסירות נפש, לפאר את נזר הצניעות, להאדיר ולרומם את קרנה ולהודיע בשער בת רבים את גודל יקר תפארתה.

בימים טרופים אלו אשר חושך יכסה ארץ, ידוה כל לב, על כבודה של הצניעות המחולל, ועל הפרצות הרבות שנפרצו, עקב רוחות זרות המנשבות המחלחלות כארס של עכנאי, עד כי טשטשו את הידיעה מהי תפקידה של האשה ותכלית בריאתה, וכיום השבח של בת ישראל הוא, קריירה, השכלה וקידמה. גם ירוד ירדנו פלאים, וכבודה ותפארתה האמיתית של בת ישראל, נמצא בשפל המדרגה ובדיוטא התחתונה גם אצל רבים מבני התורה, וכל כולה של בת ישראל אומרת, מוד"ה אני לפניך, בבגדי שחץ צמודים, חציית קצרה (גימטריה): תועבת ה' המגיעה עד הברך ואף מעליו ר"ל, בגילוי צורת השוק "מכוסה" בגרביים שקופות או בצבע הרגל, ועל כולנה, פריצות וחציפות נוראה של הפאות, לשמור אחרות פרי"ז. והמתבונן יראה, עד כמה גדולי ישראל שליט"א מחו על כך, אבל דבריהם כמעט אינם נשמעים, ופעמים אצל אנשי ביתם ומקורביהם, ורפו זיהם מלהזכיר ולהתריע שוב ושוב, והמבצ מתדרדר ויורד תהומות ולעבר פי פחת.

על כן, שמחת לאות את הספר חשוב אשר שמו יקבנו "היא התהלך" בו מבואר דבר דבור על אופניו, מהי הדרך האמיתית אשר היא רצון השי"ת ומתי הדרך אשר יש לרחק, ואף ירי תיכון עימה. ישנה חשיבות גדולה בכך, שמלבד מה שנגרם חיוב חיוק ביסוד היסודות של עם ישראל, זאת ועוד, יש בכך שימור הקיים, לחזק את הנשים המחוקקות, לבל יפלו ברוחן ולבל יפרצו ויסחפו ח"ו, בראותן את גודל ההשתתה שבסביבתן, וימשיכו ביהר עז ותעצומות להרים ולרומם על נס את דגל הצניעות, במופתעון והליכותיהם.

לא נצרכה אלא לברכה. יאה ועווא שחץ השי"ת בידם יצלח לעשות חיל להרבות טהרה וצניעות בעם ישראל, לבצו ולחזק את ברקיה ותומותיה, מתוך בריאות איתנה ונהורא מעליא, אכ"ו.

אף אצל אנשי ביתם ומקורביהם, ורפו ידיהם מלהוכיח ולהתריע שוב ושוב, והמצב מתדרדר ויורד תהומות ולעבר פי פחת.

על כן, שמחתי לראות את הספר חשוב אשר שמו יקבנו "היא תהלל" בו מבואר דבר דבור על אופניו, מהי הדרך האמיתית אשר היא רצון השי"ת, ומהי הדרך אשר יש לרחקה, ואף ידי תיכון עימהם. ישנה חשיבות גדולה בכך, שמלבד מה שנגרם חיזוק ביסוד היסודות של עם ישראל, זאת ועוד, יש בכך שימור הקיים, לחזק את הנשים המחוזקות, לבל יפלו ברוחן ולבל יפרוצו ויסחפו ח"ו, בראותן את גודל ההשחתה שבסביבתן, וימשיכו ביתר עז ותעצומות להרים ולרומם על נס את דגל הצניעות, בהופעתן והליכותיהם. לא נצרכה אלא לברכה. יהא רעווא שחפץ השי"ת בידם יצלח לעשות חיל להרבות טהרה וצניעות בעם ישראל, לבצר ולחזק את בדקיה וחומותיה, מתוך בריאות איתנה ונהורא מעליא, אכי"ר.

בכבוד ויקר

איתמר מחפוד הלוי

הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א

ראש ביהמ"ד ובית הוראה פעולת צדיק בני ברק

ט"ז מנחם אב התשע"ד ב'שכ"ה

יקר מפנינים ספר אמרי שפר, נקוב בשם "היא תתהלל", שהוא אוצר בלום כולל ומקיף לכל עניני צניעות הנשים, מלוקט מהש"ס ופוסקים וכל המפרשים והפוסקים ראשונים ואחרונים, מכל הדעות והעדות בתוספת נופך מדיליה, אשר פעל ועשה הרה"ג אברהם זיאט שליט"א מירושלים עיקו"ת, שמן זי"ת זך כתית למאור לעשות נחת רוח לאבינו שבשמים לתיקון פירצות זמנינו, זעקה גדולה ומרה, וכי זוהי חוקת התורה? יישר חיליה לאורייתא שאיסף לכל המחנות וקיבצם כעמיר גורנה דבר דבור על אופניו בטוב טעם ודעת, ויהי רצון שהדברים היוצאים מלב טהור יכנסו ללבבות ישראל עם קדושים, וייחלצו חושים.

כעתירת הצב"י יצחק בכמהר"נ רצאבי יצ"ו

יצחק רצאבי ♦ ITZHAK RETZABI
ראש ביהמ"ד בית הוראה ומכון פעולת צדיק
וראש מוסדות יד משה"ץ בני ברק
מח"ס שלחן ערוך המקוצר ח"ח
מסקי ספר"ץ דין שו"ת עולת יצחק ח"ת ועוד
פרידלנדרגאס

לקי ס"ט מנחם אב התשע"ד ב'שכ"ה

יקר מפנינים ספר אמרי שפר לנו קודם כל הוא תתהלל
שמה חזקו בלוי (משה) אבינו צניעה וישיב
האקט המבדע אל המעשים והמסוקים והלוצים והמחייבים
אלו בלעזר ולעזר במוניה נוסף מוסיף, ואלו
אלו ואלו וזו הן כללם מקבילים בלוי הוסיף
ואבינו צניעה ואלו מוסיף מוסיף ואלו זי"ת ע"כ
נכתב למען ולעזר עמי ויהי רצון שיהיה לעינינו
פריצות פנינו, ואלו מוסיף מוסיף, וכי נצא וקרא ונפסק?
יקר מנחם אבינו אליו אל המעשים והמסוקים והלוצים והמחייבים
דבר נוסף ואלו מוסיף מוסיף, ואלו מוסיף מוסיף
הוסיף מנחם אבינו ואלו מוסיף מוסיף, ואלו מוסיף מוסיף
והוסיף מנחם אבינו ואלו מוסיף מוסיף, ואלו מוסיף מוסיף
יהי רצון שיהיה לעינינו

מטות צדיק יתיר מוהרי"ם
הצב"י
יצחק רצאבי
בני ברק

רח' בירנבוים 13 בני ברק 51647 טל 09-5741440
קבלת קהל ושאלות בטלפון בין השעות 2:30-2:00 (כולל יום ששי) 10:00-10:00 בערב - בל"ו

מפתח הענינים

24 _____ • הקדמה

27 _____ • פרק א | מעלת הצניעות

- 27 התורה והיראה תלויות בנשים הצנועות
- 28 כל המדות הטובות תלויות בצניעות
- 29 שכר הצניעות
- 31 השפעת הצניעות לדורות

33 _____ • פרק ב | חשיבות הצניעות

- 33 רצון ה' בבריאת האשה שתהא צנועה
- 34 הצניעות מטבעת באשה משעת בריאתה
- 35 הצניעות תבלין לנשים נגד היצר הרע

36 _____ • פרק ג | חובת שמירת הצניעות

- 36 שלא יכשלו בני אדם
- 39 הצניעות מצילה ושומרת מכל דבר רע
- 41 גאלת ישראל תלויה בצניעות

43 _____ • פרק ד | מצות התורה התלויות בצניעות

- 43 והיה מחנך קדוש
- 44 ולפני עור לא תתן מכשל
- 45 לא תחמד אשת רעה
- 46 לא תקרבו לגלות ערוה
- 46 ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם
- 47 ובחקתיהם לא תלכו
- 50 הוכח תוכיח את עמיתך

51 • פָּרָק ה' | צְנִיעוֹת בְּהִלְכָה

- 51 צְנִיעוֹת בְּצוּרַת הַהִלְכָה
53 צְנִיעוֹת בְּפָסִיעוֹת
54 צְנִיעוֹת בְּנַעֲלִים

55 • פָּרָק ו' | צְנִיעוֹת בְּהַתְנַהֲגוֹת

- 55 אַחֲרֵי הָאִישׁ וְלֹא לִפְנֵי הָאִישׁ
56 צְנִיעוֹת בְּצוּרַת הַיְשִׁיבָה
57 דְּבַר צְנִיעוֹת רָאָה בָּהּ
58 צְנִיעוֹת בְּפָנֵי אַנְשִׁים
59 הָאוֹכֵל בְּשׁוֹק דּוֹמָה לְכֶלֶב

60 • פָּרָק ז' | צְנִיעוֹת בְּדַבּוּר וּבְקוֹל

- 60 מְדַבֶּרֶת עִם כָּל אָדָם
61 אֵין שׁוֹאֲלִים בְּשָׁלוֹם אֵשֶׁה כָּלֵל
62 אֵל תִּרְבֶּה שִׁיחָה עִם הָאִשָּׁה
63 קוֹל בְּאִשָּׁה עֲרוּהָ
65 דַּבּוּר בְּצְנִיעוֹת
66 לְשׁוֹן נִקְיָה

69 • פָּרָק ח' | צְנִיעוֹת הַבְּגָדִים

- 69 הַחֹבֶה בְּבִגְדֵי צְנִיעוֹת
71 מְלַבּוֹשֵׁי כְּבֻדָּה בַּת מְלֶךְ
72 אֶסוּר בְּגָדִים צְמוּדִים
80 תַּחַת חֲגוּרָה נִקְפָּה
81 אֶסוּר גְּלוּי בְּגֵד הַסְּמוּדָה לַגּוֹף
82 אֶסוּר בְּגָדִים שְׁקוּפִים
84 בְּגֵד בְּצַבֵּעַ הָעוֹר כְּגִלּוּי הַבֶּשֶׂר
87 בְּגָדֵי צְבָעוֹנִים
90 בְּגָדֵי פֶאֶר וְהֶדֶר

92	• פָּרָק ט צְנִיעוֹת בְּכֶסֶף הָרֹאשׁ וְהַצְּנָאָר
92	אָסוּר גְּלוּי רֹאשׁ הָאִשָּׁה וְטַעֲמוֹ
94	פְּאָה נְכָרִית
98	כֶּסֶף כָּל הַשְּׂעָר
102	צְנִיעוֹת בְּצוּרַת קְשִׁירַת כֶּסֶף הָרֹאשׁ
103	הַמְכָּסָה כָּל שְׂעָר רֹאשָׁהּ בְּצְנִיעוֹת - מַתְבָּרְכַת
105	כֶּסֶף הַצְּנָאָר
107	• פָּרָק י צְנִיעוֹת בְּכֶסֶף הַזְּרוּעַ
107	מְקוֹר דֵּין כֶּסֶף הַזְּרוּעַ
108	חֶמֶר אָסוּר גְּלוּי הַזְּרוּעַ
109	וְנִרְפָּא נִגְעַת הַצְּרַעַת
110	חַיִּיב כֶּסֶף כָּל הַזְּרוּעַ עַד כַּף הַיָּד
112	• פָּרָק יא צְנִיעוֹת בְּכֶסֶף הַרְגֵּל
112	שׁוֹק בְּאִשָּׁה עָרוּנָה
113	דְּרָגָה הַצְּנִיעוֹת בְּדַבְּרֵי חַז"ל
114	פְּסוּק רְגָלִים וְכֶסֶף בְּבִגְד צְמוּד
115	גְּלוּי בְּגַד הַסְּמוּךְ לַגּוֹף
116	הַבְּגָדִים הָרֵאשׁוֹנִים בְּעוֹלָם
116	מְנַהֵג בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַצְּנוּעוֹת מִימוֹת עוֹלָם
120	הַשְּׁנוּי וְהִירִידָה בְּצְנִיעוֹת
122	צְאִי לָהּ בְּעַקְבֵי הַצְּאֵן
124	• פָּרָק יב צְנִיעוֹת בְּהוֹפְעָה
124	אָפוּר וְצְבִיעַת הַפְּנִים
126	בְּשֵׁם וְרִיחַ טוֹב
128	גְּדוּל הַצְּפָרְנִים וְצְבִיעַתָן
129	פְּנִימָה - מִמְּשָׁבְצוֹת זָהָב לְבוּשָׁה

136 • פָּרָק יג | צְנִיעוּת הַבְּנוֹת

- 136 חנוּךְ הַבְּנוֹת לְצְנִיעוּת מִקְטְנוּתָן
 139 צְנִיעוּת בְּשֹׁעַר הַבְּנוֹת
 141 צְנִיעוּת בְּתַקּוּפַת הַשְּׂדוּכִים
 144 צְנִיעוּת הַכֶּלֶה בְּיוֹם חֲפָתָהּ

146 • פָּרָק יד | שְׂמִירַת הַצְּנִיעוּת בַּבַּיִת

- 146 צְנִיעוּת בֵּת מֶלֶךְ פְּנִימָה
 147 צְנִיעוּת בְּכֹסֵי הַגּוֹף בַּבַּיִת
 149 צְנִיעוּת בְּפָנֵי בְּנֵי בֵּיתָהּ וּקְרוּבֶיהָ
 151 צְנִיעוּת כֶּלֶה בְּבֵית חֲמִיהָ
 152 צְנִיעוּת בְּפָנֵי בַעֲלֵי מְלָאכָה הַבָּאִים לַבַּיִת
 153 צְנִיעוּת בַּעַת הַכְּנָסַת אוֹרְחִים

157 • פָּרָק טו | דְּרָכֵי צְנִיעוּת וּקְדוּשָׁה

- 157 עֲשִׂית תְּמוּנוֹת וּתְלִיָתָם
 159 סִכְנַת הַמַּחֲשָׁב וְהַסְרָטִים
 162 הַסִּכְנָה בִּיצִיאָה לְנֶפֶשׁ וּבְתֵי מְלוֹן

166 • פָּרָק טז | זְהִי מַחֲנִיחָה קְדוּשָׁה

- 166 תִּקּוֹן גְּדוֹל
 169 תְּשִׁלְיָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה
 170 שְׂמִיחַת בֵּית הַשְּׂוֹאָבָה
 172 שְׁלֵא לַעֲמֹד בְּמָקוֹם מִהֶלֶךְ הַרְבִּים
 174 צְנִיעוּת בְּמִקּוֹמוֹת עֲבוּדָה

177 • פָּרָק יז | צְנִיעוּת בַּעַת הָעֶסוֹק בְּרִפּוּאָה

- 177 כִּי אָנִי ה' רִפְּאָה
 178 חוֹבַת הַזְּהִירוֹת
 181 הֶלְכוֹת וְהִלְכוֹת
 182 מַעֲשֵׂה אָבָא אוּמְנָא

184 • פָּרָק יח | כְּבוֹדָה בַּת מְלֶכֶךְ - פְּנִימָה

184	מַעֲלַת הַיְשִׁיבָה בְּבֵית
187	בְּיַרְכְּתֵי בֵיתָךְ
190	גְּנָאֵי לְאִשָּׁה שְׁתָּהָא יוֹצֵאת תָּמִיד
192	אֵין דְּרַכְכָּה שֶׁל אִשָּׁה לְקַדָּם
194	לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֶבְדִּים
194	אִשֶּׁת חֵן תִּתְמַךְ כְּבוֹד
196	אִישׁ לֹאֲשֶׁר בְּאַהֲלוֹ תִקְחוּ
196	כְּבוֹד אִשֶּׁת חֵיל לְשִׁכַת בְּבֵית

198 • פָּרָק יט | צְנִיעוּת נָשִׁים צְדֻקָּנוֹת

198	צְנִיעוּת הָאִמָּהוֹת הַקְדוּשׁוֹת
199	צְנִיעוּת שָׂרָה
200	צְנִיעוּת רַבֵּקָה
201	צְנִיעוּת רַחֵל וְלֵאָה
201	צְנִיעוּת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל בְּגִלוֹת מִצְרַיִם
202	צְנִיעוּת רוּת
202	צְנִיעוּת אֶסְתֵּר
204	צְנִיעוּת קַמְחִית
205	צְנִיעוּת בְּדוּרוֹת הַקּוֹדְמִים
208	צְנִיעוּת הַצְּדָקָה שְׁנֵהֲרִיגָה עַל קְדוּשַׁת ה'
211	צְנִיעוּת בְּדוּר עֶקְבֵּתָא דְמִשְׁיָחָא וּמַעֲלָתָהּ

214 • פָּרָק כ | מְנַהֵג לְבוּשׁ הַרְדִּיד (שָׂאל)

214	מְקוּרוֹת הַמְנַהֵג וְטַעְמוֹ
215	לְקַט קֶצֶר עַל הַמְנַהֵג בְּקִהְלוֹת יִשְׂרָאֵל
219	הַכּוֹנֵי פְּצֵעוֹנֵי נִשְׂאוֹ אֶת רְדִידֵי מַעֲלֵי
223	עֲטָרָה לְיִשְׁנָה

הקדמה

”שמעו אלי רדפי צדק מבקשי ה' הביטו אל צור חצבתכם... הביטו אל אבניהם אבנים ואל שרה תחוללכם כי אחד קראתיו ואברהם ואברהו” (ישעיהו נא). ”הביטו אל אבניהם אבנים” - כמו שהוא יחיד ועמד נגד תועים רבים, כן תהיו אתם (המלב”ם שם).

ישׂראל קדושים, המפזרים בגלות בכל קצוי תבל, בכל הדורות שמרו במסירות ובנאמנות תורה ומצוות, רוח טהרה נשבה ברחוב היהודי, הקדשה והצניעות היתה מטבעת ומשרשת עמק בקרב ישׂראל, גדרי הצניעות היו פשוטים, ברוחים ומוכנים, בנות ישׂראל היו צנועות בתכלית בלבושן ובהתנהגותן, ושאיפתן הטהורה היתה אך ורק לעשות את רצון אביהן שבשמים.

בדורות האחרונים הגיעה שעת מבחן, ברחבי העולם החלו לנשב רוחות של פריקת על והפקרות, אמות העולם פצצו בשלבים את גדרי המוסר הפשוטים ביותר שהיו מקבלים תמיד, כללי הצניעות הבסיסיים שנהגו בכל הדורות נרמסו ונשכחו, והאוירה הנושבת ברחבי העולם היא רדיפה תמידית אחרי תאות העולם הזה והבליו, ובארה הגלות ורבויה התלאות שעברו על ישׂראל, עזבו רבים את דרך התורה, עליה מסרו אבותיהם את נפשם דורות רבים.

רואים אנו את העולם כלו איך הוא טובע במבול של כפייה ופריצות, הפקרות ופריקת על, כחות הטמאה הנמצאים לפני בטולם הסופי מתגברים ברב עז ותעצומות בסחף נורא, ונטפי מי המבול מאימים לחדר בקרב מחננו, ובעת ובעונה הזאת עלינו לזכר את מעלתנו וחשיבותנו ולא להסחף אחרי המים הזידונים, כצווי הנביא למבקשי

ה': "הביטו אל צור חצבתם... הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם".

הקדשה והצניעות היא מנת חלקם של ישראל קדושים וירשתי מאברהם אבינו ושרה אמנו לדורות עולם, ואברהם העברי בשעתו, שפל העולם בעבר אחד והוא בעבר השני, ואחד היה אברהם - כף זרע אברהם, ישראל קדושים עומדים בתקף מול כל הנסיונות, ואוחזים מעשי האבות הקדושים בידיהם, וגם כאשר בכל רחבי העולם רוח הטמאה והפריצות נושבת במלא עזה, "מים רבים" - אלו אמות העולם, "לא יוכלו לכבות את האהבה" - בין ישראל לאביהם שבשמים (כמובא במדרש שיר השירים ח ז), לא בדרך כפיה בכת, ולא בדרך פתוי. וזרע אברהם אשר מטבעת בהם הבושה והצניעות, אינם נסחפים אחרי המים הזדונים, תרבות האמות. ובחסד ה', בשנים האחרונות ירדה רוח טהרה ממרום על בנות ישראל הכשרות, ורבות מתעוררות ונמשכות להתחזק בצניעות ולאהב את הצניעות.

למוד ודיעת הלכות וארחות הצניעות נחוצים מאד, כי כלל גדול בדינו: אם לא לומדים - לא יודעים, ובפרט בדברים העומדים ברומו של עולם כמו הצניעות, אשר עקב רוח הזמן הקרירה הנושבת בעולם נפוצה המחשבה שדי בכך שהלבוש וההתנהגות יהיו בצניעות ב"יחס" לפריצות הנהוגה בקרב הגוים והחפשים. וכמוכן זו טעות גדולה, כי הגוים והחפשים דוהרים לתהומות ללא בושה וללא מעצור וגבול, וכאשר לוקחים אותם כמוך, לאט לאט יורדים מטה מטה, וטועים וסוברים על פריצות שהיא צניעות, ולא מפי הגוים והחפשים אנו חיים, אלא חובתנו ללמוד את דרכי הצניעות על פי ההלכה, וללכת במסרת ישראל סבא, בלא שנוי מדרך אמותינו אשר הצניעות היתה נר לרגלם.

מלבד ידיעת ההלכה, על ידי הלמוד מקבליים גם כחות לעמד בנסיון, וכמו שכתב רבי יהודה הקסיד: דברי תורה פים לטהר הלב מיצר הרע. (ספר חסידים סימן כח). על כן התעוררנו לזכות את הרבים, וללקט ולקבץ פנינים ומאמרים מתוך דברי חז"ל הקדושים במוסר ובהלכה והשקפה בענייני הצניעות. ומעלה מיחדת בספר זה, שדברי חז"ל והפוסקים מובאים כפי שהם מופיעים בצורתם המקורית. [כדי להקל על הקריאה, נוספו במקום הצורך באורי מלים בסוגרים, ודברי הגמרא שבארמית הובאו בלשון הקדש. מאמרי הזהר הקדוש בתרגום ללשון הקדש נלקחו ברשות מתוך הפרוש "מתוק מדבש" (לע"נ המחבר רבי דניאל בר נפתלי הירצקא פריש זצ"ל)].

בעזרת ה' יתברך, לאחר יגיעה רבה, הננו מגישים בפניכם את הספר "היא תתהלל", המלא וגדוש באוצרות יקרי ערה, לקט דברי חז"ל הקדושים בגמרא ובמדרשים, ספרי מוסר והלכה, דברי אלקים חיים היוצאים מפי רבותינו הקדושים, אשר מפיהם אנו חיים, ורצוננו ושאיפתנו לקחת בדרך הסלולה, להמשיך את מסרת ישראל סבא ללא שנוי ותמורה, ודבריהם הקדושים המכנסים ומקבצים בספר זה יהיו לזכרון בין עינינו, כדי שנוזכה ללמד וללמד, לשמר ולעשות ולקיים.

מעלת הצניעות

בפרק זה מובאת מעלת הצניעות שכל המדות הטובות תלויות בה, גדל שכרה, והשפעתה לדורות

התורה והיראה תלויות בנשים הצנועות

• נאמר בתורה הקדושה

"ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל". רש"י: "בית יעקב" - אלו הנשים. (שמות יט א).

• רבנו יונה

בשעה שנתנה תורה, נצטנה משה רבנו עליו השלום לומר תחלה לבית יעקב, והן הנשים. ומפני מה נצטנה לדבר עם הנשים תחלה? מפני שהן שולחות בניהן לבית הספר, ומושכות לבם בדברים טובים שיהא חפצם בתורה, ושומרות אותם שלא יבטלו מן התורה, ומלמדות אותם יראת חסא בילדותם. ונמצא על פי הדברים האלה, כי הנשים הצנועות מסבבות התורה והיראה. (אגרת התשובה הדרש השלישי, דרש הנשים).

כל המדות הטובות תלויות בצניעות

• מנורת המאור

הנשים החסודות והצנועות יצאו מהן בנים הגונים כשרים וטהורים, ראויים לכתר עליון, בעלי תורה ויראה והוראה, כמעשה של קמחית שזכתה לשבעה בנים שכלם שמשו בכהנה גדולה, ובאו חכמים ושאלוה במה זכתה לה, ואמרה שאפלו קורות ביתה לא ראו שערות ראשה מימיה, (כדאיא במסכת יומא מז). נמצא שזכתה להפלגה כזאת מרב צניעותה וחסידותה וישר מעשיה, כי משהיתה צנועה כל כך, שלמה היתה בכל המדות טובות שבעולם. (נר ג סימן קפה).

למדנו מהדברים, שאשה שזוכה באמת למעלת הצניעות בלבד ושה ובהנהגותיה, היא זוכה לשלמות בכל המדות טובות. וזה ההסבר לדברי רבנו יונה ש'הנשים הצנועות מסבבות התורה והיראה', כי הצניעות כוללת בתוכה את כל המדות הטובות, ולכן כל הצלחת הבנים בתורה וביראה תלויה בצניעות הנשים, כי אם בישראל שהליכתה והליכותיה בצניעות, היא ספוגה וחדורה ביראת שמים ואהבה ומסירות לתורה הקדושה, ויש בידה את כל המדות הטובות, וכל חפצה ומגמתה הוא לעשות את רצון ה' בשלמות, והיא מתפללת על חנוה הבנים מעמק הלב, ובניה רואים אם שאינה רודפת אחרי הבלי העולם הזה, ומקמת מה ש'נאמר "שקר החן והכל היפי אשה יראת ה' היא תתהלל", לכן זוכה ובניה יוצאים הגונים, כשרים וטהורים, ראויים לכתר עליון, בעלי תורה, יראה והוראה.

שִׁכְרַת הַצְּנִיעוּת

• הַחֲפִיץ חַיִּים

כְּשֶׁהָאִשָּׁה הוֹלֶכֶת בְּדַרְכֵי הַצְּנִיעוּת, אִזּוּ הִיא זוֹכָה לְהוֹלִיד בְּנִים צְדִיקִים, בְּנִים תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים הַמְּאִירִים לְעוֹלָם בְּתוֹרָתָם וּבְצַדִּיקוּתָם, וְכֹדֵאִיתָא בְּיְרוּשָׁלַיִם: "כָּל כְּבוֹדָה בַּת מְלָךְ פְּנִימָה מִמְּשַׁבְּצוֹת זֶהָב לְבוּשָׁה" - אִשָּׁה צְנוּעָה רְאוּיָה לְצִאת מִמְּנָה כֹהֲנִים גְּדוֹלִים הַמְּלַבְּשִׁים מְשַׁבְּצוֹת זֶהָב... וְעַל יְדֵי זֶה יֵיטֵב לָהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְגַם בְּאַחֲרֵיתָהּ תִּזְכֶּה לֵישֵׁב בְּעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן בְּהִיכַל ה' בְּרַב עֵז וְהֶדְר...

הַהוֹלְכִים בְּדַרְכֵי הַצְּנִיעוּת זוֹכִים לְהִיּוֹת צְדִיקִים, וְזוֹכִים לְבָנִים קְדוּשִׁים וְזָרַע קָדֹשׁ, וְעַלֵּיהֶם נֶאמַר: "כָּל רְאִיָּהֶם יִכְרוּם כִּי הֵם זָרַע בְּרַךְ ה'". וְלִהְפֹּךְ חֵס וְשָׁלוֹם - אִם הִיא הוֹלֶכֶת בְּדַרְכֵי פְּרִיצוּת, אִזּוּ תֵלֵד בְּנִים אֲשֶׁר לֹא טוֹבִים, וְיִהְיֶה לָהּ עַל יְדֵי זֶה לְבִסוּף קִלּוֹן וְכִלְמָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "בֶּן כֶּסֶל תּוֹגַת אָמוֹ". וְגַם בְּעוֹלָם הַבָּא הוּא בְּזִיוֹן גְּדוֹל לְאָבִיו וְאָמוֹ כְּשִׁיּוּצָא מִהֶם בֶּן מַכְעִים לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. עַל כֵּן צְרִיכָה הָאִשָּׁה לְהַרְגִיל עֲצָמָה בְּמַדַּת הַצְּנִיעוּת, וְיֵיטֵב לָהּ עַל יְדֵי זֶה בְּזֶה וּבְבָא. (גדר עולם פרק ז).

• מִהֵרָ"ל מִפְּרָאג

עֶקֶר שְׂבִיחַ הָאִשָּׁה וּמְדַרְגָּתָהּ הָעֲלִיּוֹנָה, הוּא הַצְּנִיעוּת. (גבורות ה' פרק ט). כִּי הַצְּנִיעוּת בְּפֶרֶט מְבִיא זָרַע פְּנִימִי נִסְתָּר קְדוּשׁ, שֶׁהוּא מְשַׁמֵּשׁ לְפָנָי וּלְפָנִים בְּכֹהֵנָה גְּדוֹלָה, בְּמָקוֹם שֶׁאֵין רְאוּי לְאַחַר לְהִיּוֹת נִכְנָס לְפָנָי וּלְפָנִים לְמָקוֹם קְדוּשׁ, וְרְאוּי אֵל זֶה בְּפֶרֶט הַצְּנִיעוּת שֶׁיִּזְכֶּה לְזָרַע קְדוּשׁ. (נתיבות עולם נתיב הצניעות פרק א).

עַנְיָן הַצְּנִיעוּת, שֶׁהוּא רְאוּי אֵל הַשְּׂמִירָה מִן ה' תְּבָרָךְ עַד שֶׁהוּא חוֹסֶה תַּחַת כַּנְפֵי ה' תְּבָרָךְ. (שם פרק ג).

שְׁהִיא הַמְדַרְגָה הָעֲלִיּוֹנָה, כִּי לְפִי מְדַרְגֵת הַצְּנִיעוּת שֶׁהִיא צְנוּעָה וְנִסְתָּרֶת, זֹכָה לַמְדַרְגָה הָעֲלִיּוֹנָה שְׁגָם הִיא נִסְתָּרֶת מִן הַכֹּל. (חידושי אגדות בבא בתרא קכג:).

• רַבֵּנוּ בְּחַיִּי

כְּשֶׁהָאָדָם צָדִיק וּבָעַל עֲנָוָה וְאִישׁ מִדּוֹת, הֵנָּה זֶה הוֹכְחָה עַל אִמּוֹ שֶׁהִיָּתָה צְנוּעָה וּבָעֵלֶת מַחְשָׁבוֹת טוֹבוֹת, וְעַל כֵּן זָכָתָה לְבֵן שְׂכֵנָה, כִּי הָעֲנָף הַטּוֹב יַעֲרִיד עַל מַעְלַת הַשָּׂרֵשׁ. (ויקרא כד יא).

• בְּעַל-שֵׁם-טוֹב

כְּשֶׁהִיָּה הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב בְּאִיסְטִמְבּוּל, רָאָה יוֹנָגֵעַ לֵיִט (אֲבָרְכִים) שֶׁהִיָּה לָהֶם נִשְׁמוֹת תַּנְאִים, וְאָמַר שֶׁזֶה מְגַדֵּל צְנִיעוּת הַנְּשִׁים אֲשֶׁר שָׁם. (מדרש פנחס החדש אות כה, מובא בבעל שם טוב פרשת וישב אות ה).

• שׁוֹמֵר אֱמוּנִים

אִם יֵשׁ לְאָדָם אִשָּׁה כְּשֶׁרָה הַהוֹלָכָת בְּדַרְכֵי הַצְּנִיעוּת וּמְגַדֵּלֶת בְּנֵיהָ וּבְנוֹתֶיהָ בְּצְנִיעוּת, אִזּוּ מְקַדְּשֶׁת בָּזָה כָּל הַבַּיִת, וּמִמְשַׁכֶּת קִדְּשָׁה עַל כָּל הַמְּאָכְלִים, וְעַל בְּעֵלָה וּבְנֵיהָ, וּמְצַלֶּת לְבְּעֵלָה עַל יְדֵי קִדְּשָׁתָה אֲפִלּוּ מִן הַחֹטָא שֶׁהוּא שׁוֹגֵג. מֵה שְׂאִין כֵּן לְהַפְּדֵ חֵס וְשְׁלוֹם - מִמְשַׁכֶּת כָּל מִינֵי סִטְרִין בִּישׁוּן. (מבוא השער פרק טז).

• חֶסֶד לְאֵלִפִּים

כָּל אִשָּׁה הַמְרַבָּה לְהַזְהֵר בְּדַרְכֵי הַצְּנִיעוּת - הִרִי זוּ מִשְׁבַּחַת, וְכִמְעַט כָּל עֲנָשׁ הָאִשָּׁה בְּעוֹלָם הִזָּה וְלְעוֹלָם הַבָּא וּזְכִיָּתָה לְעוֹלָם הַבָּא תְּלוּי בָּזָה. (סימן ג אות ד).

השפעת הצניעות לדורות

• גמרא

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל כלה שהיא צנועה בבית חמיה, זוכה ויוצאים ממנה מלכים ונביאים. מנין לנו? מתמר. נביאים - דכתיב "חזון ישעיהו בן אמוץ". מלכים - מדוד. (סוטה י:).

• יצרות דבש

דרך בנות ישראל הפשרות לכל יראה לחוץ בשרן. צאו וראו מתמר, אם המלכות, איך כסתה פניה, ויהודה לא היה מפיר בה בכלתו הנשואה לבניו. ראו מה זכתה, אשר כל זרע מלכות בית דוד, שהיא משפחה נבחרת מפל היצורים, יצאו ממנה, וכן יזכו כל הנשים הפשרות שילידו בנים כשרים. ולהפך - הפרוצות, אף שאין עוברות עברה בפעל חס ושלום, רק בפרוצות בעלמא, יולידו בנים זרים, ולכך "בן פסיל תוגת אמו". (ח"א דרוש יב, הגאון רבי יונתן אייבשיץ זצ"ל).

• גמרא

בשכר צניעות שהיתה בה ברחל זכתה ויצא ממנה שאול, ובשכר צניעות שהיתה בו בשאול זכה ויצאת ממנו אסתר (מגילה יג:).

• מדרש

בית שאול קדושים וצנועים היו. אמרו עליו על בית שאול, שלא נראה מהם לא עקב ולא גודל מימיהם. (במדבר רבה ד כ, ובירושלמי סוכה פרק ה הלכה ד).

• מעלות המדות

וכן מצינו ברות המואבית... כיון שראה בעז כל מדות הצניעות הללו, עמד וכנסה, והעמיד ממנה מלכים ונביאים. (המעלה התשיעית).

• מהר"ל מפראג

ולא תמצא בכל המדות שהדומה יוליד הדומה כמו שתמצא אצל הצניעות שהצנוע מוליד צנוע. (נתיבות עולם נתיב הצניעות פרק א).

• קב הישר

זה כלל גדול, כל אשה שהיא צנועה במעשיה ובמחשבותיה, זוכה שייצאו ממנה נביאים וחסידים ואנשי מעשה, וראיה מתמר. וכל אשה אשר איננה צנועה במעשיה, או שיש לה מחשבות זרות ורעות, אזי יוצאי תלציה הולכים אחריה. (פרק פא).

למדנו מהדברים את גדל הזכות והמעלה והשכר שיש לנשים, שכל התורה והיראה בעם ישראל תלויה בהן, ואת השפעת הצניעות לדורות. ויהי רצון שישכילו כלן להבין את גדל האחריות המטלת עליהן, ויזכו להיות צנועות ושלמות בכל המדות טובות, ויזכו לבנים גדולים בתורה ויראת שמים, ובנות צנועות וחסודות, ויכאו מכלם דורות ישרים מבכרים, וייטב להן בעולם הזה ובעולם הבא.

חשיבות הצניעות

בפרק זה מובאת חשיבות הצניעות, שזהו רצון ה' בכריאת האשה, והטביע זאת בה, ורק בכחה אפשר לנצח את היצר הרע

רצון ה' בכריאת האשה שתהא צנועה

• מדרש

"ויבן ה' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויבאה אל האדם". רבי יהושע דסקנין בשם רבי לוי אמר: "ויבן" כתיב, התבונן מהיכן לבראותה. אמר: לא אברא אותה מן הראש, שלא תהא מיקרת ראשה (גאונתית והולכת בקומה זקופה). לא מן העין, שלא תהא סקרנית (עינה רמה). ולא מן האזן, שלא תהא ציתנית (מבקשת לשמע כל דבר). ולא מן הפה, שלא תהא דברנית (הרבה, ותבוא לדבר לשון הרע). ולא מן הלב, שלא תהא קנאנתית (שהקנאה היא בלב). ולא מן היד, שלא תהא משמשנית (לנגע ולמשמש בכל דבר). ולא מן הרגל, שלא תהא פרסנית (מלשון מפרסת פרסה, כלומר שיוצאת תמיד מחוץ לביטה). אלא ממקום שהוא צנוע באדם (צלע). ועל כל אבר ואבר שהיה בורא בה, היה אומר לה: תהא אשה צנועה, תהא אשה צנועה. (בראשית רבה יח ב).

• מנוחת המאור

נמצא, שהאשה הצנועה הנזקרת ממדות הללו, משלמת כנחת יצירתה, והיא האשה אשר בחר בה בוראה, והיא ההגונה ליראי אלקים, ומשניהם יצא זרע כשר והגון. (בר ג סימן קע).

הצניעות מטבעת באשה משעת בריאתה

• ענף יוסף

אף שהכח הוא בכל הגוף, עם כל זאת, התגלות הכחות המה מיחדות בכל אבר פרטי בטבעו; הראש להתגאות ולילך בקומה זקופה, ובטבע העין לסקור להזולת שיחמד יפיה, והאזן תאב לשמע, והפה לדבר, והלב לקנא על טוב הזולת, והרגל טבעה להלך, ואם הייתה האשה נוצרת מאברים פרטיים כאלה, הייתה התגברות הכחות האלה מהאבר המכנין לה. ועל כן בראה הקדוש-ברוך-הוא ממקום אשר טבעו להיות צנוע, כי האדם בוש להראותו בגלוי, ועל כן ימצא בה מדת הצניעות בטבע. והוסיף עוד, שעל כל אבר ואבר הייתה אומר לה תהיה צנועה, שנתן לה טבע מיחדת לצניעות יותר מאיש. (בראשית רבה יח ב).

• אמרי שפר

הצניעות טבעי באשה, שנבראת מעצם שהיה בפנים, מכסה מעור ובקשר. (בראשית לט ו, רבי יהודה בן המהר"ם חלואה).

למדנו מהדברים, שבעת בריאת האשה, למעלה מחמש מאות פעמים אמר לה הקדוש-ברוך-הוא 'תהיי אשה צנועה', וברא אותה ממקום צנוע כדי שהצניעות תהיה מטבעת ומשרשת בה.

הצניעות תבלין לנשים נגד היצר הרע

• מסלת ישרים

הבורא יתברך שמו שברא היצר הרע באדם, הוא שברא התורה תבלין לו, וכמו שאמרו זכרונם לברכה: בראתי יצר הרע - ובראתי לו תורה תבלין, [נאם אתם עוסקים בתורה, אין אתם נמסרים בידו] (קדושין ל:). והנה פשוט הוא, שאם הבורא לא ברא למכה זו אלא רפואה זו, אי אפשר בשום פנים שירפא האדם מזאת המכה בלתי זאת הרפואה, ומי שיחשב להנצל זולתה - אינו אלא טועה, ויראה טעותו לבסוף כשימות בחטאו. כי הנה היצר הרע באמת חזק הוא באדם מאד, ומבלי ידיעתו של האדם הולך הוא ומתגבר בו ושולט עליו, ואם יעשה כל התחבולות שבעולם ולא יקח הרפואה שנבראת לו, שהיא התורה, לא ידע ולא ירגיש בתגברת חליו אלא כשימות בחטאו ותאבד נשמתו... כי אין מי שמכיר בחלי היצר הרע ובכחו המטבע בו אלא בוראו שבראו, והוא הזהירנו שהרפואה לו היא התורה, מי אפוא יניחה ויקח מה שיקח זולתה ויחיה? נדאי שחשך החמריות יתגבר בו. (פרק ה).

ונשאלת השאלה: הרי נשים פטורות מלעסק בתורה, ואם כן איך הנשים יזכו לנצח את היצר הרע? והתשובה לכך כתובה באגרת הגר"א: כי זה כל האדם, לפתח חטאת רובץ ושלטי עליו יצרו, ותבלין שלו - לזכרים עסק בתורה, ולנקבות הצניעות.

למדנו מהדברים, שכמו שעסק התורה היא הרפואה המכרחת לאנשים כדי לנצח את היצר הרע ואין רפואה זולתה - כך הצניעות היא הרפואה המכרחת לנשים כדי לנצח את היצר הרע ואין רפואה זולתה, ורק הנזירות בשמירת הצניעות זוכה לנצח את היצר הרע, וכזה היא מקמת בשלמות את רצון ה' בבריאתה.

חֹבֶת שְׁמִירַת הַצְּנִיעוֹת

בְּפָרֶק זֶה מוֹבָאָת חֹבֶת שְׁמִירַת הַצְּנִיעוֹת, וְשֶׁהִיא מְצִילָה וְשׁוֹמְרַת
מִכָּל דְּבַר רַע, וְכֵּה תְלוּיָהּ הַגְּאֻלָּה

שְׁלֵא יִכְשְׁלוּ בְּנֵי אָדָם

• גְּמָרָא

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לְמַדְנֵנוּ יִרְאֵת חֲטָא מִבְּתוּלָה, שְׁשִׁמַּע רַבִּי יוֹחָנָן בְּתוּלָה
אֶחָת שְׁהִיְתָה נּוֹפֶלֶת עַל פְּנֵיהָ וּמִתְפַּלֶּלֶת: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, בְּרַאֲתָ גּוֹ עֲדוֹן
וּבְרַאֲתָ גִּיהֵנָם, בְּרַאֲתָ צְדִיקִים וּבְרַאֲתָ רְשָׁעִים, יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שְׁלֵא
יִכְשְׁלוּ בֵּי בְנֵי אָדָם.

רַשִׁי: שְׁלֵא יִכְשְׁלוּ בֵּי בְנֵי אָדָם - לְהַפְסִיד חֶלְקֵם עַל יְדֵי מַגּוֹן עֲדוֹן, וְלִירֵשׁ
גִּיהֵנָם. מִהֲרִשָּׁא: הִיְתָה מִתְפַּלֶּלֶת שְׁלֵא יִכְשְׁלוּ בָּהּ וַיַּעֲנֶשׂוּ עַל יְדָהּ,
וּכְדָאֲמַרְיָנָן (שְׁבַת קמט): כָּל מִי שֶׁחִבְרוּ נַעֲנֶשׂ עַל יְדוֹ, אִין מְכַנְסִין אוֹתוֹ
בְּמַחְצָתוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא. (סוּטָה כב.).

• גְּמָרָא

רַבִּי יוֹסִי דְמֵן יוֹקְרַת הִיְתָה לוֹ בֵּת יִפְתָּ תֵאָר. יוֹם אָחָד רָאָה אָדָם שְׁסוּתָר
גָּדָר עֲצִים כְּדִי לְהַסְתַּכֵּל בָּהּ דְרָךְ הַנְּקֵב. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי: מַה זֶה שְׂאֵתָה

מסתכל כאן כעת? אמר לו: רבי, אם לא זכיתי לקחת אותה לאשה, לא אֶזְכֶּה על כל פנים לראותה?! אמר רבי יוסי לבתו: בתי, את מצערת אנשים, שובי לעפרך ואל יכשלו בך בני אדם, כי מפני שאת יפת האר, יצרך מתגבר עליהם. (תענית כד.).

• השל"ה הקדוש

ומכל שכן האשה שהיא מחויבת להיות צנועה ביותר שיהיה כל כבוד פנימה, ותסתיר עצמה מכל אדם שבעולם בכל מה דאפשר, ועיניה תמיד למטה ודבורה בנחת, ולא יראה ולא ימצא ולא יהיה מגלה מגופה אפלו במשהו, שלא תכשיל שום אדם. (שער האותיות אות צ ערך צניעות).

• פלא יועץ

צריכה האשה להזהר בזהירות יתרה שלא להכשיל את אחרים, כי האשה ההיא תשא את עונה, והיא נוטלת חלק בראש, כי המחטיא את חברו הוא רע ומר יותר מההורגו, ולכן תזהר שלא תצא מקשטת בפני אנשים, ותהיה "כל כבודה בת מלך פנימה" ... כל אשה חכמת לב ויראת ה' שמוסיפה להזהר - היא תתהלל. ועל הכל מה טוב שתקדים תפלה לצרה, ותשפך נפשה לפני ה' בכל יום שלא יתגלגל חוב על ידה, כאשר ספרו בש"ס: למדנו יראת חטא מבתולה. (ערך מחשבה).

• שו"ת משנת יוסף

יש הפוסרות עצמן בהטילן האשמה על הגברים לאמר להם 'אל תסתכלו, אֶשֶׁר זו טענת שוא, דאפלו השומר עיניו ואינו מסתכל, אכל מן הנמנע ללכת ברחוב בעינים סגורות. ועוד, שבטענת הכל זו אפסר להרס כל גדרי הצניעות, ומצינו בגמרא (תענית כד.) דרבי יוסי דמן יוקרת הקפיד על שבני אדם נכשלו בהסתכלות על בתו היפה, הגם שלא עשתה כלום, כל שכן אם גורמת להם... והטענה שהנשים הפרוצות אומרות

'אל תסתפלי', היא טענת היצור הרע, וגם בדור המבול שהפרוצות גרמו לעברות, [כמובא בתרגום יונתן (בראשית ו ב)], בנדאי אמרו פו, ועל ידי זה הביאו מבול לעולם. (ח"ו סימן ב וחי"א סימן ב, הגר"י ליברמן שליט"א).

• הצניעות והישועה

תתקדש להתלבש בצניעות בשלמות כראוי, ולהתנהג בצניעות בכל הענינים, שלא יכשלו בה בני אדם חס ושלום. ואיתא בתנא דבי אליהו (רבה פרק כד) ש'אפלו האבן שנקשלים בה עתידה לתן את הדין. והנה האבן מנחת במקומה ולא פעלה און, ואפלו הכי עתידה לתן את הדין, כל שכן אשה שיכולה להזהר ולמנע מכשול שהיא אחראית ועתידה לתן את הדין כשלא מנעה מכשול. (פרק א אות ח).

• דרכי החיים

כל מעלתה של האשה שנקראת 'בת מלך', הוא נוקא בהיותה פנימה, אך כשאינה נוהגת בהנהגה זו, וממילא נכשלים על ידה בראיה, הרי הדבר פגם הוא לה. כמה חנוף צריך לזה עוד מקטנותה של הבת. עד כמה החובה עלינו להשריש בה את הצניעות הפנימית שלה, ואת חובת הצניעות המחיבת שלא יגרם על ידה מכשול לאחרים. (ח"א עמוד תלג, הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל).

למדנו מהדברים, שבנות ישראל צריכות להתפלל שלא יגרמו חליקה מכשול לבריות, וכמובן אין לסמוך על תפלה בלבד, אלא צריך להקפיד על שמירת הצניעות כראוי, וכבר הבטיחו חז"ל: בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו (מכות י:), והבא להטהר מסייעין אותו (עבודה זרה נה).

הצניעות מצילה וְשומרת מפל דבר רע

• מדרש

"כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך להצילה ולתת איביה לפניה והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריה" (דברים כג טו). אמר להם משה לישראל: הווי יודעין שאין הקדוש-ברוך-הוא מיחד שמו בישראל, שהוא נקרא "אלקיך", אלא בזמן "והיה מחנך קדוש", ואותה שעה הוא משרה שכינתו ביניכם ומציל אתכם מיד אויביכם. (במדבר רבה טז ט).

• מעלות המדות

כל מי שיש בו מדת הצניעות נצול מן המיתה, שכן מצינו בשאול, שבשביל הצניעות שראה בו דוד, נמנע ולא הרגו, כענין שנאמר: "ואמר להרגה ותחס עליך" ... ואמרו חז"ל (ברכות סב): אמר לו דוד לשאול: מן התורה מתר להרגו, רודף הוא, והתורה אמרה 'הבא להרגה השכם להרגו', אלא אתה הוא שחסת על עצמה, צניעות שהיתה בה היא חסה עליך. (המעלה התשיעית).

• קבץ מאמרים

אנו מצויים פעת במצב של הפקרה גמורה; כל מי שיש לו אגרוף, יש לו גם האפשרות להכות ביהודים. זאת מניין? החפץ חיים זצ"ל היה אומר: הקדוש-ברוך-הוא שומר עמו ישראל, כלום שומר שכן הוא?! לא, אין אנו משלמין לו בעד שמירתו, הוא שומר חנם, אולם שומר חנם ברצותו מסרב גם לשמר. אימתי הוא מסרב? כתוב בתורה: "ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריה". "ערות דבר" משמעותו פריצות, זאת אומרת הרס הצניעות. לפנים היה קים כלל: בנות ישראל צנועות הן!

היום יש כָּלל הפוּדָה מִזֶּה, וְעַל כֵּן הִתְרוּ בָנוּ: "וְשָׁב מֵאַחֲרֶיהָ", שֶׁה' יִתְבַּרַּךְ יְסִיר אֶת שְׁמִירְתּוֹ מֵעַלֵינוּ. לְמַצָּב כָּזֶה הִגַּעְנוּ הַיּוֹם, וּבִלְעָדֵי הַשְּׁמִירָה שֶׁל ה' יִתְבַּרַּךְ, אָנוּ מְפַקְרִים לְכָל פְּגִיעָה. (ח"א עמוד רפ, הגאון רבי אלחנן וסרמן הי"ד).

• טְהַרְתְּ הַקֹּדֶשׁ

אֲחֵרֵי הַמְלַחֲמָה הַגְּדוּלָה הַקְּדוּמָה הַתְּחִילָה לְצֵאת לְאוֹר הָעוֹלָם צָרַעַת מִמְּאֲרַת - סִפְחַת הַפְּרִיצוֹת, וְנִחַשְׁךָ כָּל הָעוֹלָם בְּחֹשֶׁךְ כְּפוֹל וּמְכַפֵּל... אֲשֶׁר הֵינּוּ מִיּוֹם מֵתָן תּוֹרַתְנוּ הַקְּדוּשָׁה מְכַתְּרִים בְּצַנִּיעוּת, וּגְדוּרִים בְּעֲרִיזוֹת, וְצַנִּיעוּת בְּמִלְבוּשִׁים, וּמְקַדְּשִׁים וּמְבַדְּלִים מִכָּל אִמָּה וְלִשׁוֹן, וְזֶה הָיָה לְשִׁבַח וְלִיפֵי וְתַפְאֲרַת לְיִשְׂרָאֵל בְּכָל דּוֹר נֶגֶד כָּל הָאֲמוֹת, מִגְּדֹל קְדוּשָׁתָם וְצַנִּיעוּתָם וְצַנִּיעוּת מְלַבּוּשֵׁיהֶם... הַכּוֹנֵי פְּצַעוֹנֵי נְשָׂאוֹ אֶת רִדִּי הַקְּדוֹשׁ מֵעַלֵי, וְתִהְיֶה הַמְּכַפָּה גְּדוּלָה, וְעַל זֶה לְבָנוּ דָּוִי, שֶׁנִּשְׁכַּח בְּהַמְשָׁךְ הַזְּמַן גְּדָרֵי צַנִּיעוּת אֲבוֹתֵינוּ וְאֲמוֹתֵינוּ... עַד שֶׁעָלָה קְטְרוּגַת הַגְּדוּל, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּיבִים... תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים וּבְעַלֵי מַעֲשִׂים טוֹבִים, יְרֵאִים וְשִׁלְמִים, זְקֵנִים עִם נְעָרִים, בַּחוּרִים וְגַם בְּתוֹלוֹת, עֲדָרֵי צֶאֱן קְדָשִׁים, תִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבּוֹ, בָּנִים קְדוּשִׁים וְחַבִּיבִים, יוֹנְקֵי שְׂדֵים שְׁלֵא חֲטָאוּ, נִמְסְרוּ לְיַד אֲרוּר הַעֲמָלֵק, יִמַּח שְׁמוֹ, לְהַשְׁמִיד לְהַרְגֵּוּ וּלְאַבֵּד בְּכָל מִינֵי מִיתוֹת מְשֻׁנוֹת וְאֲכַזְרִיּוֹת אֲשֶׁר לֹא נִרְאָה וְלֹא נִשְׁמַע כְּזֹאת, כִּי כָּל יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים עֲרִבִים זֶה לְזֶה, וְלָכֵן נִהְרָגִים וְנִסְפָּים גַּם צְדִיקִים בְּזִמּוֹן שְׁמִדַת הַדִּין מִתּוֹחָה... דְּעֵי לָךְ, בַּת יִשְׂרָאֵל, כִּי תִתְּבוֹנְנִי בְּנִפְשֶׁךְ, שֶׁהִכַּל בְּשִׁבִיל פָּגַם הַפְּרִיצוֹת, שֶׁעַל יְדֵי זֶה נִמְשָׁךְ פָּגַם הַיְסוּד, אֲשֶׁר חָדָא מִלְתָּא הִיא, כִּי זֶה הַפָּגַם הַתְּחִיל וְהִתְפַּשֵּׁט מֵעוֹן הַהִפְקָרוֹת וְהַפְּרִיצוֹת, רַחֲמָנָא לִיצְלוֹ, כִּי בְּאֵם יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים נוֹטְרִים מִדַּת הַיְסוּד, אִין כָּל אִמָּה וְלִשׁוֹן יְכוּל לְשַׁלֵּט בָּהֶם. (הַקְּדָמָה דף ד).

• השומר אמונים

תמסרו נפשכם מאד מאד על צניעות בני ביתכם, כי בלי ספק שכל הצרות הצוררות נצמחים אודות הפריצות שבדור, בעונותינו הרבים. (תקנות והדרכות פרק נה).

אני אומר זאת ליד הספר תורה הקדושה, ובטוח אני, שאם היה צניעות בכללות העולם, בודאי לא קרו הצרות והגזרות האיומות והנוראות שנגעשו על ידי הרשעים. (דבריו בדרשה לפני התקיעות בשנת תש"ו לאחר השואה, מובא בספר תולדות אהרן ח"ב פרק טו).

גאלת ישראל תלויה בצניעות

• גמרא

בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרם. (סוטה יא:)

• מדרש

אין הדורות נגאלים אלא בשכר הנשים צדקניות שיש בדור. (ילקוט שמעוני סוף רות).

• חתם סופר

בנשאר הגליות מצינו: "בצר לה ומצאוה... ושבת עד ה' אלקיה ושמתה בקלו", ובתהלים פתיב: "ויתן אותם לרחמים לפני כל שוביהם", ובגלות המר הזה צרות גדולות, ואין לה יום שאין קללתו מרבה מחברו. והיה אומר החתם סופר זצ"ל, שהוא מפני שבנשאר גליות לא היה פריצות אצל הנשים, לא כן עתה בעונותינו הרבים ששכיח פריצות, אשר הוא גרוע מכל עברות שבתורה. (טהרת יום טוב ח"ט דף עח).

• הצניעות והישועה

הצניעות מצוה מן התורה, והוא גדר לעריות, והוא יסוד היהדות ויסוד יראת שמים. ממילא אשה המאמינה בה' ובתורתו הקדושה, ומאמינה ש'יתברך משגיח בעולם ומשלים שכר וענש, תדע בנפשטה כי הצניעות היא יסוד החיים, ואי אפשר להתקיים בלי מדת הצניעות בדרך הישרה כלל, וצריכים למסר נפשנו על קיום מדת הצניעות לנו ולזרענו, וזהו ישועת ישראל בכלל ובפרט, ובפרט בזמננו זה. (הקדמה אות ג).

• השומר אמונים

היצר נותן כל כחו עכשו בזה יותר מכל הדברים שבעולם, להחטיא ישראל בפריצות ובעזות ובחציפות, רחמנא ליצלן, שהמה עקרים הגורמים לפגם היסוד, שזה בעצם פגם הגדול ליסוד בגדי פריצות, בשביל שזה הענין מבקש עכשו בשמים מאד יותר מכל הדברים... ואם אשה מתנהגת בצניעות, מזמין לה היצר הרבה נשים לפתות אותה ולקרר אותה מזה... והאשה הנזהרת עכשו בצניעות, מקבלת שכר כנגד כל הדור. (תקנות והדרכות פרק יב).

למדנו מהדברים, שגאלת ישראל תלויה בצניעות, ולכן היצר הרע נלחם בכל כחו נגד הצניעות והקדשה, ומתאמץ להכשיל גם את אותן המקפידות על הצניעות שבפרט מסים או בהנהגה מסומת לא יקפידו על כללי הצניעות. וחובת השעה מטלת על בנות ישראל הצדקניות והצנועות אשר ישועת כלל ישראל תלויה בהן, שכל אחת תפושפש ותבדק היטב בכל פרטי לבושה וכל דרכי התנהגותה, ותראה מה היא יכולה להוסיף ולהתחזק בצניעות, ותשתדל כפי יכולתה להשפיע ולעזור אצל בני משפחתה וסביבתה על חשיבות הצניעות, ובזכות נשים צדקניות תבוא הגאלה השלמה ברחמים, ונזכה לבנין בית קדשנו ותפארתנו, אמן.

מצות התורה התלויות בצניעות

בפרק זה מובאות מצות התורה הקדושה
התלויות בשמירת הצניעות

והיה מחנך קדוש

• נאמר בתורה הקדושה

"כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת איביך לפניך והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך". (דברים כג טו).

• ספר מצות הקצור

להיות צנוע, דכתיב: "והיה מחנך קדוש", וכתיב: "הצנע לכת עם אלקיך... בכל דבר צריך להיות בצניעות ולא בפריצות. (מצוה נו, רבנו משה מקוצי).

• משנה ברוך

עין בברכות (סב). דמפליג הגמרא במדת הצניעות, ובסמ"ק מונה צניעות למצנה דאורייתא. (סימן ג ביאור הלכה ד"ה יחא).

מצוי בהרבה מוצרים, שלצדך שווקם מפרסמים על האריזה תמונות של פריצות, וצריד להזהר שלא לקנותם, ובמקום שיש הכרח לקנותם, צריד למחקם, כדי שלא להביא תועבה ומכשול אל הבית, ואז יהיה הבית נקי וקדוש ומקום ראוי להשראת השכינה.

וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מְכֻשָׁל

• נאמר בתורה הקדושה

"וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מְכֻשָׁל וְיִרְאֵת מְאֻלְקִיָּה אָנִי ה'". (ויקרא יט ד).

• רמב"ם

אמר הכתוב "וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מְכֻשָׁל", רוצה לומר, מי שסגרה עיניו התאוה ויצר הרע, אל תעזר אותו להוסיף בעורונו ותוסיף להרחיקו מן הישר. (פירוש המשנה שביעית פרק ה משנה ו).

• רבנו יונה

וצריכה האשה שתהיה צנועה ונזהרת שלא יסתכלו בה בני אדם חוץ מבעלה, שהמסתכלין בפניה או בדיה יורדין לגיהנם, והיא ענושה בענש כל אחד ואחד מהם, מפני שהחטיאה אותם, ולא נהגה צניעות בעצמה ונכשלו בה. (אגרת התשובה אות נח).

• מחניף קדוש

אסור לתופרת לתפר בגדים פרוצים, ועוברת משום "וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מְכֻשָׁל". (אות כד).

• חקת ישראל

אסור לתופרת לתפור מלבנשי פריצות, וכן האסור חל על המוכר, וכן הורה בעל חזון איש זצ"ל. (דף קא).

לא תחמד אשת רעה

• נאמר בתורה הקדושה

"לא תחמד אשת רעה". (שמות כ טז).

• רבנו יונה

אל תשבח אשה יפה בפני חברך. כתיב "לא תחמד", וקרי ביה לא תחמיד. (ספר היראה).

• שבט מוסר

אשה שיהא יוצאת בחוץ מקשטת, היא חוטאת ומחטיאה אחרים, כי אפשר שיפגענה בור ועם הארץ ויעבר על "לא תחמד אשת רעה". והנה האשה היוצאת מקשטת, גורמת מכשול עון ותקלה לאיש ההוא. (פרק יז אות טו).

למדנו מהדברים, שלגורם לאחרים לחמד הוא בכלל אסור "לא תחמד". ולכן מי שאינה נזהרת חלילה ללכת בדרכי הצניעות בהתנהגותה ובלבונה, וגורמת לחמדה אצל אחרים, עוברת באסור זה.

לא תקרבו לגלות ערוה

• נאמר בתורה הקדושה

"לא תקרבו לגלות ערוה אני ה'". (ויקרא יח ו).

• מגיד משנה

כתב רבנו [הרמב"ם] בספר המצוות, שנמנענו מפעלות המעמיקים בזמנה, והוא אמרו: "תברך 'לא תקרבו לגלות ערוה'... וכבר אמרו ביוצאה וראשה פרוע שהוא אסור מן התורה. (הלכות איסורי ביאה פרק כא הלכה א).

למדנו מהדברים, שפריעת ראש והתנהגות והליכה בפריצות מביאה לידי קרוב לעברה, ואסורה מהתורה.

ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם

• נאמר בתורה הקדושה

"ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם".

(במדבר טו לט).

• ספר החנוכה

שלא ירדף האדם אחר מראה עיניו, ובכלל זה שלא ירדף אחר תאוות העולם הזה. וזה שאמרו חז"ל: "אחרי לבבכם" - זו מינות, "ואחרי עיניכם" - זו זנות... ונוהגת מצוה זו בכל מקום, ובכל זמן, בזכרים ובנקבות. (מצוה שפז).

הליכה בחסר צניעות גורמת לבני אדם להכשיל באסור חמור זה. וצריף לדעת, שגם הנשים מצוות ב"ולא תתורו", וטעות גדולה לחשוב שמותר לנשים להסתכל במראות של פריצות, ומלבד התקררות בקדשה וצניעות שנגרמת מזה, אסור להסתכל בצלם דמות אדם רשע (כמובא במגילה כח). לכן צריכות גם הנשים להזהר מראית דברי פריצות ותאות העולם הזה והבלי, בסרטים, מחשבים, פלאפונים וכדומה, ולא ללכת לקניון, שהוא מקום של פריצות וטמאה ושחץ, המלא וגדוש בתאות העולם הזה והבלי. וכל הדברים הללו משפיעים לרעה וגורמים לרחוק מהקדוש-ברוך-הוא ותורתו, ורבים חללים הפילו, ויש להתרחק מהם כמו מאש.

ובחקתיהם לא תלכו

• נאמר בתורה הקדושה

"כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקתיהם לא תלכו". (ויקרא יח א).

• קצור שלחן ערוך

אין הולכין בחקות הגוים, ולא מתדמין להם לא בלבוש ולא בשער וכיוצא בזה, שנאמר: "לא תלכו בחקות הגוים", ובחקתיהם לא תלכו", "השמר לה פן תנקש אחריהם". ומזה ילמד כל אדם לפי מקומו ושעתו, שהמלבוש העשוי ליהרא ופריצות, לא יעשה הישראל כן, אלא מלבושו יהיו עשויין בענין המורה על הכנעה וצניעות, ויהא מבדל

מֵהֶם בְּמַלְבוּשָׁיו וּבְדַבְרוֹ וּבְשֹׂאֵר מַעֲשָׂיו כְּמוֹ שֶׁהוּא מְבַדֵּל מֵהֶם בְּמַדְעוֹ וּבְדַעוּתָיו, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "וְאַבְדֵּל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים לְהִיּוֹת לִי". (סימן ג סעיף ב).

• בית יוסף

וְעַנְּנוּ הַשְּׁנַי אֲשֶׁר יֵשׁ לְאַסֵּר מִשּׁוֹם חֻקוֹת הַגּוֹיִם, הוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר נִשְׁיָהּ בּו פְּרִיצַת דְּרָךְ הַצְּנִיעוּת וְהַעֲנָוָה וְנִהְגוּ בּו הַגּוֹיִם - גַּם זֶה אִסּוּר, שְׁדַבְּרִים הִלְלוּ דְבָרֵי שְׂחָץ וְנִגְאוּהָ הֵם, וְלֹא כְּאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב, אֲלֵא דְבָרֵי יִשְׂרָאֵל וְדִרְכָם לְהִיּוֹת צְנוּעִים וְעַנְּוִים. (יורה דעה סימן קעח).

• הֶרֶם"א

אָבֵל מְנַהֵג שְׁנֵהְגוּ יִשְׂרָאֵל בְּמַלְבוּשׁ, וְהַגּוֹיִם בְּמַלְבוּשׁ אַחֵר - אִם אֵין אוֹתוֹ נֶשֶׁל יִשְׂרָאֵל מוֹרָה יוֹתֵר עַל הַצְּנִיעוּת, אֵין שׁוֹם אִסּוּר, מֵאַחֵר שֶׁהוּא דְרָךְ בְּשֵׁרוֹת וּצְנִיעוּת. (שם).

• דְּבָרֵי חַיִּים

הַהוֹלְכִים בְּמַלְבוּשֵׁי זולָתָנוּ בְּדָבָר שֵׁיֵשׁ בּו פְּרִיצוֹת, עוֹבֵר עַל לָאוּ וְלוֹקֵה מִן הַתּוֹרָה, וְאַפְלוּ אֵינוּ מִתְכַּוְּנִין לְהַדְּמוֹת לְגוֹיִם, וְאַפְלוּ נִכְרַת בְּיָתֵר מַלְבוּשֵׁיהָ שֶׁהִיא יְהוּדִית וְרַק מַלְבוּשׁ אֶחָד שֶׁל גּוֹיִם שְׁמוֹרָה עַל מְנִיעַת הַצְּנִיעוּת, עוֹבְרַת עַל לָאוּ... וְלָכֵן מִדַּת תּוֹרָתָנוּ הַקְּדוּשָׁה אִסּוּר לִילֵךְ אֶפְלוּ בְּדָבָר אֶחָד כְּדָרְךָ פְּרִיצוֹת הָעַמִּים. (ח"א יורה דעה סימן ל).

• גְּמָרָא

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לׁוֹי הַקָּנֵשֶׁה: כְּתוּב "וּכְמִשְׁפָּטֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם לֹא עֲשִׂיתֶם", וְכְתוּב "וּכְמִשְׁפָּטֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם עֲשִׂיתֶם". וְתַרְצֵ: כְּמִתְקַנְיִם שְׁבָהֶם לֹא עֲשִׂיתֶם - כְּמִקְלָקְלִים שְׁבָהֶם עֲשִׂיתֶם. (סנהדרין לט:).

• מנוורת המאור

כמה היא גדולה מעלת הצניעות, שאפילו מי שהוא מאמה אחרת, הוא אהוב ומפאָר בעבורה, כדגֶרְסִינֶן: רבן גמליאל אומר, בשלשה דברים אוהב אני את הפרסיים, צנועים וכו' (ברכות ח:). ואם האמות הפרוצות מרגלים בדברי צניעות, מה לעשות לישׂראל המבדלים משׂאר האמות בקדשה ובטהרה ובצניעה.

גם יש לנו ללמד קל וחמור מחתול, כדגֶרְסִינֶן בערויבין (ק:), אָמר רבי יוחנן, אם לא נתנה התורה, היינו למדין צניעות מחתול. (בר ז סימן שלו).

• חכמה ומוסר

וגם אני שמעתי שהגוים מדברים סרה ומלעיגים על נשי ישׂראל והיו לעג בפיהם, ואומרים שלא כה היו הנשים העבריות, שאנו יודעים שהיו צנועות הרבה, ואיך עתה נהפכו מטובה לרעה, ואוי לאַזְנִים שְׁכָה שומעות...

היה להם ללמד קל וחמור מנשי הנכרים, ואיך אֲנַחְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לא נלד בחקותיהם בזה הדבר מקל וחמור, ואיך שפחה תירש גברתה? שזאת הצניעות היתה נחלת עבדי ה', אלו נשי בני ישׂראל, ואיך נחלתנו נהפכה לזרים, ועל זאת ידו כל הדוים. (דרך הצניעות פרק א).

למדנו מהדברים, שאסור "ובחקותיהם לא תלכו" הוא דוקא בדבר שיש בו פריצות, אכל דבר שאין בו פריצות אין בו אסור זה, ואדרבה, מטל עלינו ללמד לקחת בצניעות מהמתקנים שבאמות מקל וחמור.

הזכח תזכיח את עמיתך

• נאמר בתורה הקדושה

"הזכח תזכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא". (ויקרא יט ז).

• רמב"ם

הרואה חברו שחטא או שהלך בדרך לא טובה, מצוה להחזירו למוטב... שנאמר "הזכח תזכיח את עמיתך" ... צריך להזכירו בינו לבין עצמו, וידבר לו בנחת ובקשון רכה, ויודיעו שאינו אומר לו אלא לטובתו, להביאו לחיי העולם הבא. (הלכות דעות פרק ו הלכה ז).

• הגרי"ח זוננפלד זצ"ל

זאת היא המצוה הגדולה ביותר, להשפיע על בנות ישראל ללכת בצניעות. (מתוך מכתבו שהובא בספר מרא דארעא דישראל עמוד רב).

למדנו מהדברים, שמי שהולכת חלילה בדבר שיש בו חסר צניעות, צריך לדבר עמה ברכי נעם ומתוך אהבה, ולהסביר לה בשפה ברורה ובנעימה את מעלת מצוות הצניעות היקרה ואת הזכות הגדולה ללכת בצניעות, וללמד אותה את דרכי הצניעות המתאימים לכבדה בת מלך. [על דור עקבתא דמשיחא אמרו חז"ל: ואין תזכקה, שתתרכה הפריצות והחציפות (תפארת ישראל סוף מסכת סוטה), ולפעמים אין אפשרות להזכירה, אף אסור לומר למי שהולכת בדבר שיש בו חסר צניעות שזה לבוש יפה והוא מתאים לה].

צְנִיעוּת בַּהֲלִיכָה

בְּפָרָק זֶה מוּבָאִים חֻלְקֵי הַצְּנִיעוּת
הַתְּלוּיִים בְּצוּרַת הַהֲלִיכָה, בַּפְּסִיעוֹת וּבַנְּעָלִים

צְנִיעוּת בְּצוּרַת הַהֲלִיכָה

• יִשְׁעֶיהוּ

"וַיֹּאמֶר ה' יַעֲזֵב כִּי גָבְהוּ בְּנוֹת צִיּוֹן וַתִּלְכְּנָה נְטוּיּוֹת גְּרוֹן וּמִשְׁקֵרוֹת עֵינַיִם
הַלֹּוֹד וְטָפַף תִּלְכְּנָה וּבְרַגְלֵיהֶם תַּעֲכֹסְנָה" (ג טז).

• גְּמָרָא

מְקַדָּשׁ רֵאשׁוֹן מִפְּנֵי מָה חָרַב? מִפְּנֵי שֶׁלִּשָׁה דְּבָרִים שֶׁהָיוּ בּוֹ... גְלוּי
עָרִיוֹת - דְּכָתִיב "וַיֹּאמֶר ה' יַעֲזֵב כִּי גָבְהוּ בְּנוֹת צִיּוֹן... וַתִּלְכְּנָה נְטוּיּוֹת גְּרוֹן"
- שֶׁהָיוּ מְהֻלְכוֹת בְּקוֹמָה זְקוּפָה... "הַלֹּוֹד וְטָפַף תִּלְכְּנָה" - שֶׁהָיוּ מְהֻלְכוֹת
עָקֵב בְּצַד גּוֹדָל. (יומא ט:).

• מִדְרָשׁ

"וַתִּלְכְּנָה נְטוּיּוֹת גְּרוֹן" - כְּשֶׁהִיְתָה אַחַת מֵהֶן מְקֻשָּׁטָה עֲצָמָה וְהוֹלְכָתָ
בְּקוֹמָה זְקוּפָה, הִיְתָה מִטָּה אֶת גְּרוֹנָהּ לְכָאן וּלְכָאן כְּדִי לְהַרְאוֹת תְּכֻשִׁטֶיהָ.
(איכה רבה ד יח).

•נד"ק

"נטויות גרון" - אלה דברי גאות וגבהות. וכבדתינו פרשו, שהיו מהלכות בקומה זקופה. (ישעיהו שם).

•רש"י

"הלוך וטפף" - היתה ארכה מהלכת בין שתי קצרות כדי שתהא נראית צפה למעלה מהם. (שם).

•מצודת דוד

"הלוך וטפף" - הולכות דרך גאון בנחת, כדבר הצף על פני המים. (שם).

•מהר"י קרא

"הלוך וטפף" - כשהיתה אחת מהן ארכה, מביאה שתי קצרות ומהלכת ביניהן כדי שתהא צפה על גביהן, וכשהיתה אחת מהן קצרה, היתה לובשת קורדקייסין עבין (מנעל עם עקב גבוה), ומביאה שתי קצרות ומהלכת ביניהן כדי שתהא על גביהן. (שם).

•פלי פז

"הלוך וטפף" - היו הולכות ברחובות בלא בטת, ומשחקות זו עם זו כדרך הנערים והטף. (שם).

למדנו מהדברים את דרך הצניעות הראויה לבנות ישראל בצורת הליכתן, לא ללכת בקומה זקופה נטוית גרון, ולא ללכת בנחת דרך גאון, ולא להתבלט בקומה, ולא להרעיש ולצחק, אלא ללכת בצניעות ובענוה.

צניעות בפסיעות

• גמרא

פעם אחת הייתה בתו של רבי חנינא בן תרדיון מהלכת לפני גדולי רומי, ואמרו: כמה נאות פסיעותיה של הבת הזאת. מיד דקדקה בפסיעותיה לפסע פסיעות נאות, ועברה על מה שכתוב: "כל כבודה בת מלך פנימה", ועל זה נאמר: "עון עקבי יסובני", שעונות שאדם דש בעקביו בעולם הזה, מסבבין אותו ליום הדין. [ולא הייתה פונתה חלילה לגרות יצר הרע ברואיה, אלא רצתה שהאמות יחשיבו וישבחו את ישראל, ואף על פי כן היי עליה לחשש שהיא מגרה בהם יצר הרע (בן יהודע)].

לכן נגזר עליה להלקח למקום פריצות וטמאה, ובשעה שנלקחה הצדיקה עליה את הדין, ואמרה: "גדל העצה ורב העלילה אשר עיניי פקחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש פדרךיו וכפרי מעלליו". [מדה פנגד מדה - פינון שבפסיעותיה היי חסרון בצניעות, נלקחה למקום פריצות (החיד"א)], והתקון לחטא היי, ששמרה שם על צניעותה, והלך רבי מאיר והוציאה משם בדרך גס. (עבודה זרה יח).

למדנו ממעשה זה, שבשמים מדקדקים אף על פסיעותיה של בת ישראל שיהיו בגדר "כל כבודה בת מלך פנימה", לכן מטל על כל בת ישראל כשרה לדקדק היטב בצניעותה, פראוי לכבדה בת מלך.

צניעות בנעלים

• ישעיהו

"ויאמר ה' יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון ומשקרות עינים הלוך וטפף תלכנה וברגליהם תעכסנה". (ג טז).

• נד"ק

"תעכסנה" - מקשקשות ברגליהם בעכסים שתלוין בהם, שהם הפעמונים, ומשמיעים קול. (שם).

• עיני יצחק

המנעלים לא יהיו בעלי עקבים גבוהים מדאי, ולא ירעישו בזמן הליכתה. (שו"ע המקוצר ח"ו סימן רב, הגר"י רצאבי שליט"א).

למדנו מהדברים, שאסור ללכת עם נעלים שאינן צנועות, שעליהן נאמר "אל תבואני רגל גאוה", ויש בזה פריצות ומכשול לרבים, ועתיד ה' להסיר מכשולות אלו מקרב עמו. ובנות ציון שהלכו כה, גרמו לחרבן בית המקדש, ודבר שגנרם לחרבן הבית, בנדאי שבכחו גם לעכב את בנין הבית, ובזכות בנות ישראל המקפידות ללכת בנעלים שקטות וצנועות, נזכה ויקים בנו במהרה: "מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב". ודרשו חז"ל (חגיגה ג): "מה יפו פעמיך בנעלים" - כמה נאין רגליהן של ישראל בשעה שעולין לרגל. "בת נדיב" - בתו של אברהם אבינו שנקרא נדיב.

צניעות בהתנהגות

בפרק זה מובאת חובת ההתנהגות בצניעות בפני בני אדם

אחרי האיש ולא לפני האיש

• גמרא

לא יהלך אדם אחורי אשה בדרך... שנאמר בתורה: "ותקם רבקה ונערתיה ותרכבנה על הגמלים ותלכנה אחרי האיש", ולא לפני האיש. (ברכות סא.)

• בשורת אליהו

"ותאמר רות המואביה אל נעמי אלכה נא השדה ואלקטה בשבלים... ותלך ותבוא ותלקט בשדה אחרי הקוצרים". רומז הכתוב את גדל צניעותה, שלא לקטה מצדי הקוצרים כדי שלא יסתכלו בה, ועוד הקפידה לילך אחריהם ולא לפניהם, כיון שאסור לאדם להלך אחרי אשה. (רות ב ב, רבי אליהו הכהן זצ"ל מאיזמיר).

• ב"ח

"ותלך ותבוא ותלקט בשדה אחרי הקצרים" - אמרו "אחרי הקצרים",
יובן במה שאמרו חז"ל: אחרי - מפלג. והנה צניעותה כי רב היה,
שהרחיקה והפליגה עצמה מן הקוצרים. (משיב נפש רות ב ג).

למדנו מהדברים, שדרך בנות ישראל הצנועות לא לעמוד ולהתעכב
בפני אנשים, וכן לא ללכת לפני אנשים אלא אחרי אנשים. ואם יש
אנשים הולכים אחריה, תפנה להם את המעבר ותתן להם ללכת לפניה,
ובכך תצילם מאסור הליכה אחרי אשה.

צניעות בצורת הישיבה

• גמרא

לעולם יספר אדם בלשון נקייה, שהרי כשנזכר בתורה הדין שמקום
מושב הזב טמא, כתוב: "וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב יטמא",
ובאשה לא נאמר מרכב, אלא כתוב: "הכלי אשר היא ישבת עליו", לפי
שאינו הגון להזכיר רכיבה ופסוק רגלים באשה. (פסחים ג. ורש"י).

• רבנו חננאל

לא הזכיר מרכב באשה, מפני שהמרכב הוא בפסוק רגלים, והוא דרוך
גנאי באשה הזכרת פסוק רגלים. (שם).

• הצניעות והישועה

אין ראוי לבת ישראל לשבת רגל על רגל, שהרי גם בזה יש הבטת
והכר האברים, ובקאמת מעולם לא ראינו זאת בבנות ישראל בשנים
קדמוניות. (פרק ד אות א).

• רש"ם

"ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק ותפל מעל הגמל" - לצניעות, לפי שהיתה רוכבת כמו איש. (בראשית כד טג).

למדנו מהדברים, שאין זה דרך צניעות שיראה לאנשים פסוק רגלים באשה, ולכן כאשר ראתה רבקה אדם מתקרב, ירדה מהגמל.

דבר צניעות ראה בה

• מגלת רות

"ויאמר בעז לנערו הנצב על הקוצרים למי הנערה הזאת". רש"י: וכי דרכו של בעז לשאל בנשים? אלא דבר צניעות וחקמה ראה בה... והיתה מלקטת עומדות מעמד ושוכבות מיטב, כדי שלא תשחה. (רות ב ה).

• המאירי

אף על פי שהצניעות משבחת אצל הכל - בנשים משבחת ביותר, וראוי לה שתצדד עצמה בכל צד שלא יהא שום צד של פריצות נמצא בה. דרך הערה אמרו ברות המואביה: "ויאמר בעז לנערו למי הנערה הזאת", וכי דרכו של בעז לשאל בנערה? דבר צניעות ראה בה, עומדות מעמד, נופלות מיטב, ואינה שחה (מתכופפת) לטלן, כדי שלא יראה משוקה לאחריה כלום. (בית הבחירה שבת קיג:).

• מעלות המדות

וכן מצינו ברות המואביה שעל ידי הצניעות שראה בה בעז נדדוג לה. ומה צניעות ראה בה? שכל הנשים שוחחות (מתכופפות) ומלקטות, והיא

יושבת ומלקטת... כיון שראת בעז כל מדות הצניעות הללו, עמד וכנסה, והעמיד ממנה מלכים ונביאים. (המעלה התשיעית).

• מתניף קדוש

אשה כשרה, בשעה שכופפת עצמה במקום שאנשים מצויים, תנמיך עצמה דרך ישיבה, וכמו שאמרו חז"ל בצניעות שראת בעז ברות. כלל דמלתא - צריכה האשה לשים עיניה ולבה על כל דרכיה שיהיו בצניעות. (אות ט).

צניעות בפני אנשים

• חסד לאלפים

אשה לא תכנס לבית הכסא ולא תצא מבית הכסא ולא תברך ברכת "אשר יצר" בפני אנשים... ולא תניח ידיה נגד פניה של מטה בפני אנשים, ולא תשכב ולא תניק ילדיה בדידים מגלים בפני אנשים אפלו הם בני ביתה וקרוביה, ולא תלך ברגלים יחפים. וכל דרכי הצניעות, כמו שתזהר בפני אנשים זרים ונכבדים - כך תזהר בפני אנשי ביתה. (סימן ג אות ד).

• פלא יועץ

ואשה יראת ה' היא תתהלל, שתזהר ותשמר שלא יכשלו בה בשום מכשול והרהור עון, ותחשד את כל אדם פלסטים לענין זה, כי אין אפוטרופוס לעריות, וכל הגדול מחברו - יצרו גדול הימנו, וכל יצר מחשבות לבו רק רע, ואם הוא איש חיל שילחם עם יצרו ואולי ינצחנו, מה לה ולצרה הזאת להכניסו בתגר זה? ולכן אשת חיל תהיה צנועה, "כל כבודה בת מלך פנימה", אז תתענג על ה'. ומצוה מטלת על האנשים להזהר הנשים בנות ביתו שתהיינה צנועות בפני כל בני אדם. (ערד עריות).

האוכל בשוק דומה לקלב

• גמרא

תנו רבנן: האוכל בשוק הרי זה דומה לקלב, ויש אומרים פסול לעדות. אמר רב אידי בר אבין: הלכה כיש אומרים. רש"י: האוכל בשוק, הואיל ואין מקפיד על כבודו, אינו בוש לזלזל בעצמו. (קדושין מ:).

• מחניף קדוש

אסור לאשה לאכל בשוק, וכן להניק בשוק, וכן אסור ללכת נטוית גרון... בגטין (דף פט:): אכלה בשוק, הניקה בנה בשוק וכו', ומוכח שם דלכולי עלמא הני פריצותא. (אות לז).

בת ישראל שהיא כבדה בת מלך פנימה, אינה מזלזלת בכבודה ובמלכותה, ובשום אופן לא תעשה דבר שבו תהיה דומה לקלב, ולא תשב לאכל במסעדות, ולא תאכל ברחוב, וכן תחנה את בניה ובנותיה לשמור על כבודן ולא לאכל בחוץ.

צְנִיעוּת בַּדְּבוּר וּבַקּוֹל

בְּפָרָק זֶה מוּבָאִים חֻלְקֵי הַצְנִיעוּת הַתְלוּיִים בַּדְּבוּר וּבַקּוֹל

מְדַבְּרֵת עִם כָּל אָדָם

• נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה

"וַיֵּצֵא בֶן אִשָּׁה יִשְׂרָאֵלִית וְהוּא בֶן אִישׁ מִצְרִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּנָּצוּ בַמַּחֲנֶה בֶן הַיִּשְׂרָאֵלִית וְאִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי. וַיִּקַּב בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת ה' וַיִּקְלַל וַיִּבְיֹאוּ אֹתוֹ אֶל מֹשֶׁה וְשָׁם אָמוּ שְׁלֹמִית בַּת דְּבָרִי לְמִטָּה דָן".
רש"י: "שְׁלֹמִית" - מְפֹטְטֵת בַּדְּבָרִים וְשׂוֹאֵלֶת בְּשֵׁלוּם הַכֹּל. "בַּת דְּבָרִי" - דְּבַרְנִית הֵיטָהּ, מְדַבְּרֵת עִם כָּל אָדָם, לְפִיכָּהּ קוֹלְקָה. (ויקרא כד ז).

• מְדַרְשׁ

בְּשִׁבִיל אַרְבָּעָה דְּבָרִים נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם... וְלֹא נִמְצָא אָחַד מֵהֶם פְּרוּץ בְּעֶרְוָה. תַּדַּע לָךְ שֶׁהִיא כּוֹן, אַחַת הֵיטָה וּפְרִסְמָה הַכְּתוּב: "וְשָׁם אָמוּ שְׁלֹמִית בַּת דְּבָרִי לְמִטָּה דָן". "שְׁלֹמִית" - דְּאָמַר רַבִּי לֹוִי, דְּהוֹת פְּטוּטָא בְּשִׁלְמָא, שְׁלָם לָךְ שְׁלָם לְכוּן. עַץ יוֹסֵף: דְּהוֹת פְּטוּטָא בְּשִׁלְמָא - דְּבַרְנִית וְשׂוֹאֵלֶת בְּשֵׁלוּם כָּל אָדָם, וְאִין כָּהּ דְּרָהּ הַנְּשִׁים, וְזוֹ הִיא מְדַבְּרֵת עִם כָּל

אָדָם (דכּתוּבוֹת עב.), וּמִזָּה נִמְשָׁךְ הַמַּעֲשֵׂה הַזֶּה, כִּי הִיָּתָה דוּכָרְתָה הַרְבֵּה עִם כָּל אָדָם. (ויקרא רבה לב ו).

• מִשְׁנָה

וְאֵלּוּ יוֹצְאוֹת שְׁלֵא בְּכַתְבָּהּ, הָעוֹבְרֵת עַל דַּת מִשָּׁה וִיהוּדִית... וְאִיזוֹ הִיא דַּת יְהוּדִית... וּמִדְּבַרְתָּ עִם כָּל אָדָם. גְּמָרָא: וּמִדְּבַרְתָּ עִם כָּל אָדָם - אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׂמוּאֵל, בְּמִשְׁחָקָתָ עִם הַבְּחוּרִים. (כתובות עב.).

• שְׁלַחַן עֲרוּךְ

אִיזוֹ הִיא דַּת יְהוּדִית? הִיא מְנַהֵג הַצְּנִיעוּת שְׁנֵהֲגוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל. וְאֵלּוּ הֵם הַדְּבָרִים שְׂאֵם עֲשֵׂתָה אַחַת מֵהֶם, עֲבָרָה עַל דַּת יְהוּדִית... אוֹ שֶׁהִיָּתָה מִשְׁחָקָתָ עִם הַבְּחוּרִים. ב"ח: לֹא דוֹקָא בְּחוּרִים, אֶלָּא לְמַעוּטֵי קִטְנִים... לְכַנֵּס בְּדְבָרִים שְׁלֵא לְצַרְךָ זֶהוּ נִקְרָא גַם כֵּן מִשְׁחָקָתָ. בְּאֵר הַיֵּטֵב: לֹא דוֹקָא שׁוֹחֲקָתָ, אֶלָּא אֶפְלוּ אִם הִיא מִדְּבַרְתָּ שִׂיחָה יְתָרָה. (אבן העזר סימן קטו סעיף ד).

אֵין שׁוֹאֲלִים בְּשִׁלּוּם אִשָּׁה כָּלָל

• גְּמָרָא

אָמַר שְׂמוּאֵל: אֵין שׁוֹאֲלִים בְּשִׁלּוּם אִשָּׁה כָּלָל. רַש"י: שְׂמַרְגִּיל לְבָה וְדַעְתָּה אֶצְלוּ... וְיָבוֹאוּ לְיַדֵּי חַבְתָּה. (קדושין ע).

• שְׁלַחַן עֲרוּךְ

אֵין שׁוֹאֲלִים בְּשִׁלּוּם אִשָּׁה כָּלָל, אֶפְלוּ עַל יַדֵּי שְׁלִיחַ, וְאֶפְלוּ עַל יַדֵּי בַּעֲלָהּ אֲסוּר לְשַׁלַּח לָהּ דְּבָרֵי שְׁלוּמִים. (אבן העזר סימן כא סעיף ו).

• פלא יועץ

אסור לדבר עם הנשים, ובפרט דברי שחוק והתול וקלות ראש, שיהם מרגילין את האדם לערונה, ואפלו לשאל שלום לאשה על ידי בעלה אסור, דאין שואלים בשלום אשה כלל. כן הוא דינא דגמרא ושלחן ערוך, לא מדת חסידות. (ערך דיבור).

אל תרבה שיחה עם האשה

• גמרא

מעשה ברבי יוסי הגלילי שהלך בדרך, ופגע באשה ושמה ברוניה (אשת התנא רבי מאיר). אמר לה: באיזה דרך גלך לעיר לוד? אמרה לו: גלילי שוטה, לא כן אמרו חכמים: אל תרבה שיחה עם האשה! הנה לך לומר: באיזו לוד. (עירובין נג:).

• מעלות המדות

פריצות גדולה היא לאדם שמרבה דברים עם האשה, שכך אמרו חז"ל: אל תרבה שיחה עם האשה. באשתו אמרו, קל וחמר עם אשת חברו. מכאן אמרו חכמים: כל המרבה שיחה עם האשה, גורם רעה לעצמו, ובוטל מדברי תורה, וסופו יורש גיהנם. ואל תאמר לא נאסרו אלא דברים של תפלות או דברים המביאים לידי תפלות, אלא אפלו בדברים שאינם של תפלות אסור להרבות שיחה עם האשה. ואם הצרך לדבר לה בדברים בעלמא, יקצר בדבריו בכל יכלתו וידבר בדרך קצרה. (המעלה התשיעית).

• החיד"א

הוי פּתאים וסכלים אָשר קורין או שומעים המשנה הזאת בבית הכנסת, ואינם שמים על לב... ובאמת ישתומם האדם עד כמה גברה עורון עיני הפתאים, שמעלימים עין מדברי רבותינו הקדושים, ואם תשאַלם אם מאמינים בדברי רבותינו זכרונם לברכה, ישיבו דודאי הם מאמינים. אָבל מעשיהם להפוך, או שבעזותם אינם חשים לְכָל הענשים, רחמנא לִיצְלָן. (יוסף לחק יתרו יום רביעי).

קול באשה ערוה

• גמרא

אמר שמואל: קול באשה ערוה, שנאמר: "כי קולך ערב ומראיך נאוה". (ברכות כד.).

• משנה ברוה

ואם [נשים] מזמרות כדי לישן התינוק - אם יש אנשים אחרים בבית, יש לזהר משום קול באשה ערוה. (שער הציון סימן תקס ס"ק כה).

• באר שבע

ראוי ונכון לְכָל אשה כשרה יראת ה', בין שהיא נשואה בין שהיא פנויה, בתולה או אלמנה, שלא תשמיע קול שיר בזמירות כל זמן שמסב עמה איש שהיא ערוה עליו, אלא רק שפתיה יהיו נעות וקולה לא ישמע כָּלל ועקר, כי אף אם היא צנועה וחסודה ביותר וכוננת רצויה לשמים, מְכָל מקום היא מצוה הבאה לידי עברה חמורה, לפי שאולי יבוא האיש השומע לידי הרהור, והרהורי עברה קשים מעברה עצמה, והיא צריכה להזהר שלא יכשלו בני אדם על ידה. (באר מים חיים סימן ג).

• מחניף קדוש

אָסור לְאַשֶׁה לְשׁוֹרֵר, דְּקוֹל בְּאַשֶׁה עֲרוֹה, וְהִיא מְכַשֶּׁלָה לְבְנֵי אָדָם בְּקוֹלָהּ. (אות מ).

• שֶׁבֶט הַלְוִי

בְּעֵינַי קוֹל בְּאַשֶׁה עֲרוֹה, דְּבַר פְּשׁוּט דְאָפְלוּ מְשׁוֹרְרוֹת הַרְבֵּה נְשִׁים בְּיַחַד אִיפָא אִיסוּרָא, וְהַדְּבָרִים פְּשׁוּטִים, וְכַתְּבֵתִי רַק לְהוֹצִיא מִלֵּב הַטּוֹעִים בְּזָה. וְהַמְכַשֶּׁלָה רְבָה כַּיּוֹם בְּכַתִּי סֵפֶר אָפְלוּ הַחֲרָדִים, שְׁיֹצֵא מְכַשׁוֹל עַל יָדוֹ לְהַשְׁכִּינִים, שְׁמְכַשֶּׁלִין אוֹתוֹן בְּקוֹל עֲרוֹה. (ח"ה אבן העזר סימן קצז, הגר"ש ואזנר שליט"א).

• מְשֻׁנָּה הַלְכוֹת

הַנְּשִׁים הַמְשׁוֹרְרוֹת בְּאֶפֶן שְׂאֲנָשִׁים שׁוֹמְעִין, עוֹבְרוֹת עַל "לִפְנֵי עוֹר", שְׁמְכַשֶּׁלִין בְּגֵי אָדָם, הַגֵּם שְׂזָה בְּבֵיתָם, אֲכַל כִּינּוֹן שְׁמִזְמָרִים בְּקוֹל וְנִשְׁמָע בַּחוּץ - חִיבוֹת לְהַפְסִיק. וְגַם בְּבֵית סֵפֶר שֶׁל יְלָדוֹת אִם מְזַמְרוֹת, אִין מְצֻנָּה לְחַנֵּךְ בְּנוֹת בְּזַמְרָה, וְאֲדַרְבֵּה, צְרִיף לְהַזְהִיר הַמְּנַהֶלֶת שֶׁל בֵּית הַסֵּפֶר שֶׁלֹּא יִרְגְּלוּ בְּזַמְרָה, שְׂזָה חֵס וְשָׁלוֹם מִרְגִּיל הַנְּשִׁים וְהַבְּתוּלוֹת לְדַבֵּר עֲרוֹה... פְּשׁוּט שְׂאֲסוּר לְנְשִׁים לְזַמֵּר בְּמָקוֹם שְׂאֲפֹשֶׁר שְׂאֲנָשִׁים יִשְׁמְעוּ, וּבִפְרָט שְׂגָרִים שְׂמָה... וּפְשׁוּט דְלִלְמַד בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְזַמֵּר אִין זֶה מְצֻנָּה, וְאֲדַרְבֵּה, הָרִי הוּא עֲבָרָה, שְׁמְכַשֶּׁלִיּוֹת אֶת הַזְּכָרִים הַשׁוֹמְעִים קוֹל זְמָרָה... צְרִיף לְלַמֵּד עִמָּהֶם צְנִיעוּת, שֶׁלֹּא לְזַמֵּר לֹא הַמוֹרָה וְלֹא הַתְּלַמִּידוֹת בְּמִקְוֹמוֹת שְׂדָרִים אֲנָשִׁים, אִם לֹא שֶׁהוּא מַחוּץ לְמַחֲנֵה הַגְּבָרִים. (ח"ב סימן רצג, הגאון רבי מנשה קליין זצ"ל גאב"ד אונוואר).

דבור בצניעות

• מדרש

"ויבן ה' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה". רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי אמר: "ויבן" כתיב. התבונן מהיכן לבראותה... אמר: לא אברא אותה מן הפה, שלא תהא דברנית. (בראשית רבה יח ב).
דרך בנות ישראל לא קולניות (מדברות בקול רם), ולא הגל רמה (מרביות לצאת מהבית), ולא פרוצות בשחוק. (במדבר רבה ט יב).

• גמרא

אמר רב חסדא לבנותיו, כאשר דופקים בני אדם בדלת, לא תשאלו מי הוא, אלא מי היא. רש"י: 'מי הוא' לשון זכר, לא תרגילו לשונכם לדבר עם זכרים. (שבת קמ:)

• עיני יצחק

אין לה לדבר בנוכחות גברים בקול גבוה, [וכל שכן שלא לצעק, וקל וחמר שלא תתן ברחובות קולה, ולא תצעק ותקרא מן הפתח או החלון בשמות ילדיה הנמצאים ברחוק מקום], ולא תשוחח בטלפון סלולארי בשוקים וברחובות. וכשנוקשים בדלת לא תאמר 'מי זה' בלשון זכר, אלא 'מי זאת', או 'מי שם'. (שו"ע המקוצר ח"ו סימן רב, הגר"י רצאבי שליט"א).

• פסק הלכה

אסור לנשים לדבר בפלאפון ברשות הרבים או באוטובוס, והוא פריצות גדולה בעניני הצניעות חס ושלום, ויש להזהירן על חמור האסור, וה' יגדר פריצות עמו ברחמים. (קול קורא מטעם הגאונים הצדיקים זצ"ל חברי בד"צ העדה החרדית, חשון תש"ס).

בענין השמוש של הפלאפון... מה שרואים לפעמים נשים חרדיות מדברות באמצע הרחוב בזה וקולם ישמע, היש לה פריצת גדר הציניעות ושפלות גדול מזה?! וכן מה שמדברים הנשים בנסעם באוטובוס. (הגר"ש ואזנר שליט"א).

בענין השמוש בפלאפונים למיניהם... יש לעורר על הפרצה החמורה, שנשים הולכות ומדברות במכשירים אלו ברשות הרבים, והדבר פרוץ ביותר, ומגביהות את קולן כאלו נמצאות בביתן, והוא פרצה גדולה בעניני הציניעות, ובנדאי שכל מי שיש בידו להשפיע לבטל מנהגן - יש לו לעשות כן, ועל ידי ההתחזקות בענינים אלו נזכה כלנו לשפיע ברכה וסיעתא דשמיא בכל העינים. (הגר"ח"פ שיינברג זצ"ל, הובא בספר קדושת בית הכנסת דף קח).

לשון נקייה

• מדרש

"ולא יראה בה ערות דבר ושכ מאחריה". "ערות דבר" - ערות דבור. רבי שמואל בר נחמן אמר: זה נבול הפה. (ויקרא רבה כד ז).

• פלא יועץ

נבלות הפה ידוע חמור שבו, עד שאמרו (שבת לג.) שכל המנבל את פיו, אפלו נחתם עליו גזר דין של שבועים שנה לטובה - נהפך עליו לרעה. וכתיב: "על כן על בחריו לא ישמח ה' ואת יתמיו ואת אלמנותיו לא ירחם", כי: "וכל פה דבר נבלה". ואמרו שמעמיקין לו גיהנם. וגם השומע ושותק נושא עון ועגוש יענש, דכתיב: "זעום ה' יפל שם"...

ואגיד לדור אשר שמעה אזני, מעשה שארע בימינו באיש אחד שהיה בדחו, והיה מרבה בשחוק וקלות ראש בשמחת מרעים, והיה מדבר נבלות הפה וכדומה מדברים הגורמים שחוק וקלות ראש ושמחה לרקים ופוחזים.

ויהי היום, כאשר קרב קצו והיה שכיב מרע ומתעלה כמה ימים, ויהי בחצי הלילה פתח את עיניו כבָּרְקִים, ועמד והתחיל לזעק מרה: אוי וי, אוי וי, מה בא עלינו! והעומדים עליו רעדה אחרתם, והתחיל לומר להם: הלא תראו דמות אנשים שחורים וצורות משונות, שמראים לו נאדות נפוחים מלאים אש להריק לתוך פיו, ושלשלאות של ברזל, וכהנה דינים קשים מכינים לו על אשר הרבה שחוק וקלות ראש ודברי נבלות, והיה צועק צעקה גדולה ומרה.

ויהי היום וינדע הדבר בתוך העיר, והיו העם מרבים לבוא, ולכלם היה מגיד בדברים האלה בקול צעקה גדולה, וכשהיה נכנס איש שעשה כמעשהו, היה אומר לו: גם אתה כמוני עשית - גם עליך יעבר כוס.

וכשהיה נכנס מי שראה ושתק וצחק, היה אומר לו: זכור אתה ביום פלוני ששמעת אותי דובר נבלה וליצנות, ובמקום שהיה לך להפכות בסנדל על פני, שתקת וצחקת - גם עליך יעבר כוס כזה.

והיה צועק מרה ומגיד הדינים הקשים שהיו מראים לו, ונמשך בזה שלשה ימים ושלשה לילות, עד שלבסוף הניח ידו לתוך פיו, ופער פיו לבלי חק, והיה צועק: השליכו, השליכו אש! ומתוך כך יצא נשמתו, ונתעוררו כל העם בתשובה. לזאת יחרד כל לב. (ערך נבלות הפה).

• אסיפת מכתבים

בענין נשים ובתולות, להזהר שיהיו דבריהם נקיים מדברי שחך ותעוב. ואני מבקש בכל לשון של בקשה להזהר מלגלות דברי צניעות לחברתה

ואפלו ברמז קל, כפי שהתנהגו אבותינו הקדושים, והיו בתיהם קדושים ונקיים, וזכו על ידי פח קדשת ההצניעות להעמיד דורות ישרים וצדיקים, ועלינו להתנהג וללכת בדרכיהם. (ח"ב מכתב כח, האדמו"ר מסאטמר זצ"ל).

למדנו מהדברים, שכל אשה ובת צריכה להזהר מאד מלדבר או לשמע דברים שהצניעות יפה להם, ויש להשמר ולהתרחק מזה כמו מאש, וכמו שנאמר (משלי כא כג): "שמר פיו ולשונו שמר מצרות נפשו".

צניעות הבגדים

בפרק זה מובא גְדֵל החיוב בבגדים צנועים, והבגדים הראויים לכבדה בת מלך פנימה

החובה בבגדי צניעות

• הצניעות והישועה

והנה אמרו בגמרא, שאין לה משקץ ומתעב לפני ה' יותר ממי שהולך ערם בשוק (יבמות סג). ומצינו לשון ערם אפלו באינו ערם לגמרי... דשם ערם אינו מורה רק על גלוי הגוף, אלא גם על חסרון בגד, ואפלו מכסה מכף רגל ועד ראש רק שחסר בגד שראוי ללבש הוי ערם... ונמצא דמאמר הנ"ל שמהלך ערם בשוק, הינו שאינו מלבש כל צרכו כפי הראוי לו. והוא הדין לנדון דידן, אם חסר מארה הבגד או מארה בתי הידים (שרוולים), דחסר מהצניעות משהו, הוי בכלל הולך ערם, דבזה אמרו דהוא היותר משקץ ומתעב לפני המקום, דבכל חסרון כסוי נקרא בשם ערם, דהוא היותר שנוא ומשקץ לפני ה', משום דהוי התחלת פריצת גדר עריות, דאלקינו שונא זמה, וכל התחלה קטנה בזה יורד ונוקב עד דכדוכה של נפש. (פרק ב אות ה).

וראוי לעורר בחמר ענין הפריצות, דבכל עניני הפריצות גורמת הרהורים רעים וחטאים, רחמנא ליצלן, וכל הרהור אסור מדאורייתא, ונמצא דכל פעם שיוצאת בפריצות, חוזרת עם שק מלא עברות, רחמנא ליצלן, ואוספת לה בזה מי יודע כמה עברות, רחמנא ליצלן... לכן כל איש ואשה יתבוננו בזה היטב, ויצילו את נפשותם מכל זה. (פתיחה אות מא).

וראוי לעורר לבנות ישראל החרדות לדבר ה', שיתנו דעתם ולבם להתבונן, ולהחליט למנע לגמרי מלהמשיך אחרי סדרי המודה'. היתכן שבני ובנות ישראל החכמים והנבונים, שאמרה התורה הקדושה בהם: "ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת ולהיתך עם קדש לה' אלקיך כאשר דבר", ישפילו עצמם להכנע לגוים השפלים שבפריז ובשאר מקומות, לקים כאשר יגזרו הם, איזה מין מלבוש צריכים ללבש, ואיזה כפר צריכים להשליך לאשפה, ועל זה יתנו כל ממונם ויגיעם, רחמנא ליצלן?! היש שפלות גדול מזה? ולמה זה יתנו כתר תפארת לשונאינו הגוים השפלים? (פרק ב אות ד).

• שו"ת באר משה

ידוע לכל שממחים גדולים בענין גרוי היצר הרע יושבים בחירות יומם וליילה בפריז, מקום אבי אבות הטמאה, מקום הזמה, מרפכה דסטרא אחרא, וחושבים ומרהרים ושוקלים איך ליצר בגדים של יותר שחץ ויותר פרוץ... ואני תמה אקרא על נשים שלנו, איך אפשר? ואין הדעת סובלתו, שאנו בני אברהם יצחק ויעקב, ממקור הקדשה והטהרה, כצאן לטבח יובל, רצים אחר מעשיהן, ורוצין להתדמות להן. (ח"ד סימן קמו, הגר"מ שטרן זצ"ל גאב"ד דעברצין).

מלבושי כבוד בת מלך

• הצניעות והישועה

אשה עליה להיות צנועה ביותר, דכתיב בה "כל כבודה בת מלך פנימה", שתצניע את עצמה בביתה לגמרי, וכשיוצאת בהכרח לחוץ, על כל פנים תצניע את עצמה בבגדיה לגמרי. (פרק ד אות ו).

חז"ל הקדושים אמרו: מלבושו של אדם - כבודו (שמות רבה יח ה). והבאור בזה, שרואים במציאות שיש הבדל בין אדם לבהמה; הבהמה אינה צריכה כלל מלבושים ואין לה בכך בוששה כלל, ולכן גם אצל בני אדם שקרובים לגדר בהמה, אין בוששה ללכת בפריצות, מכיון שכל תכלית חיייהם היא רק רדיפה אחרי תשוקות חמרייות והבלי העולם הזה, וכמו שהבהמה אין לה בעולמה אלא רצון להנאה חמרית ומגשמת ואין לה נשמה, כך הם מתעסקים רק בענייני הגוף ואינם חושבים כלל על הנשמה, וככל שהאדם יותר מגשם - כך הבוששה אצלו היא יותר מועטת, אבל ישראל קדושים, שאחד מסימני ההפך שלהם הוא בישנים, הצניעות היא מטבעת בהם. ולכן בכל הדורות הלכו בנות ישראל בצניעות ובקדשה, עד הדורות האחרונים שהמחיצות בין הגוים ליהודים נפלו, ולצערנו הרבה התחילו להיות משפעים מדרכי הגוים והאפנה וה'מודה', והרבה מהבגדים הנמכרים בחניות [ואפלו בחניות עם ה"הכשר"] אינם מתאימים לבנות ישראל הצנועות, וכשם שמשקיעים ומתאמצים בשביל להשיג תפלין כשרות מהדורות ואתרוג כשר ומחדר ומצות כשרות ומחדרות, כך צריה להתאמץ ולהשקיע בשביל להשיג בגדים כשרים וצנועים.

החזון איש זצ"ל היה אומר, שאת טפות הזעה של הנשים הצנועות אשר לובשות בגדים ארכים ורחבים, הקדוש-ברוך-הוא שומר אותם

בבית גנזיו, ומהם נעשה להן טללי תחיה לעתיד לבוא. וכתב הבן-איש-חי (תורה לשמה סימן ת), שבגדים שאינם צנועים צריה לשרף אותם כדי שלא יבואו לידי תקלה, ואין לחשש מאסור בל תשחית, כיון שזו השחתה לצרף ולכבוד ה' יתברך. והרבה נשים בערו בגדים שאינם צנועים וזכו לראות ישועות גדולות.

מהותה וכבודה של בת ישראל, שהיא בת מלך אבינו שבשמים מלך העולם, הוא להיות פנימה, וגם לעת הצרף כאשר הבת מלך יוצאת מביתה, כבודה הוא להיות פנימה מכסה בצניעות, ואף על פסיעותיה של בת ישראל מנדקדקים משמים שיהיו בגדר "כל כבודה בת מלך פנימה" כמובא בגמרא (עבודה זרה יז. וברש"י שם), לכן כל כבודה בת מלך פנימה הולכת בבגדים צנועים, ארזים ורחבים, המסתירים היטב את מראה ותבנית וצורת גופה, ולא חלילה בבגדים בצבע הגוף, או קצרים, או שקופים, או צמודים המהדקים לגוף, המראים את צורת ומראה הגוף ותבניתו חוצה לעין כל.

אסור בגדים צמודים

• הצניעות והישועה

ידוע שבכלל עניני פריצות האסורים לנו, הוא גם הבלטת והפך אברי האשה דרך בגדה, אשר הצנועים וההגונים צוחו על זה ככרוכיא, וראוי להעיר שיש מקור לזה בגמרא (מנחות צח.), כפי שאמרו חז"ל על הפסוק "ויארכו הבדים ויראו ראשי הבדים" ... הרי מפרש בזה, שאף על פי שהיתה הפרכת סותמת ומגנה בפני הבדים שלא יראו מממש החוצה, מכל מקום, כיון שהיו הבדים דוחקין ובולטין בפרכת ונראין כמין שני דדי אשה, קרא לה הכתוב "ויראו ראשי הבדים". כל שכן כשאכון שני

דדי אשה דוחקים ובולטים, ודאי נחשב הדבר שדדיה נראיו מן הבגד על פני חוץ, והרי זו פריצות נוראה ואסורה על בת ישראל שמאמינה בהקדוש-ברוך-הוא ובתורתו הקדושה, והוא הדין בכל מה ששׂיף הבלטה והפר אברים. (פרק ד אות א).

• שו"ת משנת יוסף

בענין הצניעות אשר היא יסוד בנין עם ישראל, והשטן מנסה לפרץ לו פתח בגדריו, ונפרצה פרצה בין נשים חרדיות שלובשות בגדים צרים הצמודים לגוף, וממין בד אשר מבליט את אבריה ובפרט לפניה... יש צניעות גם בבגד שמתכסה בו שלא יבלט דרכו אבריה, בחצי הגוף העליון ובחציו התחתון מלפניה ומאחריה. ובגמרא (פסחים ג.) מבאר שאין הגון להזכיר רכיבה באשה לפי שברכיבה יש פסוק רגלים, וזה גנאי אפלו רק להזכירו, וכל שכן לעשותו. הרי שגם אם לבושה בשמלה רחבה, בכל זאת הישיבה בפסוק רגלים אינה צניעות, וכן ללבש מכנסים הוא פריצות גמורה הגם שכל גופה מכסה, לפי שלא רק פסוי הגוף קובע אלא גם צורת אבריה, ושמלה צרה דומה מאד למכנסים, שגם בו היא מבליטה אבריה...

ומצינו שהבלטת חלק הגוף הקדמי אסור משום שמביא לידי הרהור, דכתיב "ויגש גיחזי להדפה", ובגמרא (ברכות י) מובא שאחזה בהוד יפיה, פרוש בין דדיה. הרי שהמקום ההוא הוא הוד היפי, וכינן שעל ידי הסתכלות איש במקום יפי האשה יכול לבוא חס ושלום לידי הרהור, מחיבת האשה לשמור עצמה שלא להכשילו ולהצניע עצמה בכל קלותה, ומצינו בגמרא בכמה מקומות בגדולי עולם שעל ידי ראיה עראית באו לידי הרהור, וזה ללמדנו שאף אחד לא יבטח על עצמו. ואם כן מה גדול הוא עון האשה המבלטת אבריה... המשג 'צניעות' אינו רק לכסות הבשר, כי אפשר להיות שהכל מכסה ובכל זאת היא לבושה

בפריצות... ועל פי זה נהגו כל הנשים הצנועות ללבש בגדים רחבים כפי הצורך, ולא עלתה על דעת אשה או בתולה כשרה ללבש בגד הדוק שִׁיבְלִטו אַבְרִיָה. (ח"ו סימן ב וחי"א סימן ב, הגר"י ליברמן שליט"א).

• מחניף קדוש

וכן אסור לאשה ללבש בגד צר מצמצם על בשרה, דגם כן הוי פריצותא. (אות יא).

• קדשת ישראל

מה שנתחדש כעת שהנשים לובשות מלבושים הצרים והקצרים שצורת האברים בולטת, ונדי גם זה עוברת על דת. (דף כא, הגאון רבי עקיבא פרוש זצ"ל).

• דברי יואל

כבר עוררתי כמה פעמים על הדבר, שבצעונותינו הרבים הנשים מקליז לעצמן לילה בבגדי פריצות, ובפרט ב'מודה' האחרונה המאוסה, שהולכים בבגדים צרים וקצרים שאין מדה מגנה ממנה, שמכשילים בזה בני אדם וגורמות רעות הרבה, רחמנא ליצלן. (פרשת כי תצא שנת תשכ"ז, האדמו"ר מסאטמר זצ"ל).

• מכתב הרבנים

היות ומצב הצניעות ירד פלאים, וחניות הבגדים פרוצו כל הגדרים, ומוכרים בגדים אסורים המחטיאים את הרבים, על כן הננו חוזרים ומתריעים ביתר פרוט על האסור החמור של בגדי פריצות, וחובה עלינו להשמר מגלוי הגוף או הבלטתו אפלו לזמן קצר ובאקראי, כי דברים אלו המביאים למכשול והרהור, עליהם הזיכה התורה הקדושה

שהם אלו הגורמים לסלוק השמירה העליונה מעל בני ישראל, כנאמר
"ולא יראה בה ערות דבר ושב מאחריו..."

בגד שאינו מסתיר את צורת אברי הגוף בכל מצב, אסור בלבישה
מעקר הדיו, על כן חובה מהדין להקפיד שתהיה החלצה רחבה ורפוייה,
במיוחד בחלקה העליון, כדי שתסתיר לגמרי את ההבלטה מלפנים.
משם ולמטה קו החלצה ירד ישר ולא יפנס פנימה לכוון הגוף, ולא
יצמד כלל לארץ קו הגוף מכל צדדיו. גם השרוולים לא יהיו צמודים
ולא יבליטו את צורת הזרוע... אסור ללכת בחצאית הנצמדת לגוף
למטה מהמתנים מלפנים או מאחור אפלו אם נצמדות רק לזמן קצר
כמו בעליה לאוטובוס וכדומה, אלא חובה להקפיד שהחצאיות יסתירו
את צורת הרגלים ותנועת הפסוק במצבים המזדמנים ברחוב. (ובאו על
החתום גדולי הרבנים שליט"א מכל העדות והחוגים, תשרי תשס"ט).

לאחרונה ישנה מכשלה של לבישת חלצות 'טריקו' 'ליקרה' וכדומה,
חלצות צרות, אפודות צרות, ושאר סוגי בגדים צרים, וכן חצאיות צרות
וישרות... לכן מחובתנו לפרסם את דעת התורה כי בגדים אלו אסורים,
ואף אם לובשים מעליהם חלצה פתוחה באפן חלקי. (קול קורא מטעם
הגאונים הצדיקים זצ"ל חברי בד"צ העדה החרדית).

פרצה נוראה נכנסה במחננו בזמן האחרון, אשר נשים ובנות לובשות
בגדים צרים... לבישת בגד כזה הוא אסור חמור ונורא, ומקורו מהגוים
המשחתיים ביותר, ומביא לעברות חמורות... כפי מספר הפעמים
שלובשת אותם - כך מספר העברות החמורות שלה, וגם היא ענושה
בענש כל אחד ואחד שהכשילה. (מכתב התאחדות הרבנים דארה"ב וקנדה, אלול
תשנ"ו).

• אזהרת התורה

לאחרונה נתרבתה המכשלה של לבישת חצאיות וחלצות צרות וצמודות אצל נשים ונערות, ובמיוחד חלצות הנקראות גופיה וחלצות טריקו, ורבות נגזרות אחרי אפנה פרוצה זו ומכשילות את הרבים באסורי תורה. על כן חובתנו לפרסם כי חלצות אלו הם תועבת ה', ונדבר זה התחיל מסוחרים חלונים המשוקים סחורתם הפסולה והזולה, עד שלאחרונה אף חרדים מתפתים למכור חלצות פריצות אלו בתוספת זקט פתוח, אך הדבר אינו מסתיר כולל את ההבלטה החמורה וההכשלה שקימת בבגדים אלו, ודינם חרוץ כמחטיאי הרבים. ובעת הזאת אשר שונאי ישראל הרימו ראש, ועת צרה היא ליעקב ומדת הדין מתוחה בצרות ומחלות קשות ופטירת אנשים צעירים, צריף להתחזק מאד בדברים אלו ביתר שאת וביתר עז, וכמנהג ישראל מקדמת דנא, להסתיר ולהצניע כל הבלטת הגוף, ובזכות זה נזכה להנשע תשועת עולמים. (ובאו על החתום הגר"ע יוסף והגר"ח פ"ש שיינברג זצ"ל, ויבדלו לחיים הגר"ש ואזנר והגר"נ קרליץ והגר"ש בעדני שליט"א, סיון תשס"ו).

• הגר"ש ואזנר שליט"א

נפסק להלכה ברמב"ם: 'אלו שאין להם חלק לעולם הבא... המחטיאים את הרבים'. היתכן להחטיא כף רבים בגדל ובעצמה רבה על ימין ועל שמאל, בהליכה בבגדים הצמודים, בלי לרעד מחרדת ואימת הדין הצפוי על כף?! (דרשת שבת הגדול תשע"א).

• עולמות של טהר

מעשה נורא התרחש בשנים האחרונות. חני נשאה בשעה טובה, ותקופה קצרה לאחר נשואיה פגשה חני את חברתה רבקי. רבקי הביטה בה בפליאה, ואמרה לעצמה: האם אני רואה טוב? האם זאת חני? מה קרה לה? לפני נשואיה היא היתה מופת ודגמא לצניעות לכל הבנות, ומה קרה

שְׁעֶכְשׁוּ היא הולכת בחסר צניעות מבהק, בלבוש קצר צר ונצמד שאינו מתאים לבת ישראל כשרה? רבקי פנתה אליה בשאלה: חני, כש'למדנו יחדו, היית מופת ודגמא לצניעות, לבושך היה ארוך ורחב וצנוע, ומה קרה ש'עכשו, אחרי החתנה, השתנית? לבושך קצר, החצאית בגזרה ישרה, והחלצה נצמדת ומבליטה את צורת הגוף? חני השיבה בפשטות: דבר ראשון, כל הגיסות שלי הולכות כך וגם השכנות שלי. וחוצ' מזה, מדריכת-הפלות שאצלה הייתי לפני החתנה, שהיא אשת תלמיד חכם מפלג, דברה אתי והסבירה לי: דעי לה, חני, בגדים רחבים וחצאיות כפלים מתאים לילדות קטנות, אבל אשה נשואה צריכה להראות את עצמה יותר, ומצה גדולה תהיה לה אם תלבשי חצאית קצרה ובגדים מדויקים לכבוד בעלה. השיבה לה רבקי בכאב: חני, תעזבי איה הולכות כן, תחשבי מהו רצון ה' שתלכי, ודעי לה שלא יתכן שבת ישראל תשיג שלום בית על ידי בגדים צרים וקצרים המכשילים את הרבים, הרי 'חן אשה על בעלה' היא מתנה משמים, ואיה יעניק הבורא מתנה זו לאשה הלבושה בנגוד לרצון התורה הקדושה?! וכך נפרדו רבקי וחני לשלום, כשרבקי תוהה בלבה, האם דבריה השפיעו והיו לתועלת.

לאחר שבועים, כשהייתה חני לבדה בביתה מכינה בוריות ארוחת צהרים כשזמר על שפתיה, שפתה את הסיר על הגז, ולפתע התלבתה אש גדולה מהכירים ונתפסה בחני עצמה. תוך שניות ספורות נכוותה חני כלה, מכף רגל ועד ראש. השכנים ממול, ששמעו את צעקותיה, הבחינו בנעשה והזעיקו עזרה. כשהגיעו כחות ההצלה לכבות את גופה הבורר, הזעזעו מאימת המחזה; צעקותיה של חני נדמו עם התעלפותה מעצמת הכאב, וכך היא העברה מחסרת הפרה לבית החולים. חדשים רבים שכבה שם, עברה נתוחים רבים, ומוכן מאליה שהתארגנו מיד משמרות תהלים. גם רבקי שמעה על כך, והצטרפה לתפלות ושפכה דמעות פמים לרפואתה של חני. פעבר חדשים מספר שמעה רבקי

שְׁמַצְבָּה שֶׁל חֲנִי הַשְּׁתַּפֵּר מְעַט, וְהַתְּקַשְּׂרָה לְשָׂאֵל בְּשָׁלוּמָהּ. חֲנִי הַשִּׁיבָה, שְׁפָרוּהָ ה' מִצְבָּה הַשְּׁתַּפֵּר, אֲדָה עֲדִין עָלֶיהָ לְנִסְעֵי מְדֵי יוֹם לְטַפּוּלִים בְּבֵית חוּלִים, כָּל עוֹר בְּשָׂרָה אָדָם, מְקַמֵּט וּמְנַפֵּחַ וְהִיא נִרְאֵת מִפְּחִידָה. לְאַחַר כֵּמָה יָמִים מִצְלָצֵל הַטְּלָפוֹן בְּבֵיתָהּ שֶׁל רַבְקִי. עַל הַקוּ הֵיטָה חֲנִי. בְּקוֹל רוֹעֵד סִפְרָה הִיא לְרַבְקִי שֶׁהִיא עֹשֶׂתָה חֲשָׁבוֹן נֶפֶשׁ נוֹקֵב עַל מַה שֶּׁקָּרָה לָּהּ, וּבְדַמְעוֹת אֲמָרָה: אֲנִי בְּטוּחָה שֶׁזֶה מְדָה כְּנֶגֶד מְדָה, אֲנִי הַבְּעֵרְתִּי אֵשׁ שֶׁל יֵצֵר הָרַע בְּאַחֲרֵים, לָכֵן בְּעֵרָה בְּגוֹפִי אֵשׁ; לְבַשְׁתִּי בְּגָדִים צְמוּדִים - עֲכָשׁוּ עָלַי לְלִבֵּשׁ חֲלִיפַת לַחֵץ צְמוּדָה עַל הַגּוּף שְׁעוֹת רַבּוֹת, אָבֵל אֲנִי שְׂמִחָה שֶׁקִּבְּלֹתִי אֶת עֲנֹשֵׁי בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא אֶצְטָרֵף לְשָׁלֵם עַל כֶּף בְּאֵשׁ הַנוֹרָאָה שֶׁל הַגִּיהֵנוֹם. אֲנִי, פְּרִסְמִי אֶת הַמַּעֲשֵׂה הַנוֹרָאָה הַזֶּה, וּבִזְכוּת הַהֲתַעֲרוּרוֹת וְהַהֲתַחֲזָקוֹת בְּצַנִּיעוֹת אֲזַכֶּה לְהַחֲלִים וּלְהַבְרִיא בְּקַלּוֹת, בְּעֶזְרַת ה' (ח"א עמוד רמז).

בְּזַמְנֵנוּ שֶׁל רַבִּי חַיִּים וִיטָאֵל זצ"ל, תְּלַמִּידוֹ הַמְּבַהֵק שֶׁל הָאֲר"י הַקְּדוֹשׁ זִיע"א, הָיָה עַת רְצוֹן לְגַאֲלָהּ, אֲדָה הַשְּׁטָן לֹא שָׁקֵט, וּבְכָל כַּחוֹ הַתְּאַמֵּץ לְהַפְרִיעַ וּלְעַכֵּב. אֶחָד הַדְּבָרִים שֶׁגָּרַם לְעִכּוּב הַגְּאֲלָהּ, בְּכַף שֶׁהַכְּנִיס אֶפְנָה שֶׁל הַבְּלִטָּה אֲבָרִי הַגּוּף בְּמַלְבוּשֵׁי הַנְּשִׁים בְּפָרֵט בְּפֶלֶג הַגּוּף הָעֲלִיוֹן. וְלָכֵן הוֹדִיעוּ מְשֻׁמִּים לְרַבִּי חַיִּים וִיטָאֵל זצ"ל שִׁיּוֹכִיחַ אֶת הַרְבִּים, וְיוֹדִיעַ שֶׁבְּעוֹן זֶה מְאַבְדִים חֲלִילָה אֶת הָעוֹלָם הַבָּא, כִּי הַמַּחֲטִיא אֶת הַרְבִּים אֵין לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא, וְגַם הַגְּאֲלָהּ מִתְּעַכְבָּת. (מובא בַּסֵּפֶר שֶׁבַחֵי מֵהַרְח"ו דְּרַכִּי חַיִּים אוֹת כ"ד).

הַגְּמָרָא (מְנַחוֹת צ"ח). מְבַאֲרַת אֶת הַפְּסוּק "וַיִּרְאוּ רָאשֵׁי הַבְּדִים" (הַמוֹטוֹת שֶׁבָּהֶם נִשְׂאוּ אֶת אֲרוֹן הַקְּדוֹשׁ), שֶׁלְכַאֲוָרָה הַפְּסוּק אֵינוֹ מוּבָן, הֲרִי אֲרוֹן הַקְּדוֹשׁ הָיָה בְּתוֹךְ קֹדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים, וְלֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְרִאוֹת אֶת רָאשֵׁי הַבְּדִים, כִּי הֵיטָה הַפְּרִכַת מִסְתִּירָה אֶת קֹדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים, וּמִי שֶׁעָמַד בַּחוּץ לֹא יָכֵל לְרִאוֹת אֶת הָאֲרוֹן וּבְדִיו, וְאֵיךְ כְּתוּב בַּפְּסוּק "וַיִּרְאוּ רָאשֵׁי הַבְּדִים?"

ותרצה הגמרא, שבדי הארון היו דוחקין ובולטין בפרכת, ולכן אף שהפרכת הסתירה אותם, כיון שצורת בליטת הבדים נכרה לעין, לכן כתוב "ויראו ראשי הבדים".

הפוסקים למדו מגמרא זו לכמה ענינים בהלכה, שכאשר רואים את צורת הדבר, אף שהוא מכסה, הרי זה נקרא שרואים את הדבר. ומכאן נלמד כמה חמורה היא לבישת בגדים צמודים והדוקים לגוף אשר הם מבליטים את צורת האברים והם נכרים, שהרי בלשון הפסוק דבר זה נקרא ראיה. וכידוע שכאשר רואים דבר מסים, קדם קולטת העין את צורת הדבר, ורק לאחר מכן היא קולטת את צבע הדבר, וממילא מוכן מאליו גדל המכשול שנוצר ממה שהעין קולטת בבגדים המראים את צורת הגוף.

פרופסור מפרסם הביע את פליאתו הגדולה: מדוע בשנים האחרונות יש רבוי של אחוזים גבוהים של המחלה הנוראה בפלג הגוף העליון דוקא בקרב צעירי שומרי תורה ומצוות? אכן, מה שגוי אינו יודע ומסגל להבין, כבר גלו לנו חז"ל הקדושים, שמדותיו של הקדוש-ברוך-הוא הן מדה כנגד מדה, וכאשר, לדאבונו, מבליטים מקום שצריכה להסתיר ולהצניע אותו ואת צורתו - בו דוקא נענשים, וכיון שנתנה רשות למשחית, אינו מבחין ומבדיל, ונתפסים גם צדיקים בעון הדור.

למדנו מהדברים, שבת ישראל צריכה להתבונן שלא תגרם מכשול, ולכן תקפיד שמלבושיה לא יהיו מבליטים את צורת ותבנית אברי הגוף, אלא יהיו ארכים ורחבים, ובזכות זה תזכה לעולם הבא ותקרב את הגאולה.

תחת חגורה נקפה

• ישעיהו

"ויאמר ה' יען כי גבהו בנות ציון... והיה... ותחת חגורה נקפה... ותחת פתיגיל מחגרת שק". (ג כד).

• רב"ק

"נקפה" - יהיה הבשר נגוע ומכה שלא יוכלו לחגור עליו. "פתיגיל" - חגורת משי רחבה. (שם).

• המלבי"ם

ובמקומות שהיו חוגרות שם בגדיהם בדיחוק, יהיה נקוף וכתות עד שאי אפשר לחגור שם עוד. (שם).

• גמרא

דרש רבה בר עולא... "ותחת חגורה נקפה" - מקום שהיו חוגרות בצלצול (חגורה), נעשה נקפים נקפים (חבורות). (שבת סב:).

• עיני יצחק

הנשים אשר חוגרות במתניהן, מתגנות בזה בעיני כל, שעל ידי זה בולטים אברי גופה. ורבי ירושלמי עיר הקדש בזמן הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל עשו שאלת חלום על מגפה שהיתה בנשים שמתו בעת לדתן, ונענו שנסתלקה השכינה בגלל החגורה שהתחילו הנשים ללבש. ובטלו את זה, והמגפה נעצרה מיד. (שו"ע המקוצר ח"ו סימן רב, הגר"י רצאבי שליט"א).

למדנו מהדברים, שדרך בנות ישראל הצנועות היא להמנע מלבישת חגורות אשר מבליטות את צורת האברים, ושמיכת הצנועות מצילה ממכות ומכאובים.

אסור גלוי בגד הסמוך לגוף

• ש"ך

כש'אשה מגלה את החלוק - זה פריצות, ויבואו האנשים העומדים שם לידה הרהור כמו במגלה את לבנה. (יורה דעה סימן שם ס"ק כב).

• מהר"ל מפראג

צריך לכסות החלוק שדבק בבשרו, כי כאשר נראה הדבק לבשר, דבר זה קצת גלוי הוא. (חידושי אגדות בבא בתרא נז:).

• הגן-איש-חי

אסור לאשה ללבש מלבוש דק אשר יראה דרכו המלבוש הפנימי, דבר זה בושה וחרפה. (חוקי הנשים פרק יז).

• מכתב הרבנים

חלצה במדה קטנה או בגזרה צרה, וכן כל חלצה אפלו רחבה שאינה מבד יציב, אלא עשויה מבד שטבעו נמתח ונצמד לגוף, כטריקו, ליקרה, סריג דק ודומיהם - אסורים בלבישה בכל מצב, גם אם לובשים מעליהם חלצה או זקט הסגורים באפן חלקי. כל בגד האסור בלבישה, כטריקו וליקרה, אסור שיראה ממנו כלפי חוץ אפלו מעט.

אסור ללבש מלבושים הדומים לבגדים חשופים של חלונים, כגון חלצות בשרוולים קצרים או חצאי חלצות, [ולובשים מתחתם בגד או גופייה להשלים את המקומות החיבים בכסוי], שכל אלו הם בגדי פריצות של גוים המבליטים מקומות שיש להצניעם ביותר, או מעוררים תחושה של גלוי הגוף. ישנה אפנה רחובית לפתח מספר כפתורים בחלצה אף שיש בגד תחתיו, והמעצבים טמנו בזה דבר פסול, לתת תחושה ומראה של גלוי והתערטלות. (ובאו על החתום גדולי הרבנים שליט"א מכל העדות והחוגים,

תשרי תשס"ט).

למדנו מהדברים, שבת מלך אינה לובשת בגדי ליקרה או טריקו וכדומה, אשר חוץ ממה שהם נצמדים לגוף, יש להם מראה של בגד פנימי, ודבר זה בושה וחרפה.

וכמו כן בת מלך אינה יוצאת אף לזמן קצר לרחוב בעודה לבושה בחלוקה, כיון שחלוקה הוא בגד שנצמד לגוף, ואינו מסתיר היטב את צורת האברים והם נכרים מתחתיו. ומוכא ברש"י (יומא נד.), שפיון שהאברים נכרים מתחת החלוקה, הרי זה כאלו הם נראים לבחוז. ובדברי הפוסקים מוכא, שבגלוי החלוקה בפני אנשים יש פריצות ומכשול כמו בגלוי הגוף. [נכידוע בני אדם מתביישים לצאת לרחוב עם גופיה, ועל הנשים שנצטוו במיוחד על הצניעות יש ללמד קל וחמר מהאנשים ולשמר על כבודן, ולא ללכת כלל ועקר עם חלוקים או סריגים או גופיות צמודות (חלצות ליקרה, טריקו, חלצת בסיס וכדומה)].

אסור בגדים שקופים

• גמרא

אמר רבא: ערוה בעששית (שנראית מבעד לבגד דק) אסור לקרא קריאת שמע כנגדה, "ולא יראה בה ערות דבר" אמרה התורה, והרי הערוה נראית. (ברכות כה:).

• חיי אדם

כל גופה של אשה מה שדרכה להיות מכסה נקראת ערוה... ואפלו מכסה בבגד דק שנראית מתוכה, אסור. (כלל ד).

• היעב"ז

תלמוד ערוך הוא בדינו (יומא לה:), שלא הניחוהו אֶחָיו הפְּהָנִים לַעֲבֹד בְּכִתְנֵת דְּקָה שֶׁבְּשָׂרוֹ נִרְאָה מִתּוֹכָהּ... שְׁמַע מִיָּנָה, כִּהְיִי גָּוֹנָא חֲשִׁיב עָרָם גַּם בְּאִישׁ, קַל וְחֹמֶר לְאִשָּׁה. (מור וקציעה סימן עה).

• מכתב הרבנים

בגדים שקופים אֶפְלוּ בְּמִקְצַת אֲסוּרִים מִהֲדִין. הַמְּכָשׁוּל מְצוּי מְאֹד בְּחֻצְאֵיּוֹת וְחֻלְצוֹת מִבְּדִים בְּהִירִים, וּבְכָל סֶפֶק יֵשׁ לְלַבֵּשׁ בְּגָד נּוֹסֵף מִתַּחַת שְׁמֻכְסָה הַיֵּטֵב כָּל הַמְּקוֹמוֹת הַצָּרִיכִים כְּסוּי. שְׁקִיפּוֹת הַבְּגָד נִבְדָּקֶת בְּעַת לְבִישָׁה, כְּשָׂאוֹר חֲשֵׁמֶל אוֹ אֹר הַשְּׁמֶשׁ נִמְצָאִים מֵאַחֲרֵי הַבְּגָד וְלֹא מֵעֲלָיו, וְאִשָּׁה אַחֲרֵת נֹצֶקֶת בְּמָקוֹם חָשׁוּף יוֹתֵר וּבְמִרְחָק מְסִיִּם מִלְּפָנֵי הַבְּגָד, וּמִתְבוֹנְנֶת שְׁלֹא מִשְׁתַּקְפִּים קוֹי הַגּוֹף וְצוּרְתוֹ בְּזִמְן הַלִּיכָה אוֹ בְּהִרְמַת הַיָּדַיִם. (ובאו על החתום גדולי הרבנים שליט"א מכל העדות והחוגים, תשרי תשס"ט).

• הצניעות והישועה

הִלְכָה בְּרוּרָה וּמִפְרָשֶׁת, דְּכָל אִשָּׁה שְׂרוּאִין שׁוֹקִיָּה לְמִטָּה מֵאַרְבָּבָה (בְּרָד) דִּרְךָ הָאֲנִפִּילָאוֹת (גְּרָבִים), עוֹבְרֶת בְּזָה עַל מָה שֶׁכְּתוּב בַּתּוֹרָה "וְלֹא יֵרָאָה כֶּה עֲרוֹת דְּבָר", וְהִיא חוֹטֵאת וּמַחְטִיאָה אֶת הָרַבִּים, וְהִיא עֵבֶרָה דְּחֻלוּל ה', וְחֵטָא הָרַבִּים תְּלוּי בָּהּ, וְאוֹסֶפֶת לָהּ בְּזָה מִיְלִיּוֹנֵי עֲבֵרוֹת רַחֲמָנָא לִיצְלוֹ, וְכָל הָרַהוּרִים רָעִים וְחֵטָאִים שְׂגוּרָמַת לְאֲנָשִׁים - הִיא נַעֲנֶשֶׁת עֲלֵיהֶם, (עיין רש"י במדבר ל טז). וְאָמְרוּ זְכוּרֹנָם לְבִרְכָה (יבמות סג:), שְׂאִין לָהּ מִשְׁקָץ וּמִתְעַב לְפָנֵי ה' יוֹתֵר מִמִּי שֶׁמְהַלֵּךְ עָרָם בְּשׁוֹק, וְאִם כֵּן אִשָּׁה זוֹ שְׂאִינָה מְלַבֶּשֶׁת בְּשִׁלְמוֹת, שֶׁהִרִי שׁוֹקִיָּה גְלוּיִין וְנִרְאִין, נִקְרָאת עֲרָמָה בַּחֲלֻק הַהוּא, וְאִם מִהִלְכַת כֶּה בְּשׁוֹק, הִרִי נַעֲשִׂית בְּזָה הַיּוֹתֵר מִשְׁקָצַת וּמִתְעַבֶּת לְפָנֵי ה'. (פרק יא אות יא ואות יב).

למדנו מהדברים, שְבִגְד שְקוּף אינו נקרא בגד, והרי זה ממש כמו גלוי הגוף. ולאחרונה המכשול בזה מצוי מאד בלבישת גרבים שקופות. וחוצץ מהעוון החמור של החטאת הרבים, גם ההולכת כף בביתה מכשילה את בני משפחתה לומר דברים שבקדשה כנגדה, ולפי ההלכה (שו"ע אורח חיים סימן עה סעיף ה) אסור לומר כנגדה דברים שבקדשה. ולפי הרבה פוסקים, הברכות שמברכין כנגדה הם ברכות לבטלה, וכמו שהאריך החפץ חיים בספרו "גדר עולם", והוסיף שדבר זה גורם לעניות וצרות בבית.

בגד בצבע העור כגלוי הבשר

• מחניף קדוש

אסור ללבש בגד שמראה הבגד כמראה עור בשר, דהוי פריצותא. (אות יא).

• דעת הקדשה

בזמן האחרון פשתה המספחת של הגרבים שמראיהו כעין מראה בשר, והוא אביזרייהו דגלוי עריות. יצא דגלוי עריות וגונדא דיליה (העוזרים שלו) שוכנים בפריז, שם ממציאים כל 'מודה' ואפנה חדשה, ומצודתם פרוסה על כל העולם, וידוע כי כל 'מודה' ואפנה חדשה היא נבראת לעורר תאנה ולגרות אנפשייהו קברות התאנה וגלוי עריות, ואין לה פריצות גדולה מזו שאפלו מבחוצ נראין כמין בשר מבשרה, ופשוט שהוא בכלל בגדי פריצות שעוברת עליהו על לאו "ובחקתיהם לא תלכו", ופשיטא דאסור לכת ישראל לילה חס ושלום באלו הגרבים. וכל בתי החרשת מזה ותגריהו (המניצרים והמוכרים זאת), וכל המקלין בזה לאנשי ביתן, עתידים לתן את הדין, שמכשילים רבים בהם, ונקה לא נקו מדינה של גיהנם. (סימן ו, הרי"ז מרגליות זצ"ל).

• פסק הלכה

וְחִלְיָה לְלַבֵּשׁ אֲנָפִילָאוֹת (גְרָבִים) אֲשֶׁר הֶרְגֵּל נִרְאִית מִתּוֹכָן, אוּ מִגּוֹן עוֹר הַגּוּף. כָּל אֵלֶּה פְּגוּל הוּא לָנוּ, אִמָּה קִדְשָׁה וְיִטְהוֹרָה מִדּוֹר דוֹר. (הגר"ח זוננפלד זצ"ל ובית דינו בקול קורא, אייר תרפ"ח).

עַל הַגְרָבִים לִהְיוֹת אֲטוּמִים וְלֹא שְׁקוּפִים כָּלֵל. גְרָבִים הַדּוּמִים לְצַבֵּעַ הַגּוּף אֲסוּרִים בְּלִבִּישָׁה. גְרָבִים מְבְרִיקִים אוּ מְצִיָּרִים, מְבַלִּיטִים אֶת הֶרְגֵּל וְנוֹגְדִים אֶת הַצְּנִיעוּת. (מכתב הרבנים שליט"א מכל העדות והחוגים, תשרי תשס"ט).

כְּאֲבָנוּ מְאֹד לְשִׁמְעַ אֹדוֹת הַמְּכַשְׁלָה הַנוֹרָאָה בְּלִבִּישַׁת גְרָבִים שְׁקוּפִים אוּ בְצַבֵּעַ הֶרְגֵּל אֲשֶׁר נִתְפַשֵּׁט בְּקֶרֶב שְׁלוּמֵי אָמוּנֵי יִשְׂרָאֵל, עַד כִּי צָדוּ צְעָדֵינוּ מַלְכַת בְּרַחֲבֵתֵינוּ, וְהִדְבַּר גּוֹבֵל בְּאֲסוּרֵי תוֹרָה וְהַחֲטָאת הַרְבִּים וְסִלּוּק שְׂכִינָה מִמְּחַנְנוּ, וְעַל כֵּן מִחֻבַּתְנוּ לְהוֹדִיעַ שְׁעַל פִּי דִין תוֹרָה גְרָבִים אֵלּוּ אֲסוּרִים בְּלִבִּישָׁה. (מכתב הגר"נ קרליץ והגר"ח קניבסקי והגר"ש אויערבך והגר"ש בעדני שליט"א, ניסן תשע"ב).

עַל דָּבָר הַנִּפְּוֶץ בְּקֶרֶב בְּנוֹת וְנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל שְׁלוּבְשוֹת גְרָבִים בְּצַבֵּעַ הֶרְגֵּל, הוּא נוֹגֵד אֶת הַהֶלְכָה, וְעַל הַהוֹרִים וְהַעוֹמְדִים עַל מְשֻׁמְרַת הַחַנוּךְ לְעוֹרֵר וּלְחַזֵּק לְשָׁנוֹת אֶת הַדְּבָר הַזֶּה... וְעַיִן ש"ה, דְּצַבֵּעַ שְׁחֹר הוּא דְרָךְ צְנִיעוּת וְהַכְּנָעָה. (מכתב הרבנים שליט"א מכל העדות והחוגים, אב תשע"ג).

• הַשׁוֹמֵר אָמוּנִים

תִּלְדָּה כָּל אִשָּׁה בְּלְבוּשׁ זָאקִין (גְרָבִים) שְׁחוֹרִים, וְעֵבִים וְאֲטוּמִים, שְׁלֹא יִהְיֶה נִרְאָה הַבְּשׂוּר אֶפְלוּ כָּל שֶׁהוּא. בְּעִנְיָן צַבֵּעַ שְׁחֹר עַיִן בְּש"ה בְּיִוְרָה דְעָה. (ספר הצוואה דף נט, ותקנות והדרכות פרק נה).

• שְׁלֶחַן עָרוֹף

וְצָבַע הַשָּׁחַר הוּא דֶרֶךְ הַכְּנָעָה וְשִׁפְלוּת, וְנִהְגוּ בוֹ יִשְׂרָאֵל. (רמ"א יורה דעה סימן קעח). ש"ד: וְצָבַע הַשָּׁחַר הוּא דֶרֶךְ צְנִיעוּת. (שם ס"ק ב).

• תּוֹלְדוֹת אֶהְרֹן

בְּזִמְן רַבְּנוּ [בַּעַל הַשּׁוּמֵר אָמוּנִים זצ"ל] שָׁרְרָה בִּירוֹשָׁלַיִם עֲנִיּוֹת וְדַחְקוֹת נוֹרָאָה, וְגַם אִזְ הַזֵּיל זָהָב מְכִיסוֹ לְקִנּוֹת עַבּוּר בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל אֲנַפִּילָאוֹת (גְּרָבִים) שְׁחֹרוֹת וְעֵבוֹת, וְכִשְׁהִיוּ בָּאִים לְהַתְּבַרֵּךְ אֶצְלוֹ, הָיָה מְעוֹרֵר עַל חֲשִׁיבוֹת הַצְּנִיעוּת, וּמִבְּקֵשׁ שֵׁיִקְפִּידוּ לְלַבֵּשׁ אֶךְ וְרַק אֲנַפִּילָאוֹת שְׁחֹרוֹת. וּפְעַם אָמַר לְתַלְמִיד שֶׁבִשָּׂר לוֹ שֶׁאֲשַׁתּוֹ הִסְפִּימָה לְלַבֵּשׁ אֲנַפִּילָאוֹת שְׁחֹרוֹת וְעֵבוֹת: אֵינְךָ יָכוֹל לְתַאֵר אֶת גְּדֵל הַשְּׂמִימָה וְהַחֲדוּהָ שְׁגֻרְמָתָ לִי יוֹתֵר מֵאֵם הַיִּיתָ נוֹתֵן לִי אֶלְךָ לִירוֹת [סְכוּם עֲצוּם בַּיָּמִים הַהֵם]. פְּעַם בָּאוּ לְהַזְכִּיר לְפָנָיו אִשָּׁה הַמְקִשָּׁה לְלֶדֶת אֲשֶׁר הָרוּפְאִים כָּבְרַתְיָאֵשׁוּ מַחֲזִיקָה, וְאָמַר שֶׁיֵּאֱמְרוּ לִיּוֹלְדָתָ, שְׂאֵם תִּבְטִיחַ שְׂמֵהֵיוֹם תִּלְךְ בְּאֲנַפִּילָאוֹת שְׁחֹרוֹת וְעֵבוֹת, הוּא מִבְטִיחַ שֶׁיְהִיָּה לָהּ רְפוּאָה וְיִשׁוּעָה בְּעֵזְרַת ה'. וְאָכֵן הַיּוֹלְדָתָ קִבְּלָהּ זֹאת עַל עֲצָמָה, וְתוֹךְ זְמַן קָצֵר יִלְדָה בְּקִלּוֹת וּבְנִחַת, לְגִדְלָתָ תִּמְהוֹן הָרוּפְאִים אֲשֶׁר רָאוּ בְּעֵינֵיהֶם שֶׁנַּעֲשֶׂה כְּאֵן גַּם מִחוּץ לְגִדְרָ הַטְּבַע. (ח"ב פרק טו).

• סִפְרַת הַשָּׂרָף

הָיָה [הַצְּדִיק רַבִּי שְׂמוּאֵל שְׂפִירָא זצ"ל] מְעוֹרֵר עַל כָּךְ שֶׁיִּמְשִׁיכוּ לְלַבֵּשׁ גְּרָבִים שְׁחֹרוֹת וְעֵבוֹת, כְּמִנְהַג הַנָּשִׁים הַצְּנִיעוּתוֹת. לְפָנָיו נִשְׁוֵאֵי אֶחָד מִצְּאֲצָאֵיו הַבְּטִיחַ לְכַלְהָ, שְׂאֵם תִּקְבַּל עַל עֲצָמָה לְלַבֵּשׁ גְּרָבִים שְׁחֹרוֹת, לְעוֹלָם לֹא תִסְבַּל בְּרַגְלֶיהָ. וְאָכֵן כָּךְ הָיָה, וּבְעוֹד כָּל בְּנוֹת מִשְׁפַּחְתָּהּ סִבְלוּ בְּגִנְטִיּוֹת בְּרַגְלֶיהֶן, הָיְתָה הִיא הַיְחִידָה שֶׁמְעוֹלָם לֹא סִבְלָה כָּל כָּאֵב וּמִצּוּקָה בְּרַגְלֶיהָ. (פרק לא).

למעשה, דבר זה פשוט וברור לכל בן דעת, שבגדים בצבע הדומה לעור הם פריצות ומכשול, שגורמת להולכת בגלוי בשר, ומה התועלת בכסוי הדומה לגוף מגלה? ומקור בגדים פרוצים אלו מהגרועים שבאמות, אשר הפריצות מטבעת ומשרשת בהם, ובנדאי בנות ישראל הפשרות והצנועות מתרחקות מהדבר בתכלית הרחוק.

הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל היה מעורר על כך שהאסור כולל את כל הבגדים הדומים לצבע העור, מצבע העור הבהיר ביותר עד הצבע הכהה ביותר. גם מקצת מהבגד אסור שיהיה דומה אף במעט למראה העור, שהרי אפלו אם רואים ומבחינים שזה בגד ולא הגוף, עצם הדמיון כבר גורם מכשול גדול, וכבר אמרו חז"ל (חולין מד:): הרחק מן הפעור ומן הדומה לו.

בגדי צבעונים

• מדרש

שאלו תלמידיו את רב יוסף: מהו עזאל? אמר להם, כיון שעמדו דור המבול... מיד עמדו שני מלאכים, שמחזאי ועזאל, ואמרו לפניהם: תן לנו רשות ונדור עם הבריות ותראה איך אנו מקדשין שמה. אמר להם: רדו ותדורו עמהן. מיד קלקלו עם בנות האדם... עזאל היה [ממנה] על מיני צבעונים ועל מיני תכשיטין של נשים שמפתים את בני אדם להרהור עברה... עזאל לא חזר בתשובה, ועדין הוא עומד בקלקולו להסית את בני אדם לדבר עברה בבגדי צבעונים של נשים... והוא עזאל שבתורה.

(ילקוט שמעוני בראשית אות מד).

• גמרא

"וּנְשִׁמְרֶתָּ מִכָּל דְּבַר רָע" - שְׁלֵא יִסְתַּכֵּל אָדָם בְּאִשָּׁה נְאֻהָ וְאָפְלוּ פְּנוּיָהּ, וְלֹא בְּאִשְׁתּוֹ אִישׁ וְאָפְלוּ מִכְעָרָתוֹ, וְלֹא בְּבִגְדֵי צָבַע שֶׁל אִשָּׁה... אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׂמוּאֵל, אָפְלוּ שְׂטוּחִין עַל גְּבֵי כֹתֵל. רַש"י: וְלֹא בְּבִגְדֵי צָבַע שֶׁל אִשָּׁה - שֶׁזָּכַר אֶת הָאִשָּׁה כְּמוֹ שֶׁהִיא מְלַבֶּשֶׁת בָּהֶן שְׂמִיפִין אוֹתָהּ וּמְהַרְהֵר אַחֲרֶיהָ. (עבודה זרה כ:).

• ארחות צדיקים

הָאִשָּׁה הַמְתַקְשֶׁטֶת לְפָנֵי אַנְשִׁים, בְּזָה הִיא מְדַלְקֶת לָבָב, וּמְכַנְסֶת הַרְהוּרִים בְּלָבָב, וּבְזָה עֹנֶשֶׂה גָדוֹל מְאֹד, שֶׁהִיא נוֹתֶנֶת מְכַשׁוּל לְפָנֵי רַבִּים. הֲלֵא אָסְרוּ חַכְמֵים לְהִסְתַּכֵּל בְּבִגְדֵי צָבָעוֹנִים שֶׁל נְשִׁים הַשְׂטוּחִים בְּכֹתֵל אָפְלוּ כְּשֶׁאֵינָה מְלַבֶּשֶׁת בָּהֶן, כֹּל שֶׁכֵּן שֵׁשׁ עֲנֵשׂ גָדוֹל לְאִשָּׁה הַמְתַקְשֶׁטֶת לְפָנֵי אַנְשִׁים הַמְסַתְּכָלִים בָּהּ. (שער הגאווה).

• ספר הערוך

בְּגַד אָדָם אֵין דְּרָךְ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְהִתְכַפֵּסוֹת בּוֹ, שֶׁהוּא פְּרִיצוֹת וּמְבִיא לְדַבֵּר עֲבָרָה. (ערך כרבלתא).

• ש"ך

אֵין דְּרָךְ הַצְּנוּעִים לְהִיּוֹת אַדְמִים בְּלְבוּשָׁם, וְצָבַע הַשָּׁחַר הוּא דְרָךְ צְנִיעוּת וְהַכְנָעָה... מְסֻרֶת בִּידְיָנוּ לְהַקְפִּיד עַל לְבִישַׁת הָאָדָם בְּבִגְדֵי עֲמֻנָה. (יורה דעה סימן קעח ס"ק ג).

• יוסף אמן

רַע עָלֵי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁהִתְחִילוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְנַהֵג בְּלְבִישַׁת הָאָדָם, מֵה שֶׁלֹּא שְׁעָרוּ אַבּוֹתֵינוּ בִּימֵי חַרְפֵּי, וְאָפְלוּ בְּכָל מִינֵי צָבָעִים הַיּוֹ נִזְהָרוֹת, חוּץ מִשָּׁחַר וְלִבָּן. (דף שדמ, הגאון רבי יוסף יוזפא זצ"ל מפרנקפורט).

• שפע חיים

בגדים פרוצים ובגדים שדרכם של אמות העולם ללבש, מטמאים את הנפש, וגורמים להתעוררות כח הקלפות והמזיקים, ונותנים חרב ביד שונאינו להרגנו חלילה. מובא בספרים (ילקוט ראובני פרשת וישלח), ש"הס"מ וכל משרתיו לובשים בגדים אדמים, ולכן מקבל מקדמונים שאין ללכת עם בגדים אדמים, שזהו הסמל של כת הטמאה. (פרשת בא תשמ"ג עמוד קסז, האדמו"ר מצאנו קלויזנבורג זצ"ל).

• הצניעות והישועה

וראוי לעורר עוד, דאף על פי שבזמננו קבעו שמות מחלקים לכמה מיני אדם, מכל מקום בלשון התורה ידענו רק שמות הצבעים בכללות: לבן, שחר, ירוק, אדם. ואחר שלמדנו מהספרי שאסור לנו בגד אדם, והפוסקים כתבו לאסור בגדים אדמים, יש לנו לאסור על פי זה כל מיני אדם, דמה שהעולם קראו שמות מיחדים למיני אדם, אין זה משנה כלום להלכה, ובעל כרחך כל מיני אדם בכלל, אחר שלהלכה נכללו כלם באסור בגדים אדמים, דכלם מגרים להסתכל. (פרק יב אות 1).

למדנו מהדברים, ששגד בצבע אדם וצבעים שאינם צנועים, גורמים מכשול לרבים, ומקור בגדים אלו מהסתת היצר הרע, וזה מנהג הגוים הכפופים למרותו, אך דרך בנות ישראל הצנועות ללכת בבגדים שקטים וצנועים, וכל כבדה בת מלה פנימה.

בגדי פאר והדר

• גמרא

דורות הראשונים היו מוסרים את נפשם על קדשת ה', כמעשה שהיה כרב אדא בר אהבה, שראה נכרית שהיתה לבושה כרבלתא [שם לבוש חשוב (רש"י)] בשוק, סבר שבת ישראל היא, קם וקרעו ממנה, ולבסוף התגלה הדבר שהיא נכרית, וחיבהו לשלם לה ארבע מאות זוז. מהרש"ל: ולפרוש רש"י נראה בעיני, שהפריצות היה שהלכה במלבוש חשוב לשוק בלא כסוי סביל (בגד עליון). (ברכות כ.).

• מחזה עינים

נתבונן כי התיר לעצמו לקרע בגד יקר ולביש אותה בפני רבים, וחו"ל הזכירוהו לשבח... אנהנו בני ישראל כעת, נתבונן במעשה רב אדא בר אהבה, ולא נתן רשות לנשינו ולבנותינו להתקשט בבגדי פאר בצאתן החוצה. הנשים שכחו כי עליהן להתקשט לפני בעליהן, ויושבות מזהמות בבגדי סחבות בבתיהן, וכאשר יוצאות החוצה, אז רוחצות את פניהן ולובשות בגדי פאר, הלא לעיני מי מתפלות? לעיני זרים! מה רע ונמר מנהג דור הזה. (מחזה ח, רבי אליקים געציל לעוויטאן זצ"ל מגיד משרים בבריסק דליטא).

• מגלת רות

"ותאמר לה נעמי חמותה... ורחצת וסכת ושמת שמלתך עליך וירדת הגרן... ותךד הגרן ותעש ככל אשר צוהה חמותה". רש"י: היא אמרה לה "ורחצת וסכת ושמת שמלתך עליך", ואחר כך "וירדת הגרן", והיא לא עשתה כן, אלא אמרה: אם ארד כשאני מקשטת בשמלות נאות, הפוגע

בִּי וְהִרְוָאָה אוֹתִי יֹאמֵר שְׂאֲנִי פְרוּצָה, לְפִיכָּךְ יִרְדָּה בְּתַחֲלָה אֶל הַגֶּרֶן, וְאַחַר כֵּן קִשְׁטָה אֶת עֲצָמָהּ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוְּתָה חֲמוּתָה. (רות ג ו).

• מעלות המדות

אָמְרָה לָהּ נְעָמִי: "וְרַחֲצִתְּ וְסִכִּיתְּ וְשִׁמְתְּ שִׁמְלַתְּיךְ עַל־יָדַי וְיִרְדֹּתְ הַגֶּרֶן", וְהִיא לֹא עָשְׂתָה כּוּן, אֲלֵא: "וַתֵּרֶד הַגֶּרֶן" תַּחֲלָה, כְּדִי שֶׁלֹּא תִלָּךְ בַּדֶּרֶךְ כְּשֶׁהִיא מְקִשְׁטֶת, וְאַחַר כֵּן "וַתַּעַשׂ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוְּתָה חֲמוּתָה". כִּיּוֹן שֶׁרָאָה בְּעֵז כָּל הַצְּנִיעוּת הַזֹּאת, אָמַר: זֶה הִיא רְאוּיָה לְמַלְכוּת. (המעלה התשיעית).

לְמַדְנֵנוּ מִהַדְּבָרִים, שֶׁדֶּרֶךְ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַצְּנוּעוֹת לֹא לָצֵאת וּלְהוֹפִיעַ מְקִשְׁטוֹת בְּבִגְדֵי פָאָר וְהָדָר בְּפָנֵי אַנְשִׁים.

צניעות בכסוי הראש והצואר

בפרק זה מובא אסור גלוי הראש וטעמו, חיוב כסוי כל שער הראש בצניעות, וכסוי הצואר

אסור גלוי ראש האשה וטעמו

גמרא

ראשה פרוע דאורייתא היא, דכתיב: "ופרע את ראש האשה" (במדבר ה יח), ותנא דבי רבי שמעאל: אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו בפרוע ראש. (כתובות עב.).

מעלות המדות

ולפיכך כתוב בסוטה "ופרע את ראש האשה", ואמרו חז"ל: מכאן לבנות ישראל שלא תצאנה בפריעת הראש, שכן שערות האשה הן פריצות וערוה, ומרגילין את האדם להרהור ולתאוה. (המעלה התשיעית).

תרומת הדשן

אסור גלוי ראש האשה משום פריצותא דגברי. (סימן י).

חתם סופר

שבחה בצניעות, שהרי אותם שערות המזיפות אותה אם היו מגלים, מכל מקום מתכפסים הם. (ח"א סימן לו).

• ספר מנחה בלילה

השער נוי והדור גדול לאשה, כמו שאמרו חז"ל: שער באשה ערוה. (במדבר ה יח).

• היעב"ץ

לפי שהשער נוי הוא לאשה כדבר הכתוב בשיר השירים. (הגהות היעב"ץ נזיר כח: וש"ת שאילת יעב"ץ ח"א סימן ט).

• שו"ת חסד לאברהם

עקר האסור משום פריצות, שהיא מתנאית לבני אדם. (אבן העזר תנינא סימן פז).

• דברי שאול

השער הוא ערוה, וכבר נזכר בשיר השירים ענין שער בתוך שאר עניני נויי האשה... ועל כן לא התר רק לבתולות הפנויות, אכל לאשת איש נאסר זאת, למען ישמרו מתבערת היצר, ולא יתגרו עליהם יצר הרע. (פרשת נשא).

• החפץ חיים

היצר מסיתה ללכת פרוצת ראש, ליפות את עצמה לפני בני אדם ולהתקשט בשערותיה. (גדר עולם פרק ד).

למדנו מהדברים, שהאסור על אשה להראות שער ברשות הרבים הוא מהתורה, וטעם האסור מפרכש בחז"ל ובראשונים, שהוא מכיין שהשער הוא דבר המיפה את האשה, ודבר זה גורם מכשול לבני אדם. ולכן אשה נשואה שעליה מטל חיוב שמירת הצניעות ביתר שאת הרבה יותר מפנויה (כמבואר בגמרא עבודה זרה כ.), אסרה עליה התורה להראות את השער ברשות הרבים.

פֶּאֶה נְכָרִית

• יִשְׁעָיָהוּ

"וַיֹּאמֶר ה' יַעַן כִּי גָבַהּ בְּנוֹת צִיּוֹן... הַלֹּוֹךְ וְטַפָּף תִּלְכְּנָה... וְשָׁפַח ה' קִדְקִד בְּנוֹת צִיּוֹן... וְהָיָה... וְתַחַת מַעֲשֵׂה מִקְשָׁה קִרְחָה". רש"י: "הַלֹּוֹךְ וְטַפָּף" - יוֹנְתָן תְּרַגֵּם: וּבְפִתְחָן מִקְפֹּן. הָיָה קוֹשְׁרוֹת פְּאוֹת נְכָרִיּוֹת, קְלִיעַת שְׁעָרוֹת תְּלוּשׁוֹת כּוֹרְכוֹת עִם קְלִיעוֹתֵיהֶן שֶׁיֵּרְאוּ גִסוֹת וְטַפּוּפוֹת. "וְתַחַת מַעֲשֵׂה מִקְשָׁה קִרְחָה" - שֵׁם תְּהִיָּה מִקְשָׁה, מִכָּה הַמְקַרְחַת אֶת הָרֹאשׁ. (ג טו).

• שו"ת חסד לאברהם

עַל דְּבַר שְׁנֵהֲגוּ לְלִבְשׁ פֶּאֶה נְכָרִית עַד שֶׁנִּרְאָה כְּאִלוּ הֵן הוֹלְכוֹת בְּגִלּוּי שְׁעָר עֲצָמָן... יֵשׁ בְּזָה אֲסוּר תּוֹרָה לְפִי מָה שֶׁפָּרַשׁ רש"י... וְכִיּוֹן דְּעַקֵּר הָאֲסוּר בְּגִלּוּי שְׁעָר מִשּׁוּם פְּרִיצוֹת, שֶׁהִיא מִתְנַאֵית לְבְנֵי אָדָם, מָה לִּי שְׁעָר עֲצָמָן אוֹ שְׁעָר נְכָרִית שֶׁנִּרְאִין כְּשֶׁעָרוֹת עֲצָמָן? תּוֹרָה אַחַת לָהֶם וְאֲסוּר מִהַתּוֹרָה, הוֹאִיל וְקִשּׁוּט זֶה אֲסָרָה תּוֹרָה. (אבן העזר סימן פז).

• תורת שבת

וְכִבֵּר כְּתַבְתִּי דְכָל מָה שֶׁנִּאָסֵר בְּשְׁעָר עֲצָמָן, גַּם בְּפֶאֶה נְכָרִית אֲסוּר... כִּיּוֹן שְׁדוּמוֹת לְשְׁעָר עֲצָמָן, הָרִי הִיא פּוֹעֵלַת בְּהוֹ עָרוֹה, כְּאֲשֶׁר נוֹדַע לַתּוֹרָה שֶׁפּוֹעֵלַת בְּשְׁעָר עֲצָמָן. (אורח חיים סימן שג).

• בַּעַל הַהַפְּלָאָה

וְהִנֵּה כְּכָר הוֹכַחְתִּי כַּמָּה פְּעָמִים עַל הַמְנַהֵג הָרַע שֶׁנִּשְׁתַּרְבֵּב, בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבֵּים, אֲצֵל מִקְצַת נְשִׁים שֶׁנּוֹשְׂאִין פֶּאֶה נְכָרִית... הֲלֹא הֵמָּה מְכַשְׁלִין אֲנָשִׁים וּמַחְטִיאִים רַבִּים בְּהַרְהוּרֵי עֲבָרָה שֶׁקָּשִׁין מֵעֲבָרָה... וְנֶאֱוִי לְהוֹכִיחַ וּלְהוֹדִיעַ גְּדֹל הַמְכַשְׁלָה אֲשֶׁר זֶה כַּמָּה שָׁנִים שֶׁיֵּצֵא הַכְּרוֹז בְּבֵית הַכְּנֶסֶת מִפִּי כְבוֹד אֲדוֹנָי אָבִי מוֹרֵי וְרַבֵּי הַגָּאוֹן זצ"ל [בַּעַל הַהַפְּלָאָה], בְּצִרוּף שְׁנֵי

בתי דינים, בחרם על לבישת נשים בפאה נכרית... והנה ענן החרם הוא, שנגנס כח ענש החרם חס ושלום ברמ"ח אברים. (לחמי תודה דף יט).

• רבי חיים מצאנז זצ"ל

ידעתי בברור בהיותי אצל מורי חמי ז"ל במעלהרין, שגם שם לא הלכו במלבושי פריצות כזה חס ושלום. וכפי ששמעתי אז, לא נמצאת בכל מדינת אשכנז שום אשה חשובה לילה בשערות ופאה נכרית. רק מאיזה נקלי העם פחיתי הערה, והיו לקלס. ורק בעונותינו הרבים, מקרוב נשתרבב המנהג הזה מן האפיקורסים... ולכן מדין תורתנו הקדושה אסור לילה אפלו בדבר אחד פריצות כדרך העמים. (שו"ת דברי חיים ח"א סימן ל).

• רבי אברהם פלאגי זצ"ל

"כל ראש לחלי" - לבוא לידי הרהורים רעים, הוא ענן פאה נכרית. ויתמרמר האדם ויבפה האיש אשר נגע יראת אלקים בלבו מראות ברע אשר על הארץ, דפשתה המספחת בערי אדום (ארופה) להיות יוצאות הנשים בפאה נכרית, כי הוא עון פלילי. ודבר זה גורם רעה להרבות זמה בעולם. ולא די המכשלה ממה שהנכריות יוצאות, כי בהפקרא ניקא להו, ולא יבצר מפגם הראות, עוד תוסיפו צרה בכנות עמנו?! לא תהא כזאת בישראל! (ברך את אברהם סדר בחוקותי דרוש ב).

• שערי טהר

גם בענין שבנות ישראל יוצאות בפאה נכרית לרשות הרבים, כבר העלה להלכה בשאלת יעב"ץ ובדברי חיים דאסור, ויש בזה משום דת יהודית, וכן משמע פשטות השלחן ערוך באבן העזר סימן קטו, וכל שכן בזמן הזה שמתקנין השער להיות דומה ממש כמעשה הפריצות, נדאי אסור מהתורה. (שער כג ס"ק כח).

• הצניעות והישועה

הצניעות וההכנעה והבושה והיראת שמים אינו מתקנים כלל בלבבית הפאה נכרית, ובפרט הנעשים עכשו, שהפאה נכרית היא לשם לפי ופריצות, לגרות היצר הרע שישתכלו בהם, ויחטאו בהרהורים רעים, רחמנא ליצלן. (פרק ה אות טז).

• הגר"ש ואזנר שליט"א

בלתי אפשרי שאם בישראל תגדל דורות אם לא תעשה מה שמתחכם בטבע הקדשה של בת ישראל, והוא מטעמי צניעות, שאמרו חז"ל 'שער באשה ערוה'. אבל איזה זיוף הוא זה, שמכסים את הראש בפאה נכרית פזאת שעוד מגרה את היצרים יותר מהשערות עצמן! איזה זיוף הוא זה. (מתוך דרשתו בעצרת התעוררות).

• ריש"י

"ולא תעלה במעלת על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו" - כשאתה בונה כבש למזבח (מקום ממנו עולים למזבח), לא תעשהו מעלות מעלות (מדרגות), אלא חלק זה ומשפיע, שעל ידי המעלות אתה צריך להרחיב פסיעותיה, ואף על פי שאינו גלוי ערוה ממש, שהרי כתיב "נעשה להם מכנסי בד", מפל מקום הרחבת הפסיעות קרוב לגלוי ערוה הוא, ואתה נוהג בס מנהג בזיון. והרי דברים קל וחמר: ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיון, אמרה תורה, הואיל ויש בהם צד לא תנהג בהם מנהג בזיון - חברה שהיא בדמות יוצרה ומקפיד על בזיונו, על אחת כמה וכמה. (סוף פרשת יתרו).

למדנו מהדברים, שהתורה מקפידה אף על דבר שאינו גלוי ערוה אלא רק קרוב לגלוי ערוה, כמו הרחבת הפסיעות, ואפלו בפני אבנים שאין בהם דעת, ואף שאין כאן אלא מנהג בזיון. ומה גלמד קל וחמר

לְבַנֵי אָדָם בְּעֵרִיּוֹת שֶׁנִּפְשׁוּ שֶׁל אָדָם חוֹמֶדֶת, שֶׁפָּאָה נְכָרִית שֶׁהִיא בְּמֵרָאָה גְלוּי הַשָּׁעַר וּמְכַשִּׁילָה כְּמוֹ שָׁעַר לְלֹא הַבְּדֵל, וְהִיא מִמֶּשׁ כְּמוֹ גְלוּי עֶרְוָה, בְּנֹדָאֵי אֵין זֶה רְצוֹן הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה שֶׁבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַכְּשׁוּרוֹת יִרְאוּ חֲלִילָה כְּמוֹ נְכָרִיּוֹת פְּרוּצוֹת שֶׁהוֹלְכוֹת פְּרוּעוֹת רֹאשׁ. וְתִקְוֶנָנוּ, שֶׁה' יִתְבַּרֵּךְ יִתֵּן כַּח וְאִמְץ לְכָל הַנָּשִׁים הַצְּדִיקָנוֹת לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹנוֹ, וּלְכַסּוֹת אֶת רֹאשָׁן בְּבִגְד בְּצַנִּיעוּת, כְּמִסְרַת יִשְׂרָאֵל בְּכָל הַדּוֹרוֹת.

הַמְּצִיאוֹת הַפְּשׁוּטָה הִיא, שֶׁכָּל הַפְּאוֹת הַמִּצְרוֹת בְּזִמְנָנוּ הֵם בְּמֵרָאָה שָׁעַר חַי וְטַבְעִי, וּמוֹסִיפּוֹת יְפֵי וְטַפּוּחַ, וְגוֹרְמוֹת מְשִׁיכָה וּמְכַשׁוֹל כְּמוֹ שָׁעַר מְחַבֵּר, וְאִף יוֹתֵר מְמַנּוּ. וְכְמוֹ שֶׁשָּׁעַר מְחַבֵּר מְכַשִּׁיל בְּכָל אִפְּן וְצוּרָה, בְּגְלוּי כָּל הָרֹאשׁ אוֹ מְקַצָּתוֹ, בְּשָׁעַר אֶרֶב אוֹ קֶצֶר, אֲסוּף אוֹ מְפֹזָר - גַּם פָּאָה נְכָרִית עַל כָּל הָרֹאשׁ אוֹ מְקַצָּתוֹ, וְכֵן פָּאָה קֶצֶרָה וּבְשָׁעַר אֲסוּף, גוֹרְמַת מְכַשׁוֹל.

בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מִצְרִים בְּרַחֲבֵי הָעוֹלָם מִלִּיּוֹנֵי פְּאוֹת נְכָרִיּוֹת עֲבוּר נְכָרִיּוֹת פְּרוּצוֹת, וְלֹא בְּשִׁבִיל לְהוֹסִיף בְּצַנִּיעוּת כְּלָל וְעֵקֶר, וּבִקְאֻמַּת רוּאִים בְּמִצְיָאוֹת שֶׁהַפָּאָה אֵינָה מוֹסִיפָה צְנִיעוּת, וְהַבְּנוֹת לְפָנֶי הַחֲתֻנָּה יוֹתֵר צְנוּעוֹת בְּשָׁעָרָן מֵאֲשֶׁר אַחֲרֵי הַחֲתֻנָּה עִם הַפָּאָה. בְּעֵבֶר, בְּכָל קְהֵלוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרַחֲבֵי הָעוֹלָם, הַנָּשִׁים כְּסוּ אֶת רֹאשָׁן בְּבִגְד, אֶדְ מַלְכוּת הַרְשָׁעָה, גְּעֵדִיד הַמְּשִׁכִּילִים, גְּזָרוֹ גְּזָרוֹת קְשׁוֹת עַל יִשְׂרָאֵל, וְאַחַת הַגְּזָרוֹת הֵיטָה לְשִׁנּוֹת אֶת הַלְּבוּשׁ, וּכְתוּצָאָה מִכָּה בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת יִצְאוּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל פְּרוּעוֹת רֹאשׁ לְרִשׁוֹת הַרְבִּים. הֵיוּ מַעֲט נְשִׁים שֶׁעֲדִין כְּסוּ אֶת רֹאשָׁן, וְהַתְּחִילוּ לְלַבֵּשׁ פָּאָה נְכָרִית שֶׁהֵיטָה בְּמֵרָאָה שֶׁאֵינּוּ דוֹמָה כְּלָל לְפְּאוֹת זִמְנָנוּ הַמְּשִׁכְלָלוֹת וְהַמְּפֹאָרוֹת הַמִּצְרוֹת בְּמִיטֵב הַטֶּכְנֹלוֹגְיָה.

לְפָנֶי כְּמָה שָׁנִים הַתְּבַרֵּר, שֶׁמְקוֹר הַפְּאוֹת הַנְּכָרִיּוֹת מְגִיעַ מִשָּׁעַר שֶׁגִּלְחוּ בְּהֵדוּ עֲבוּר עֲבוּדָה זָרָה, וְכֵאֲשֶׁר הַתְּפִרְסְמוֹ הַדְּבָרִים, לֹא הִיָּה נִתֵּן לְרֹאוֹת בְּרַחוּב הַחֲרָדִי אֲשֶׁה הַלּוֹבֶשֶׁת פָּאָה נְכָרִית. וְנִשְׁאַלְתָּ הַשְּׂאֵלָה: הֲרֵי כָּל מִי

שְׁמוּדָה עַל הָאָמָת, מִסָּפִים שֶׁהַפְּאוֹת בְּזַמְנָנוּ הֵם מְכֻשׁוֹל גָּדוֹל וּפְרִיצוֹת, וּמִדּוּעַ בְּגִלְל אֲסוּר עֲבוּדָה זָרָה הִסִּירוּ כֻּלָּן אֶת הַפְּאוֹת בְּקִלּוֹת, וְאֵלוּ בְּשִׁבִיל הַצְּנִיעוּת קָשָׁה מְאֹד לְנָשִׁים רַבּוֹת לְהִסִּיר אֶת הַפְּאָה, לְמִרוֹת שֶׁהֵן מְבִינּוֹת שֶׁזֶה פְּרִיצוֹת גְּדוֹלָה? וְהַתְּשׁוּבָה לְכָךְ פְּשׁוּטָה. מוּבָא בְּגַמְרָא (יומא סט:), שֶׁאֲנָשֵׁי כְּנָסַת הַגְּדוּלָה בְּקִשּׁוֹ רַחֲמִים וּבְטִלּוֹ אֶת הַיֵּצֵר הָרַע שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה, אָבַל אֶת הַיֵּצֵר הָרַע שֶׁל עֲרִיּוֹת לֹא יָכִלוּ לְבַטֵּל, וְלָכֵן לְעֵמֶד בְּנִסְיוֹן שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה שֶׁכָּבַר הַתְּבַטֵּל, זֶה דְּבָר קָל מְאֹד בִּיחֹס לִיֵּצֵר הָרַע שֶׁל עֲרִיּוֹת שֶׁעוֹד לֹא הַתְּבַטֵּל, וְכָל מִי שֶׁזֹּכֵה לְעֵמֶד בְּנִסְיוֹן וּמִסִּירָה אֶת הַפְּאָה מֵרֵאשֶׁה, וְחוֹזֵר לְמִנְהַג יִשְׂרָאֵל הַמְּקוּרִי לְכַסּוֹת אֶת הָרֵאשׁ בְּמִטְפַּחַת צְנוּעָה - מַעֲלָתָהּ גְּדוֹלָה מְאֹד וְשִׁכְרָהּ כְּפּוֹל מִן הַשָּׁמַיִם. וּבְרוּךְ ה', בְּשָׁנִים הָאֲחֻרֹנוֹת זָכוּ אֲלֵפֵי נָשִׁים צְדֻקְנִיּוֹת לְהִסִּיר מֵעַל רֵאשֵׁן אֶת הַפְּאָה הַנְּכָרִית, וְלַחֲזֹר לְצְנִיעוּת וּמִסֻּרַת יִשְׂרָאֵל בְּכָל הַדּוֹרוֹת. אֲשֶׁרִיהֶן וְאֲשֶׁרֵי חֵלְקוֹן, וְיִרְבוּ כְּמוֹתָן בְּיִשְׂרָאֵל!

כְּסוּי כָּל הַשֵּׁעַר

• רַבֵּי חַיִּים פִּלְאָגִ'י זצ"ל

עַל מִנְהַג חֲדָשׁ בְּטוֹרְקִיָּה, דְּנוֹהֲגוֹת קִצָּת נָשִׁים לְלַבֵּשׁ כְּלוּעִזוֹת שֶׁל עֲרֵי פְּרָאָנְקִי"ה (אַרֻּפָּה), וּבְגָלוּי הָרֵאשׁ וְכוּ', וּמִדְּאָגָה מִדְּבָר אָבִיָּה אֵלֶיךָ נֵעֵם שִׁיחַ, אֲמָרוֹת טְהוּרוֹת, דְּשָׁלַח אֵלַי עֲמִיתָנוּ בְּתוֹרָה, הֵרַב הַמְּפָלָא מֵעִיר וְאֵם בְּיִשְׂרָאֵל שְׂאֵלוֹנִיקִי, וְזֶה נֶסְחוֹ: שְׂרֵי צְבָאוֹת יִשְׂרָאֵל, הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים, מְלֹאכֵי אֱלֹקִים, הֲלֹא הֵמָּה הַרְבֵּנִים הַמְּבַהֲקִים, מְאִירִים כְּבָרְקִים, חֲכָמֵי וְרַבֵּי עִיר וְאֵם בְּיִשְׂרָאֵל אֲזַמִּיר, זֶה כְּמוֹ שָׁנָה וַחֲצִי קָמְנוּ וְנִתְעוֹדְדוּ, וְנִתְעוֹדְדוּ עִם מַעֲלַת חֲכָמֵי עִירָנוּ, בְּרֵאוֹתָנוּ כִּי הָעִיר הַזֹּאת שְׂיֵאֲמָרוּ עֲלֶיהָ כְּלִילַת יָפִי, עִיר הַמְּהַלְלָה לְשֵׁם טוֹב וְלִתְהִלָּה, הִן בְּעוֹזוֹן נִהְפְּכוּ עֲלֶיהָ

צִירֵיהָ, וקִדְשָׁהּ ראשונה מדורות שְׂקֵדמוֹנוּ, חֶלֶף הֶלֶף, ומיום אֵל יום הולך ומתרכבה הפריצות, ובפֶּרֶט חֲדָשִׁים מְקֻרֹב בָּאוּ בְעֵזְבֵן סֶדֶר וְתִקּוּן מִלְבוּשֵׁי הַנָּשִׁים, לְשָׁנוֹת מִלְבוּשֵׁיהֶן אֲשֶׁר הָיוּ לֹבָשִׁים הַנָּשִׁים מִקֶּדֶם קִדְמָתָהּ, כִּי הָיוּ בְּגָדֵי הַצְּנִיעוּת בְּכִסּוּי כָּל הַגּוּף, וְכִסּוּי כָּל שְׂעַר רֵאשִׁיהֶן, כְּדֶרֶךְ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַצְּנִיעוּת. וְהוּא כִּהְיוּם נִהְפָּךְ הוּא, כִּי בִקְשׁוּ מִלְבוּשֵׁי הַנָּשִׁים כְּמִנְהַג עַרְי פְּרָאֲנִיקִי"ה (אֲרוֹפָה) כִּי כֹן תִּלְבָּשְׁנָה בְּנוֹת הַלּוֹעֲזִים, לְהִיּוֹת בְּגִלּוּי הַזְּרוּעוֹת וְגִלּוּי שְׂעַר רֵאשׁוֹן, מִהֶן פְּרוּעוֹת הָרֵאשׁ מִכָּל וְכָל, וּמִהֶן בְּגִלּוּי קֶצֶת הָרֵאשׁ.

וּבְרֵאוֹתֵינוּ הָאֵשׁ הַגְּדוּלָה הַזֹּאת, קִמְנוּ וְנִתְעוּרְרָנוּ וְלִבְשָׁנוּ בְּגָדֵי קִנְיָה לְעִזְרַת ה' בְּגִבּוּרִים, לְתִקּוּן הַפְּרִצָה הַזֹּאת קִדְּמָה שְׂתִפְּשָׁה הַמִּשְׁפָּחָה, וְאֲנַחְנוּ נִלְךְ וְנִחְזִיק בְּמִנְהַג אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים בְּסֶדֶר וְתִקּוּן מִלְבוּשֵׁי הַנָּשִׁים, כִּי גַם הֵמָּה הָיוּ בְּכִסּוּי כָּל הַגּוּף, וְשְׂעַר רֵאשׁוֹן לֹא יֵרָאֶה הַחּוּצָה כָּלֵל. וְהִנֵּה בְּעֵתָהּ, קִמּוּ קֶצֶת פְּרִיצִים מִבְּנֵי עַמְּנוּ וְדָבְרוּ תוֹעָה לְאִמֵּנוּ, כִּי אֵין שׁוּם אֲסוּר בְּגִלּוּי שְׂעַר רֵאשׁ הָאֵשָׁה, וְאֲדַרְבָּהּ, נִתְנוּ טַעַם לְפָנֵינוּ, דְּמַצְנֶה לִיפּוֹת אֶת עַצְמָנוּ וְכוּ'. אוֹי לְדוֹר שְׂכַף עֲלֵתָהּ בְּיָמֵינוּ! (משא חיים מערכת נ אות ק).

• שְׂדֵי חֶמֶד

מֵעוֹלָם לֹא רָאִיתִי נָשִׁים הַנְּשׂוֹאוֹת שְׂמִגְלוֹת שְׂעַר רֵאשׁוֹן, גַּם אֵין מוֹצִיאֹת שׁוּם שְׂעוֹרוֹת לְהַתְנַאוֹת בְּהֵן... כֹּן כָּתַב הָרַב "כְּנִסֵּת הַגְּדוּלָה" בְּשֵׁם הָרַב "מִשָּׂא מִלֵּךְ". וְהָרַב "מִים רַבִּים" הִבִּיא מֵה שְׂכָתְבֵי הָרַב "מִשָּׂא מִלֵּךְ", וְסָיִם: מֵעֵתָה אֲצַעֵק חֶמֶס וְרִיב עַל קֶצֶת מְקוּמוֹת שְׂנָשִׁים נְשׂוֹאוֹת מִתְקַשְׁטוֹת בְּשִׁעְרוֹן, וּמִרְאוֹת הַשְּׂעַר לְעֵין כָּל. אוֹי לְעֵינַיִם שְׂכַף רֹאוֹת! אוֹי לָנוּ מִיּוֹם הַדִּין וְהַתּוֹכְחָה! וּמִלְבַּד הָאֲסוּר עַל פִּי הַפּוֹסְקִים, עוֹשִׂים גַּם כֹּן פָּגַם לְמַעְלָה, כְּמוֹ שְׂכָתְבֵי הָרַב הַלְבוּשׁ. לָכֵן הַשׁוֹמֵעַ יִשְׁמַע וְהַחֲדַל יִחְדַּל, וְעֲלֵיו תְּבוֹא בְּרַכַּת טוֹב.

ובעיר הזאת נשי הספרדים נזהרות מאד מלגלות שערותיהן כְּאִשֶּׁר רָאוּ מימות אבותיהן מימי קדם, אף מקרוב התחילו קצת לפרץ גדר זה, והחרדתי עליהם בדרשתי ביום הדיו, והודעתי להם אשר דברו רבנן קדישי מוסר השכל על זה. הם אמרו כי עון זה גורם מגפה לעולם, כי מגפה ראשי תבות: מפני גלוי פאת הנשים, וגורם יקר השער - אותיות שער, ומביא רעש בעולם - אותיות שער רעש. ובעלה שיש בידו למחות ואינו מוחה נקרא רשע - שער אותיות רשע, ושער באשה ערוה - ראשי תבות שבע, לרמוז שתדל לשבע מדרגות בגיהנם שנפל בהם אבשלום שנתגאה בשערו...

ועוד הגדתי להם מעשה רב בעיר גדולה שאלוניקי בשנת כ"ר, שראו רבני העיר, ובראשם הרב הגדול מורנו הרב אשר קובו בעל ספר "שער אשר", שהתחילו קצתם לפרץ גדר בענין גלוי שער אשה, ושוני לבושיהן שהם גורמים לגלות כל הראש או לכל הפחות קצת משערות ראשיהן, ובאו על החתום כל חכמי ורבנן וגם מטובי העיר שלא לשנות כלל, לא בענין המלבושים ולא בגלוי שער, ואפלו קצת מחוץ לצמתן... ואחרי שהודעתי כל זה ברבים, שבח לה' יתברך, נכנסו הדברים באוני האנשים אשר להם לב לשמע, ומלבד שלא נפרץ הגדר עוד, אף גם מאשר פרצו כבר שבו מדרךם ומעשיהם...

לגלות קצת שערן זהו אסור גמור... לגלות אפלו שערות היוצאות מחוץ מצמתן אסור, וכל שכן להיות ראשיהן פרועות כל הראש או מקצתו דאסור חמור הוא... ומכלל הדברים אתה תשמע דאף דפשתה המספחת הזאת [גלוי שער נשים] בנשי האשכנזים שבמקומות אלו, לא ברצון חכמים עושים, שהרי שני גדולי הדור - ה"חתם סופר" וה"צמח צדק" - צנוחי ככוכביא על זה, והרב "לחמי תודה" מעיד בגדלו שהחרימו חכמי דורו על זה... והשגתי עתה ספר "צמח צדק", וראיתי אשר דבר בקדשו, וכתב שגם מהר"ם אלשקר מודה דאשת איש אסורה לצאת לשוק בגלוי

הראש, ועוברת על "ולפני עור לא תתן מכשל" במה שאחרים רואים שְעָרוֹ, עֵינָיו שֶׁם לְהַבִּיט דְּבָרֵי קִדְּשׁוֹ. (אסיפת דינים מערכת ד אות ב).

• ספר דת מלשה ויהודית

שְׁמַעְנֵנו מִתְּלִמִּיד חָכָם אֶחָד, תְּלִמִּידוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ הַמְּקַבֵּל רַבֵּי חַיִּים שָׂאוֹל הַכֹּהֵן דְּוִיִּק וְצ"ל, שֶׁשָּׁמַע מִפִּי קִדְּשׁוֹ שֶׁל רַבּוֹ הַנִּ"ל, כְּשֶׁהָיָה רַב בְּעִיר אַרְם צוּכָה הַתְּחִילוּ הַנָּשִׁים לִפְרֹץ גְּדָר הַצְּנִיעוּת, וְהוֹצִיאוּ שְׁעָרָם חוּץ לְצַמְתָּן בְּאִמְרָם שֶׁסּוֹמְכִים עַל מַהֲר"ם אֶלְשֶׁקֶר, וְהָרַב הַנִּ"ל דָּרַשׁ בְּכָל תְּקֵף לְבַטֵּל הַפְּרָצָה, וְאִם לֹא - יַעֲזֹב אֶת הָעִיר. וְכֵן הָיָה, שֶׁעֲזַב אֶת הָעִיר, וְכִשְׁיָצָא מִן הָעִיר פְּרָצָה דְלָקָה גְּדוּלָה בְּעִיר, וְאַחַר כֵּן בָּאוּ חֲכָמֵי אַרְם צוּכָה לְבַקְּשׁוֹ שֶׁיִּשְׁיָב אֲלֵיהֶם בְּחִזְרָה, וְלֹא רָצָה בְּשׁוּם אִפְּסוֹ. (הוספות אות ח).

• שו"ת צמח צדק

שְׁעָר בְּאִשָּׁה עֲרוּהָ, וְצָרִיכָה לְהִזָּהַר וּלְכַסּוֹת אֶת כָּל שְׁעָרָהּ, שֶׁהָרִי זֶהוּ עֲרוּהָ וְתִאָּוָה, וְאִיֶּה תַעֲוֹרֵר תִּאָּוָה לְבָנֵי אָדָם. (שער המילואים סימן מה).

הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה אֶסְרָה עַל אִשָּׁה נְשׂוּאָה לְגַלוֹת אֶת הַשְּׁעָר בְּרִשׁוֹת הַרְבִּיבִים מִטַּעַם שֶׁמִּרְאָה הַשְּׁעָר הוּא פְּרִיצוֹת וּמְכֻשׁוֹל, לְכֵן צָרִיכָה כָּל אִשָּׁה לְהַקְפִּיד לְכַסּוֹת הַיִּטֵּב אֶת כָּל הַשְּׁעָר שֶׁלֹּא יֵרָאֶה לְבָנֵי אָדָם, וְאִסּוּר לְגַלוֹת אֶפְלוֹ מַעַט מִהַשְּׁעָר כְּדֵי לְהַתְנַאֲוֹת בּוֹ. נִתְּבוּנוֹ וְנִחְשַׁב: הָאִם בְּשִׁבִיל גְּלוּי מַעַט שְׁעָרוֹת כְּדֹאֵי לְעַבֵּר בְּאִסּוּר, וּלְאָבֵד אֶת כָּל מַעֲלַת הַצְּנִיעוּת, וּלְהַפְסִיד בְּיָדַיִם אֶת כָּל הַבְּרָכוֹת הַמְּבֻטָּחוֹת לְאִשָּׁה שֶׁמְכַסֶּה אֶת כָּל שְׁעָר הָרֹאשׁ בַּצְּנִיעוּת?! אֲשֶׁרִי חֶלְקוֹן שֶׁל נָשִׁים צְדֻקְנִיּוֹת שֶׁמְקַפִּידוֹת לְכַסּוֹת הַיִּטֵּב אֶת כָּל הַשְּׁעָר בְּבָגֵד, וְשִׁכְרוֹן כְּפוּל מִן הַשָּׂמִים.

צניעות בצורת קשירת פסוי הראש

• שו"ת קנה בלשם

על דבר מה שהנשים, אפלו מחוגי ובתי החרדים ביותר, באו לשנות בלבישת ובקשירת המטפחת ממה שהיו נוהגות הנשים החרדיות מקדמת דנא, שהקפידו מאד שתהיה המטפחת קשורה על הראש באפן צנוע ולא באפן שמושה את העין, ועתה חדשו בלבושי וקשורי המטפחת בשנויים שונים המושכים את העין, ולבושות פסויים ומטפחות בצורה אחרת, שהפסויים והקשורים הן באפן משנה או מגבה או מן הצד או בכל עגן אחר באפן שהוא מושה את העין... - עצם לבישת וקשירת המטפחת בצורה שמושכת את העין להסתכל בה היא גופא פריצות נוראה היא... ויעין עוד בישעיהו הנביא (פרק ג פסוק יח): "ביום ההוא יסיר ה' את תפארת העכסים והשביסים והשהרנים" - "העכסים" פרש רש"י המנעלים שהיו מכניסות יצר הרע... והאבן עזרא והרד"ק ואברבנאל פרשו שהיו משמיעות קול במנעליהן... "והשביסים והשהרנים" פרש רש"י שהם מיני שבכה [דהינו מיני פסויי הראש] לתכשיטי הראש. הרי שהשנה הכתוב השביסים והשהרנים, דהינו פסויי הראש המושכין את העין לעכסים, שעל כל זה הרעיש הנביא. ויעין עוד בשבת (סב:) במה דמסיק הש"ס מאי פרענותיהם...

כהיום, לצערנו הרב ובעונותינו הרבים, עצם הלבוש אינו בתכלית הצניעות, וכן צריה לזהר מאד מאד בכל מיני נזמים שעושים היום שמושכין את העין, ה' יצילנו, וגם בעגן שימת כל מיני ריח אפלו אם נודף משהו צריה לזהר מאד... וכן כל מיני אפור שמושכין העין, ה' יצילנו. וגם יש שמשמיעות קול בהלוכן במנעליהן, רחמנא ליצלן, ועוד הרבה ענייני צניעות מכף רגל עד ראש שצריכים תקון... וכל אחת

ואחת צריכה לפשפש בכל מעשיה ולתקן כל עניני הצניעות על הצד היותר טוב... והחוב מטל על כל מי שיש בידו למחות ולחזק גדריו ובדקי הצניעות בקרב עם בני ישראל הקדושים להחזיר העטרה לישנה. ובזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים, וכמו כן גם עתה בנדאי נזכה על ידי זה לגאלתן וישועתן של ישראל במהרה בימינו אמן. (ח"ג אבן העזר סימן קו, הגר"מ ברנדסדורפר זצ"ל).

המכסה כל שער ראשה בצניעות - מתברכת

• זהר הקדוש

אמר רבי חזקיה: טרוף הדעת יבוא על אותו האדם שמניח לאשתו שיתראה משערות ראשה לחוץ, וזה הוא אחד מדרכי הצניעות שצריכה האשה להתנהג גם בביתה. ואשה המוציאה משערות ראשה לחוץ להתפלות ולהתקשט בהם, גורמת בזה עניות בבית, וגורמת שבניה לא יהיו חשובים בדור, וגורמת שרוח טמאה תשרה בבית. מי גרם לכל זה? אותו השער שמגלה מראשה לחוץ. ומה בבית הוא חמור כל כך - כל שכן ברחוב, לפי שהיא מחטיאה בני אדם. וכל שכן חציפות ופריצות אחרת אם יתראה ממנה, כגון ללכת בשוק מגלה, או ברגל מגלה... ואם עשתה כך להתנהג בצניעות, מה נאמר בה? "בניה כשתילי זיתים". מה זית זה בין בקיץ ובין בחורף אין העלים שלו נופלים ונאבדים ותמיד נמצא בו חשיבות יותר משאר אילנות, כך בניה יתעלו ויהיו חשובים יותר משאר בני העולם. ולא עוד, אלא שבעלה יתברך בכל הברכות, בברכות והשגות קדושות מלמעלה, ובברכות גשמיות בכל צרכי הגוף שלמטה, דהינו בעשירות, ובכנים ובני בנים סביב לשלחנו. (פרשת נשא דף קכה: על פי פירוש מתוק מדבש).

• יביע אָמַר

וְכָל אִשָּׁה הַמְקַבֵּלֶת עַל עֲצָמָהּ לְשָׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל דְּבָרַי רַבּוֹתַיִנוּ
הַפּוֹסְקִים שְׁאַסְרוּ הַדְּבָר בְּכָל תַּקְרָה, וְלִצְאֵת אֶדְ וְרַק בְּמִטְפַּחַת הַמְכַסֶּה אֶת
כָּל רֹאשָׁהּ, תַּתְּבַרֵךְ בְּכָל הַבְּרָכוֹת שֶׁבַתּוֹרָה, וּבְמִזְוֵי רְוִיחִי, וּבְכַנֵּי סְמִיכִי,
וְתִזְכֶּה לְרֹאוֹת זְרַע קֹדֶשׁ, בְּנִים גְּדוֹלִים בַּתּוֹרָה וְיִרְאֵת ה' טְהוֹרָה, וּמוֹרֵי
הַוִּירְאוֹת בְּיִשְׂרָאֵל. (ח"ה אבן העזר סוף סימן ה, הגר"ע יוסף זצ"ל).

• מכתב חזוק

מֵה מְאֹד יִשְׁמַח לְבַנּוּ עַל הַשְּׂמוּעָה הַטּוֹבָה אֲשֶׁר שָׁמַעְנוּ, שְׁנָשִׁים יְקָרוֹת
קִבְּלוּ עַל עֲצָמָן לְדַקְדָּק בְּצַנִּיעוּת, וְחָזְרוּ לְמִנְהַג יִשְׂרָאֵל מִקְדָּמַת דְּנָא,
לְכַסּוֹת רֹאשָׁן בְּמִטְפַּחַת וְלֹא בַּפֶּאֶה נְכָרִית כְּדִי לְצַאֵת יָדַי דַּעַת כָּל
הַפּוֹסְקִים, וְנִעַם הַצְּנִיעוּת יְסוּד קֹדֶשֶׁת יִשְׂרָאֵל. וְהִנְנִי מַעֲיֵד בְּזֶה כִּי כֹן
הָיָה דַּעְתּוֹ וּרְצוֹנוֹ שֶׁל אַאמו"ר גְּאוֹן יִשְׂרָאֵל ז"ל, שְׁנָשִׁי יִשְׂרָאֵל יְכַסּוּ רֹאשָׁן
בְּמִטְפַּחַת, וְגַם רְאִיתִי אֲנִי אֶת צַעֲרוֹ הַגְּדוֹל שֶׁל אַאמו"ר ז"ל עַל הַפֶּאֶה
הַנְּכָרִית שֶׁהִתְפַּשְׁטָה בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל, ה' יְרַחֵם. וְאִי לְזֹאת הִנְנִי מִצְטָרֵף לְחִזּוֹק
וְלִאֲמֹץ אֶת הַנִּי גְבוּרֵי כַח, הַמַּתְעוֹרְרוֹת לְהַחֲלִיף מִפֶּאֶה נְכָרִית לְמִטְפַּחַת,
וּמְבָרְכֵן בְּבִרְכַת הַתּוֹרָה מִקְרֵב לֵב, בְּכַנֵּי חַיִּי, וּמִזְוֵי רְוִיחִי, וּבְרִיּוֹת גּוּפָא
וְכָל מִיֵּלִי דְמִיטָב. שְׂמוּאֵל בֶּן לַאֲמוּר גְּאוֹן יִשְׂרָאֵל מַה"ר שְׁלֵמָה זְלַמָּן
אוֹיְעָרְבָאֵד ז"ל. (מכתב מיום רביעי ח"י טבת תשנ"ו).

כסוי הצואר

• יצרות דבש

הנני מתרה בכם, הסיירו הדבר הרע הזה, כי אשה אשר צנארה ערם, לבסוף לטבח טובל על ידי מלאך המנות במיתה קשה וחסומה, ולא תנקה מדינה של גיהנם וענשה קשה מאד, כי היא חוטאת ומחטיאה אחרים. לא כן דרה בנות ישראל הכשרות, לבל יראה בשרן לחוץ... בעונותינו הרבים נפרץ הענין... אף גם בשוק נראה צנארים וכדומה בגלוי בשר וכו', ומגרות לפרחי ובחורי ישראל לעברה והרהור עברה... התקדשו והטהרו ושמרו נפשכם. (ח"א דרוש יב וח"ב דרוש ט, הגאון רבי יונתן אייבשיץ זצ"ל).

• היעב"ץ

ההולכת בצנאר מגלה, יתגלה קלונה לכל. (סדור עמודי שמים סוף שער השלכת).

• מחניף קדוש

וכמו כן אם הולכות בצנאר מגלה, ומפל שכן אם מקצת מן החזה גם כן מגלה, לא מהני כלל, ואסור לומר דבר שבקדשה פנגדן. (אות ד). ואין חלוק בזה בין קטנה לגדולה, ואין לאשה ללכת בבגד שביית הצנאר מגלה. (אות יט).

• פסק הלכה

הננו להודיע בזה, כי כל אשה ישראלית חייבת על פי דין תורתנו הקדושה ללבש בגדי צניעות כאשר נהגו בנות ישראל הכשרות מאז ומעולם בלא שום שנוי... ומצד הראש יכסה את כל בית הצנאר כמנהג הצנועות. (הגרי"ח זוננפלד זצ"ל ובית דינו בקול קורא, אייר תרפ"ח).

• שֶׁבֶט הַלְוִי

נָשִׁים בְּדוֹרוֹת קוֹדְמִים הָיָה לָהֶם הַמְּלֻבוּשִׁים עַד סוֹף הַצֹּאֵר הַסְּמוּךְ לְרֵאשׁ... וּלְגַלוֹת כָּל הַצֹּאֵר נְדָאִי הוּא נִגְדַּד הַמְּבֹאֵר בְּרִבְנוּ יוֹנָה. (ח"ה אבן העזר סימן קצ"ז וח"ז אורח חיים סימן י', הגר"ש ואזנר שליט"א).

• הַצְּנִיעוּת וְהִשְׁוּעָה

רְאִיתִי בְּיַלְדוּתִי נָשִׁים הַהֲגוּנוֹת, שֶׁהָיוּ מוֹשְׁכוֹת קְצוֹת הַמְּטַפַּחַת שְׁבֵרֵאשׁוֹן, וְהָיוּ מְכַסּוֹת בָּהֶן צְדִי פְּנִיָּה, וְקוֹשְׁרֵין לְמִטָּה אֶצֶל הַצֹּאֵר. (פרק ה אות טז).

• הַבֵּן-אִישׁ-חַי

עוֹד אֶתְלוּנוֹ, נִמְצָא אִשָּׁה מְחִזִּיקָה בְּדַרְכֵי הַצְּנִיעוּת, הַשֶּׁבַח לָהּ יֵאָרִיכוּ יָמֶיהָ, אֲבָל נִמְצָאָת עִם קְרוֹבֶיהָ וּבְנֵי בֵּיתָהּ מְחִזִּיקָה בְּדַרְכֵי הַצְּנִיעוּת בְּקַלוּת גַּם בְּחֵלִישׁוֹת... אֵינָה מִתְּבוֹנְנָת אִם צֹאֲרָה חֲשׂוּף. (חוקי הנשים פרק א).

• שׁוֹ"ת קְנָה בַּשֶּׁם

מִפְרָשׁ בְּפוֹסְקִים שֶׁצֹּאֵר הוּא מְקוּם שֶׁחֲיָבִים לְכַסּוֹתוֹ, וְכֵן הָיָה הַמְּנַהֵג בְּכָל הַדּוֹרוֹת שֶׁהָלְכוּ מְכַסָּה, וּבְרֹר שֶׁצֹּאֵר לְגַמְרֵי מְגָלָה הוּא פְּרֻצָּה, וְהַסְּבָה לְפְרֻצָּה זוֹ, שֶׁבְּעֵבֶר אֶפְלוּ אוֹתָן הַנָּשִׁים שֶׁלֹּא הָיָה הַצֹּאֵר מְכַסָּה עַל יְדֵי הַמְּטַפַּחַת, מִכָּל מְקוּם הָלְכוּ עִם קְאֻלְנֵעַר (צֹאֲרוֹן), אֲבָל הַיּוֹם נִהְיָה 'מוֹדָה' לְחַפֵּר בְּלֵי קְאֻלְנֵעַר (צֹאֲרוֹן), וּמִבְּלֵי מִשִּׁים לֵב נִהְיָה מְגָלָה הַצֹּאֵר, וּמִצּוֹי דְבָר זֶה גַּם בְּמִשְׁפָּחוֹת חֲרָדִים, וְהַחֹבֶה לְגַדֵּר גְּדֵר בְּזָה. (ח"ג אבן העזר סימן קו, הגר"מ ברנדסדורפר זצ"ל).

צניעות בכסוי הזרוע

בפרק זה מובא חיוב הצניעות בכסוי כל הזרוע

מקור דין כסוי הזרוע

• משנה

ואלו יוצאות שלא בכתבה, העוברת על דת משה ויהודית, [מנהג הצניעות שנהגו בנות ישראל (רש"י)]. ואיזו היא דת יהודית? יוצאה וראשה פרוע, וטונה בשוק ומדברת עם כל אדם. גמרא: וטונה בשוק - אמר רב יהודה אמר שמואל, במראה זרועותיה לבני אדם. (כתובות עב:). וכך נפסקה ההלכה בשלחן ערוך (אבן העזר סימן קטו סעיף ד), שהמגלה את זרועותיה ברשות הרבים, אפלו אם הדבר נעשה תוך כדי פעלת הטויה, הרי היא עוברת על דת יהודית.

חֲמוֹר אֶסוֹר גְּלוּי הַזְרוּעַ

• מְדַרְשׁ

"וַתֵּצֵא דִינָה בַת לָאָה", מִיָּד: "וַיֵּרָא אֹתָהּ שָׂכָם בֶּן חֲמוֹר". רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן אָמַר, שְׂגָלָה בָּהּ זְרוּעָה. יָפָה תֹאֵר: שְׁנַתְגָּלָה בָּהּ זְרוּעָה, וְעַל יְדֵי זֶה רָאָה בִּיפְיָהּ. (בראשית רבה פ ד).

• מְדַרְשׁ

"בְּעַצְלָתִים יִמְדָּה הַמְּקַרְהָ וּבְשִׁפְלוּת יָדַיִם יִדְלָף הַכְּפִית" (קהלת י יח). רַבִּי אָבָהוּ פָתַר קְרִיָּא (בְּאֵר אֶת הַפְּסוּקָה) בְּאִשָּׁה. עַל יְדֵי שְׂאֵשָׁה הַזֹּאת מִתְעַצְלָת מְלַכְסוֹת אֶת עַצְמָהּ כְּרֹאֵי, יִמְדָּה הַמְּקַרְהָ. עַץ יוֹסֵף: מִתְעַצְלָת מְלַכְסוֹת וְכוּ' - מִסְתַּכְלִין בָּהּ בְּנֵי אָדָם וְנִכְשְׁלִין בָּהּ. יִמְדָּה הַמְּקַרְהָ - רוֹמְזוּ לְחֻלֵּי. (ויקרא רבה י ט ד).

• גְּמָרָא

הַמְצַפָּה לְשִׁכְרָא אֲשֶׁתּוֹ אֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרַכָּה לְעוֹלָם. שְׂכָר אֲשֶׁתּוֹ - מִתְקוּלָתָא. תּוֹסְפוֹת: מִתְקוּלָתָא - מְטוּהָ, וּפְרִשׁ רַבְּנֵנוּ חֲנִנְאֵל, שֶׁהִיא מִתְבַּהֶה עַל כָּךְ, שֶׁהִיא מְגַלָּה זְרוּעוֹתֶיהָ בְּשַׁעַת טוּיָהּ. (פסחים נ:).

לְמַדְנֵנוּ מִהַדְּבָרִים, שְׂאָם יֵשׁ חֶסֶד בְּצַנִּיעוֹת כְּגוֹן גְּלוּי הַזְרוּעַ, הַדְּבָר גוֹרֵם מְכַשׁוּל וְתַקְלָה, וְלֹא רוֹאִים סִימָן בְּרַכָּה לְעוֹלָם. וְאִשָּׁה שְׂמִינָה אֶת זְרוּעוֹתֶיהָ בְּרִשׁוֹת הַרְבִּיבִים, מְבִיאָה מְכֹאֲבִים עַל עַצְמָהּ, וְהִיא עוֹבְרַת עַל דַּת יְהוּדִית, וּמְפַסְדָּה אֶת הַבְּטָחַת חַז"ל (במדבר רבה ח ט) שְׂאֲמָרוּ: בְּזִמְנָה שֶׁהִיא נוֹהֶגֶת בְּעַצְמָהּ דַּת יְהוּדִית, שֶׁהִיא צְנוּעָה, זוֹכָה שְׂיוּצָאִין מִמֶּנָּה בְּנִים בְּעַלֵּי מְקַרָּא, בְּעַלֵּי מְשֻׁנָּה, בְּעַלֵּי מְעַשִּׂים טוֹבִים.

וּנְרָפָא נִגַע הַצָּרַעַת

• עוֹלָמוֹת שֶׁל טְהָר

אחד הגדולים והמפלאים מחכמי מרוקו בדורות הקודמים, היה הגאון הקדוש רבי רפאל אלנקנוא זצ"ל, רב העיר "סאלי". מלבד גדלותו העצומה בתורה, היה ידוע כאיש אלקים קדוש אשר דבריו לא ישונו ריקם. בדרשותיו היה מרבה לעורר על צניעות הנשים, ואכן בני הקהלה הקפידו היטב על שמירת הצניעות, מה גם שפחדו מקפידתו של הרב. יום אחד הגיעה לעיר נערה מעיר אחרת לבקור אצל קרובי משפחתה, אך מכיון שבאה ממקום רחוק, לא ידעה על הקפדת הרב על הצניעות, ושרווליה היו קצרים. תוך כדי הליכה ברחוב עברה ליד הרב, ועיניו של הרב נחו על זרועותיה המגלות, ומיד נהפכו מצרעות פשג. הנערה הזדעזעה ורצה במהירות לבית קרוביה, ובראותם את זרועותיה נבהלו מאד, והבינו שידו של הרב בדבר. מיד כנסה המשפחה משלחת לפייס את הרב, ולקחו עמה את הנערה, לאחר שהלבישוה בבגדים צנועים, שמלה ארצה ושרוולים ארזים. הנערה עמדה בפני הרב, והבטיחה לו, שכל ימיה תתלבש בצניעות ותקפיד ללכת בשרוולים ארזים המכסים את כל הזרוע עד כפות היד. כששמע זאת הרב, ברה אותה והבטיח שתוף שבועה ימים תעבר הצרעת, וכה היה: (ח"א עמוד קפה).

חיוב כסוי כל הזרוע עד כף היד

• פסק הלכה

המפרסמות אין צריקה ראיה, אך מחמת דדשו בה רבים, בעונותינו הרבים, והרגלו במלבושים קצרים, ובבתי יד קצרים, עד אשר הרבה מהמון עם נשכח מהם חמר האסור, ונעשה להם כהתר חס ושלום. על כן הננו להודיע בזה, כי כל אשה ישראלית חייבת על פי דין תורתנו הקדושה ללבש בגדי צניעות כאשר נהגו בנות ישראל הכשרות מאז ומעולם בלי שום שנוי... ובבתי ידים (שרוולים) ארכות עד כפות הידים. (הגרי"ח זוננפלד זצ"ל ובית דינו בקול קורא, אייר תרפ"ח).

• הכן-איש-חי

האשה אסור שיתגלה דבר מגופה, רק פניה וכפות ידיה, ושאר אבריה כלם עטופים. (ספר חוקי הנשים פרק יז).

• נחלת אבות

ואף אני מבקש מאת כל אחינו בית ישראל, שלא ינהגו במנהג הרע אשר חדשים מקרוב באו, לילה בנות ישראל בזרועות ערמות, והבגד והתפנת שלקהם אשר עושים אין להם בית יד שלם לכסות כל הזרוע עד היד... אוי לאותה בושה וכלמה לעבר על דת יהודית ולגרות יצר הרע באנשים המסתכלים בהם! ועתידים לתן את הדין... שמעו אלי ותחי נפשכם, לעשות מלבושי יוצאי חלציכם לכסות כל הזרוע כלה עד היד, ולא יהיה מגלה דבר מה. (צוואת הגאון רבי משולם זלמן הכהן זצ"ל אב"ד פיורדא).

• מחניף קדוש

אך בתי ידים (שרוולים) של השמלה יהיה עד פסת היד, ואם מקצרת מזה השעור, אין זה מדת הצניעות. (אות יח).

• מאמר מרדכי

ותלבשו בצניעות, הבתי ידים (שְׁרוּלִים) יהיו ארזים עד פסת כף היד.
(מכתב לב, האדמו"ר מסלאנים זצ"ל).

• הצניעות והישועה

זרוע הוא עד כף היד, וחיקת האשה לכסותו... הבתי ידים (שְׁרוּלִים)
צריכים להיות ארזים עד כפות הידים. (דף יד ודף טז ופרק ז).

• קדשת ישראל

עד כה נהגו כל ישראל, ולהבדיל גם בין העמים, לא שמענו שהיו
רגילים לילה בגלוי קנה הזרוע, וגם היום רק הפרוצות עושות כן, ונדאי
נקראת עוברת על דת יהודית. (דף כא, נכתב בשנת תרע"ג על ידי הגאון רבי
עקיבא פרוש זצ"ל).

בת ישראל צריכה לכסות את הזרוע, וזה כולל גם את החלק שלמטה
מהמרפק עד כפות הידים, וכמו שהאריכו הפוסקים (מקור חיים סימן
עה ועוד, והביאו ראיות ברורות מדברי הגמרא והראשונים, ויעיין באריכות בקונטרס
"ותאמץ זרועותיה"). ולמעשה כן היה מנהגן של בנות ישראל הכשרות בכל
הדורות מאז ומעולם, שתמיד הקפידו לכסות את כל הזרוע לכל הפחות
עד כפות הידים, [והיו שהוסיפו לכסות עד תחלת האצבעות], ורק
בדורות האחרונים בהשפעת הפריצות שבאה מאמות העולם ואפנות
קצור הבגדים, ביחד עם עוד פריצות, התרופפה הזהירות בדבר זה.

ובזהר הקדוש (פרשת נשא דף קכה:) מובא, שאשה הנזקרת בצניעות
לכסות את כל גופה היטב, זוכה לברכות גדולות ופרנסה ועשירות היא
ובעלה, ויזכו לראות בנים ובני בנים צדיקים וחכמים, מלבד גדל השכר
בעולם הבא. ואשרי חלקן של נשים צדקניות המקפידות בצניעות
ומכסות את כל הזרוע, ויהי רצון שירבו כמותן בישראל, וכהבטחת
חז"ל (ילקוט שמעוני רות אות תרו) בזכותן נזכה לגאולה במהרה בימינו אמן.

צניעות בכסוי הרגל

בפרק זה מובא דרך הצניעות הראויה בכסוי הרגל על פי דברי חז"ל ומנהג ישראל בכל הדורות

שוק באשה ערוה

• גמרא

אמר רב חסדא: שוק באשה ערוה, שנאמר: "גלי שוק עברי נהרות", וכתוב: "תגל ערותך גם תראה חרפתך". (ברכות כד.).

• גמרא

וכך העובר אחרי אשה בנהר [שמגבהת בגדיה מפני המים וזה מסתכל בה (רש"י)], אין לו חלק לעולם הבא. (ברכות סא.).

למדנו מהדברים את חמרת אסור שוק באשה ערוה, שגורם מכשול נורא, ומביא לידי אסורים חמורים (כמובא בתוספות שם), וגורם לאנשים לאבד את חלקם לעולם הבא, וכל מי שחברו נענש על ידו, אין מכניסים אותו במחיצתו של הקדוש-ברוך-הוא (שבת קמט:), וכל הגורם תקלה לחברו, הוא נכנס תחתיו לכל ענשים (רש"י במדבר ל טז).

ומובא במשנה (מסכת אהלות פרק א משנה ח) ובשלחן ערוך (יורה דעה סימן קצד סעיף י) שהשוק היא החלק שמהקרסל עד הברך, והחלק שמעל הברך נקרא בשם ירך.

דרך הצניעות בדברי חז"ל

• גמרא

תנא דבי רבי ישמעאל: למה המשפן דומה? לאשה שמלהכת בשוק ושפוליה מהלכין אחריה. רש"י: שפוליה - שולי בגדיה. (שבת צח:).

ומבאר, דאשה המלהכת בשוק לובשת שמלה ארכה וכל הרגל וצורתה מקסים היטב, כמו המשפן שהיה מכסה עד סופו. ומה שהמשילו חז"ל את המשפן לאשה צנועה, כי באמת שני הדברים הם ענין אחד: המשפן כל ענינו הוא להשרות את השכינה בישראל, וכן הצניעות היא המשכה את השכינה בישראל, והעדר הצניעות הוא הגורם לסלוק השכינה מישראל, כמו שכתוב: "ולא יראה בה ערות דבר ושב מאחריה".

למדנו מהדברים, שדרך הצניעות הראויה היא ללכת בלבוש ארוך ורחב המכסה את כל הרגל וצורתה, [וכן מפרש בדברי הרשב"ם (בבא בתרא נז:)] שדרך הצניעות הראויה היא שהלבוש יהא ארוך ויגיע עד המנעלים], דהינו שהשמלה תהיה ארכה ותכסה את כל ארך הירך והשוק, וכך היה מנהגו של כל בנות ישראל הצנועות מימות עולם ועד הדורות האחרונים.

• גמרא

זביננא לה זיגא דמטו לה עד ארעא (אקנה לה מלבוש שנייע עד הארץ). (עירובין ק:). רמז על מלבוש של צניעות שקל גופה מתכסה בו. (העב"ץ בסידור עמודי שמים בית מ"ד פרק ו).

פסוק רגלים ונסוי בבגד צמוד

• גמרא

לעולם יספר אדם בלשון נקייה, שהרי כשנזכר בתורה הדין שמקום מושבו של הזב טמא, כתוב: "וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב יטמא", ובאשה לא נאמר 'מרכב', אלא כתוב: "על הכלי אשר היא ישבת עליו", לפי שאין הגון להזכיר רכיבה ופסוק רגלים באשה. (פסחים ג. ורש"י שם). רבנו חננאל: לא הזכיר מרכב באשה, מפני שהמרכב הוא בפסוק רגלים, והוא דרוך גנאי באשה הזכרת פסוק רגלים. (שם).

ומבאר מהגמרא שאפלו להזכיר רכיבה באשה הוא דבר גנאי, והתורה נמנעת מזה, כיון שהרכיבה היא בפסוק רגלים, ואין צריקה לומר שההליכה באפן המראה בפעל את פסוק הרגלים, היא גנאי וחסר צניעות. ומובא בדברי רש"י (שמות כח ה) שאף הנכריות בזמנו הקפידו בעת רכיבתן על סוסים ללבש סינר ארוך המגיע עד העקב, ומטרתו היתה, שגם בזמן שהשמלה התרוממה מחמת פסוק הרגלים ברכיבה, הסינר יסתיר לגמרי את כל צורת הרגל.

ומובא בגמרא, שהמוטות בהם נשאו את הארון היו בקדש הקדשים אחרי הפרכת ולא נראו לבחוש, אף מכיון שהיתה צירתם נראית בפרכת, נאמר עליהם "ויראו ראשי הבדים" (מנחות זח.). ומבאר שדבר המקסה, אם צורתו נראית, בלשון הכתוב עדין נקרא שהדבר נראה, ולכן ודאי ששלמות הצניעות היא לכסות את השוק בלבוש שאינו צמוד, ולא באפן המראה את צורת שוק באשה ערוה.

גְלוּי בְּגַד הַסְמוּךְ לַגּוֹף

• ש"ד

כְּשֶׁמִגְלָה הַחֲלוּק (בְּגַד הַסְמוּךְ לַגּוֹף), נִמְי אִיכָא פְּרִיצוּת. (יורה דעה סימן שם ס"ק כב).

• מֵהַר"ל מִפְּרָאג

צָרִיךְ לְכַסּוֹת הַחֲלוּק שֶׁדָּבַק בַּבָּשָׂר, כִּי כַּאֲשֶׁר נִרְאָה הַדָּבַק לַבָּשָׂר, דָּבַר זֶה קָצֵת גְלוּי הוּא. (חידושי אגדות בבא בתרא נז:). [דְּבָרֵי הַמַּהְר"ל נֶאֱמְרוּ בְּעֵינֵי כִסּוּי הַשּׁוֹק בְּאִישׁ, שֶׁאֶצְלוֹ הַשּׁוֹק 'אֵינוֹ נִקְרָא מְקוֹם צְנוּע' (רשב"א בברכות כד), קל וְחֹמֶר לְשׁוֹק בְּאִשָּׁה 'שְׂמִיבִיא לִידֵי עֶרְוָה' (ריטב"א שם)].

• בַּעַל הַתְּנַיָּא

הַבְּתֵי שׁוֹקִים (גְּרָבִים) עֲצָמוֹן עֲשׂוּיִין רַק לְצְנִיעוּת וְלֹא לְנוֹי כְּלָל, כִּי הֵן בְּמְקוֹם צְנוּע, וְאֵין דְּרָכָן לְהִיּוֹת בְּגְלוּי, אֶלָּא לְכַסּוֹת עֲלֵיהֶן מִלְּמַעְלָה בְּכַבְדֵיהֶן. (שו"ע הרב מהדורא בתרא אורח חיים סימן שא).

• מִנְחַת יִצְחָק

אָמַר רַב חֲסֵדָא, שׁוֹק בְּאִשָּׁה עֶרְוָה... כְּשֶׁמִתְגַּלָּה הַחֲלוּק בְּאִשָּׁה, אִיכָא פְּרִיצוּת וְאִיכָא מִשּׁוֹם הֶרְהוּר, [ש"ד] (יורה דעה סימן שם ס"ק כב) בְּשֵׁם הַב"ח]. מִכַּל הַנִּזְכָּר נִרְאָה גְדֹל הָאֶסוּר שֶׁל לְבִישׁת בְּגֵדֵי פְּרִיצוּת לְנָשִׁים, וְהַעוֹלָה עַל כְּלָנָה גְלוּי הַשּׁוֹק וְאֶפְלוּ בְּכָל שְׂהוּא, וְאֶפְלוּ אִם עֲדִין מְכֻסִּים בְּבְגַד הַסְמוּךְ לַגּוֹף (גְּרָבִים), וְלִצְעָרְנוּ הַדְּבָר הִיָּה לְהִתַּר אַף לְבָנוֹת יִשְׂרָאֵל הַכְּשֻׁרוֹת. (מערכת המנחה סימן ו, הגר"י וייס זצ"ל גאב"ד ירושלים).

• מִשְׁנַת יַעֲקֹב

מֵהַר"ד מִבְּעֵלְז וְצ"ל הַזְהִיר שֶׁהַנָּשִׁים לֹא יִגְלוּ אֶת הַגְּרָבִים, דְּהוּי כְּשׁוֹקֵיהֶן עֲרָמִים לְדְבָרֵי הַב"ח וְהַש"ד. (אורח חיים סימן עה).

הבגדים הראשונים בעולם

• הצניעות והישועה

מיום ברא ה' אלקים אדם וחוה, "ויעש להם כתנות עור וילבשם" לבוש הראשון בעולם עשאם ארכים עד למטה לארץ... במדרש (במדבר רבה ד ח) איתא: אדם הראשון היה בכורו של עולם, וכיון שהקריב קרבנו, לבש בגדי כהנה גדולה, שנאמר: "ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם". ומפרש יוצא מפי חז"ל הקדושים, דאותם כתנות עור היו בגדי כהנה, ובגדי כהנה היו ארכין עד לארץ, והכתנת של אדם וחוה היו שונים, ובשלקמא של אדם הראשון הוצרך להיות עד לארץ כדין בגדי כהנה, אבל בשל חוה ליכא האי טעמא, ועל כרחוק משום צניעות, ומזה נלמד לכל הנשים. (פרק ט אות ה).

מנהג בנות ישראל הצנועות מימות עולם

• פסק הלכה

המפרסמות אין צריך ראיה, אך מחמת דדשו בה רבים, בעונותינו הרבים, והרגלו במלבושים קצרים ובבתי יד קצרים, עד אשר הרבה מהמון עם נשפח מהם חמר האסור ונעשה להם כהתר, חס ושלום, על כן הננו להודיע בזה, כי כל אשה ישראלית חייבת על פי דין תורתנו הקדושה ללבש בגדי צניעות כאשר נהגו בנות ישראל הכשרות מאז ומעולם בלי שום שנוי, דהינו במלבושים ארכים עד הקצה אחרון היותר אפשר. (הגרי"ח זונפלד זצ"ל מייסד ונשיא העדה החרדית וחברי בית דינו בקול קורא, אייר תרפ"ח).

דְּבַרֵי הַגְּאוּנִים הַצְּדִיקִים הַנִּלְזָוִם לְזַעֲקָא לְתַקִּיפֵי דְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל אֵינָם צְרִיכִים חֲזוּק, וּבְנֻדָּאֵי שְׁמֻצָּה רַבָּה לְשִׁמְעַע בְּקוֹלָם, וְלִהְיוֹסִיף בְּדַרְכֵי הַצְּנִיעוּת. (ראב"ד העדה החרדית רבי פנחס עפשטיין וחברי בית דינו רבי דוד יונגרייז ורבי משה אריה פריינד ורבי ישראל משה דושינסקי זכר צדיקים לברכה, חשון תש"ל).

• רְבִי עֶמְרָם בְּלוֹי זצ"ל

כָּל הַמְשָׁג בִּירוּשָׁלַיִם הָיָה קְדוֹשָׁה, לֹא הָיָה שְׂאֵלָה שֶׁל פְּרִיצוּת בְּיָמֵם הָהֵם. אִמִּי, עָלִיָּה הַשְּׁלוֹם, הַלֵּכָה בְּשִׁמְלָה שְׁהִגִּיעָה עַד לְאַרְץ, כִּי גַם הָיָה בְּדוֹר שְׂאֲחָרָיו. (מתוך דבריו על ירושלים של מעלה, מובא בספר משנת רבי עמרם עמוד קסב).

• מְאַמֵּר מְרֻדְכֵי

עַל פִּי הַדִּין הַפְּשוּט - שׁוֹק בְּאִשָּׁה עָרוּנָה... וְלֹא יֵהָא נִרְאָה אֶפְלוּ פְּסוּק רַגְלִים. יִתְלַבְּשׁוּ בְּצִנִּיעוּת, וְהַשְּׁמָלָה תִּהְיֶה אֲרָכָה עַד הָעֶקֶב דְּוָקָא, וְאֶפְלוּ אִם יֵהִיו בְּתֵי שׁוֹקִים (גְּרַבִּים) גְּבוּהִים, אֲסוּר לִילֵף בְּשִׁמְלָה קְצָרָה, וְדָרָף אֲבוֹתֵינוּ שְׁמֵרְנוּ עַד כּוּה. (מכתב ל ומכתב לב, האדמו"ר מסלאנים זצ"ל).

• מַחְנִיף קְדוֹשׁ

וְלְכָל הַפְּחוֹת צְרִיף שֶׁיֵּהָא אֲרָף הַשְּׁמָלָה עַד עֵצִים הַקְּרִסֵּל, וְאִין לְקַצֵּר מְזָה הַשְּׁעוֹר כְּלָל, וְאִין לְהַסְתַּכֵּל עַל נְשִׁים אַחֲרוֹת שְׁמֻקְצָרוֹת מְזָה הַשְּׁעוֹר, וְרָאוּי לְכָל אֶחָד שְׁיִזְהִיר הַרְבֵּה עַל זֶה בְּבִיתוֹ, וְיִתְקַנֵּנוּ אֶת הַשְּׁמָלוֹת הַקְּצָרוֹת מְזָה הַשְּׁעוֹר... וְלֹא תִכְשִׁיל חֵס וְשְׁלוֹם לְזַרְע קְדוֹשׁ, בְּגִי אֲבוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים אֲבָרָהֶם יִצְחָק וְיַעֲקֹב. (אות יח).

• הַבֵּן-אִישׁ-חֵי

וּבְמִצִּיאוֹת הַנְּנוּ רֹאִים בְּעֵינֵינוּ וְנִעֲזִין בְּדַעְתָּנוּ, הַמְּלַבְּוֹשִׁים הַצְּנוּעִים הוּא הַבְּגָד הַמְּצַנֵּעַ הָאִשָּׁה מִכָּל צְדָדֶיהָ, וְיַעֲטִפָּהּ וְיַכְסֶּהּ מִכְּתַפָּה עַד עַקְבֵי

רַגְלִיהָ. (חוקי הנשים פרק יז). שְׁמַעְתִּי שֶׁהֶבֶן-אִישׁ-חַי נִשְׁאַל בְּזַמְנוֹ: לָמָּה אֵין הַנְּשִׁים נִפְקְדוֹת כָּל כָּף בִּילְדִים, וְאָמַר שֶׁכִּיּוֹן שֶׁמִּקְדָּם הָיוּ הַנְּשִׁים הוֹלְכוֹת עִם שְׂמָלוֹת שֶׁכִּסּוּ עַד עַקְבָּם, וְכַעַת בְּשִׁבִיל שֶׁקָּצְרוּ הַשְּׂמָלָה מֵעַט, גָּרַם הַדָּבָר לַעֲקָרוֹת אוֹ לַעֲפֹב הִילֻדְהָ. (בני יעקב אבן העזר סימן כא).

• אַמְרֵי שְׂמֵעוֹן

הָאִשָּׁה בְּצֵאתָהּ לַחוּץ תִּהְיֶה צְנוּעָה בְּיֹתֵר כְּדֶרֶךְ נְשִׁים הַצְּנוּעוֹת שֶׁל הַדּוֹר הַקָּדָם שֶׁהָיוּ מִתְעַטְפוֹת בְּצַעֲרֵיהֶן מִכַּף רַגְלָם עַד קִדְקָדָם. (עמוד רה, הגאון המקובל רבי שמעון אגסי זצ"ל תלמיד הבא"ח).

• הַבְּבֵא סְאֵלִי

הַקָּפִיד מְאֹד עַל לְבוּשֵׁי הַנְּשִׁים שֶׁתִּלְכְּנָה בְּשִׂמְלָה אֲרָפָה שֶׁתִּכְסֶּה אֶת כָּל גּוּפָן, כּוֹלֵל הַיְדֵים, וְהַרְגָּלִים עַד הָעַקֵּב. (עדות תלמידו המובהק וחתנו הגדול בספר ישראל סבא פרק ט).

• הַשׁוֹמֵר אֲמוּנִים

זֶה אֲשֶׁר נִקְרָא אֲצֻלָּנוּ בְּשֵׁם צְנִיעוּת, הִיא עוֹד לְפָרִיצוֹת גְּדוֹל נִחְשָׁב בְּיָמִים קִצָּת קוֹדְמִים, כְּמוֹ לְמַשָּׁל בִּימֵי נְעוּרֵי לֹא הִיא נִכְרָ אִיזָה אִשָּׁה נוֹשֵׂאת בָּתֵּי שׁוֹקִים (גְּרָבִים), כִּי הַבְּגָדִים הָיוּ אֲרָכִים עַד הַמְּנַעְלִים... וְעַכְשָׁיו בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבֵּים, מֵה נֹאמֵר וּמֵה נִדְבָר. (תקנות והדרכות פרק יב).

• חֻקְמָה וּמוֹסָר

וּמִדְרָכֵי הַצְּנִיעוּת שֶׁהָיוּ בְּגִדְיוֹ שֶׁל אָדָם אֲרָכִים כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ ז"ל (בבא בתרא נז:), וְקָל נִחְמָר שֶׁהָיוּ בְּגִדֵיהָ שֶׁל הָאִשָּׁה אֲרָכִין, וְצָר לִי עַל הַדּוֹרוֹת הַלְלוֹ שֶׁנִּהְיָו לְהַפְּךָ... וְזֶה פְּרִיצוֹת הַרְבֵּה, וְרֹאשִׁי לְגַעַר בָּהֶם וּלְמַחֹת בְּיָדָם עַל זֶה הַמְּנַהֵג הַרַע וּלְבַטְלוֹ, וְלַחֲזֹר לְמִנְהַגָּם הָרִאשׁוֹן, שֶׁהִיא אֲרָף עַד כַּפּוֹת רַגְלִיהָ. (דרך הצניעות פרק א).

• מָרָא דְאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל

רְעִיתוֹ שֶׁל רַבְנּוּ [הַגְּרִי"ח זוֹנְנֶפֶלְדֵר זצ"ל] הִיְתָה מְסַפֶּרֶת, שְׁעוֹד לִפְנֵי נְשׂוּאֶיהָ הִיְתָה רְגִילָה בְּפוֹזְמָאוֹת צְבוּעוֹת (גְּרִבִּים צְבוּעוֹנִיּוֹת), אַחֲרֵי נְשׂוּאֶיהָ הוֹכִיחָתָה אַחַת מִשְׁכַּנּוֹתֶיהָ שֶׁאֵין הַדְּבָר נָאֵה לְאִשְׁתֵּי הָרַב דְּמִתָּא. הִלְכָה וְסִפְרָה אֶת הַדְּבָרִים לְרַבְנּוּ, נֶעְנֶה רַבְנּוּ וְאָמַר: תָּמָה אָנִי, וְכִי הִיאֵךְ אֶפְשָׁר בְּכָלֵל לְרְאוֹת אֶת צְבוּעֵי הַפוֹזְמָאוֹת, הֲלֹא הַשְּׂמֵלָה מְכַסֶּה אֶת הַרְגְּלֵךְ!
(ח"ב עמוד רב, תולדות הגרי"ח זוננפלד זצ"ל).

• הַחֲזוֹן אִישׁ

אֶסוּר 'שׁוֹק בְּאִשָּׁה עֶרְוָה' חַל מִהַקְרָסֵל, וְגַם גְּרִבִּים שְׁחוֹרוֹת לֹא מוֹעִיל, הוֹאִיל וְרוֹאִים אֶת צוּרַת הַרְגְּלֵךְ, אֶלֶּא צָרִיךְ חֲצָאִית אֲרָכָה. (ויעל אליהו אות זצ). כְּשֶׁצוּרַת הָאֲבָרִים נִכְרַת, נִקְרָא הַדְּבָר בְּשֵׁם 'עֶרְוָה'. (מעשה אי"ש ח"א עמוד קסד).

• מִשְׁנֵה הַלְכוֹת

אֶת הַטוֹב נִקְבַּל, וְהַלְוֵי שֶׁיִּלְכוּ כָּלֵן בְּשִׁמְלוֹת אֲרָכוֹת. וְאֲדַרְבֵּהּ, לְאַחַר שָׁהִם יִשְׁנוּ אֶת הַ'מוֹדָה' וַיִּחְזְרוּ לְמִקְוָם, אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם אֶלְקִינוּ גְּלוּהָ, וְנִדְרָשׁ מִהַנְּשִׂימִים: אִם בְּשִׁעַת הַ'מוֹדָה' לֹא הָיָה קִשָּׁה לְכֶם לְלַבֵּשׁ שִׁמְלוֹת אֲרָכוֹת, לָמָּה לֹא יַעֲשׂוּ כֵן שְׁלֵא בְּשִׁעַת הַ'מוֹדָה'? וְהַנְּשִׂימִים הַצְּנוּעוֹת יִקְבְּלוּ מֵאֲתַנּוּ, וּבְמִקּוֹם שֶׁאֲמָרוּ לְהֶאֱרִיךְ אֵין רִשְׁאִים לְקַצֵּר. (ח"ב סימן שטז, הגאון רבי מנשה קליין זצ"ל גאב"ד אונגוואר).

וּבְסִפֵּר "עוֹלָמוֹת שֶׁל טְהָר" מוּבָא מִמִּקְוֹרוֹת רַבִּים, שֶׁכָּל הַנְּשִׂימִים בְּכָל תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל בְּדוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים הִלְכוּ בְּשִׁמְלוֹת אֲרָכוֹת, וְכָל הַרְגְּלֵךְ וְצוּרָתָהּ הָיוּ מְכֻסִּים הַיְטֵב בְּצִנִּיעוֹת.

השנוי והירידה בצניעות

• אמרי שמעון

נבאר החרבן שנעשה על ידי הנשים, והחציפות שנתרבה אצלם, ושנוי מלבושים לבושי ארופה... לטשו עין גם על הבנות הצנועות העדינות, ורעה עיניהם בצניעות שהיתה בהם, ליסד בית ספר גדול לנערות כאשר בערי ארופה (אליאנס), וחצפה יתרה אשתכחת בבית זה, כי הנהיגו שתלכנה הנערות בחוץ במלבוש קצר עד הארכבה (ברד), ומשם ולמטה רק מכסה בתי שוקים דק (גרבים) יכסה את רגליהן. (עמוד קצ, הגאון המקובל רבי שמעון אגסי וצ"ל תלמיד הבא"ח ומנהיג יהדות בכל אחריו).

• ספר בית יהודי

ידוע אשר בנות ישראל מעולם הלכו בבגדים ארכים, עד שגברו המשחיתים המשכילים והחפשים, והביאו את הפרצות גם בקרב מחננו, ועד חרבן ארופה, אף ששכר גברו הפרצות, מכל מקום היו גם רבים מאד משלומי אמוני ישראל שבתיהם היה על צד היותר טוב, וגם אפשר לראות בהרבה תמונות משפחתיות שנשארו בידי השרידים, או שנעשו על ידי הצוררים בעת שהובילו את ההמון להריגה, שגראה בתמונות בגדי נשים ארכים עד לארץ. וכן בירושלים עיר הקדש, הזקנות הלכו בגדיהן עד לארץ. אבל ירוד ירדנו מבתחלה, ובעונותינו הרבים הצליח מעשה שטן למלאות את העולם זהמא ופריצות באפן נורא, ובין שאר הקלקולים נכנס גם קלקול זה לקצר המלבושים... ובשנוי ממה שראינו בעיר בעינינו לאחר המלחמה בשנת תשכ"ז, שאז ראינו שהערביות בעיר העתיקה עדין הולכות בארץ בגדיהן עד לארץ, ואין בזה חידוש, כי בהם אין יצר הרע מתגרה כמו בנו. (ח"ד פרק מט).

• הצניעות והישועה

בגדי האשה צריכים להיות ארכים עד הקנכי"ל (קרסל)... אמותינו הקדושות אשר יראו את האלקים לבשו מעולם בגדים ארכים עד למטה, ומנהג בגדים הקצרים חדשים מקרוב באו לא שערום אבותיכם בשעורים כאלה, קצרים מקצרים שונים, והצד השונה שבהן - שכלן יצאו מכלל צניעות ובאו לכלל פריצות... מאז ומעולם הלכו כל נשי עולם רק בבגדים ארכים עד למטה, כאשר עד היום הולכים כן הנשים הערביות. (דף טז, ובפרק י אות ד).

• ארחות הבית

נוצר היום מצב, רחמנא ליצלן, שאצל הערבים, להבדיל, הולכים יותר בצניעות מאשר אצל אחינו בני ישראל, והרי זה חלול ה' נורא, שהעם הנבחר ירוד ומחולל כבודו בין הגוים. (דף קנא, הגרא"מ שך זצ"ל).

• מאמר מרדכי

יתלבשו בצניעות, והשמלה תהא ארפה עד העקב דוקא... ודרך אבותינו שמרנו עד כה. וכתב הרמב"ם, להיות מבודל מן הגוים במלבושם. ואפלו אם היו הולכים מכסים בדרך הצניעות, היו מקפידים שיהיה נפר במלבוש הבדל בין ישראל לעמים. והיום, בעונותינו, עושים הפר אחר, שאצל הערבים הולכות בבגדים ארכים - ואצל ישראל בבגדים קצרים. ועל זה אמרו חז"ל: "כמשפטי הגוים לא עשיתם" - דהינו שלא עשיתם כמנהגייהם הטובים, רק כמנהגייהם הרעים. והדבר שהיה לבזיון אפלו אצל האמות, וכל שכן בישראל - היום הוא לכבוד להם, ודרך הצניעות בנשה להם. ועל זה אומרים העולם: "שקר החזו" - שהשקר יש לו חזו, ו"הקבל היפוי" - שהקבל הוא להם ליפוי. (מכתב לב, האדמו"ר מסלאנים זצ"ל).

• עולמות של טהר

עד לתקופת מלחמת העולם הראשונה בכל רחבי העולם, אפלו אצל הגוים בארצות ארופה, הקפידו על שמלות רחבות וארכות שייכסו את כל הרגל וצורתה. היו מדינות בהם קצור הבגדים נאסר על ידי החוק, ונאכף על ידי השלטון בענשים וקנסות. באנגליה וארצות הברית, מי שהלכה בשמלה קצרה שלא מכסה את הקרסל, נענשה בקנס כספי. אפלו בעת עלית הנשים הגויות לכרכרות סוסים, היו לכרכרה שתי דלתות נפתחות לצדדים במחיצה, כדי שלא יתגלו הרגלים כלל בשעת העליה לכרכרה. המהפך מבגדים צנועים וארכים לבגדים קצרים נוצר בעקבות צמיחת תעשיית הסרטים והתיאטרון שהתפתחה בממדי ענק בתקופת מלחמת העולם הראשונה. בסרטים פרצו את כל גדריו הלבוש המוסרי, מיליוני צופים ברחבי העולם נסחפו אחרי הסגנון שראו בעיניהם, כה שכל תעשיית הבגדים והאפנה בעולם השפעה ישירות מקו האפנה שהמחש בסרטים. כתוצאה מכה, בערים הגדולות שבמדינות ארופה וארצות הברית שנחשפו ישירות לסרטים והאפנות החדשות והפרוצות, שנו מיד את סגנון לבושם, אולם בכפרים ובעירות שבהם לא חדרה תרבות הסרטים והאפנה, שמרו על הקו השמרני המקבל עד מלחמת העולם השנייה. (ח"ב עמוד תקכו, על פי מחקרים מקיפים).

צאי לך בעקבי הצאן

• שיר השירים

"אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיתיך על משכנות הרעים". הגאון מוילנא: שתלך בדרך הקדושים אשר בארץ המה שיהיו לפניה, ולא תזוז מן הדרך אשר הלכו בה הראשונים. (שיר השירים א ח).

דָּרָךְ הַצְּנִיעוּת הַרְאוּיָה בְּכִסּוּי הַרְגֵל הִיְתָה פְּשׁוּטָה וּבְרוּרָה עַד סְמוּךְ לְדוֹרוֹנוֹ, וְהִיא כְּמוּבָא בְּדַבְרֵי חַז"ל וְהַפּוֹסְקִים, שֶׁהַרְגֵל וְכָל צוּרְתָהּ יֵהיוּ מְכֻסִּים בְּבִגְד אַרְזֵי וְרֻחַב, וּבְכָף זֹכָה הָאִשָּׁה לְהִיּוֹת דּוֹמָה לַמְשָׁכָן, וְלֹא בְּבִגְד הַסְּמוּדֵי וְדְבוּק לְגוֹף שֶׁהוּא צְמוּד וּמְרָאָה לְעֵין כָּל אֶת פְּסוּק הַרְגֵל וְאֶת צוּרַת 'שׁוּק בְּאִשָּׁה עָרוּה'.

עַקֵּב אַרְזֵי הַגְּלוּת נִשְׁתַּכְּחָה הַמְּסַחֵת, וּבְזִמְנֵנוּ קִיָּם בְּלְבוּל גְּדוּל וְחֶסֶר יְדִיעָה וְהֶאֱמַת נַעֲדָרַת, וְלִמְרֵבָה הַפְּלָא, יֵשׁ הַטּוֹעִים וְחוֹשְׁבִים שֶׁדָּרָךְ הַצְּנִיעוּת הִיא לְלַכֵּת בְּלְבוּשׁ שְׂאִינוּ אַרְזֵי, הַמְּרָאָה אֶת צוּרַת הַשׁוּק, וְעַל לְבוּשׁ אַרְזֵי חוֹשְׁבִים שֶׁהוּא דָּבָר פְּסוּל חֲלִילָה. כְּתוּצָאָה מִכָּפֵי הַרְבֵּה מִבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל מְכַשְׁלוֹת אֶת הַרְבִּים וְהוֹלְכוֹת בְּלְבוּשׁ קֶצֶר, וְלָרֵב גַּם בְּגָרְבִּים שְׁקוּפוֹת וּבְצַבֵּעַ הַרְגֵל, שֶׁדִּינָם כְּגִלּוּי עָרוּה, וְאִסּוּר לְכַרֵּךְ וּלְהַזְכִּיר דָּבָר שֶׁבְּקִדְשָׁה כָּנֻגַד אִשָּׁה הַלּוֹבֶשֶׁת בְּגָד שְׁקוּף (שו"ע אורח חיים סימן עה סעיף ה), וּמוּבָא בְּגִמְרָא (יבמות סג:) שֶׁאִין דָּבָר בְּזוּי וּמְשַׁקֵּץ וּמִתְעַב לְפָנֵי ה' כְּמוֹ הַלִּיכָה בְּגִלּוּי בְּשׂוֹר, וְכָל זֶה נּוֹבַע מִהַצְּלַחַת הַיִּצָּר הַרַע, שֶׁהַכְּנִיס הַתְּנַגְּדוֹת לְלְבוּשֵׁי הַצְּנִיעוּת, בְּגָדִים אֲרָכִים שֶׁהִיָּה נְהוּגִים בְּקָרֵב כָּל יִשְׂרָאֵל וּמְקוֹרָם בְּדַבְרֵי חַז"ל, וּבְמְקוֹמָם הִחְדִּיר אֶת הַלְּבוּשׁ הַקֶּצֶר שֶׁמְקוּרוֹ בְּפוֹרְצֵי גְּדָר הַגְּרוּעִים שֶׁבְּאֵמוֹת בְּדוֹרוֹת הָאֲחֵרוֹנִים.

בְּרוּךְ ה', לְאֲחֵרוֹנָה נְשִׁים רַבּוֹת מִתְעוֹרְרוֹת לְלַכֵּת בְּעַקְבֵי הַצָּאן, וְלַחְזוֹר לְמִנְהַג יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַשְּׁפַעַת הַחֲפָשִׁים, לְלַבֵּשׁ בְּגָדֵי צְנִיעוּת, בְּגָדִים אֲרָכִים וְרֻחְבִּים, הַמְּכֻסִּים הֵיטֵב אֶת כָּל הַרְגֵל וְצוּרְתָהּ, וּגְרָבִים שְׁחוֹרוֹת, עֲבוֹת וְאִסּוּמוֹת הֵיטֵב. אֲשֶׁרִיֵּהוּ וְאֲשֶׁרִי חֶלְקוֹ! וּבּוֹדָאי בְּלְבוּשׁ זֶה לֹא יְבוֹשׁוּ לְצֵאת לְקִרְאת אֲמוֹתֵינוּ הַצְּדֻקְנִיּוֹת וְהַצְּנוּעוֹת בְּבִיאַת מְשִׁיחַ צְדֻקְנוֹ.

צניעות בהופעה

בפרק זה מובאת חובת הצניעות וההיראות לאשה בהופעה

אפור וצביעת הפנים

• ישעיהו

"ויאמר ה' יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון ומשקרות עינים".
רש"י: "ומשקרות עינים" - צובעות עיניהם בסקרא (צבע אדם) ובכחל (ג)
(זו).

• גמרא

מקדש ראשון מפני מה חרב? מפני שלשה דברים שהיו בו... גלוי ערוות,
דכתיב: "ויאמר ה' יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון ומשקרות
עינים" ... דהוּוּ מְלִיץ כּוּחֵלָא עֵינֵיהֶן (שהיו צובעות עיניהם בכחל). (יומא ט:).

• פסק הלכה

לאפרושי מאיסורא: כחילת וצביעת עינים וצביעת הפנים והשפתים
לאשה הוא אסור, ומהדברים שגמרו לחרבן בית מקדשנו. ועין תרגום
יונתן סוף פרשת בראשית, שזהו מהחטאים שגמרו המבול. והיות

ולאחרונה נפרץ הדבר, ונשים ובתולות נכשלות ועוברות על האסור, והוא בנדאי בגלל שאינן יודעות חמור האסור והחטא, לכן מחובתנו לפרסם האסור שיש בזה בכלל פריצותא, וכבר מחו גדולי תורה במכתביהם על המכשלה והחטאת הרבים, וכל רב ומשפיע עורר על גדל הפרצה, ויתריעו על חמור האסור והאחריות, שחטא זה הוא מהדברים הגורמים לסבל וצרות ישאל. (קול קורא מטעם הגאונים הצדיקים זצ"ל חברי בד"צ העדה החרדית).

• מעשה נורא

בציון הצדיק ה"שר שלום" מבעלז עמדו צבור מתפללים, ולפתע ראו כמה טנאים שהתקרבו לציון והרעישו בקול גדול. גם באשר נסו לסלקם במקלות - הדבר לא הועיל, והטנאים לא הסכימו לעזב את המקום. רבנית חשובה ששהתה במקום נזכרה במה שמספר על הצדיק ה"שר שלום" מבעלז, שבימי חייו היה עוסק בתקון נשמות, והיו באים אליו בעלי חיים שהתגלגלו בהם בני אדם והיה פועל לתקן אותם, והיא הבינה, שמסבה זו באו הטנאים לציונו.

לפתע הבחינה שהטנאים מגנדרים, והדבר שבלט בהם ביותר היה צבע התכלת מסביב לעינים והצבע האדם מסביב לפה. היא פנתה אל הטנאים ואמרה: אם באתם לקבל תקון על מכשול שגרמתם בחייכם על ידי התקשטותכם, אני מבטיחה שאשאל בעצת צדיקים מה אפשר לעשות לטובתכם. באותו רגע הפסיקו הטנאים לצווח, ולאחר ששמעו קדיש שאמרו המתפללים בציון, יצאו בדממה.

באשר נשאל האדמו"ר מסקולען שליט"א מה אפשר לעשות לטובת הטנאים, הורה לפרסם את המעשה, והחזיק בצניעות והיה לטובתם. (מעשה שקרה באב שנת תשע"ב).

בְּשֵׁם וְרֵיחַ טוֹב

• יִשְׁעֶיהוּ

"וַיֹּאמֶר ה' יַעַן כִּי גָבְהוּ בְנוֹת צִיּוֹן... בַּיּוֹם הַהוּא יִסִּיר ה' אֶת תְּפֹאֲרֹת הָעֶבְרִיּוֹת... וְהָיָה תַחַת בְּשֵׁם מִקַּיְהוָה". (ישעיהו ג כד). מְצוּדַת דָּוִד: "תַּחַת בְּשֵׁם" - בְּמָקוֹם שֶׁהָיוּ מִתְבַּשְּׂמוֹת שָׁם, יִהְיֶה שְׂמֵה הַמְקָה וְהַמְסָה. (שם). הַמְלַבְּיִים: "תַּחַת בְּשֵׁם" - בְּמָקוֹם שֶׁהָיוּ מִתְבַּשְּׂמִים שָׁם בְּבִשְׂמִים, יֵהָא הַבְּשָׂר נְמוֹק עַד שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְהִתְבַּשֵּׂם שָׁם. (שם).

• גִּמְרָא

דְּרַש רַבָּה בַר עוֹלָא: "וְהָיָה תַחַת בְּשֵׁם מִקַּיְהוָה" - מְקוֹם שֶׁהָיוּ מִתְבַּשְּׂמוֹת בּוֹ, נַעֲשֶׂה נְמָקִים נְמָקִים. (שבת סב:).

• מְדַרְשׁ

הִיָּתָה מְבִיאָה שְׂפּוֹפֶרֶת שֶׁל בִּיצָה וּמְמַלְאָה אוֹתוֹ אֶפְרֶסְמוֹן... וְהָיָה אוֹתוֹ הַרִיחַ מִפְּעֻעַ בְּהֵן (בְּבִנְיָ אָדָם שֶׁהִרְיָחוֹ) כְּאֶרֶס שֶׁל עֲכָנָא (נְחֹשׁ), וְהָיָה הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר לִישְׁעֵיהוּ: מָה אֵלּוּ עוֹשׂוֹת כָּאֵן? יִקוּמוּ וְיִגְלוּ מִכָּאֵן, וְהָיָה יִשְׁעֵיהוּ אוֹמֵר לָהֶם: עֲשׂוּ תְשׁוּבָה עַד שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ עֲלֵיכֶם שׁוֹנְאִים. (ויקרא רב טז א).

• סֵפֶר חֲרָדִים

כְּתָבו הַסֵּמ"ג וְכָל הַפּוֹסְקִים: בְּשָׂמִים שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה וְשֶׁל עֲרִיזוֹת אַסוּר לְהַרִיחַ בָּהֶם... וּבְכָל ל"א תְּנַאֲף" נֶאֱסָר רִיחַ בְּשָׂמֵי עֲרִיזוֹת, דְּפָרְשׁוּ כְבוֹתֵינוּ ז"ל: "לֹא תְנַאֲף" - לֹא תִהְיֶה לְאֵף... וְכִיּוֹן דְּנֶאֱסָר רִיחַ בְּשָׂמֵי עֲרִיזוֹת בְּלֹא ד'לֹא תְנַאֲף', נֶאֱסָר גַּם בַּעֲשֵׂה ד'קִדְשֵׁים תִּהְיֶה". (פרק טו).

דבור שביעי של עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת "לא תנאף" ... עוד דרשו בו: "לא תנאף" - נוטריקון לא תהנה לאף. ופרשו המפרשים, שרוצה לומר שאסור להריח ריח אשת איש המבשמת, וכן שאר עריות. (פרק כח).

• ראשית חכמה

לא תצא כשהיא מבשמת, מפני שריחה נודף, ויבואו בני אדם לידי חמוד ולידי הרהור עברה. (פרק דרך ארץ השער הרביעי).

• מחנך קדוש

אסור לאשה לצאת לשוק כשהיא מבשמת, בין שנתבשמה בגופה, בין בשערה, ובין בבגדיה, וכן אסור לאב להניח את בתו לצאת לשוק כשהיא מבשמת. (אות לה).

• שלחן ערוך

בשמים של ערוה, כגון קפה של בשמים תלוי בצוארה, או אוחזת בידה או בפיה, אין מברכין עליהם, לפי שאסור להריח בהם. (אורח חיים סימן ריז סעיף ד).

למדנו מהדברים, שאסור לבת ישראל לצאת לרשות הרבים כשהיא מבשמת בבשם או כל דבר אחר הגורם ריח טוב, כיון שדבר זה גורם לאנשים לבוא לידי מכשול ולעבר באסורי תורה, ובנות ציון יצאו מבשמות לרחוב במר ואפרסמון והכניסו יצר הרע באנשים כמו ארס של נחש, וגרמו בזה לגלות ולחרבן בית המקדש (כמובא ביומא ט:), ודבר שגורם את החרבן - ודאי שכחו לעכב את הבגין, ובזכות בנות ישראל הצנועות הנמנעות מדברים אלו, נזכה לגאולה שלמה ויבנה בית המקדש במהרה בימינו.

גדול הצפרנים וצביעתן

• צרור המור

בנות הגוים מתקנות צפרניהן וצובעות אותן במין צבע בענן שיהיה בידיהן שנוי ויסתכלו בהן הרואים... עד שנדלק בהן אש של גיהנם ושל יצר הרע. (דברים כא יב, רבי אברהם סבע זצ"ל ממגורשי ספרד).

• זהר הקדוש

לכן אין ראוי לאדם לגדל את הצפרנים, שיש בהן זהמא, כי הם סוד דינים קשים, ומעדף הצפרנים יונקים החיצונים, וגורמים שהקלפות יינקו מהקדשה יותר מכדי חיותם, ובזה נותנים להם כח להתגבר בעולם, כי כמו שהם גדלים, כך מתגדלים עליו הדינים, ועל ידי זה יבוא לידי דאגה בכל יום, וצריה לחתך אותן. (פרשת ויקהל דף רח: על פי פירוש מתוק מדבש).

• בן-איש-חי

מה שעודף מן הצפרן יוצא לחוץ מכנגד הבשר, זה צריה לחתך, דשם נתלים החיצונים ויונקים בתכלית, לכן ענשו של המגדל צפרנים קשה מאד. (דברים אות יג).

למדנו מהדברים, שגדול הצפרנים וצביעתן הוא דבר ששיך לכחות הטמאה [ובפרט באשה, כמובא בזהר (אחרי מות דף עט:)], ומכנים יצר הרע, והוא מנהג בנות הגוים, ונוגד את דרך הצניעות של בנות ישראל הכשרות.

פְּנִימָה - מְמוֹשְׁבָצוֹת זָהָב לְבוּשָׁה

• זֶהר הַקְדוּשׁ

לא תרצה האשה בתכשיטיה ובתקונייה. אלא רק כשהיא עם בעלה, אז תתקשט כראוי לה. (שיר השירים דף פו:).

• מְדַרְשׁ

אסור לאשה לצאת בתכשיטיה אף בחל לרשות הרבים לפי שהעם מסתכלין בה, לפי שלא נתן הקדוש-ברוך-הוא תכשיטין לאשה אלא שתהא מתקשטת בהן בתוך ביתה לפני בעלה, שאין נותנין פריצה לפני הכשר, כל שכן לפני הגנב. (תנחומא פרשת וישלח אות ה, ילקוט שמעוני איוב לא).

• מְשֹׁף חֲכָמָה

ונראה דזה הטעם דגזרו חכמים שלא תצא אשה בשבת בתכשיטין לשוק ולא גזרו באיש... הינו שלא יכשלו בעריות בשבתות בזמן שהם נחים ממלאכה. ורבותינו רמזו על זה בילקוט (איוב לא): "ומה אתבונן על בתולה", לפיכך אמרו ז"ל שאסור לאשה לצאת בתכשיטיה אף בחל לרשות הרבים. (ויקרא יט ל, הגאון רבי מאיר שמחה הכהן זצ"ל מדווינסק בעל האור שמח).

• מְעֻלוֹת הַמְדוּת

צניעות גדולה צריכות הנשים לנהוג בעצמן, כענין שנאמר: "כל כבודך בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה" (תהלים מה יד), ואמרו חז"ל (שבת נז:): לא תצא אשה בשבת בעיר של זהב... ומה טוב מאמר הירושלמי שאמר שאף בחל אסור לצאת בהן לרשות הרבים, מפני שהעם מסתכלין בה, וגנאי גדול הוא לאשה כשהעם מסתכלין בה... ולא נתנו תכשיטין לאשה אלא שתהא מתקשטת בתוך ביתה בפני בעלה, כדי שתמצא חן בעיניו. (המעלה התשיעית).

• פלא יועץ

ועל אחת כמה וכמה צריכה האשה להזהר בזהירות יתרה שלא להכשיל את אחרים... ולכן תזהר שלא תצא מקשטת בפני אנשים, ותהיה "כל כבודה בת מלך פנימה". ומשבח אני את בני ישמעאל בענין זה, שמשתירים את נשותיהם מכל איש. (ערך מחשבה).

• יפה ללב

"כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה" - כלומר כשהיא פנימה, אזי תהיה ממשבצות זהב לבושה. (אבן העזר סימן עא).

• כף החיים

"כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה", רוצה לומר: כבוד בת מלך, אשה הצנועה - פנימה, ושם תלבש משבצות זהב ולבושים מכבדים. (סימן תקס אות כ).

• חזו ציון

"כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה" - יש לפרשו על הצניעות, דהאשה הנכבדת בהיותה לבושה ממשבצות זהב, תהיה פנימה למצא חן בעיני בעלה, ולא תצא בהן לחוץ למצא חן בעיני הבריות, דאין זה כבודה, כי אם קלון הוא לה, כי מגרה בהם יצר הרע. (תהילים מזמור מ"ה, המקובל הקדוש רבי עמנואל חי ריקי הי"ד).

• ילקוט מעם לועז

לא תתקשט אשה אלא אם כן היא מצויה בתוך ביתה, ולא כשהיא הולכת למקום אחר. (בראשית לד א).

• חֲכָמָה וּמוֹסָר

אִשָּׁה צְנוּעָה מִתְקַשֶּׁטֶת רַק לְפָנֶי בַּעֲלָהּ, אֲבָל כְּשִׁיּוֹצָאָה לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים, פּוֹשֶׁטֶת הַתְּכַשִּׁיטִין מֵעֲלֶיהָ וְיוֹצֵאת. וְיָדוּעַ מֵאֲמָרָם ז"ל בִּירוּשָׁלַיִם, דָּאָרְךָ בַּחֵל אָסוּר לְצֵאת לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים בְּתַכְשִׁיט שֶׁל זָהָב מִפְּנֵי שֶׁהֵעֵם מִסְתַּכְּלִין בָּהּ... וְאֵל זֶה כִּנּוּן דּוֹד הַמְּלָךְ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם בְּאֲמָרוֹ: "כָּל כְּבוֹדָה בַּת מְלָךְ פְּנִימָה מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁה". אֲבָל בְּצֵאתָה לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים לֹא תִלְבַּשׁ מִשְׁבְּצוֹת שֶׁל זָהָב, וְלֹא נִתְּנוּ תְּכַשִּׁיטִין לְאִשָּׁה אֲלָא לְתוֹךְ בֵּיתָה בְּפָנֶי בַּעֲלָהּ כְּדֵי שֶׁתִּמְצָא חֵן בְּעֵינָיו, אֲבָל הַנְּשִׁים הַפְּרוּצוֹת כָּל בֶּתֶר אֵיפְכָא אֲזִילי (עוֹשׂוֹת לְהַפְּדָה), דְּכְשִׁיּוֹצֵאִים לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים אוֹ לְלַכְתּוֹ מִמְּקוֹם לְמִקּוֹם אֲצֵל חֲבָרוֹתֵיהֶם, לוֹבְשִׁים בְּגָדֵי הַחֲמוּדוֹת וְכָל מִינֵי תְּכַשִּׁיטִין שְׁלֵהֶם, וְכְשִׁבְּאִים לְעַת עָרֵב לְבֵיתָם, פּוֹשֶׁטוֹת הַבְּגָדִים הַחֲמוּדִים שֶׁהָיוּ עֲלֵיהֶן, וּפּוֹשֶׁטוֹת הַתְּכַשִּׁיטִים שְׁלֵהֶם, וְלוֹבְשׁוֹת שְׁחוּרִים וּמִתְעַטְפוֹת שְׁחוּרִים בְּפָנֶי בַּעֲלֵיהֶן. (דֶּרֶךְ הַצְּנִיעוּת פֶּרֶק ג).

• בֵּית רַחֵל

וְרֵאִיתִי לְהַעִיר עַל עֲנָן אֶחָד, יֵשׁ רָעָה אֲשֶׁר רֵאִיתִי תַּחַת הַשָּׁמַשׁ... וְהוּא שְׁכַמָּה מֵהַנְּשִׁים דְּרַכְּכֶם כְּשֶׁהֵם יוֹצְאִים לְשׁוּק אוֹ לְבֵית הַמִּשְׁתָּה וְכָל מְקוֹם שֶׁהוּא מִחוּץ לְבֵיתָם, הֵם לוֹבְשִׁים עֲצָמָם וּמִתְקַשֶּׁטִים בְּכָל הַקְּשׁוּטִים, וּבְמִלְבוּשִׁים הַנָּאִים בְּיֹתֵר, כְּדֵי לְשֹׂא חֵן בְּעֵינֵי הַרוֹאִים אוֹתָם, וְכִשְׁהֵם בְּבֵיתָם הֵם הוֹלְכִים בְּבְגָדִים יְשָׁנִים וְקָרוּעִים... וּבְאֵמַת עַל פִּי הַתּוֹרָה נִהְפָּךְ הוּא - שֶׁהָאִשָּׁה בְּבֵיתָה צְרִיכָה לְהִתְקַשֵּׁט עֲצָמָה לְבַעֲלָהּ, שֶׁתִּשָּׂא חֵן בְּעֵינָיו, וְלֹא בְּעֵינֵי אֲחֵרִים... וְלַעֲמַת זֶה הַזְּהִירוּ ז"ל שֶׁאֵין לָהּ לְצֵאת מִקְשֶׁטֶת לְחוּץ בֵּין אֲנָשִׁים שֶׁלֹּא יִכְשְׁלוּ בָּהּ בְּגֵי אָדָם, כְּמִבְּאֵר בִּשְׁ"ס וּבְרַבְּנֵי יוֹנָה וּבְפוֹסְקִים וּבְמִדְרָשׁ...

"כָּל כְּבוֹדָה בַּת מְלָךְ פְּנִימָה מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁה", וּמִרְגְּלָא בְּפָמִי לְפָרֶשׁ, שֶׁכָּל כְּבֹדָה כְּשֶׁהִיא פְּנִימָה, וְשֵׁם מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁה. כְּלוּמַר,

בבית היא לובשת משבצות זָהָב, מלבושי כבוד. הפל בבית, אכל לא לאחרים. ובאחשורוש כתיב: "להראות העמים והשרים את יפיה", ופוק חזי (צא וראה) מה עלתה לו, אכל בנות ישראל הצנועות פנימה - ממשבצות זָהָב לבושה. (נתיב ט, הגאון רבי מנשה קליין זצ"ל גאב"ד אונגוואר).

• הציניעות והישועה

וראוי לעורר בזה לנשים צדקניות, דראוי להן להתאמץ ולהתקשט לפני בעליהן דוקא, ולא בחוץ לפני אחרים. ואם היא מקשטת בביתה לפני בעלה, כשיוצאת לחוץ צריכה להסיר הקשוט, וקל וחומר שלא יתכן כלל שבביתה אינה מדקדקת כלל להתקשט לפני בעלה, ורק כשיוצאת לחוץ מתקשטת. (פרק יב אות כג).

• שבת מוסר

יש אשה, בביתה היא לובשת בגדי שפחה, ויוצאת בחוץ בבגדי תפארת כדי להראות לכל את יפיה, ולא נכון לעשות כן. אשה צנועה אשר יראת אלקים בלבבה, ראוי שתקשט עצמה בביתה כדי שלא יתן בעלה דעתו באשה אחרת. אשה שהיא יוצאת בחוץ מקשטת, היא חוטאת ומחטיאה אחרים, כי אפשר שפגענה בור ועם הארץ ויעבר על "לא תחמד אשת רעה", והנה האשה היוצאת מקשטת גורמת מכשול עון ותקלה לאיש ההוא. (פרק יז אות טו).

• בית יחזקאל

עין בְּבֵא קמא (פב): אשר כל ענין התכשיטים כדי שלא יתגנו על בעליהן, כלומר למען לבישה בתוך ביתה, לא כמנהג הרע שמתקשטות דוקא כשיוצאות לשוק, וזה אסור. (הלכות דעות דף לב).

• אֲרָחוֹת צְדִיקִים

הָאִשָּׁה הַמְתַקְשֶׁטֶת לַפְּנֵי אַנְשִׁים, בְּזָה הִיא מַדְלֶקֶת לִבָּם וּמְכַנְסֶת הַרְהוּרִים בְּלִבָּם, וּבְזָה עֲנִשָּׁה גְדוֹל מְאֹד, שֶׁהִיא נוֹתֶנֶת מְכֻשׁוֹל לַפְּנֵי רַבִּים. (שער הגאווה).

• הַחֵיד"א

אוי לְאוֹתָהּ בּוֹשָׁה! אִיָּה אֵיפֹה צְנִיעוֹת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַקְדוּשׁוֹת? כִּי אֵין אִשָּׁה צְנוּעָה מְתַקְשֶׁטֶת אֶלָּא לְבַעֲלָהּ, וְזֶה שְׂמֵעָתִי שֶׁזֶה רִמּוֹ "כָּל כְּבוֹדָה בֵּת מְלָךְ פְּנִימָה מִמְשֻׁבָּצוֹת זָהָב לְבוֹשָׁה", דְּלַפְנֵים בְּבִיתָהּ תִּתְקַשֵּׁט לְבַעֲלָהּ... וְרְאִיתָ בְּעֵינֶיהָ הַצְדָּקָה הַזֹּאת בֵּת רַבִּי חֲנִינָא בֶן תְּרַדְיוֹן, שֶׁדִּקְדָּקָה בְּפִסְעוֹתֶיהָ, וְזֶה גֵרָם לְגַזֵּר עָלֶיהָ לְהוֹשִׁיבָהּ בְּמִקּוֹם שֶׁל פְּרִיצוֹת וְטְמָאָה. רִמּוֹז לָהּ מִן הַשְּׂמִים: מֵאֵן דְּעָבִיד הָא, נְפִיל בְּהָא (מי שֶׁעוֹשֶׂה אֶת זֶה, נוֹפֵל וְנִעְנָשׁ בְּזָה), כִּי הַכֹּל סֶרְךָ זְנוּת יַחֲשֵׁב. (דְּבָרִים אַחֲדִים, דְּרוֹשׁ כ לִשְׁבַת תְּשׁוּבָה).

• מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ

"כָּל כְּבוֹדָה בֵּת מְלָךְ פְּנִימָה", פְּרוּשׁ, כָּל תְּכֻשִׁיטָהּ וְנוֹי וְכְבוֹד שֶׁלָּהּ תִּהְיֶה בְּפָנִים נֶגֶד בַּעֲלָהּ... עַל כֵּן תִּהְיֶה פְּנִימָה שְׁלֵא יִהְרָהֶרוּ אַחֲרֵים אַחֲרֶיהָ... הַכּוֹנֵנָה בְּאִישׁ וּבֵת זּוּגוֹ שֶׁהִיא חִיבָת לְהִתְקַשֵּׁט לְבַעֲלָהּ לְהַצִּילוֹ מִן הַחֲטָא... וְלִפִּי תְּכֵלִית הַכּוֹנֵנָה הַזֹּאת לֹא תּוֹצִיא קִשׁוּט יְפִיָּה לְפַעֵל כִּי אִם בְּמַעֲמַד בֶּן זּוּגָה וּתְהִי בְּעֵינָיו כְּמוֹצֵאת שְׁלוֹם, וְזוּלָתָם לֹא... מַצָּוָה לָהֶם לְהִתְקַשֵּׁט בְּכָל מִינֵי קִשׁוּטִין כְּדִי לְהַצִּיל בְּעִלְיָהֶן מִן הַחֲטָא, אֲדָ שִׁיתְקַשְׁטוּ בְּבִתְיָהֶם נֶגֶד בְּעִלְיָהֶן בְּלִבָּד, וְלֹא יֵצְאוּ בְּקִשׁוּטֵם לַחוּץ. (פְּרָשַׁת וַיִּשָּׁב וּפְרָשַׁת כִּי תִשָּׂא, הַגְּאוּן רַבִּי יוֹחָנָן לֹרִיא זצ"ל מַחֲכָמֵי אֲשַׁכְּנוּ הַקְדָּמוּנִים).

• עֲנַף יוֹסֵף

דָּרָךְ נָשִׁים לְהִתְקַשֵּׁט בְּתְכֻשִׁטִּין, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַז"ל: אֵין אִשָּׁה אֶלָּא לְתְכֻשִׁטִּין (כְּתוּבוֹת נט:), אֲדָ זֶהוּ בְּבִיתָהּ לַפְּנֵי בַּעֲלָהּ לְמַצָּא חֵן בְּעֵינָיו,

כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב "כָּל כְּבוֹדָה בַּת מְלֶךְ פְּנִימָה מִמְּשַׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁה", אָבֵל כְּשֶׁהִיא הוֹלֶכֶת חוּץ לְבֵיתָהּ בַּחוּצוֹת וּבְרַחוּבוֹת, אִזְ הָעֲנִיּוֹת תִּכְשִׁיט לָהּ, הֵינּוּ שֶׁתִּלְךָ שָׁם בְּלֹא תִכְשִׁיטִין כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכְשְׁלוּ בְּנֵי אָדָם בָּהּ... אִמָּנָם בְּבֵיתָם לֹא יִהְיֶה עֲלֵיהֶם הַתִּכְשִׁיט הַזֶּה שֶׁל עֲנִיּוֹת, אֲלֹא יִהְיֶה מִמְּשַׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁם. (ויקרא רבה לה ו).

• אַרְחוֹת יִשְׂרָאֵל

אָמְרוּ: אֵינֶן לָהּ חֲבֵה לְפָנֵי הַמָּקוֹם מִן הַצְּנִיעוּת (פסיקתא רבתי פרק מו). וְהַסֵּמ"ק מְנַהֵג צְנִיעוּת מִצְוֹת עֲשֵׂה (מובא במשנה ברורה סימן א), וּבִפְרָט בְּנִשְׁיִים שֶׁהִזְהִירוּ מְאֹד חַז"ל עַל זֶה. וְאָמְרוּ: "וַיִּכְּוֹן ה' אֱלֹקִים אֶת הַצֶּלַע", הַתְּבוּנָה מֵאִזֵּן לְבְּרִאוֹתָהּ, מִמָּקוֹם שֶׁהוּא צְנוּעַ בְּאָדָם, וְעַל כָּל אֲבָר וְאֲבָר שֶׁהִיא בּוֹרָא בָּהּ, הִיא אוֹמֵר לָהּ: תְּהֵא אִשָּׁה צְנוּעָה (בראשית רבה יח ג). וְאָמְרוּ: יָפָה הִיא הַצְּנִיעוּת, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהִצַּעַע לָכֵת עִם אֱלֹקֵיךָ", וְכֵן דָּוִד אָמַר: "כָּל כְּבוֹדָה בַּת מְלֶךְ פְּנִימָה". וְכָל אִשָּׁה שֶׁהִיא מְצַנְעַת עֲצָמָה, רְאוּיָה הִיא שֶׁתִּנְשָׂא לְכֹהֵן וְתַעֲמִיד כְּהֵנִים גְּדוֹלִים (במדבר רבה א ג). וּמְצַיְנו כָּל הַנְּשִׁיִּים הַצְּדִקְנִיּוֹת נִשְׁתַּבְּחוּ בְּצְנִיעוּת.

וְגַבֵּי שָׂרָה אָמְרוּ: לְהוֹדִיעַ שֶׁשָּׂרָה אִמְנּוֹ צְנוּעָה הִיְתָה (בבא מציעא פז). וְאָמְרוּ: כַּמָּה צְנוּעָה אִשָּׁה זֹאת שֶׁלֹּא הִכִּיר בָּהּ בַּעֲלָהּ (שבת נג). וְאָמְרוּ: תִּיְהִי צְנִיעוּתָן בְּאִפֵּי גְבֻרֵיכֶם (תהיו צְנִיעוּת בְּפָנֵי בַּעֲלֵיכֶם) (שבת קמ). וְכָל שֶׁכֵּן כְּשִׁיּוֹצְאִין בַּחוּץ בֵּין אֲנָשִׁים שֶׁצָּרִיכִין מְאֹד לְזַהֵר בָּזֶה. וְאָמְרוּ: לֹא נִתְּנוּ תִכְשִׁיטִין לְאִשָּׁה אֲלֹא שֶׁתֵּהָא מִתְקַשֶּׁטֶת בְּהֵן בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ (תנחומא וישלח אות ה). וּבַעֲוֹנוֹתֵינוּ הַרְבֵּים, הַיּוֹם הַדּוֹר פְּרוּץ, וּמִתְקַשֶּׁטִים בְּיוֹתֵר וְכוּ', וְהַרְבֵּה יֵשׁ לְדַבֵּר עַל זֶה, בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הַרְבֵּים, וְאֲשֶׁרֵי מִי שֶׁנִּזְהָרָת בָּזֶה, וְלֹא תִסְתַּפֵּל עַל חֲבֵרוֹתֶיהָ, וְכָל שֶׁכֵּן עַל הַפְּרוּצוֹת. וַיֵּמָּה שֶׁתִּלְבֵּשׁ יוֹתֵר בְּגָדֵי צְנִיעוּת, תִּזְכֶּה בְּיוֹתֵר לְבָנִים צְדִיקִים וְתִלְמִידֵי חֲכָמִים, וּבַעֲלָהּ זֹכֶה לְכָל טוֹב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּזֶהֱרֵק הַקְּדוּשׁ, וְתִקִּים בֵּית לְתַפְאָרְתָּ. (ערוך צְנִיעוּת, הַגְר"ח קְנִיבֶסְקִי שְׁלִיט"א).

• פְּרִי מַגְדִּים

מה שְׁאָמְרוּ חַז"ל אִשָּׁה לְקַשׁוּט, הִינּוּ לְפָנֶי בַּעֲלָהּ, וְדַאי כָּל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל
כְּשֵׁרוֹת וּמְתַקְשָׁטוֹת לְפָנֶי בַּעֲלָהּ, לֹא חָס וְשָׁלוֹם בְּפָנֶי אֲחֵרִים, וּבְזָכוֹת
נָשִׁים צְדָקָנִיּוֹת תָּבוֹא הַגְּאֻלָּה כִּימֵי קֶדֶם, בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן. (אם לבינה
אות צעף).

צניעות הפנות

בפרק זה מובא ענין חנוך הפנות לצניעות מקטנות, צניעות בשער, וצניעות בתקופת השדוכים, וצניעות הפלה ביום החפה

חנוך הפנות לצניעות מקטנות

• יש נחלין

ותזירו בניכם ובנותיכם על התפלה ועל ברכת הנהנין ועל שאר המצוות... ותלמדו בנותיכם להיות צנועות... וכענין שנאמר (משלי כב ו): "חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה". (צוואת אביו של השל"ה הקדוש, אזהרה יח).

• החפץ חיים

צריה כל איש ואישה לשמור עצמו בדרך הצניעות, וגם לזרו את בנותיו שתיינה מרגלות מילדותן שלא לילך בדרכי הפריצות, חס ושלום... וכשירגיל את בנותיו מנערותן להיות בדרכי הצניעות, גם כי תגדל לא תסור מדרך הטוב שהוא, ויזכה לראות ממנה בנים הגונים וחשובים, וכמו שהבאנו למעלה כמה מאמרי חז"ל על זה. (גדר עולם פרק ח).

• הבן-איש-חי

אשה אשר תחל בחנוכה בנותיה מקטנותם, תצליח בחנוכהם... צריכה האשה לתת דעתה על בתה מיום אשר תולידה עד שעת חפתה, ותשמרה מפל דבר חסרון, ותסתירה מפל דבר שיפגע בכבודה, ותשיגח שיהיו כל מעשיה מפל הבחינות טובים, ודרכיה שלמים ומצלחים, והנהגותיה הנהגות צדיקים, ויהיו אביה ואמה מאשרים, וישמחו עם השמחים. (חוקי הנשים פרק ג).

• משפיל אל דל

מאין תבוא שתוכל להיות אשה כשרה וצנועה וצדקת, ואוהבת תורה ויראה, וכל חפצה ותשוקתה יהיה רק להרבות צבאות ה' כאלו שיקימו תורתו?

שלמה אמר: "חנה לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה". אם נתגדלה בקטנותה בבית אביה ואמה על פי דרכי התורה והיראה והצניעות, ולבשה תמיד מלבושי צניעות בלא שום גלוי בשר, וגם הדריכו אותה על דרכי הבושה, שלא להסתכל בפני איש ולא להרבות דברים עמו... וגם נתגדלה על פי דרכי התורה ללמוד ולהתפלל ולקרוא אצל מלמדות שהם יראי שמים... ומעולם לא למדה בספרים כאלה שמעוררים עצת ולהרחיק הצניעות והבושה. (ח"א כלל י, הגאון רבי הלל מקולומיא זצ"ל מתלמידי החתם סופר).

• שו"ת דעת סופר

החיוב לחנה הקטנות בדרכי הצניעות, שלא להרגילם חס ושלום בבגדי פריצות, כי אם יגדלו, בקשי למדום... חכם עיניו בראשו להיות חכם הרואה את הנולד, כי במשה הזמן יעלה הפרץ גם על הגדולות, וכי נתת דבריה לשעורין, קטן וגדול, שם יהא חס ושלום... ויישר כחו וחילו

לְבַטֵּל הַמְנִהֵג הָרַע הַזֶּה שֶׁהִתְחִיל לְהִתְפָּרֵץ, וְלִהְיוֹמַיִם יִנָּעַם וְתִבּוֹא עֲלֵיהֶם בְּרָכוֹת וְטוֹב, וְיִזְכּוּ לְדוֹר יִשְׁרָיִם וְתַמִּימִים, כִּי כֵן יִבְרַךְ גְּבַר יִרְאֵהוּ. (אורח חיים סימן יא, הגאון רבי עקיבא סופר זצ"ל נכד החתם סופר).

• בְּטוֹב יְרוּשָׁלַיִם

הִתְחִילוּ לְקַצֵּץ בְּשׁוּלֵי הַבְּגָדִים מְעַט, וּבְשָׂרוּלִים מְעַט, וּבִתְחִלָּה נִהְגוּ כֵן רק בְּתִינוּקוֹת, בְּאֶמְרָם: עֲדִין קִטְנָה וּפְעוּטָה הִיא, וְכִשְׁתִּגְדֵּל תִּתְנַהֵג בְּצַנִּיעוּת. אֶךְ הוֹרִים אֵלוֹ לֹא שָׂמוּ עַל לֵב מֵה שֶׁאָמַר הַכְּתוּב: "חֲנֹךְ לִנְעַר עַל פִּי דָרְכוּ גַם כִּי יִזְקִין לֹא יִסוּר מִמֶּנָּה". וְכֵן הָיָה, בְּעֻנּוֹתֵינוּ הָרַבִּים. כִּכֵּל שֶׁנִּתְגַּדְלוּ הַנְּעֻרוֹת, גִּדְּלָה הַפְּרִיצוּת עִמָּהֶם בְּקִצּוֹר הַבְּגָדִים, וּבְיִחּוּד הַרְגָּלִים. וְגַם אֵלוֹ אֲשֶׁר עֲדִין מִתְבַּיְשׁוֹת לְלַכֵּת יַחְפוֹת מִמֶּשׁ, לוֹכְשׁוֹת גְּרָבִים דְּקוֹת בְּצַבֵּעַ הַבֶּשֶׂר... וּבְעֻנּוֹתֵינוּ הָרַבִּים הִגְעַנוּ כְּכֹר עַד כְּדֵי כֹךְ בְּפִרְיַצַת גְּדָרֵי הַצַּנִּיעוּת, שֶׁאֵף נָשִׁים נְשׂוֹאוֹת יוֹצְאוֹת לְשׁוּק בְּתִלְבֻשֵׁת פְּרוּצָה וְשִׁחְצָנִית, וּמְרִבּוֹת אֲרִסוֹ שֶׁל יֵצֵר הָרַע בְּעוֹלָם. (עמוד עז, הגר"צ ידלר זצ"ל).

לְמַדְנוּ מִהַדְּבָרִים, שֶׁטַעוֹת גְּדוֹלָה לְחֹשֶׁב שֶׁאֵין צָרָה לְהִקְפִּיד עַל הַצַּנִּיעוּת אֲצֵל יְלָדוֹת קִטְנוֹת, וְכִפִּי שֶׁהוֹכִיחַ הַנְּסִיּוֹן, שֶׁאִם מִזְלִזְלִים בְּצַנִּיעוּת כְּשֶׁהִילָדָה קִטְנָה, גַּם כְּשֶׁהִיא גִדְּלָה הִיא מִמְשִׁיכָה בְּדָרְךָ זוֹ. אֲלֵא צְרִיךְ לְהִקְפִּיד עַל צַנִּיעוּת הַבְּנוֹת כְּכֹר מִקְטְנוּתָן, וְלִחְנֹךְ אוֹתָן לְפִי דַרְכֵי הַצַּנִּיעוּת הָרְאוּיִים לְבְנוֹת יִשְׂרָאֵל, לְלַכֵּת בְּלְבוּשׁ צָנוּעַ, לֹא בְּבִגְדִים קִצְרִים וְצְמוּדִים אוֹ בְּצַבָּעִים שֶׁאֵינָם צָנוּעִים, וְלִהְתַּנַּהֵג בְּצַנִּיעוּת, וְעַל יְדֵי זֶה יִתְקַיֵּם בְּהֵן מֵה שֶׁנֶּאֱמַר: "חֲנֹךְ לִנְעַר עַל פִּי דָרְכוּ גַם כִּי יִזְקִין לֹא יִסוּר מִמֶּנָּה". וְהַצַּנִּיעוּת תִּהְיֶה מְטַבַּעַת וּמְשַׁרְשֵׁת בְּהֵן, וְיִגְדְּלוּ לְתַפְאֶרֶת, וְיִקְיִמוּ בְּתִים נְאֻמָּנִים בְּיִשְׂרָאֵל בְּדָרְךְ הַתּוֹרָה וְהִירָאָה, וְיִנְחִילוּ אֶת הַצַּנִּיעוּת לְדוֹרוֹת הַבָּאִים.

צניעות בשער הבנות

• גמרא

"ויבן ה' אלקים את הצלע... ויביאה אל האדם". דרש רבי שמעון בן מנסיא: "ויבן ה' אלקים את הצלע", מלמד שקלעה [קליעת שער (רש"י)] הקדוש-ברוך-הוא לחוה, והביאה לאדם הראשון. (עירובין יח.).

• מגן אברהם

באבן העזר (סימן כא סעיף ב) כתוב: לא תלכנה בנות ישראל פרועות ראש בשוק, אחת פנויה ואחת אשת איש... פרוע ראש, שכתוב באבן העזר הינו שסותרות קליעת שערן והולכות בשוק, דזה אסור אפלו בפנויה, וכן פרש רש"י פרשת נשא... מדת צניעות היא לבתולות שלא לילך כן. (סימן עה ס"ק ג).

• שבט הלוי

בשלחן ערוך (אבן העזר סימן כא סעיף ב): לא תלכנה בנות ישראל פרועות ראש בשוק, אחת פנויה ואחת אשת איש, וידוע דעת המגן אברהם בס"מ ע"ה דסתירת קליעת שער אסור אפלו בפנויה, אף על פי שאין בהם דין גלוי שערות, דבשערות קלועות מתרות, מכל מקום עצם הליכת סתורת השער הוא פריצותא, והכי קבלו אבותינו ואבות אבותינו עליהם... עצם ההליכה בשערות סתורות הוא פריצות שאין כמוהו, ונלקח מהירודים שבאנושות... הנה המנהג בכל בתים כשרים בישראל, שאמהות היו מקלעין קליעת שער לבנותיהן, שלא תלכנה סתורות שער. (הקדמה לח"א וח"ה אבן העזר סימן קצח, הגר"ש ואנר שליט"א).

מנהגן של בנות ישראל היה להקפיד תמיד שישער יהיה אסוף ולא סתור, ומנהג נפוץ היה בדורות הקודמים לקלע מהשער שתי צמות. בתקופת ההשכלה החל מנהג זה עם עוד מנהגים חשובים להתרופף, ולאחר השואה התרופף המנהג עוד יותר, אך יש קהלות ומשפחות שהמשיכו בשמירת מנהג חשוב זה עד ימינו.

מעשה פלא התרחש בתקופת השואה, באותן שנים החלו בנות רבות בהגיען לגיל ארבע עשרה לעשות רק צמה אחת במקום שתי צמות, אך במשפחת האדמו"ר מקרטשניף זצ"ל המשיכו הבנות במנהג הישן ללכת בשתי צמות עד החתונה. בתחלת המלחמה הסתובבו הנאצים, ימח שמם, בלילות ופרצו לבתים בזמן השנה כדי לקחת את הבנות הגדולות למחנות עבודה אשר רבן לא חזרו מהם. וסימן היה בידם - שהבנות הגדולות עושות צמה אחת. לילה אחת פרצו הנאצים לבית האדמו"ר כדי לקחת את הבנות הגדולות, וכשראו שהן עם שתי צמות קלועות, אמרו אהך לשני: גלך מכאן, כי אין כאן ילדות גדולות. וכך זכתה כל המשפחה להנצל.

הבנות לפני הנשואין שהולכות בשערות מגולות, צריכות להקפיד על הצניעות שלא יהיו השערות סתורות ומפוזרות כדרך בנות הגוים הפרוצות, לכן השער צריך להיות אסוף, והאוזנים בדרך הצניעות של הדורות הקודמים לפני השנויים של תקופת ההשכלה, מקפידים לקלע שתי צמות מהשער, וזו הדרך הראויה לבנות ישראל הצנועות. [והבן-איש-חי (בן יהודע ברכות סא): מבאר, שמטעם זה הקדוש-ברוך-הוא בעת בריאתה של חנה קלע את שער ראשה, כדי ללמד לדורות ששער הבנות צריך להיות קלוע, והוסיף שקליעת השער מורה על כפית והמתקת הדינים].

צניעות בתקופת השדוכים

• פלא יועץ

הזו אמת שאמרו חכמים שחייב אדם לקשט את בתו כדי שיקפצו עליה רבים, אבל הבת שהיא יראת ה' לא תתראה בפני הבחורים, ובפרט כשהיא מקושטת, לבל יפשלו בה בהרהורי עברה, ובפרט בדורות הללו שרבו הפרוצים. וכבר אמרו בש"ס (סוטה כב.), למדנו יראת חטא מבתולה, דרבי יוחנן שמע לאותה בתולה שהיתה מתפללת: רבוננו של עולם, בראת גן עדן - בראת גיהנם, בראת צדיקים - בראת רשעים, והי רצון מלפניך ה' אלקי ואלקי אבותי שאל יפשלו בי בני אדם. וכן תעשינה כל הבתולות, ותהיינה צפונות "כל כבודה בת מלך פנימה". והנה בערי ישמעאל נזהרות קצת בזה, אבל בערי אדום פרוץ מרבה, כי כן מנהג המדינות. מנהג אותיות גהנם. ואשה יראת ה' היא תתהלל, ולא תהיה אחרי רבים לרעת, ושכרה יהיה כפול ומכפל. וכתב בספר החסידים (סימן שפה), שנערה אחת לא היתה מתקשטת כלל כדי שלא יפשלו בה רואיה, וזכתה לזוג נאה חכם וחסיד. (ערוך בת).

• אור החיים הקדוש

"אל תחלל את בתך להזנותה" - יצו האל למי שיש לו בת, שלא ינהג בה מנהג חלין להראותה לפני כל ולהתנאות לפנייהם, אלא "כבודה בת מלך פנימה". והגם שיתכונן בה להנאת זווגה, כדי שינדע כי בת יפה ונעימה היא ותנשא להראוי לה, עם כל זאת יצו האל כי חלול הוא לה, והיוצא מזה הוא להזנותה לא להשיאה, כי יבער בה אש הטבעי ותחלל כבודה, ולא זו בלבד, אלא שתהיה סבה להבעיר אש בלב רואה וחומר, ונמצא עון כל הרשע תלוי בצוארו. (ויקרא יט כט).

• אלה המצות

והמבחר שבדרכים - ש"כל כבודך בת מלך פנימה", והיא בהיכלי מלך, ולפיכך ראוי לכל בנות ישראל שאל יתעסקו עם בני אדם, ובפרט עם בחורים לא יתראו בפניהם... וחס ושלום נמצא שהן גורמות לבחורי ישראל שיעשו הרע בעיני ה' ותברך, כי עין רואה ולבם חומד... ועל טוב יזכרו אחינו בני ארץ ישראל, תבנה ותכונן, ששומרים בנותיהם שלא ישלט בהן עין כל רואה, ואפלו החתן אם לא בשעת קדושין אינו רואה משדכתו, וכן ראוי שיינהגו כל ישראל קדושים. (מצוה תקנב, רבי משה חגיז זצ"ל).

• הקפץ חיים

שמעתי מפה קדוש הקפץ חיים זצ"ל, כי מנהג העולם בשדוכין להתראות בטורם כל, הוא שלא פהגו, כי מהראוי לאחר את ההתראות אחרי כל החקירות ודרישות משגי הצדדים וכל פרטי הדין ודברים שבין הצדדים, ואחר כך, כאשר כבר השוו בכל הפרטים, אז יתראו ולא קדם. (מכתב מהגאון רבי אלחנן וסרמן הי"ד, הובא בספר הבית בהבנותו עמוד מ).

• מחנה קדוש

אסור לחתן וכלה קדם הנשואין לילה לטיל, מלבד הרבה מכשולים המצויים על ידי זה, ועון גדול הוא אם מניחין אותן לילה לטיל, בין על החתן והכלה בעצמם, בין על אבותיהם ואמותיהם או שאר מדריכיהם. (אות לד).

• בגין שלום

שמעתי ממרן הגרי"ש אילשיב זצ"ל, שצריה להתרחק מלטיל עם המשדכת, משום שזה מביא לידי מכשול. וכן כתוב בספר "שארית יעקב": שמעתי ממרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, שאביו בעל "קהלות

יעקב" התנגד מאוד למנהג הקלוקל הזה של טיול ברחובות, ובשום אופן לא הניח את בניו ונכדיו לטייל בשוק עם כלותיהם. ומרן "שבט הלוי" שליט"א (ח"ג סימן קפה) התריע על האסורים הגמורים שנוכחם בהם המארכסים על ידי הטיולים ברחובות אפילו במקומות שאין יחוד. (עמוד פה).

למה זה פשה נגע ממאיר במחננו הקדוש, שנופגשים מדבר ומדברת לפני גמר שדוה בכל מיני מקומות מלכלכים שרגל אדם חרדי ירא שמים אינה דורכת שם, ואינם מרגישים בזה [לא הצעירים ולא ההורים משני הצדדים] שום חסרון ופגם, ואינם מתביישים בכלל לספר זאת. האם עד כדי כך הגיעה קהות החוששים?! האם רוח הטמאה והמיתרנות וההפקרות הנוראה השוררת ברחוב חדרה עד כדי כך לבתינו האמורים להיות קדושים וטהורים?! לצאת ממסגרת הקדשה, ולשוטט במקומות פרוצים וטמאים, לראות כל דבר פשע וגנאי, וכל זה כהקנה להקמת בית יהודי כשר וקדוש וטהור?! (עמוד קלד, מכתב מהגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל).

• הגר"י שאלשיב זצ"ל

נשתרש מנהג מכער שהפגישות מתקיימות הרבה פעמים במקומות שאינם רצויים כלל (בתי מלון המלאים בפריצות וטמאה), והיאך יבנו בית יהודי לה' ותורתו על יסודות גרועים כאלה? (מתוך מכתבו המובא בספר בנין שלום עמוד כח).

• דרכי החיים

לדאבוננו, בשנים האחרונות יש נגע גדול אצל בני ישיבה במקומות הפגישה לצדוה, זו פרצה גדולה, ואם הבנות תהיינה בשלמות הצניעות, לא תסכמנה לדבר הזה, וממילא ישתפר המצב. (ח"א עמוד תמא, הגר"י ליפקוביץ זצ"ל).

• פלא יועץ

יש מקומות שפלה בהיותה משדכת, יש לה קרוב הדעת עם החתן שלה, ויש להם ימים מיחדים שמתראים פנים, כגון בחנוכה ובפורים ובמועדים, ויושבים זה בצד זה ומדברים יחד ושוחקים יחד, וכהנה מנהגים רעים שיש בערי איטליה ובערי אנפנו ובקצת ערי טורקיה, וכבר צנחו על המנהג הרע הזה בספרים... ואם מידי עברה יצא - מידי הרהור לא יצא... הנה כי כן חייבא רמא על מי שבדודו לתקן ולמחות על דבר כבוד שמו... לבטל מנהג רע זה... ומה טוב ומה נעים מנהג קצת ערי טורקיה, שאין החתן רואה פני הכלה עד שעת החפה, יאחז צדיק דרך זה. (ערך כלה בבית אביה).

צניעות הפלה ביום חפתה

• רש"י

"וכפלת את היריעה הששית אל מול פני האהל" - חצי רחבה תלוי וכפול על המסך שבמזרח כנגד הפתח, דומה לכלה צנועה המכסה בצעיף על פניה. (שמות כו ט).

• רמ"א

גם נוהגין לכסות פני הכלות הצנועות. (אבן העזר סימן לא סעיף ב).

במנהג זה נוהגים בהרבה מקהלות ישראל, וכעין זה מובא במשנה (פסחים סוף פרק ז) לענין אכילת קרבן פסח, שהכלה הופכת את פניה בזמן האכילה משום צניעות, כדי שלא יסתכלו בה.

למדנו מהדברים, שבנות ישראל מקפידות תמיד על הצניעות, וגם הפלה ביום חפתה, לכן יש קהלות שמכסין את פני הפלה משום צניעות, וגם בקהלות שלא נהגו בזה, על כל פנים צריך להזהר ולהשמר מפריצות בפרט ביום חשוב כמו יום החפה בו נמחלים לחתן והפלה כל עונותיהם, ויש להקפיד שלא תהיה שמלת הפלה צמודה, אלא תהיה צנועה, ושלא תכנס הפלה לאולם לשבת ליד החתן בעת אמירת שבע ברכות, ובזכות הצניעות תזכה להקים ולבנות בית נאמן בישראל שתשרה בו השכינה.

שְׁמִירַת הַצְּנִיעוֹת בַּבַּיִת

בְּפֶרֶק זֶה מוּבָא חַיִּיב הַצְּנִיעוֹת הַנּוֹהֵג בַּבַּיִת
וּבְפָנֵי הַבָּאִים לַבַּיִת וּבְנֵי הַמְּשֻׁפָּחָה

צְנִיעוֹת בַּת מְלֶךְ פְּנִימָה

• גְּמָרָא

שְׂבָעָה בָּנִים הָיוּ לָהּ לְקַמְחִית, וְכָלֵן שֶׁמָּשׂוּ בְּכֹהֵנָה גְּדוֹלָה. שְׁלַחוּ חֲכָמִים
וְאָמְרוּ לָהּ: מַה מַּעֲשִׂים טוֹבִים יֵשׁ בְּיַדְךָ? אָמְרָה לָהֶן: יְבוֹא עָלַי (לְשׁוֹן
שְׂבִיעָה) אִם רָאוּ קוֹרוֹת בֵּיתִי שְׁעֵרוֹת רֹאשֵׁי וְאִמְרַת חֲלוּקֵי (שְׁפַת הַחֲלוּקֵי)
מִזְמִי. אָמְרוּ חֲכָמִים: כָּל הַקְּמָחִים קָמַח, וְהַקְּמַח שֶׁל קַמְחִית סֵלֶת (מִבְּחָר
וּמִשְׂבַּח מִכֶּלֶם), וְקָרְאוּ עָלֶיהָ אֵת הַפְּסוּק הַזֶּה: "כָּל כְּבוֹדָה בַּת מְלֶךְ פְּנִימָה
מִמִּשְׂבָּצוֹת זָהָב לְבוֹשָׁה". (תַּלְמוּד יְרוּשְׁלַי תַּחֲלִילַת מַסַּכַת יוֹמָא, וְכַעֲיֵן זֶה בַּתְּלַמוּד
בְּבַלְי יוֹמָא מ.ז.).

כָּבֵר נִהְגוּ כָּל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַצְּנוּעוֹת לְכַסּוֹת אֵת שְׁעָרָן אִף בְּהִיּוֹתָן
בְּבֵיתָן וְאִין רוֹאָה, אִף עַל פִּי שְׂאִסוּר פְּרוּעַת רֹאשׁ מִהַתּוֹרָה הוּא רַק
בְּרִשׁוֹת הַרְבָּבִים. וְכָתְבוּ הָאֲחָרוֹנִים (חַתָּם סוֹפֵר ח"א סִימָן לו, מוּבָא לַהֲלַכָּה
בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה סִימָן עה), שֶׁמִּכְּפִיּוֹן שֶׁכָּבֵר קָבְלוּ עַל עֲצָמָן בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל בְּכָל

המקומות לכסות את השער אף בבית, מכח המנהג נקבע הדבר לחובה ואסור לשנות.

ובמשנה ברורה (סימן עה ס"ק יד) הביא מהזהר הקדוש, שאשה שנוהרת לכסות את שערות ראשה בבית, זוכה שבניה יהיו חשובים בדור, ובעלה מתברך בכל הברכות בגשמיות ורוחניות, ומתברך בכנים ובבני בנים.

צניעות בכסוי הגוף בבית

• מנורת המאור

לעולם ישתדל אדם להיות צנוע בכל דרכיו, שבזה היו מתפארים חכמים וצדיקים, בצניעות גדולה עם ענוה יתרה, כמו שמצינו (שבת קיח:) שהיה מתפאר רבי יוסי בצניעות, ואמר: מימי לא ראו קורות ביתי אמרי חלוקי (תפירות החלוק מהצד הפנימי). לפיכך יש לו לאדם להיות זהיר בשכבו ובקומו, שלא יפשט חלוקו חוץ ממטתו, וגם בעמדו אל ישב ערם במטתו, אבל יקח חלוקו בהיותו מטה, ויכניס בו ראשו וזרועותיו ואחר כך ישב במטתו וילבש בגדיו, ובזה ירגיל תמיד ביום ובלילה, באור ובחשיכה, כי מלא כל הארץ כבודו, והכל גלוי לפניו, כחשיכה כאורה. (נר ז סימן שלה).

• בעל התניא

מדת הצניעות שבח הפתוב במקומות רבות, וחכמים צוו בה לכל אדם להיות צנוע בכל ארחותיו, ולא להתנהג בפריצות אפלו שלא בפני הבריות אלא בינו לבין עצמו, ואפלו כשהוא יחידי בלילה ובחדרי חדרים צריך לנהג בצניעות ובשתי לפני הקדוש-ברוך-הוא אשר מלא כל הארץ כבודו, וכחשיכה כאורה לפניו יתברך. ולכן לא יגלה את בשרו ואפלו מעט כל מה שדרכו להיות מכסה בבגדים לעולם. (שו"ע הרב אורח חיים סימן ב סעיף א).

• מחניף קדוש

אסור לאשה ללכת יחף, והוא עון חמור מאד, וההולכת יחף היא פורצת גדר, ואף הקטנות אין להרגילן בהליכת יחף, ומכל שכן בבת בוגרת ונדאי אין להניחה ללכת יחף, ומחייב הבעל למחות באשתו ובבתו בכל תקף אם רוצה ללכת יחף, ואף בעת הדחת הרצפה וכל כיוצא בזה, דזהו מאביזריהו דגלוי עריות. ולכן אם היא הולכת יחף, הרי היא מחטיאה את הרבים, דאפלו הצנוע שעניו לארץ בתוך ארבע אמותיו, יכולה גם כן להכשילו אותה שהולכת יחף, והמסתכל בעקבה של אשה כמסתכל במקום התרף, ומוטב שלא להדיח כלל את הרצפה מלהניח לאשה להדיח את הרצפה בהליכת יחף. ואף בבתולות אסור להרגילן בזה, ומכל שכן במקום שמצויים שם אנשים, דפשיטא דאיסורא רבה קא עבדי, וצריך למחות בהן ולגער בהן הרבה שלא יעשו כדבר הזה להחטיא נפשות מישראל, והמחטיא את האדם קשה יותר מן ההורגו כמו שאמרו חז"ל, והוא אחד מעשרים וארבעה דברים שמעכבים את התשובה. (אות ח).

• הין-איש-חי

אשה צנועה ומסדרת גם בכיתה לא תוריד גרביה מרגליה, ואפלו בימים החמים. ויש נשים, מרב עצלותן גם בזמן שהולכות בדרך חוץ לביתם אינן לובשות גרביהם, ודבר זה מאד חרפה ובושה ובזיון. (חוקי הנשים פרק יז).

• המאירי

אף על פי שהצניעות משבחת אצל הכל, בנשים משבחת ביותר, וראוי לה שתצדד עצמה בכל צד, שלא יהא שום צד של פריצות נמצא בה. (בית הבחירה שבת קיג:).

• דרכי החיים

ולמדנו עוד בדברי חז"ל (תנחומא וישלח אות ה): בזמן שהיא צנועה בתוך הבית, כשם שהמזבח מכפר - כך היא מכפרת, שנאמר: "אשתו כגפן פריה בירכתי ביתך", ואין "ירכתי" אלא מזבח, שנאמר: "על ירך המזבח". חז"ל צינו את מעלת הצניעות בתוך הבית, כי לא די להיות צנועה בצאתה לרחוב, אלא צריכה להתנהג במדת הצניעות אף בתוך הבית. הצניעות היא מעלה הנחלקת בנפש האדם, ומי שקנה מדה זו, נפרת בו הצניעות בכל הליכותיו, בבית ומחוץ לו. הצניעות היא מקור הפרכה של הבית היהודי. (ח"א עמוד תלב, הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל).

צניעות בפני בני ביתה וקרוביה

• רמב"ם

צווי חכמים על האשה שתהיה צנועה בתוך ביתה... ותזהר מקרוביו ומבני ביתו כדי שלא יעבר עליו רוח קנאה, ותתרחק מן הכעור ומן הדומה לכעור. (הלכות אישות פרק טו הלכה יח).

• יצרות דבש

ואמרו כי עזרא תקן שתהא אשה חוגרת בסינר משום צניעות (בבא קמא פב). ופרשו המפרשים: לאו דוקא סינר, רק כל מקומות מגלים באשה תקן שתהיה הולכת בכסוי לבל יראה בה ערות דבר ותהא צנועה. וסינר דנקט לדגמא בעלמא, וזהו נדאי שבשוק ברבים נדאי דאורייתא לילך בכסוי ובצניעות, ואפלו גלוי שער דאורייתא בשוק, וכמה חרדות חרד שיעיהו על בנות ציון שהולכים נטויות גרון וכדומה.

ובאמת נשי ישראל כשרות, וכשהולכות בשוק הן הולכות צנועות בכסוי כל בשר, וכך נאות לבנות ישראל שילכו מעטפות, רק בפנים מגלות,

ולא כל פנים. רק בתוך הבית לא היתה כל כך צנועה, ועזרא תקן אפילו בבית שהולכות בלי מלבושים עליונים. תהא חוגרת מכל מקום סינר, והינו כי בבית אין דרך נשים להיות מערבות עם אנשים, ואם יזדמן, ודאי תלך בכל מלבושים, וחס ושלוש על בת ישראל שתלך בגלוי בשך נגד אנשים אחרים. אבל נגד קרובים, אביה ואחיה וכדומה אשר לכה גם בהם, לפניהם אי אפשר להזהר והם מערבים עמה, ויש לחוש להרהור ולהסתכלות, ולכך תקן עזרא שתהא אפילו בבית צנועה למאד, שגם לקרובים לא יראה מקום תרפה, ותנצל מידי הסתכלות...

והעקר בצניעות האשה, הן בשוק, והן בביתה בחדר משכבה, לבל יראה שום גלוי שער ובשך אפילו נגד קרובים ועצמה... ואשת חיל תנצל מכל אלה, ויהללה בשערים מעשיה. (ח"א דרוש ו, וח"ב דרוש ט, הגאון רבי יונתן אייבשיץ ז"ל).

• יְדֵי אֱלֹהֵי

כתב הרמב"ם: עזרא תקן שתהא האשה חוגרת בסינר תמיד בתוך ביתה משום צניעות... והינו צניעותה, שאם לא תחגר יתגלה לפעמים לבושה ויראה בשרה. ודקדק לומר 'בתוך ביתה', דאלו ביוצאת לשוק עוברת על דת היא אפילו במראה זרועותיה, כל שכן שאר בשרה... ולפי דקדוק זה אפשר לפרש פגנת הכתוב בשבח האשת חיל: "חגרה בעוז מתניה ותאמץ זרועותיה", דפשיטא דאשה זו המתארת באשת חיל היא מכלל "כל כבודה בת מלך פנימה", והיא יושבת בתוך ביתה. ושבח אותה הכתוב, שאפילו בתוך ביתה, לעולם היא חוגרת בסינר לרב צניעותה, אפילו קדם תקנת עזרא, וכן זרועותיה, שלא אמרו עוברת על דת יהודית אלא במראה זרועותיה לבני אדם בשוק, כמו שאמרו גבי טוה בשוק, ואשת חיל זאת אפילו בתוך ביתה היא מכסה זרועותיה וקושרתם באמץ שלא יתגלו, על דרך (יומא מז:): "לעולם לא ראו קורות ביתי שערות ראשי". (הלכות אישות פרק כד הלכה יג).

• הבן-איש-חי

נמצאת אשה מחזיקה בדרךצי הצניעות - השבח לה, יאריכו ימיה, אכל נמצאת עם קרוביה ואנשי ביתה - מחזיקה בדרךצי הצניעות בקלות גם בחלישות... כי עולה בדעתם, כי בפני קרוביהם ומשרתיהם ואשר גדלים בבתייהם אינם צריכות ללכת בדרךצי הצניעות... ימצא בחלק מהמקרים יצחקו עם קרוביהם ואנשי ביתם... ישוחחו ביניהם כאלו שניהם נשים, ואינם יודעים את מעשה השטן. ובקצור, דבר זה הוא טעות, ויגרם נזק ומכשול... לפי חקי התורה צריכה כל אשה ואשה לשמר צניעותה ודרךיה והליכתה ומצנת מוסריותה עם אחיה ובני חמיה, וכל קרוביה ומשרתיה והגדלים בביתה, בדרךצי הצניעות בשלמות ללא שום שנוי וחסרון. (חוקי הנשים פרק א).

צניעות פלה בבית חמיה

• גמרא

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל פלה שהיא צנועה בבית חמיה, זוכה ויוצאין ממנה מלכים ונביאים. מניין לנו? מתמר... משום דכסתה פניה בבית חמיה ולא היה מכירה, זכתה ויצאו ממנה מלכים ונביאים. רש"י: שכסתה פניה בבית חמיה, ולפיכך לא הכירה עכשו, שאף בביתו לא ראה פניה שהיא מכירה. (מגילה י').

• המאירי

מדת הצניעות משבחת עד למאד, ובנשים משבחת ביותר. ככל גדול אמרו: כל פלה שהיא צנועה בבית חמיה, זוכה ויוצאים ממנה בנים הגונים ותלמידי חכמים, ראויים להיות מלכים או נביאים. מנא לן? מתמר... משום דכסתה פניה בבית חמיה, רצונו לומר שהיתה מתנהגת בצניעות. (בית הבחירה מגילה י').

• פלא יועץ

אבל צריך לזרז את האשה שלא תקל ראש ולא תרבה בשיחה ובשחוק וקלות ראש, וכל שפן שאר קריבות דעת עם קרובי בעלה, אלא תהיה בבית חמיה כבודה וצנועה מבית ומחוץ, ולא תחטיא לשום אדם, כי על עברות כאלה נשים מתות, או יולדות בנים משחיתים, או בנים או בנות מתים כשהם קטנים. אבל הנזהרים זוכים לזרע אנשים, כשרים וקדושים, ויגיעו להיות ישישים, שמחים וששים. (ערך אהבת איש ואשתו).

למדנו מהדברים, שגם כשאשה נמצאת בבית חמיה, היא צריכה להקפיד על גדרי הצניעות ולנהג בצניעות, ולא תטעה לחשב, שפינון שהיא נמצאת בבית משפחת בעלה אינה צריכה להקפיד על הצניעות. ולכן תזהר לא לפטפט עם בני הבית דברים בטלים, ולא תניק את בנה בפניהם, ולא תשורר לתינוק כדי שירדם כאשר יכולים לשמע את קולה, ובזכות שמירת הצניעות בבית חמיה תזכה האשה לבנים הגונים וצדיקים ותלמידי חכמים, כהבטחת חז"ל הקדושים.

צניעות בפני בעלי מלאכה הבאים לבית

• הבן-איש-חי

נשים איתנות ומשקטות, יש לי תלונה על הבנות המיחסות, בדבר אשר הנני רואה בזמננו פה עירנו בגדאד, מנהג הנשים מתבישות מכל איש אשר הוא זר להם, וכסו ממנו פניהם. ואף אם הוא אדם זקן טוב שבתוכם, גם תתחבא האשה מפניו ולא תעמד מולו. אבל נמצא דבר מוזר, כאשר יכנס לבית אדם זר, נושא חבילת מטפחות ושמיכות ומעילים, בד משי ואבגטים רחבים, או מוכר מיני מאכלים, או פועל שוליא ובעל מלאכות, לא יסתרו הנשים ממנו, וישאו ויתנו עמו כאילו

הִיָּה אֶחָד מֵהֶם, וּבְפַעְמִים וְשֵׁלֶשׁ נַעֲשֶׂה בֶּן בֵּיתָם... פֶּלֶא, כִּי אֵת הַזְּקֵן הַתְּנַהֲגו עִמּוֹ בְּמִנְהַגי הַצְּנִיעוּת, וְעַם הָאָדָם הַזֶּה - הַצְּנִיעוּת מֵהֶם וְהִלָּאָה. (חוקי הנשים פרק א).

כְּאֲשֶׁר מְזַמְיָנִים פּוֹעֵל וּבַעַל מְלֹאכָה לְבֵית לְתַקֵּן אֵת הַחֲשֻׁמִּל, אוּ מְכֹונֵת כְּבִיסָה וְכִיּוֹצֵא, צְרִיךְ לְהִזְמִינּוּ לְבוֹא בְּשַׁעַה שְׂבַעַל הַבַּיִת נִמְצָא בְּבֵית, וְהוּא יִדְבֵּר עִם הַפּוֹעֵל, וּבְכַף נִמְנָעוֹת גַּם בְּעִוֹת שֶׁל אֶסוּר יַחִוּד, וְהִרְבֵּה תַקְלוֹת וּמְכֻשׁוּלִים קָרוּ כְּאֲשֶׁר לֹא נִזְהָרוּ בָּזָה.

צְנִיעוּת בְּעֵת הַכְּנֻסַת אוֹרְחִים

• גְּמָרָא

"וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אֵיִה שְׂרָה אֲשֶׁתָּךְ וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל". יוֹדְעִים הָיוּ מְלֹאכֵי הַשְּׂרָת שְׂרָה אִמְנוּ הֵיכָן הִיְתָה, אֲלֵא לְהוֹדִיעַ שְׂצִנוּעָה הִיְתָה, לְחַבְבָּה עַל בְּעֵלָה. (בבא מציעא פז).

• רַב"ק

לְמַדְנוּ בְּסִפּוּר הַזֶּה כִּי לֹא נֹאָה לְנָשִׁים הַצְּנוּעוֹת לְהִתְרַאוֹת בְּפָנֵי הָאוֹרְחִים, וּלְפִי שֶׁהָיוּ רוֹצִים לְבִשְׂרָה, שְׂאֵלוּ עֲלֶיהָ, וְהִשִּׁיב לָהֶם אַבְרָהָם: "הִנֵּה הִיא בְּאֵהָל", כְּדָרְךְ הַצְּנוּעוֹת. (תחילת פרשת וירא).

• בְּאֵר מֵיִם חַיִּים

כִּי הִנֵּה הַדְּרָךְ הַיְשָׁרָה לְבוֹא אֶל הָאוֹרֵחַ וּלְשֹׂאָלוֹ: מֵאַיִן בָּאתָ? וְכִדּוּמָה, כְּדִי לְהַנִּיחַ אֵת לְבוֹ, וְשְׂרָה לֹא עָשְׂתָה כֵּן וְלֹא קִבְּלָה פְּנֵיהֶם כָּלֵל, וְלָזָה שְׂאֵלוֹ: "אֵיִה שְׂרָה אֲשֶׁתָּךְ", וּמַדּוּעַ לֹא בָּאָה לְקַבֵּל הָאוֹרְחִים? וְלָזָה הִשִּׁיב אַבְרָהָם: "הִנֵּה בְּאֵהָל". שְׂאֵף שְׂחַבִּיבִים עֲלֶיהָ הָאוֹרְחִים לְמֵאֵד, מְכַל מְקוֹם כְּבִדָּה בַת מְלָךְ פְּנִימָה וְצִנוּעָה הִיא, וְאִין דְּרָכָה לְצֵאת מֵאֵהָלָה. (שם).

• כְּלֵי יָקָר

וְאָמַר "אֵיךְ שָׂרָה אֲשַׁתְּךָ". אַף עַל פִּי שִׁדְעַת הַמְּלָאָךְ הֵיכֵן הִיא, מִכָּל מְקוֹם אָמַר: אֵי אַתָּה מוֹדָה שֶׁהִיא בְּאֵהָל תָּמִיד מִחַמַּת שֶׁהִיא צְנוּעָה, וְאִם כֵּן וְדָאֵי לֹא יִקְפַח לָהּ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׂכָר צְנִיעוּתָהּ, שֶׁהִרִי אָמְרוּ חַז"ל, כָּל כֹּלָה שֶׁהִיא צְנוּעָה, זֹכָה וְיוֹצְאִים מִמֶּנָּה מְלָכִים, וְיִרְאֶיהָ מִתְמַר, וְהִיא גַם צְנוּעָה, עַל כֵּן זְכוּתָה גָרַם לִיעוֹד: "וּמְלָכִים מִמֶּךָ יֵצְאוּ", מְלָכֵי עַמִּים מִמֶּנָּה יִהְיוּ, וְעַל יְדֵי זֶה יִחַבְּבָהּ בְּעֵלָהּ, כִּי זְכוּת צְנִיעוּתָהּ גָרַם לָהּ... כִּי הִיא זְכוּתָה לָבוֹן בְּעֵבוֹר שֶׁהִיא צְנוּעָה, וְהוּא זְכוּה לָבוֹן בְּזְכוּת הַצְּדָקָה וְהַכְּנָסוֹת אוֹרְחִים... כִּי זֶהוּ מִדְּרַגְתּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם, לֵישֵׁב פֶּתַח הָאֵהָל וּלְצַפּוֹת עַל אוֹרְחִים... "וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אֵיךְ שָׂרָה אֲשַׁתְּךָ", אֵיזוֹ מְקוֹם מְדַרְגַּת מַעְלָתָה אֲשֶׁר בְּעֵבוֹרָהּ תִּזְכָּה לָבוֹן? וְהַשִּׁיב: "הִנֵּה בְּאֵהָל", שֶׁבְּזְכוּת שֶׁצְנוּעָה הִיא, תִּזְכָּה שִׁיֵּצְאוּ מִמֶּנָּה מְלָכִים. (שם).

• הַצְּנִיעוּת וְהִשְׁוּעָה

וּמִצִּינּוֹ בְּתוֹרַתְנוֹ הַקְּדוּשָׁה בְּשִׁבַח שָׂרָה אֲמֵנוּ, כְּשֶׁבָאוּ הַמְּלָאָכִים לְבִשְׂרָהּ, לֹא נִרְאִית לְפָנֶיהֶם כָּלל, "וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אֵיךְ שָׂרָה אֲשַׁתְּךָ וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל", וּפְרַשׁ רַש"י: צְנוּעָה הִיא. וְהוֹדִיעָה אוֹתָנוּ תוֹרַתְנוֹ הַקְּדוּשָׁה בְּזֶה מַעְלַת וְחִשְׁבֵיבוֹת מְנַהֵג זֶה דִּישִׁיבָה בְּאֵהָל... וְהִרִי אָמְרוּ דְאַבְרָהָם אֲבִינוּ זְקֵן וְיוֹשֵׁב בִּישִׁיבָה הִיא, וְהִיא חוֹלָה כְּשֶׁבָא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְבַקְרוֹ, וְאִפְלוּ הַכִּי סֵפֶר הַכְּתוּב שֶׁהוּא סֵדֵר אֵת כָּל הַסְּעוּדָה לְפָנֵי הָאוֹרְחִים בְּשִׁבְלֵי שֶׁשָׂרָה תִּשָּׁב בְּצְנִיעוּת בְּאֵהָלָהּ. (פתיחה אות ח ואות י').

• חֲקֻמָּה וּמוֹסָר

וְאָחַד מִשְׁלוּחֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִגִּיד לִי, שֶׁנִּתְאַכְסֵן בְּבֵיתוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת אָחַד בְּבָבֶל, וְנִתְעַכֵּב בְּבֵיתוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת יוֹתֵר מִשְׁנֵה תְּמִימָה, וְלֹא אֵרַע שׁוֹם פְּעַם שֶׁפָּגַשׁ בְּאִשְׁתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת מִבְּלֵי מִסּוּהָ עַל פְּגִיחָהּ,

ובפרט כשיש אורח בביתה, אינה יוצאת אפלו לחצר כל עוד שהאורח מצוי, אלא דוקא "כל כבודה בת מלך פנימה". (דרך הצניעות פרק א).

• פלא יועץ

וימה טוב אם אפטר שלא תצא אשת בעל הבית החוצה בפני האורח, ובפרט כשהיא מקשטת, דמגרי ביה יצר הרע, ואולי מידי הרהור לא יצא. (ערך אורחים).

• השומר אמונים

ובלבד שלא תשב אשתו ובנותיו אצל השלחן, ואשרי מי שיכול לפעל זאת אצל בני ביתו, ואם לאו - על כל פנים ישבו מן הצד, שלא תהא מצותו מצוה הבאה בעבירה חס ושלום, להכניס בלב זה הבחור האוכל אצלו או האורח הרהור עבירה חס ושלום, כמו שספרו לי הרבה בחורים מענין זה גדל צערם, ושאין להם שום בררה. (שלחן הטהור שער צדקה והכנסת אורחים פרק ח).

• משנה הלכות

ואם היא בביתה ובאים אנשים לבית, על דרך 'יהי ביתך פתוח לרוחה ויהיה בית ועד לחכמים', האשה תזהר שלא יסתכלו בה האנשים, אלא תשב בקרן ביתה, וכמו שעשתה שרה אמנו, כשבאו המלאכים לביתה שאלו "איה שרה אשתך", ואמר אברהם "הנה באהל", עין רש"י - צנועה היא, הינו שזה צניעותה שהסתירה עצמה מהם שלא יראוה. (חיי"ז סימן כח, הגאון רבי מנשה קליין זצ"ל גאב"ד אונגוואר).

• הבכא סאלי

פעם כשיצאה אחת מבנות הבית מחדרה אל הפרוודור בו היו אורחים כשהיא לבושה בפגימה צנועה ועליה חלוקי, עשה מזה אדמו"ר שעוררה גדולה, נזף בה, וגזר על עצמו תענית. (סידנא בבא סאלי ח"ב עמוד ע).

• הבן-איש-חי

ישׂראל קדושים הם - שׂבַח שֶׁל 'קדושים' הוא מצד ערוה, כמו שֶׁאָמְרוּ חז"ל: כָּל מְקוֹם שֶׁאֵתָּה מוֹצֵא גֵדֵר עָרוּה - אֵתָּה מוֹצֵא גֵדֵר קִדְשָׁה. וּמָה שִׁיכוֹת לָזֶה הֵכָא בְּעֵינַי אֹרְחִים? וְנִרְאָה לִי, בְּסִיעֲתָא דְשִׁמְיָא, כְּנֻנְתוּ [שֶׁל רַבִּי פְּנַחֲס בֶּן יֶאִיר] לומר, אֵל תַּחֲשֹׁב שֶׁאֲנִי נִמְנַע לְבַלְתִּי הַתְּאַרַח אֲצֵל בְּעַל הַבַּיִת מִפְּנֵי שְׁחוֹשֵׁשׁ אֲנִי פֶּן תָּבוֹא אֲשֵׁתוֹ שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת וּתְדַבֵּר עִמִּי אוֹ תִלְךָ לְפָנָי וְאָבוֹא לִידֵי הַרְהוּר חֵס וְשָׁלוֹם - זֶה אֵינוֹ, כִּי יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים הֵם, וְיֵשׁ לָהֶם צְנִיעוּת גְּדוּלָה לְנִשְׁיָם שֶׁהוּא גֵדֵר עָרוּה, וּבְרוּר לִי שֶׁלֹּא תִתְרָאֶה לְפָנָי, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁלֹּא תְדַבֵּר עִמִּי. (בן יהודע חולין ז).

• מעשה אי"ש

מֶרֶן הַחֲזוֹן אִישׁ הִגִּיעַ לְבֵית הוֹרָיו שֶׁל רַבִּי דָּוִד פְּרָנְקֵל זצ"ל לְרַגֵּל הַבַּר מִצְוָה שֶׁל בְּנָם, וּבְכָל מְשֻׁךְ הַזְּמַן שֶׁשָּׁהָה בְּבֵיתָם לֹא נִרְאָתָה אִמּוֹ שֶׁל רַבִּי דָּוִד לְפָנָיו, יַעַן כִּי צְנוּעָה הָיְתָה, וְעַמְדָה מְאַחֲרֵי הַפֶּתַח לְמַעַן לֹא יִרְאוּהָ הַגְּבָרִים. עַל דָּבָר זֶה נִשְׁתַּבַּח מִפִּיו שֶׁל הַחֲזוֹן אִישׁ בְּאָמְרוֹ עָלֶיהָ: נִרְאִין הַדְּבָרִים שֶׁהִיא מְאֹד מְאֹד חֲשׁוּבָה. (ח"ב עמוד ז).

• רש"י

אָדָם חוֹלֵק בֵּיתוֹ, חֲצִיֹּו לְהַלּוּדֵי אֲנָשִׁים הַמְּחַזְרִים בְּבֵיתוֹ, וְחֲצִיֹּו לְאִשְׁתּוֹ לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶתָה בְּהֻצָּנָע. (מנחות לג).

לְמַדְנוּ מִהַדְּבָרִים אֵת הַצְּנִיעוּת הָרְאוּיָה לְכַבְּדָה בַּת מְלָךְ פְּנִימָה בְּעַת הַכְּנָסַת אֹרְחִים, וְכֵן לְמַדְנוּ שֶׁמִּנְהַג יִשְׂרָאֵל הוּא שֵׁישׁ לְאִשָּׁה חֲדָר מִיְחָד לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶתָה בְּהֻצָּנָע, וּמִזֶּה נִלְמַד שֶׁמִּטְבַּח וְסֻלּוֹן הַבְּנוּיִים בְּחֲדָר אֶחָד בְּלִי מְחִיצָה (מִטְבַּח אֲמֵרִיקָא), הִיא עֲצַת יֶצֶר הָרַע וְדָרָךְ הַגּוֹיִם שֶׁאֵינָם מִקְפִּידִים שֶׁהָאִשָּׁה תִרְאֶה בְּעַת הַיּוֹתָה בְּמִטְבַּח לְפָנָי אֲנָשִׁים הַבָּאִים לְבַעַל הַבַּיִת, וְאִין לְבָנוֹת אֵת הַבַּיִת בְּצוּרָה כְּזוֹ. וּבֵית שֶׁכָּבַר בְּנוֵי כָּהֵן, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מְחִיצָה, אוֹ לְתַלּוֹת וּלְיוֹן בֵּין הַמִּטְבַּח לְסֻלּוֹן, וּבְזִכּוֹת שְׁמִירַת הַצְּנִיעוּת תִּהְיֶה בְּרַכָּה בְּבֵית.

דְּרָכֵי צְנִיעוֹת וְקִדְשָׁה

בְּפָרֶק זֶה מוּבָא עֲנֵן עֲשִׂית תְּמוּנוֹת וּתְלִיתָם, סְפַנְת הַמְחָשֵׁב
וְהַסְרָטִים, וְהַסְפָּנָה בִּיצִיאָה לְנֶפֶשׁ וּבְתֵי מְלוֹן

עֲשִׂית תְּמוּנוֹת וּתְלִיתָם

• הַבֵּן-אִישׁ-חַי

הִנֵּה אֵלוּ שְׁעוּשִׁים צוּרַת אָדָם עַל יְדֵי מַאֲכִינ"ה שְׁקוּרִין פּוּטוֹגְרַפִּיָּה, שְׁצוּרָה זו לֹקֶחִין אוֹתָהּ עַל הַנֶּגֶר... וְדַאי דְלַעֲנֵן אֶסוּר הַסְתַּכְּלוֹת בְּנָשִׁים אֶסוּר הוּא... וְהִנֵּה וְדַאי כִּי הָאִשָּׁה הַלּוֹקֶחֶת צוּרַתָּה עַל יְדֵי הַמַּאֲכִינ"ה כְּנִזְכָּר לְעֵיל, וְעוֹשִׂים וְלֹקֶחִים צוּרַתָּה עַל כְּמָה נִירוֹת, וּמְחַלְקִים אוֹתָהּ לְכַמָּה בְּנֵי אָדָם - הִנֵּה הֵם מְכַשִּׁילִים הַרְבֵּים, כִּי הַצּוּרָה הַזֹּאת הוֹלְכֶת מְמָקוֹם לְמָקוֹם וּמְעִיר לְעִיר וּמְמַדִּינָה לְמַדִּינָה, וְעֵינֵי הַכָּל שׁוֹלְטוֹת בָּהּ, בֵּין אוֹתָם שְׁהֵם בְּנֵי בְרִית וּבֵין שְׁאִינָם בְּנֵי בְרִית, וְגַם כָּל טְמֵא לְנֶפֶשׁ, וְהַכָּל מְסַתְּפָלִים בָּהּ וּבָאִים לְהַרְהוּרִים לֹא טוֹבִים, כִּי הַיָּצָר מְכַשִּׁילֵן לְהַבִּיט וְלַחֲשֹׁב בְּתַאֲרָה וּבְכִפְיָהּ, וְזֹאת הַצּוּרָה תִּשְׁאַר קְיָמַת לְדוּרֵי דוּרוֹת, כִּי הָאִשָּׁה לְקַבְרוֹת טוֹבֵל, וְהִיא בְּתוֹךְ הָעֶפֶר, וְעַם כָּל זֹאת הַמְכַשִּׁלָה הַזֹּאת תַּעֲשֶׂה פְעֻלָּתָהּ.

וְלִכֹּן וְדַאי רְאוּי שְׁיִמְנְעוּ הַנְּשִׁים מִזֶּה הַמְכָּשׁוּל לְבִלְתִּי יִקְחוּ צִוְרָתָן עַל יְדֵי הַמַּאכִּינָה, וְאִם הִיא לֹקַחַת וְנוֹתֶנֶת בְּיַד חֲבֵרְתָּהּ, מִי יוֹדֵעַ בְּיַד מִי תִפֹּל אַחַר כֶּךָ צִוְרָתָהּ, וּבִפְרָט לְאוֹתָם הַלֹּקְחִים עַל כַּמָּה נִירוֹת וּמְחַלְקִים אוֹתָם, וְלִפְעָמִים הָאִשָּׁה בְּמַעֲרָב וְאִישׁ בְּלִיעֵל יִרְאֶנָּה בְּמִזְרַח מְרַחֵק שָׁנָה וַיֹּתֵר וְחוּטָא בְּמִרְאִיתוֹ, וְאִין זֶה רְאוּי וְהַגּוֹן לְזָרַע אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב זִיע"א אֲשֶׁר שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיהוּ, וְזֶה דְרָכָן שֶׁל הַגּוֹיִם הַפְּרוֹצִים, אֲךָ לֹא בְּאֵלָה חֵלֵק יַעֲקֹב זָרַע יִשְׂרָאֵל. (רב ברכות מערכת צ אות א).

• שו"ת דברי מלפניאל

עַל יְדֵי זֶה גּוֹרְמִים הַרְהוּרֵי עֲבָרָה, כִּי אֲצֵל כָּל אֶחָד נִמְצְאִים צוּרוֹת נְשִׁים, וְלֹא דֵי הַהִסְתַּכְּלוֹת בְּנְשִׁים אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה כְּהֵתֵר בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, אֶלָּא שְׁמִסְתַּכְּלִים בְּצוּרוֹת נְשִׁים אֶף בְּחִדְרֵי מִשְׁכִּיּוֹתָם, בְּשַׁעַה שְׁיִכּוּלִים לְהַנְצִיל מִהִסְתַּכְּלוֹת וְהַרְהוּרִים. (ח"ג סימן נח, רבי מלכיאל צבי טננבוים זצ"ל אב"ד לומזא).

• מחזה עינים

מִה מְכַעַר הַדְּבָר אֲשֶׁר תְּלוּיִים בְּבִתִּים רַבִּים צִיּוּרִים שֶׁל נְשִׁים, אֲשֶׁר מְלַפְנִים עֲשֻׁתָּהּ אֵיזֶכֶל בְּמִרְכַּבַּת אַחָאָב (סנהדרין לט:), כְּעַת עוֹשׂוֹת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל בְּבִתֵּיהֶן, שְׁתוּלוֹת עָלֵי קִירוֹת הַבַּיִת צוּרוֹת נְשִׁים מִמְשַׁפְּחָתָן. וְלִכֹּן כָּל יֵרָא ה' צֵא יֹאמֵר לְצִיּוּרֵי הַנְּשִׁים, וּבִל יַעֲזֹב לְאִשְׁתּוֹ וּבְנוֹתָיו לְתוּלוֹת אוֹתָן עַל קִירוֹת הַבַּיִת. (מחזה ד, רבי אליקים געציל לעוויטאן זצ"ל מגיד מישרים בברסק דליטא).

סִפְּנֵי הַמַּחְשָׁב וְהַסְרָטִים

• מְדַרְשׁ

"וַתֹּאמֶר רוּת אֶל תַּפְגְּעִי בִי לְעִזְבֹּתָ לְשׁוֹב מֵאַחֲרַיָּךְ כִּי אֵל אֲשֶׁר תִּלְכִי אֱלֹהִים... בֵּינוֹן שֶׁשְּׂמֵעָה נְעָמִי כָּהֵן, הִתְחִילָה סוֹדֶרֶת לָהּ הַלְכוֹת גְּרִים. אָמְרָה לָהּ: אִין דְּרָכֶן שֶׁל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לִילָף לְבִתֵּי תַאטְרָאוֹת וּלְבִתֵּי קַרְקֶסִיאוֹת שֶׁל גּוֹיִם. אָמְרָה לָהּ: "אֵל אֲשֶׁר תִּלְכִי אֱלֹהִים". (רות רבה ב כב).

• גְּמָרָא

תְּנוּ רַבָּנָן, אִין הוֹלְכִין לְטְרַטְרָאוֹת וּלְקַרְקֶסִיאוֹת... מִפְּנֵי מוֹשֵׁב לְצִידִים. דְּרַשׁ רַבִּי שְׂמַעוֹן בֶּן פָּזִי: "אֲשֶׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הֵלֵךְ" - לְטְרַטְרָאוֹת וּלְקַרְקֶסִיאוֹת שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים. רַשִׁי: וְכָל דְּבָרֵיהֶן שֶׁהֵן נֶאֱסָפִין לְשֵׁם שְׁחֹק וּלְצִוּוֹן... וְכָל מַעֲשֵׂיהֶם לְשֵׁם שְׁחֹק וְשִׂמְחָה (עבודה זרה יח:). "וּבְחֻקֵּיהֶם לֹא תִלְכוּ" - כְּגוֹן טְרַטְרָאוֹת וְאַצְטְרִיּוֹת. (רש"י ויקרא יח ג).

• מְדַרְשׁ

"לֹא יִשְׁבְּתִי בְּסוֹד מְשַׁחֲקִים וְאֶעֱלֶז מִפְּנֵי יְדָךְ בְּדָד יִשְׁבְּתִי" (ירמיה טו יז). רַבִּי אֲבָא בַר כְּהֵנָּא פָּתַח: "לֹא יִשְׁבְּתִי בְּסוֹד מְשַׁחֲקִים" - אָמְרָה כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: רַבּוֹן הָעוֹלָמִים, מִיָּמִי לֹא נִכְנַסְתִּי בְּבִתֵּי תַאטְרָאוֹת וּבִתֵּי קַרְקֶסִיאוֹת שֶׁל אֲמוֹת הָעוֹלָם וְשַׁחֲקֵי עֲמָהֶם, וְאֶעֱלֶז, מִפְּנֵי יְדָךְ בְּדָד יִשְׁבְּתִי. פְּרוּשׁ מֵהַרְזוֹ: "לֹא יִשְׁבְּתִי בְּסוֹד מְשַׁחֲקִים" - שֶׁלֹּא הִתְעַרְבְּתִי בְּמִנְהַגֵּי הַגּוֹיִם. מִתְּנוּת כְּהֵנָּה: "מִפְּנֵי יְדָךְ בְּדָד יִשְׁבְּתִי" - מִפְּנֵי צוּוּיָךְ שֶׁצוּוִיתַנִּי שֶׁלֹּא לִילָף בְּחֻקוֹת הַגּוֹיִם, יִשְׁבְּתִי לִי בְּדָד לְבִלְתִּי לָקֶחַת בְּבִתֵּי שְׁחֹק וְשִׂמְחָה. (איכה רבה פתיחתא אות ג).

• פסק הלכה

בדבר השמוש במחשב לשם משחק וצפייה בסרטים למיניהם, הננו להביע את דעתנו על פי ההלכה... לתת לילד לשקע במשחקים למיניהם הגורמים להסיר מחשבתו ולפנות לבו לבטלה - הדבר גורם ירידה גדולה בכל המצב הרוחני של הילד. בנוגע לצפייה בסרטי מחשב אפלו אם אין בהם מראות אסורות... הוא בכלל מה שכתוב בשלחן ערוך: ספרי מלחמות אסור לקרות בהם בשבת, ואף בחל אסור משום מושב לצים. ובמגן אברהם כתב: והוא הדין ההולך לטרטיאות וקרטיאות, והם מיני שחוק (כדאימא בעבודה זרה דף יח:). והמאירי כתב: שהם דברים המושכים לבו של אדם ומפנים אותו לבטלה ומיאשים אותו מעבודת בוראו. ובחיי אדם כתב: שדברים אלו מושכים לבו של אדם ומבטלים ממנו יראת שמים. ומה לי אם הולך לראות סרט במקום אחר או שישושים בבית וצופים כדרך מבלי עולם. ואף לנשים ולבנות הדבר מזיק, ומרחיק מהם יראת שמים. [יען בתוספות בעבודה זרה, דמה שכתוב "אשרי האיש" (אשר לא הלך, לטרטיאות וקרטיאות), אין זה למעט אשה].

היוצא מכל הנ"ל, שאסור על פי דין שמוש במחשב לצרכי משחק וסרטים, אפלו אם לא יהיה בהם מראות ודברים האסורים מצד עצמם. וכבר ידוע ומפורסם אצל העוסקים במלאכת חנוה הבנים והבנות, עד כמה המחשב מרחיק את נפש הילדים מתורה ויראת שמים, ועל כן הננו להזהיר את ההורים והמחנכים שלא להשתמש במחשב לענייני בלוי כלל. (ובאו על החתום הגרי"ש אלישיב זצ"ל ויבדלו לחיים הגר"ש ואזנר והגר"נ קרליץ שליט"א, אדר תשס"ג).

הודעה ואזהרה על פריצת הסרטים: היות ורבה המכשלה מאד, אשר אנשים חרדים צופים בסרטים רגילים או מצירים, סרטי טבע, הופעות מסרטות וכדומה, אשר לקוחים ברבם מהטלוויזיה והקולנוע, ומלאים

כעור שֶׁבִּכְעוֹר וְהִשְׁחָתָה חֲנוּכִית הַפּוֹגַעַת בְּיָלָדִים, נֶעַר וּמִבְּגָרִים, בְּאֶפֶן חָמוֹר שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְתַאֲרוֹ בְּמַלִּים, וְאֶפְלוּ בְּסִרְטִים שֶׁצָּנְזְרוּ בְּמִיחָד עַל יְדֵי חֲרָדִים נִמְצְאוּ קִטְעֵי פְּרִיצוֹת, מְסָרִים וּתְכָנִים רְעִים וּמִדּוֹת מְשַׁחֲתוֹת, וְשׁוּם צָנְזוֹר לֹא מוֹעִיל לְשִׁנּוּי רוּחַ הַדְּבָרִים, הַמַּחֲדִּירָה מִדּוֹת רְעוּת וְכָל מִינֵי הַשְּׁחָתוֹת, מִחוּבְתָנּוּ לְהִסְיֵר מְכֻשׁוֹל נוֹרָא זֶה, וְלִהְיוֹדִיעַ בְּרַבִּים שֶׁכָּל הַסִּרְטִים הַנִּזְ"ל הֵם הָרָס לְחַנּוּךְ בְּכָלל, וְלִיְהוּדוֹת בְּפִרְט, וְאֲסוּר עַל פִּי דִין תּוֹרָה לְצַפּוֹת בָּהֶם, בֵּין לְגִבּוֹרִים בֵּין לְנָשִׁים וְיָלָדִים, וְאֶפְלוּ בְּאֶקְרָאֵי, בְּבִתֵּי חוּלָּים, מְלוֹן וְנִפְשׁ, קִטְנוֹת וְכִדּוּמָה. וְאוֹתָם הַמְשַׁכְּרִים וְהַמְפָּרְסְמִים סִרְטִים הַנִּזְ"ל, מִחֲטִיִּיאִים אֶת הָרַבִּים וְעֵתִידִים לְתֵן אֶת הַדִּין. כָּל צוּרוֹת הַצְּפִיָּה בְּכָלל הָאֲסוּר, כְּגוֹן תְּקִלִּיטוֹרִים בְּמַחֲשֵׁב, וְיִדְיָאוּ, הַקְּרָנוֹת וְכִדּוּמָה. גַּם סִרְטִים שֶׁל עֲרָבֵי שִׁירָה (הוֹפְעוֹת זְמָרִים, דְּבַר שֶׁנֶּאֱסָר עַל יְדֵי גְדוּלֵי יִשְׂרָאֵל, אֶפְלוּ אִם הֵם נְעָרִים בְּהַפְרָדָה) יֵשׁ בָּהֶם הָרָס חֲנוּכִי וְחִלּוּל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְהֵם בְּכָלל הַנִּזְ"ל. וּפּוֹנִים אָנוּ בְּזֶה לְבִתֵּי הַחַנּוּךְ, לִישִׁיבוֹת וְלִסְמִינָרִים, שֶׁלֹּא יִכְנִיסוּ בְּמוֹסְדוֹתֵיהֶם שׁוּם סִרְט שֶׁהוּא, וְה' יַגְדֵּר פְּרָצוֹתֵינוּ בְּרַחֲמִים. (ובאו עַל הַחֲתוּם גְּדוּלֵי הַרְבָּנִים שֶׁלִּיט"א מִכָּל הָעֵדוֹת וְהַחוּגִים).

הַיּוֹת וְלֹאֲחַרְוֹנָה נִמְצְאִים קִלֵּי דַעַת שֶׁמְאַרְגְּנִים לְחִזּוֹת בְּהַקְרַנַּת סִרְטִים, בְּאַמְתָּלָאוֹת שֶׁהַסִּרְטִים מְבַקְרִים, וְהוּא עַל פִּי דַעַת רַבָּנִים וְכוּ', לְכֵן הִנְנוּ לְהוֹדִיעַ שֶׁאֲסוּר לְחִזּוֹת בְּהַקְרַנַּת סִרְטִים בְּאִיזָה צוּרָה וְאֶפֶן שֶׁהוּא, וְאִף מְבַקְרִים, וְאִף לְצַרְךָ מְצוּהָ, כִּי הוּא מְצוּהָ הַבְּאָה בְּעֵבֶרָה, וְהַנְּסִיּוֹן הַזֶּה כִּי זֶה הֵבִיא לְהָרָס הַצְּנִיעוּת. וְכָל אֶחָד יִשְׁמַר בְּנָיו וּבְנוֹתָיו מִלְּלַכַּת לְמִקּוּמוֹת כְּאֵלוֹ. (קוֹל קוֹרָא מִטַּעַם הַגְּאוּנִים הַצְּדִיקִים זַצ"ל חֲבָרֵי בַד"צ הָעֵדָה הַחֲרָדִית, כֹּא כִסְלוֹ תִשְׁנ"ו).

אֲצֵל אֲמוֹת הָעוֹלָם, הַרִיקִים מִכָּל סְפוּק וְתִכּוֹן רוּחָנִי וְרוּחֻקִים מִשְׁמַחָה אֲמִתִּית, הַתְּפַתְחָה מְאֹד תְּרַבּוֹת הַבְּדוּר וְהַשְּׁעִשׁוּעַ, מִשְׁחָקֵי מַחֲשֵׁב וְהַקְרָנוֹת סִרְטִים, וּבָהֶם הֵם מְבַלִּים אֶת זְמַנָּם. וְלְצַעֲרָנוּ, בְּשָׁנִים הָאֲחַרְוֹנוֹת

גם למחננו חדרה תרבות זו, ובנגוד להוראת גדולי ישראל - יש בימי חל המועד ובחנכה ובבין הזמנים הקרנות סרטים [כפיכול ב'אשור נשות חנוך], אשר הם מושכים וסוחפים את הנפש היהודית למחוזות רחוקים, וגורמים לנזקים ברוחניות ולהתמכרות לראית סרטים, אף בנות ישראל הכשרות והצנועות אינן הולכות לראות חקויים של תרבות הגוים, ואינם יושבות לצפות בהם בבית, כיון שהן מרגישות את קרבת ה', ולכן מלא רגשי קדש ושמחת חיים יהודית אמיתית בדרך התורה והמצוות.

הספנה ביציאה לנפש ובתי מלון

• מכתב חזוק

מה שהציעו לסדר לכל מלמדי התלמוד תורה בעירכם שיסעו לשבת קדש כלם יחד עם משפחותיהם לשהות במקום מרגוע ונפש יחדו, ובמהלך השבת ישמעו שעורים ושיחות מענין מלאכתם, מלאכת הקדש של חנוך ילדי ישראל - הנה דבר זה כבר הציעו לפנינו כמה פעמים תחת שם של "שבת גבוש" לצנות המחנכים וכדומה בצורות שונות, ואלו המציעים באים בטענה שיש בזה תועלת רב עבור המחנכים, והנה דעתנו באמת שהדבר מיותר... אף אם יטענו בתקף על הצורך והתועלת בדבר, הרי יש בזה הרבה פרוצות בחומות הצניעות והקדשה, שמתאספים יחד כל המשפחות לשהות בבית הארחה או בית מלון יחדו, ועושים הסעודות יחד, ואף אם יש בזה רוח, הרי ברור שיצא שזכרו בהפסדו, והדבר הוא הפסד להם ולמשפחותיהם... ומי יתן שזופה לשמור גברי הקדשה, ונחשב עם סגלה לפני אבינו שבשמים, ונזכה לראות ברכה בעמלנו - אלו הבנים, לגדל דורות של תלמידי חכמים יראי ה' בקדשה ובטהרה. אשרי לאלו הגודרים גדר לשמור על הצניעות וקדשת ישראל. (הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל, יום יח אייר תשס"ז).

• פסק הלכה

נְחַרְדְּנוּ לְשִׁמְעַע עַל הַפְּרָצָה הַחֲמוּרָה אֲשֶׁר בְּתֵי מְלוֹן, אֶתְרֵי נֶפֶשׁ וְכַדוּמָה, הַנִּקְרָאִים חֲרָדִים, מְכַשִּׁילִים אֶת הַצְּבוּר בִּישִׁיבָה מְעַרְבֶת בְּחַדְרֵי אֶכְל, בְּמַדְשָׁאוֹת, בְּלוּבֵי, וּבְאוֹלָמֵי הַרְצָאוֹת. וְגַם כַּאֲשֶׁר יוֹשְׁבִים כָּל מִשְׁפָּחָה בְּנִפְרָד, כִּינּוֹן שְׂיוֹשְׁבִים בְּסִמְכוּת לְלֹא מְחִיצָה, הוּא אִסּוּר, דְּעֵינּוּ רוּאָה וְלֵב חוֹמֵד. (הגר"פ שיינברג והגר"נ גשטטר זצ"ל, ויבדלו לחיים הגר"ש אויערבך והגר"נ קרליץ שליט"א, מובא בספר עטרת זהב עמוד קסג).

• דרכי נעם

הַתּוֹכְעָה שֶׁהַתְּפִשְׁטָה בְּכַרְט בִּימֵי הַקִּיץ, שֶׁל יְצִיאָה לְמִלּוֹנוֹת וּלְכָל מִינֵי מְקוֹמוֹת נֶפֶשׁ וְטִיּוּלִים וְנִסְיָעוֹת לְחוּץ לְאֶרֶץ, וְהַתּוֹפְעָה הַזֹּאת הוֹלֶכֶת וּמִתְרַחֶכֶת בְּעוֹד חוּגִים וְעוֹד מִשְׁפָּחוֹת וְשׁוֹטְפֶת כָּל חֶלְקָה טוֹבָה, אֵין מִי שְׂכִיחַ לומר שְׁחֲזוֹר מִמְקוֹמוֹת אֵלוּ מִבְּלֵי לְאֵבֵד הִירָאת שְׁמִים שְׁלוֹ. נִפְגָּשִׁים עִם אַנְשִׁים אַחֲרִים וְעִם רוֹחוֹת אַחֲרוֹת, וְיִשְׁנֵם מְקוֹמוֹת שֶׁהַשְּׁהוֹת שָׁם דוֹמָה לְחֻתְנָה מְעַרְבֶת, חֵס וְשְׁלוֹם, וְכַמָּה יִרְאֵת שְׁמִים שֶׁכָּבֵר הִיְתָה לוֹ לְפָנָי כּוֹ, הֵרִי הוּא מְאֵבֵד שָׁם, וְאַחֲרֵיתָה מִי יִשׁוּרְנָה. (שיחות האדמו"ר מסלונים שליט"א טבת תשע"ד, עמוד טו).

חֻבַּת שְׁמִירַת דִּינֵי הַתּוֹרָה וְקִיּוּם הַמִּצְוֹת, וּבְכֻלָּם הַצְּנִיעוּת, נוֹהֶגֶת בְּכָל זְמַן וּבְכָל מְקוֹם, גַּם בִּימֵי חֶפְזֵי וּבֵין הַזְּמַנִּים, וְצָרִיךְ לְתַת אֶת הַדַּעַת עַל כֶּף שְׁמִצּוּיִים הַרְבֵּה בְּעִוֹת חֲמוּרוֹת בְּבִתֵי מְלוֹן וְנֶפֶשׁ, הֵן מֵצַד חֶסֶר שְׁמִירַת הַקְּדוּשָׁה וְהַצְּנִיעוּת שְׁמִצּוּי בָּהֶם פְּרִיצוֹת וְזָמָה, וְהֵן מֵצַד כְּשִׁרוֹת הַמְּאֻכְלִים, שְׂיִישׁ הַרְבֵּה מְקוֹמוֹת שְׂאִין בָּהֶם הַשְּׁגָחָה רְאוּיָה כָּלֵל, וְכָבֵר הַתְּגַלוֹת בְּעֵבֶר [גַּם בְּמְקוֹמוֹת שְׁפָרְסִם שְׂיִישׁ בָּהֶם הַשְּׁגָחָה רְאוּיָה] מְכַשׁוּלוֹת שֶׁל אֲכִילַת נְבִלוֹת וְטִרְפוֹת וּבִשְׂר בְּחֻלָּב, אֲכִילַת טְבָל, בְּשׁוּלֵי גוּזִים, חֲמוּם הָאֶכָל תּוֹךְ כְּדֵי חֲלוּל שַׁבַּת, וְעוֹד.

מצוי בבתי מלון ואתרי נפש שיש בהם תזרים שהולכים בפריצות גדולה ומתנהגים בפריצות, תערכת אנשים ונשים בחדרי האכל ובלובי, הקרנות סרטים, שמיעת הרצאות ממרצים קלי דעת שאין בהם יראת שמים, חדרים הצופים לברכות שחיה, עתונים וספרים פסולים. בהרבה מקומות שמציעים ומזמינים חרדים לבוא לשם [כמו ירושלים, טבריה, נתניה, ים המלח], יש בחדרים מכשירים אסורים, וכבר נגרמו מזה נפילות ומכשולים גדולים למבגרים ולצעירים, שבהשפעת אוירת הרפיון והקלילות שיש בנפש, התפתו ברגע של חלשה להסתכל במכשירים אלו. ומובא ברמב"ם (הלכות דעות פרק ו) שדרכו של האדם להיות משופע מהסביבה והמקום, ולכן יש לברח ממקומות שבהם נוהגים בדרך לא טובה.

מקומות שמצויים בהם פורקי על הרודפים אחרי הנאות ובלוי העולם הזה ואין למבקרים בהם אפשרות ויכלת להחליט מי יבוא לשהות בהם בזמן שהם נמצאים שם, מסגלים מאד להשפיע לרעה על השוהים בהם, וידוע על הרבה בתים שהתפרקו בעקבות השחיה בבתי מלון, והרבה הורים מתחרטים על זה שמתוך תמימות התפתו ללכת לבתי מלון בהם הילדים נחשפו לדברים גרועים ביותר, ונגרם להם מכה נזק רב וירידה גדולה ברוחניות.

אין לסמוך על מודעות אודות נפש וארוח בבתי מלון, בהם מבטיחים המפרסמים שהכל יהיה בכשרות מהדורה, ושהמקום ראוי לנפש לצבור החרדי, כיון שכבר התברר פעמים רבות שאינם עומדים בהבטחתם, ובהרבה מצבים, גם אם ירצו אינם יכולים לעמד בהבטחתם. וכן אין לסמוך על העתונים, אשר בשביל בצע כסף הם מוכנים לפרסם על נפש בבתי מלון גם במקומות שידוע וברור שהם מלאים בפריצות ותועבה, ויש לדעת שהפרסום נעשה בנגוד להוראתם המפורשת של גדולי ישראל.

עלינו לזכור, שהעולם הזה הוא פרוזודור, ולא שוה בשביל הנאה מועטת ועוברת להכנס ולהכניס את בני המשפחה לנסיונות קשים, וללכת למקומות בהם אפשר חלילה להפסיד ולאבד בזמן קצר השקעה, מאמץ וחנוך עליהם טרחו ועמלו במשך שנים. לכן עלינו להתרחק לגמרי מללכת ולטייל ולנפש במקומות שיש בהם חששות.

אבותינו בכל הדורות ותרו על כל מחמדי תבל בשביל לעשות את רצון ה', ועלינו ללכת בעקבותם, ובמקרה שיש צרה לנפש ומרגוע, יש ללכת אף ורק למקומות שהם נקיים ובדוקים היטב ללא כל חשש ובעיה, ובזכות ההקפדה על קיום מצות התורה ושמירת הקדשה והצניעות בכל מקום ובכל זמן, נזכה לסייעתא דשמיא והצלחה מרבה בכל הענינים, בגשמיות וברוחניות.

וְהָיָה מִתְּנִיף קְדוֹשׁ

בְּפֶרֶק זֶה מוּבָא חַיִּיב הַהִפְרָדָה בֵּין אַנְשִׁים לְנָשִׁים בְּכָל זְמַן, וְשֶׁלֹא יַעֲמְדוּ נָשִׁים בְּמָקוֹם מִהַלָּךְ הַרְבֵּים, וְצָנִיעוּת בְּמָקוֹמוֹת עֲבוּדָה

תקון גדול

• גְּמָרָא

מִי שֶׁלֹא רָאָה שְׂמֻחַת בֵּית הַשְּׂוֹאבָה, לֹא רָאָה שְׂמֻחָה מִיָּמָיו. בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב הָרֵאשׁוֹן שֶׁל חַג יִרְדּוּ לְעִזְרַת נָשִׁים, וּמִתְקַנֵּין שָׁם תְּקוּן גָּדוֹל... מֵהוּ 'תְּקוּן גָּדוֹל'? שֶׁהֵנִיחוּ קְרָשִׁים עִם מַעֲקָה עַל הַזִּיזִין שֶׁהָיוּ בּוֹלְטִים מִכַּתְלֵי הָעִזְרָה, וְשָׁם עָמְדוּ הַנָּשִׁים. תָּנוּ רַבָּנָן: בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ נָשִׁים מִבְּפָנִים וְאַנְשִׁים מִבְּחוּץ, וְהָיוּ בָּאִים לִידֵי קְלוֹת רֹאשׁ - הַתְּקִינוּ שֶׁיְהִיוּ נָשִׁים יּוֹשְׁבוֹת מִבְּחוּץ וְאַנְשִׁים מִבְּפָנִים, וְעַדִּין הָיוּ בָּאִין לִידֵי קְלוֹת רֹאשׁ - הַתְּקִינוּ שֶׁיְהִיוּ נָשִׁים יּוֹשְׁבוֹת מִלְּמַעְלָה וְאַנְשִׁים מִלְּמַטָּה.

וְאִיךָ עָשׂוּ כֵךְ לְהוֹסִיף וּלְשַׁנּוֹת עַל הַבְּנִין שֶׁעָשָׂה שְׁלֵמָה, הָרִי כְּתוּב "הַכֹּל בְּכַתָּב מִיַּד ה' עָלֵי הַשֶּׁכֶּלֶל", שֶׁהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוֹדִיעַ וְצָוָה עַל תְּבִנַת בְּנֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּאִזּוֹ צִוְּרָה יְהִיָה בְּנוֹי, וְאִיךָ הוֹסִיפוּ וְעָשׂוּ עִזְרַת נָשִׁים שֶׁתְּהִיָה מִלְּמַעְלָה? אָמַר רַב: פְּסוּק מְצָאוּ וְדַרְשׁוּ שֶׁצָּרִיךְ לְהַבְדִּיל אַנְשִׁים מִנָּשִׁים וְלַעֲשׂוֹת גְּדָר בֵּינֵיהֶם שֶׁלֹא יְבוֹאוּ לִידֵי קְלָקוּל. וְכֵךְ נֶאֱמַר

בפסוק: "וְסִפְדָּה הָאָרֶץ מְשֻׁפָּחוֹת מְשֻׁפָּחוֹת לְכַד מְשֻׁפָּחַת בֵּית דָּוִד לְכַד וַיִּנְשִׂיהֶם לְכַד". אָמְרוּ: וְהֵלֵא דְבָרִים קַל וְחֹמֶר, וּיְמָה לְעֵתִיד לְבֹא שְׁעִסְוִקִין בְּהִסְפָּד, וְאִין יִצָּר הֲרַע שׁוֹלֵט בָּהֶם, אָמְרָה תּוֹרָה אֲנָשִׁים לְכַד וְנָשִׁים לְכַד - עֲכָשׁוּ שְׁעִסְוִקִין בְּשִׁמְחָה וַיִּצָּר הֲרַע שׁוֹלֵט בָּהֶם עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.
(סוכה נב: ורש"י שם).

• פסק הלכה

מודעה ואזהרה מאת רבותינו הגאונים והצדיקים, מארי דארעא דישראל ורבנן קשישאי, ובתי הדינים של ספרדים ואשכנזים, פרושים וחסידים: מוסר המדות והצניעות הוא יסוד מוסד בחיי עם ישראל מדור דור, ובו ה'יה מתפאר ומתהלל נגד כל הגוים ואמות העולם, וכמה הזכירו חז"ל על השמירה וההשגחה של מערכת אנשים ונשים בכל מקרה שהוא. גם באספות של שמחה וכן להפך, תמיד תקנות גדולות תקנו לכל עבור על גדרי הצניעות ולהשמר מכל דבר רע. אכן בעונותינו הרבים, שמענו וראינו כי החל הקהל להקל באסור חמור זה, וביוחד בשמחה של מצוה, להתאסף ולסעד אנשים ונשים בבית אחד, ומהפכים את מצות שמחת חתן וכלה לעברה של הרהור ופרצה במוסר וצניעות, כחמנא ליצלן.

לזאת ראינו לנו לחובה להודיע בשער בת רבים דעת תורתנו הקדושה לאפרושי מאיסורא, וכפי מה שכבר נתבאר החמיר שבדבר בדברי רבותינו בעלי השלחן ערוך ושאר פוסקים, שמטל חוב קדוש להשגיח בסעודות חתנה וכיוצא בהן שלא יאכלו אנשים ונשים בחדר אחד, כי אם האנשים בחדר מיוחד והנשים בחדר מיוחד, בין בשבת קדש ובין בחל. וישראל קדושים? תאמצו בכל תקף ועז להעמיד גדרי הצניעות על תלם, ולחזק דת מלשה ויהודית, ובזכות הרבים זה נזכה לגאולה שלמה ולישועה קרובה במהרה בימינו אמן. (קול קורא משנת תרפ"ו, בין החותמים: הגרי"ח זוננפלד, בעל ה"לשם שבו ואחלמה", זקן המקובלים רבי שאול דוויק הכהן, בעל ה"כף החיים", זכר צדיקים לברכה).

• ספר חסידים

בתיב: "הוד והדר לפניו עז וחדנה במקומו", לכה אומר 'שהשמה במעונו'... כל המכה 'שהשמה במעונו', צריך לחקר אם קימו "גילו ברעדה"... נשים יושבות בין האנשים לא יתכו לכה 'שהשמה במעונו'. (סימן שצג).

• ספר המנהגים

כל מקום שהאנשים ונשים רואין זה את זה כגון בסעודת נשואין, אין לכה 'שהשמה במעונו', לפי שאין שמה לפני הקדוש-ברוך-הוא כשיש בו הרהורי עברה. (רבי יצחק אייזיק טירנא זצ"ל בספר המנהגים אות יד, מובא בב"ח אבן העזר סימן סב).

• החפץ חיים

ובאמת אתפלא על המתנים, איך מניחים דבר פריצות על שמת בניהם? הלא ידוע, שעקר הענין תלוי בכל הפעלה שאדם עושה; אם ה' יתברך יתדבק עמו בפעלה ההיא, אז בודאי יצליח בה, ואם חס ושלום הקדוש-ברוך-הוא מתרחק אז ממנו - לשוא יהיה כל עמלו. ואם כן בענינו, בעת שהחתנה מתנהג בדרך הפריצות, בודאי אין השכינה שורה שם, ובודאי אין תכלית זוג בניהם יעלה יפה, וכן זרעם לא יהיה נכון לפני ה', ואיך יניחו דבר כזה?! וראה מה שכתב הב"ח: כאשר יש בחפה אנשים ונשים בחדר אחד, אין לומר 'שהשמה במעונו', דאין שמה כשהיצר הרע שולט שם. (אהבת חסד ח"ג פרק ו בהגה).

• פלא יועץ

לא נתנה רשות להתערב אנשים ונשים אפלו בשעת מיתה חס ושלום, וכל שכן בעדן חדנה, שאם יהיה תערבת אנשים ונשים, השטן מרקד ביניהם ונפיק חורבא, ושמה לתוגה יהפך חס ושלום, אלא החתן יושב בין האנשים, והכלה בין הנשים, כל יראו אלו עם אלו. (ערך חתן).

• שו"ת דברי חיים

אסור לעשות המחיצה המבדלת בין עזרת נשים ואנשים באפן שיוכלו להסתכל האנשים בנשים, רק יעשו כנהוג מימי קדם. (תשובות הנוספות סימן יב, רבי חיים מצאנז זצ"ל).

למדנו מהדברים, שחובה מטלת בכל עת, ובפרט בעת שמחה, שתהיה הפרדה מחלטת בין אנשים לנשים, ולכן צריך להקפיד באולמי שמחות לשתי כניסות נפרדות ומרחקות, כדי שלא יבואו חלילה לידי תערובת ומכשול ראיות אסורות, וכן לדאג מראש שלא יוכלו להזיז את המחיצות באולם אפלו קצת, ובזכות שמירת הצניעות השכינה תשרה בישראל.

תשליך בראש השנה

• ערוף השלחן

יש נוהגים לילך ביום א' דראש השנה אל הנהר, וקורין לזה תשליך, ויזהירו שלא ילכו נשים. ובמקומות שהולכות מוטב שאנשים לא ילכו כ"ל. (סימן תקפג סעיף ד).

• מטה אפרים

יש לבטל המנהג [אותיות גהנם] מה שהנשים הולכות גם כן לאמירת תשליך, כי באין על ידי זה לערבוביית הנשים עם האנשים, ואוי לעינים שפך רואות ביום הקדוש הזה... ומאחר שהעולם עומדים בדין, ימצא השטן מקום לשטנו ולהתיהר עלינו את הדין בחמה שפוכה... ודבר זה מטל על פרנסי העיר ומנהיגיה להשגיח על זה, וכל מי שיש בידו למחות. (אלף המגן סימן תקצח אות ז).

• קצה המטה

מה שנסתרבב המנהג שהנשים הולכות אז גם כן בפני עצמן לתשליה, הוא בודאי מנהג בורות, כי באין על ידי זה לערבוביאי האנשים עם הנשים, וכבר צוח ככרוכיאי על זה הגאון חכם צבי ז"ל, וצוה לבנותיו להיות נמנעות בראש השנה מליילך לתשליה. (סימן תקצח אות ז).

נהגו ישראל קדושים בסדר אמירת תשליה בראש השנה ליד נהר או בור מים, להשליך למצולות ים כל החטאים. המציאות הוכיחה, שביאת נשים לתשליה יוצרת צפיפות וערבוביאי וחסר צניעות, ודבר זה חמור כל השנה ובפרט ביום הדין, ובשעה בה משליכים את החטאים, אפשר לצבור חליה חטאים חדשים, לכן "כל כבודך בת מלך פנימה", ולא תצא כלל לאמירת תשליה כפי שהזיהירו החכם צבי זצ"ל ושאר פוסקים, אלא תשב בביתה ותאמר את סדר התשליה על ספל מלא מים, ובכך תרויח, שחוצ מהשלכת החטאים למים, תוסיף זכיות גדולות של חזוק הצניעות והקדשה, ותזכה היא ובני ביתה לכתובה וחתומה טובה, ושנה טובה ומברכת.

שמחת בית השואבה

• ספר התקנות

צרות תכופות, ורוח זלעפות, ואין לה יום שאין קללתו מרבה, ועל זה נתעוררנו יחד אנב אספה, חכמי ורבני ומשגיחי עיר הקדש ירושלים תבנה ותכוננו, לבקש תקונו וישוב הארץ, כי הא ודאי לא לחנם עשה ה' ככה לארץ הזאת, מה חרי האף הגדול הזה, והא ודאי בהתאסף ראשי עם לבקש תקונו ומזור, מן השמים ירחמו... הסכמנו בכל תקף ברב בנין וברב מנין... אין רשות לשום אשה כלל לבוא לבית הכנסת בלילי

שְׁמִיחַת בֵּית הַשְּׂוֹאֵבָה... וְאֵל שְׂדֵי יֵאמֵר דֵּי לְצָרוֹתֵינוּ וּיִקְבֹּץ נִדְחֵינוּ...
תְּקִי"ד לִיצִירָה. (סימן נה, וחתמו גדולי הרבנים בירושלים, מקובלים וראשי ישיבות
וגאוני עולם ז"ע).

• רבי חיים פלאג'י זצ"ל

ומי יתן והיה... ובשְׁמִיחַת בֵּית הַשְּׂוֹאֵבָה שְׁלֵא תְּבוּאָה אֲשֶׁה לְבִתִּי הַכְּנִסִּיּוֹת,
כְּהַסְכַּמַּת עֵיר הַקֹּדֶשׁ יְרוּשָׁלַיִם, תִּבְנֶה וְתִכּוֹנֶן בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן. (בצוואתו
בספר צוואה מחיים אות כח).

בְּשָׁנִים הָאֲחֵרוֹנוֹת יָשׁ נִהְיָה הַמוֹנִית שֶׁל אֲנָשִׁים, נְשִׁים וְטַף לְבוֹא
לְהִשְׁתַּתֵּף בְּשְׁמִיחַת בֵּית הַשְּׂוֹאֵבָה בִּירוּשָׁלַיִם, וְכֵן בְּעוֹד מְקוֹמוֹת מְרֻכְזִים,
וְכַתּוּצָאָה מְכָה נִגְרַמַּת עֲרֻבֵי הַמוֹנִית בֵּין אֲנָשִׁים לְנָשִׁים בְּדַרְכֵים,
בְּרַחֲבוֹת, בְּסַמְטוֹת וּבְמַעְבְּרִים, וְחָבַל מְאֹד שֶׁדָּבָר כֵּזֶה קוֹרָה אֲחֵרִי
הַהֲתַעֲרוּרוֹת הַנִּפְלְאָה לָהּ זְכִינוּ בְּיָמֵים הַנּוֹרְאִים.

לְפָנֵי מֵאֲתֵם נְשִׁים שְׁנֵה, כְּשֶׁרָאוּ גְדוּלֵי יְרוּשָׁלַיִם זִיע"א אֶת רַבּוֹי הַצָּרוֹת
שֶׁהָיָה בְּזַמְנָם, תָּלוּ זֹאת בְּהִשְׁתַּתְּפוֹת נְשִׁים בְּשְׁמִיחַת בֵּית הַשְּׂוֹאֵבָה.
בְּזַמְנָם הָיָה יָשׁוּב קָטָן וּמוֹעֵט בְּכַמוֹתוֹ, וְלֹא הָיוּ בָּאִים מִמְּקוֹמוֹת מְרֻחָקִים
לְהִשְׁתַּתֵּף בְּשְׁמִיחַת בֵּית הַשְּׂוֹאֵבָה. גַּם מִצַּב הַצְּנִיעוֹת הָיָה נֶעְלָה לְאִין
עָרָה מְזַמְנָנוּ, וּבְכָל זֹאת חָשְׁשׁוּ מִמְּכַשְׁלוֹת. וּמִזֶּה יָשׁ לְלַמֵּד קַל וְחֹמֶר
לְזַמְנָנוּ, שֶׁהַצְּבוּר גְּדוֹל מְאֹד, בְּרוּךְ ה', וְרַבִּים מַעְרִים אַחֲרוֹת בָּאִים
לְהִשְׁתַּתֵּף בְּשְׁמִיחַת בֵּית הַשְּׂוֹאֵבָה, וּלְצַעֲרָנוּ גַּם מִצַּב הַצְּנִיעוֹת יָרַד
פְּלֵאִים, וְהִתְרַחַקְנוּ הַרְבֵּה מִקְדָּשׁ הַדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים.

שְׁמִיחַת בֵּית הַשְּׂוֹאֵבָה בְּזַמְנָנוּ אִין בְּהַ חַיִּיב לֹא מְדַאֲרִיתָא וְלֹא מְדַרְבְּנוּ,
וְיָשׁ שְׁנֵהֲגוּ בְּזֶה זִכָּר לְשִׁמְחָה שֶׁהָיְתָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, אֲךֶּ כָּל מְקוֹם שֵׁישׁ
בו עֲרֻבֵי בֵּין אֲנָשִׁים לְנָשִׁים, אִין שְׁמִיחָה לְפָנֵי ה', וּבְנֹדָאֵי שֵׁישׁ שְׁמִיחָה
גְּדוּלָה בְּשָׁמִים מְכָל חֲזוּק בְּקִדְשָׁה וְצְנִיעוּת. לְכֵן נְשִׁים צְדִיקָנוֹת שְׁלֵא

יוצאות לשמחת בית השואבה ונשארות בביתן, גורמות שמחה רבה בשמים, וגדולי ירושלים זיע"א יליצו טוב בעד כל השומרות את תקנתם. וכבר הבטיחו חז"ל הקדושים, שאשה היושבת בצניעות בתוך ביתה, היא מכפרת עונות ומביאה ברכה כמו המזבח בזמן שבית המקדש קיים, ובזכות אותן נשים צדקניות נזכה במהרה 'ובעבודת בית המקדש נשמח כלנו'.

שלא לעמוד במקום מהלך הרבים

• ראשית חכמה

אם תצטרף לצאת מפתח ביתה, לא יהיה הלוכה על השוקים והרחובות שהמון בני אדם מצויין שם, אלא על המבואות שאין רגילין בני אדם להלך בהן כל כך. (פרק דרך ארץ השער הרביעי).

• יערות דבש

אמרו במדרש דלכה נבראת מן הצלע, מה הצלע מכסה וטמון, אף האשה צריכה להיות צנועה ויושבת בביתה, לבל תראה ותמצא בחוץ... ומזה יש ללמד לנשים תוכחת מגלה, שתהיינה צנועות יושבות אהלים, ותהלה לאל, כאן נשים צנועות בעצמותן, ולא נשמע עליהן שום שמץ רע חס ושלום, אבל בעונותינו הרבים יעמדו ברחוב מקום מהלך לרבים, עד שכמעט אי אפשר להלך אם לא יפגשו בם. בבקשה מכם, למה לכם זאת, לגרות היצר הרע? הלא די לנו במלחמותינו עם היצר הרע כאשר הוא התחיל, ולמה להביאנו לכלל מלחמה ונסיון עם יצר הרע... לכן נא ונא, בבקשה מכם, יהיה מחניכם קדוש, וכל אשה שורה בביתה... ואתם, בנות ישראל, נשים ובתולות שמעו קולי. אליכם ביחוד אומר הפסוק: "כל כבודה בת מלך פנימה". לכן מדרוך רשעים אל תלמדו

לילה בטויל הכרמים וברחובות, בגנות עלי נהר, ובפרטיות במקומות אשר אנשים ובחורים ונערים שכחי, הלא בנות מלכים אתם וכבודכם לשבת בית... מלכו של עולם חפץ ביקרכם, ולגדולה מזה העולם אתם מתקנים אם תאבו ותשמעו ללכת בדרךי ה', כי מקום צניעות - שם משפן רוח קדשה, כאשר היה במשפן ובכל המקומות, כי אין רוח הקדש שורה רק במקום צניעות. וכפי שיותר בן אדם צנוע, יותר תחול עליו רוח הקדש... לכה אשה אשר תעמד בחוץ ושבתה בבית מעט, פעם כה ופעם כה, ממשכת על עצמה רוח של טמאה, וסופה לבוא לידי מכשול, ועברה גוררת עברה. (ח"א דרוש ח, ודרוש יב, הגאון רבי יונתן אייבשיץ זצ"ל).

• הנודע ביהודה

והנה, בעונותינו הרבים, שכח מאד בקהלתנו, שבכל יום שבת קדש הולכות נשים ובתולות מקשטות ומכשילים רבים... ודרך הנשים במקומות אחרים כשהולכים ברחובות לאיזה צרה, הולכים בצניעות מכסים בבגדים, והולכים בצדי רשות הרבים, ו"כל כבודה בת מלך פנימה". וקל וחמר שלא לטוטט ברחובות ובשוקים אנה ואנה שעה ושתיים בקומה זקופה, וקול ענות (קול גבוה, וקול צחוק), וקול באשה ערוה, וכמה מכשולים באים מזה... ולכן יש לתקן השוקים למנוע הדבר הרע הזה. (אהבת ציון דרוש ה).

• שו"ת באר משה

עון חמור ומנהג רע מאד מה שנשים עומדות לפני שער בית הכנסת לאחר תפלת מוסף בשבת, או בליל שבת, וממתינות לבעליהן, או שהן מדברות סתם חבורות חבורות, כי אז גם האנשים יוצאים מבית הכנסת, ואין לה תעורבת וגרוי יצר הרע יותר מזה, ומעשה בעל דבר מצליח, ודוקא אחרי תפלת שבת. (ח"ח סימן פה, הגר"מ שטרן זצ"ל גאב"ד דעברצין).

• רבי שמואל הומינר זצ"ל

דעתו היתה שמוטב שלא לארגן התכנסות כל שהיא אם אי אפשר להבטיח הפרדה מוחלטת בין אנשים ונשים, ומה טוב אלו היו הנשים נמנעות מלהופיע בהופעות צבוריות, והיו מקימות "כל כבודיה בת מלך פנימה", ושיבתן בביתן תחשב להן למצוה, והן תברכנה, כמו שכתוב: "מנשים באהל תברך". (מפנקסיו של עבד המלך עמוד קכו).

למדנו מהדברים, שדרך בנות ישראל הצנועות שלא לעמוד במקום מעבר הרבים, וקל וחומר שלא להדחק בין אנשים, ו"כל כבודיה בת מלך פנימה".

צניעות במקומות עבודה

• רמב"ם

דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו, נוהג כמנהג אנשי מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמד ממעשיהם, ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמד ממעשיהם. הוא ששלמה אומר: "הולך את חכמים יחכם ורעה כסילים ירוע", ואומר: "אשרי האיש אשר לא הלה בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב". (הלכות דעות פרק ו הלכה א).

• החיד"א

גלות מצרים - פונת פרעה להחליף מלאכת האנשים לנשים ומלאכת הנשים לאנשים, להרגל עברה, שיהיו צריכים האנשים ללמד אמנות לנשים, והאנשים ללמד מן הנשים. (מדבר קדמות מערכת ג אות כב).

• החזון איש

מה נורא הפאב... על בנותינו האמונות עלי צניעות המפארה לצאת חוץ למחיצותיהן, להסתכל בחיי התענוגים ובחמדת הבשרים, להנות מיפי מרהיבי עין, להרחיב קטרת זרה, לשמע את הלעג וההתלוצצות על הצניעות החביבה, על האמונה ועל המצנה. כל עין תדמע, לשמע און כל רוח נשברה. (קובץ אגרות אגרת קיג).

• הגר"ש ואזנר שליט"א

ועוד צריכים לזעק ולהתריע מאד מאד, מה שנשים ובנות הולכות לעבד במשרדים ובתי חרשת וכו', מקום שישנם גם חלונים, ופרוצים ומשחתיים, וקשה לומר פה כל הנסיון שיש לנו בזה. אבל שמעו נא, מתוך נסיון של עשרות שנים, מכשול זה הוא הנקדה הכי מסכנת בחומת הצניעות וירידת המוסר. ישנם עשרות ומאות מקרים שבתי ישראל נחרבו על ידי זה שנשים ובנות הלכו לעבד במקומות לא בודקים ולא צנועים. ומשביע אני אתכם, שכל אב ואם עליהם לחקר בשבע דרישות וחקירות עד שייסכימו, וזה גם כן בשעת הדחק, לאיזה מקום עבודה שיהיה נקי מכל חשש מאבדון הנפש של הבת והאשה. (שיחות קודש שבט הלי שנת תשנ"ח).

• שו"ת משנת יוסף

החששות מצד סכנת הריסת בית יהודי גדולות הן, וכבר היו עבודת נשים סבה לאסונות במשפחה, להפרת שלום בית, ואף לגטין... והגיעו הדברים לעברות גדולות, ועבודות כאלה ידועות לרבנים, איד שמקום עבודה בתערבת אנשים ונשים יכולים לספן חס ושלום בית יהודי, וכל זה אפלו לעבד אצל אנשים חרדים, ואפלו מבגרים, [שכבר אמרו חז"ל (כתובות יג): שאין אפטרופוס לעריות], וכבר נתפרסם באדר תשס"ב קול קורא מעשרות רבנים ואדמו"רים על גדל החיוב לשים עינא פקיקא

על מקום עבודת הנשים והבנות, ולהתרחק מכל חשש אפלו רחוק שכל
מכשול חס ושלום, כי אפלו ללא שום כוונה מתגנב היצר הרע רחמנא
ליצלן, והורס בתים נאמנים, וגורם בכיה לדורות, ובזכות שמירת קדשת
ישׂראל ננשע בקרוב. (ח"ו סימן א, הגר"י ליברמן שליט"א).

• משנה הלכות

בענין נשים העובדות במשרדים או בתי חרשת... אין לנשים לעבד בין
אנשים, ואפלו בבגדי צניעות, כי 'אין אפוטרופוס לעריות' אפלו בצדיקים
ונביאים נאמרה... והוא דבר קשה מאד להיות כל היום בין אנשים מדי
יום ביומו במשא ומתן ושחוק ובשאָר דברים ולעמוד בצדקתה. (ח"ב סימן
שטו, הגאון רבי מנשה קליין זצ"ל גאב"ד אונגוואר).

צניעות בעת העסוק ברפואה

בפרק זה מובא חייב שמירת הצניעות בעת העסוק ברפואה

כי אני ה' רפואה

• גמרא

"ורפא ירפא" (שמות כא יט). תנא דבי רבי ישמעאל: מכאן שנתנה תורה רשות לרופא לרפאות. (ברכות ס.).

• שלחן ערוך

הנכנס להקזי דם אומר: יהי רצון מלפניך ה' אלקי, שיהא עסק זה לי לרפואה, כי רופא חנם אתה. משנה ברוחה: להקזי דם - והוא הדין בכל דבר רפואה יאמר זה, ולא יחשב שתהיה איזה דבר לו רפואה, אלא על ידי הבורא יתברך שמו, ולכן על ידי תפלה זו ישים בטחונו בו, ויבקש ממנו שתהיה לו לרפואה. (אורח חיים סימן רל סעיף ד).

למדנו מהדברים, שכדי לעסק ברפואות יש צורך לקבל על כך רשות מהתורה, ולדעת שהרפואה תלויה בידי ה' יתברך, ובזמן זה צריך לזכור את מצות התורה, כיון שלא יתכן לצפות וליחל לרפואה מאת ה' יתברך ובאותו זמן לעבר על רצונו, לכן יש להקפיד לזכור ולשמור את מצות הצניעות שנוהגת בכל עת וזמן, ובזכות זה יהיה העסק לרפואה ובריאות, בעזרת ה'.

חובת ההירות

• טהרת הבית

דַּנְקָא בַּמָּקוֹם כָּאֵב וְחָלִי, וּבַמָּקוֹם שְׂאִין שָׁם אִשָּׁה הַבְּקִיָּאָה בְּדָבָר, וּבְדִלִית בְּרָרָה, הַתִּירוּ לְאִשָּׁה הַחוּלָה הַסּוּבָלָת מִמְּכֹאֲבִים לְהַבְדִּק אֶצֶל רוֹפֵא מְמַחָה, אֲבָל כְּשֶׁאִין הַדָּבָר נְחוּץ כָּל כּוֹף, אִין לְהַקֵּל בְּזֶה כָּלֵל, וּבִדְנֵאֵי שְׁעַל יְדֵי כּוֹף הִיא מוֹרִידָה מְעַלְיָה מִסּוּהָ הַבוּשָׁה וּמַעֲטָה הַצְּנִיעוּת, וּכְבָר אָמְרוּ חַז"ל: "וּבַעֲבוּר תְּהִיָּה יִרְאָתוֹ עַל פְּנֵיכֶם לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ" - זוּ בוּשָׁה, שְׁבוּשָׁה מְבִיָּאָה לְיַדֵּי יִרְאָת חֲטָא. וּמִי שְׂאִין לוֹ בִּשְׁת פְּנִים, בְּדוּעַ שְׁלֵא עֲמְדוּ אַבוּתָיו עַל הַר סִינֵי (נְדָרִים כ.). לְפִיכָּה נְשִׁים שְׁהֵן בְּהִרְיוֹן הַהוֹלָכוֹת לְהַבְדִּק מְדֵי פַעַם בְּפַעַם בְּתַקוּפַת הַרְיוֹנָן אֶצֶל רוֹפֵא גָבֵר לְהִנְכַח בְּהַתְּפַתְּחוֹת הָעֶבֶר - מְנַהֵג מְכַעֵר הוּא, וְאִין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה מֶהוּן, וְהֵרִי יוֹכְלוּ לְהַבְדִּק אֶצֶל רוֹפְאוֹת וְאֶפְלוּ בְּשֹׁכֵר, וְלֹא יְבַדְּקוּ עַל יְדֵי רוֹפֵא גָבֵר וְאֶפְלוּ בְּחַנּוּם. וּמַצְנָה לְפָרְסָם הַדְּבָרִים וְלֹא שְׁפִיעַ עַל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל לְהַמְנַע מִכּוֹף, וְלֹא יִזְלְזְלוּ בְּכַבּוּדָן וּבְצַנִּיעוּתָן, וּכְבָר הַזְּהִירוּ חַז"ל: הִרְחַק מִן הַכַּעוּר וּמִן הַדּוּמָה לוֹ. וְכֵן רְאִיתִי בְּשׁו"ת בְּאֵר מִשָּׁה (ח"ג סימן קנב) שֶׁכָּתַב: וְרַע עָלַי הַמַּעֲשֵׂה שֶׁכָּל אִשָּׁה צָעִירָה שְׁמַרְגִּישָׁה מִחוּשׁ קַל הוֹלֶכֶת מִיַּד לְרוֹפֵא כְּדֵי שֶׁיִּבְדְּקֶנָּה בְּכָל מִיַּגֵּי אֶפְנִים שׁוֹנִים, וְאִף שֶׁיִּשׁ שֶׁכָּתְבוּ שֶׁהַרוֹפֵא בְּמִלְאֲכָתוֹ הוּא עוֹסֵק, מוּבֵן מֵאֲלִיו כְּמָה חָלוּשׁ הוּא טַעַם זֶה, וּבְפָרְט אֶצֶל הַרוֹפְאִים שֶׁל זְמַנּוֹ, הִרְחוּקִים מִיִּרְאָת שְׁמַיִם. וּמַעֲיַד אֲנִי עָלַי שְׁמַיִם וְאֶרֶץ, שְׁפַעְמִים רַבּוֹת עָלָה בְּיַדֵּי לְהַשְׁפִּיעַ עַל כְּמָה נְשִׁים לְהַמְנַע מִכּוֹף עַל פִּי מַה שֶׁהַסְּבִרְתִּי לְבַעֲלִיָּהּ חֲמֹר הָאִסוּר, וְתַהֲלָה לָהּ? יִתְבָּרַךְ שְׁמַעוּ בְּקוּלִי, וְהַכֵּל הַלֵּךְ לְמִיִּשְׂרָיִם. (ח"ב דף רכב, הגר"ע יוסף זצ"ל).

• שֵׁבֶט הַלְוִי

בְּעֵינַי הַלִּיכַת נָשִׁים כְּשֵׁרוֹת מִיִּשְׂרָאֵל לְרוֹפְאֵי נָשִׁים... לַעֲצָם הָעֵנָן שְׁעוֹרָר בְּצִדְקָה וְלִבְשׁ קִנְיָת הַקְּדוּשָׁה לַעֲמֹד עַל מִשְׁמַר צְנִיעוּת בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַמְּרֻבִּים לְלֶכֶת לְרוֹפְאִים פּוֹרְקֵי עַל, לְצַרְרָה וְשֵׁלָא לְצַרְרָה, וַיֵּשׁ חֲשֵׁשׁ אֶסוּר קְרִיבָה דְאַשְׁתַּי אִישׁ, וּמְרַגְלִים עֲצָמָם לְהַסִּיר מִסּוּהָ הַבוּשָׁה, וְרוֹפְאֵי אֱלִיל הָאֵלָה חֲשׂוּדִים עַל הָעֲרִיזוֹת, וְלִבָּם גַּם בְּנָשִׁים וּפְרָצָה קוֹרֵאת לַגָּנֵב - הִנֵּה מָה נֹאמֵר וּמָה נְדַבֵּר, כָּל דְּבָרָיו דְּבָרֵי אֱלֹקִים חַיִּים הֵמָּה. וּבְדַאֲדַי עָלִינוּ לְהַזְהִיר וּלְהַתְרִיעַ עַל זֶה, וּבִפְרָט עַל הַמְּנַהֵג הָרַע וְהַקְּלוּקֵל שְׁנַעֲשֶׂה לְאַחֲרוֹנָה, שְׁכַפְּשֶׁה מִיַּד אַחֲרֵי הַנְּשׂוּאִין לֹא נִפְקְדָה בְּזַרְעַ שְׁל קִימָא, מִתְחַלֵּת לְלֶכֶת לְרוֹפְאֵי נָשִׁים לְטַפּוּל מְשֻׁדָּה, וְהוּא מְכַנֵּס אוֹתָם לְכָל מִינֵי בְּדִיקוֹת וְכוּ', וְאִין לְזֶה יְסוּד הַתֵּר בְּהַלְכָה. וְכֵן רַבּוּי הַהֲלִיכָה לְרוֹפְאֵי נָשִׁים לְבְּדִיקוֹת בִּימֵי עֵבוֹרָן, וְלִמְשַׁמֵּשׁ בְּאַשְׁתַּי אִישׁ שְׁלָא לְצַרְרָה רַק מִפְּנֵי שְׁהֵם קִבְּעוּ כֵּן, הוּא מִהַדְּבָרִים שְׁפוֹרְצִים לְאוֹ אֶסוּר דְּאוֹרִינְתָא, וְאִין לְהֵם יְסוּד לְהַתֵּר. (ח"ג סימן קפו, הגר"ש וַאֲזַנֵּר שְׁלִיט"א).

• עֵינֵי יֶצְחָק

אִם נְחוּץ לְאַשְׁה בְּדִיקָה אוֹ טַפּוּל בְּמִקּוֹמוֹת הַמְּכַסִּים שְׁבִגּוּפָה, כְּגוֹן בְּדִיקוֹת לֵב, רֵאוֹת וּבִלּוֹטוֹת וְכוּ', צְרִיכָה לְדַרְשׁ שְׁהַדְּבָר יַעֲשֶׂה עַל יְדֵי אִשָּׁה רוֹפְאָה אוֹ טְכְנֵאִית דּוֹקָא, וְאַפְלוּ אִם תְּצַטְרַךְ לְשֵׁלָם שְׁכָר עַל כֵּן, וְאֵל תְּחַלֵּל אֶת כְּבוֹדָהּ לְחֲשׂוֹף שׁוּם מִקּוּם מְכֻסָּה בְּגוּפָה לְפָנֵי רוֹפְאֵי אִישׁ, שְׁזוּהֵי דְרָךְ פְּרִיצוֹת, אִף עַל פִּי שְׁמַצֵּד הַדִּין כְּתָבוּ כְּמָה פּוֹסְקִים שְׁאִין אֶסוּר לְרוֹפְאֵי לַעֲסֹק בְּזֶה כִּינּוּן שֶׁהוּא טְרוּד בְּמִלְאֲכָתוֹ, וְאִינוּ עוֹשֶׂה זֹאת בְּדְרָךְ תְּאֵוָה וְחֻבָּה, רַק לְצַרְרָה הַרְפּוּאָה, מִכָּל מִקּוּם מְכַעֵר הַדְּבָר וּמִבִּיא לְהַרְהוּרֵי עֵבְרָה. מָה גַּם בְּזַמְנָנוּ, שֶׁהַפְּרִיצוֹת נוֹרָאָה רַחֲמָנָא לִיְצַלָּן, וְרַב הַרוֹפְאִים מְסַתְּפִלִים וּמְשַׁמְשִׁים הַרְבֵּה יוֹתֵר מִן הַצַּרְרָה, מִפְּנֵי שְׁאִינָם יִרְאֵי שְׁמִים. וְלֹא עוֹד, אֲלָא שְׁחַלְקָם דּוֹרְשִׁים מִן הַנְּשִׁים לְגִלוֹת אֶת

המקומות הצנועים חנם, גם כשאפֿשֿר לבדק מעל גבי הבגד, והנָשִׁים מחסֿר ידֵיעָה עוֹשׂוֹת מִיד כָּל מַה שֶׁהֲרוּפָא דוֹרֵשׁ, וְאֵינָן חוֹשְׁדוֹת שְׁיֵשׁ כָּאֵן זְמָה וְתוֹעֵבָה, וְכִבֵּר נִגְרְמוּ מִזֶּה מְכֻשׁוּלִים רַבִּים וְעֲצוּמִים.

לְכוּ צְרִידָה לְפָרֶסֶם שְׁלֵא תִלְדָּה לְרוּפָא אִישׁ זוּלְתֵי בְדִלִית בְּרָרָה, דְּהֵינּוּ שְׂאִין אִשָּׁה רוּפָאָה הַמְמַחִית בְּאוֹתוֹ מְקֻצוּעַ, וְגַם דּוֹקָא כְּשֶׁהֶעֱנִין נְחוּץ, כְּגוֹן מִפְּנֵי אִיזוּ מִחֲלָה שֶׁל מִמֶּשׁ אוֹ נְתוּחַ הַכְּרַחֲחִי. וְלֹא תִלְדָּה אֶלָּא בְּזַמְנֵי הַבְּקוּרִים הַקְּבוּעִים לְרַבִּים, וְטוֹב וְנָכוֹן שֶׁתִּכְנַס אֵלָיו עִם קְרוּבָתָהּ, אוֹ עִם בַּעֲלָהּ [בְּמִקוֹם שְׂאִין חֲשֵׁשׁ פְּרִיצוֹת], וְאַסוּר שֶׁתִּהְיֶה הַדְּלֵת נְעוּלָה מִשׁוּם אִסוּר יְחוּד, וְתִגְלָה רַק מִה שֶׁמְכַרְחַח, כְּשׁוֹיִלוֹן פְּרוּס סָבִיב מִטַּת הַבְּדִיקָה. וְגַם אִם צְרִידָה לְגִלוֹת כְּמָה מְקוּמוֹת בְּגוּף, תִּגְלָה כָּל מְקוֹם בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְלֹא אֶת הַכֹּל בְּבַת אַחַת, וְחֲלִילָה שֶׁתִּסְתִּיר מִסְּנֶה הַבוּשָׁה מֵעַל פְּנֵיהָ, וְתִזְכֹּר מְנַהֵג אֲמוּתֵינוּ הַקְּדוּשׁוֹת בְּדוֹרוֹת עֲבָרוֹ, שְׂאֵף כְּשֶׁסָּבְלוּ מְאֹד לֹא פָּגְמוּ בְּצַנִּיעוּתָן כְּמֵלֵא נִימָה.

וְיֵשׁ תַּחַת יְדֵי מְכַתְּבִים מְזַעְזָעִים מְרַבְּנִים בְּזַמְנֵנוּ, וְהֵנִי מַעֲתִיק מְקַצַּת דְּבָרֵיהֶם. הַגָּאוֹן הָרַב אֲבָרְהָם יִצְחָק אוֹלְמָן שְׁלִיט"א רַב דְּגִבְעַת שְׂאוּל כְּתַב: בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים כְּבָר נוֹדַע הַתּוֹצְאוֹת הַנּוֹרָאוֹת שֶׁיִּצְאֻ מִזֶּה, וְעַל כֵּן בְּכָל חֲדָרֵי הַקְּבֵלָה אֶצֶל הָרוּפָאִים יֵשׁ שְׁלֵט, שְׁזִכּוֹת בְּיַד כָּל מְבַקֵּר שְׂיָקַח עִמוֹ מְלִנְהָ, וְחוֹב גְּמוּר הוּא עַל כָּל אֶחָד לְקַיֵּם אֶת זֶה. אֲמַנֵּם הֵנִי אוֹסִיף לְהַעִיר בְּמָה שֶׁכְּתַב מֶרְוֵן [הַמְּנַחַת יִצְחָק] בְּנוֹגַע לְרוּפָא הַמְּחַזֵּק לִירָא חֲטָא, דְּנוֹדַע לִי אַחַר בְּרוּר שְׁיֵשׁ רוּפָאִים הַנּוֹדְעִים וּמְחַזְקִים לִירָא חֲטָא מְרַבִּים, אֵף עַל פִּי כֵן עוֹבְרִים בְּזֶדוֹן עַל לֹא דְאוּרִיתָא שֶׁל "וְלֹא תִתּוֹרוּ אַחֲרַי לְבַכְּכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם", וּבְכָל מְקָרָה וּמְחוּשׁ קִטָּן דּוֹרֵשִׁים מִהַמְּבַקְרוֹת לְגִלוֹת אֶת עֲצָמוֹ שֶׁלֹּא לְצַרְדָּה, וְהַמְּבַקְרוֹת חוֹשְׁבוֹת שְׂאִין לְהֵם זְכוּת לְהַתְּנַגֵּד. אֵין שׁוּם הַתֵּר לָזֶה לְהִיּוֹת חוֹטָא וּמְחַטֵּיא וְלְהִסְתִּיר מִסְּנֶה הַבוּשָׁה וְהַצְּנִיעוּת, וְאִם חוֹשְׁבִים שְׁיֵשׁ בְּזֶה אִיזָה צַרְדָּה - שְׁיִשְׁלַח אוֹתָן לְנָשִׁים רוּפָאוֹת. וּמֵה נּוֹרָאִים דְּבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ שְׂרֵי הַתּוֹרָה בְּרָאוֹת

הראב"ד הגאון רבי ראובן זעליג בענגיס ובנשיאות מהרי"צ דושינסקי, שהזיהירו באזרה חמורה לגבי נשים ההולכות להבדק אצל רופאים שהוא אסור חמור בלי שום הוראת התר בעולם, והוא בכלל אביזריהו דגלוי עריות.

ומחבר ספר "שמירת שבת כהלכתה", הגאון רבי יהושע נויבירט זצ"ל כתב: מורי הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל אמר, שבימיו לא ראה ולא שמע פעם אחת שאשה תלך לרופא איש, ולא רק בעניני נשים, אלא גם כרופא כללי, אף אחד לא העלה על דעתו דבר שפזה, ודאי שיש להתרעם על המנהג הרע הזה שנשים לא מתבישות, והן חושבות שאם יש חלוק לכן - הכל מתר, ויש לבער הדבר הרע הזה מקרבנו. (שו"ע המקוצר ח"ו סימן רב, הגר"י רצאבי שליט"א).

הלכות והליכות

• טהרת הבית

כל שיש רופאה ואפלו בשכר, אין ללכת אצל רופא אפלו בחנם. ואפלו אם הרופא ממחה יותר, אין ללכת אצלו שלא לצורך גמור. והרבה פעמים נשים הולכות לרופא בזמן הריון, או כשלא נפקדו מיד אחרי נשואיהן, וזהו מנהג רע, וצריך להתריע על כך לבל ינהגו כן, ורק במקרים מסוימים וצריך גדול יש ללכת לרופא לקבל טפול מתאים. (ח"ב דף רכב).

• שבת הלוי

רופא שידוע עליו שהוא מתנהג בפריצות וחשוד על העריות, אין לבקר אצלו כלל. (ח"ד סימן קסז).

אין להאריך בשיחה עם הרופא בשעת הטפול, ולא אחר כך, אלא רק במה שנוגע להצורך ביותר. (שם).

הרגילות היא, שהרופאים מיעצים לנשים בענן מניעת הריון ועוד דברים המגנדים לקדשת תורתנו הקדושה, על כן יש ללמד לנשים שלא לקבל מהם, רק כאשר יורו להן מורי הוראות שטהרה ויראת ה' נר לרגלם. (שם).

• עיני יצחק

מקורב נודע לנו שיש מקומות בארצות הברית שהתקינו חלוקים מיחידים לבדיקת נשים עם רוכסן בכמה מקומות, ואינן מגלות מגופן רק מה שנחויץ לבדיקה, ויש להשתדל להעתיק זאת גם לכאן, שאם גוים נוהגים כך, על אחת כמה וכמה ישראל עם קדושים, והענין מטל על ראשי עם קדש ועסקני הצבור, שיאמרו הרף למלאך המשחית בצניעות שעוד נותרה. (שו"ע המקוצר ח"ו סימן רב).

אסור גמור לאשה ללכת לטפולי מס'ג, עסויים, רפלקסולוגיה, וכדומה אצל גבר, וכן אסור לאשה לעשות טפולים אלו לגבר, ואין לכה שום היתר, וכבר יצאו מדברים אלו מכשולות וקלקולים חמורים ונוראים ביותר. (שם).

מעשה אבא אומנא

• גמרא

מעשה באבא אומנא (מקו"ד) שהיתה באה לו בת קול מהשמים, ואומרת לו: שלום עליך. וזה הקול בא אליו בכל יום. ואביי היה מקבל שלום משמים רק בערב שבת, ורביא היה מקבל שלום רק בערב יום הכפורים.

חֲלֹשָׁה דַעְתוֹ שֶׁל אָבִי, מִדּוּעַ אָבָא אוּמָנָא זֹכָה לְקַבֵּל שְׁלוֹם בְּכָל יוֹם, מַה שֶּׁהוּא לֹא זֹכָה. אָמְרוּ לְאָבִי מִן הַשָּׁמַיִם: דַּע שֶׁלֹּא תוּכַל לַעֲשׂוֹת כַּמְעַשְׂיֵי הַטּוֹבִים שֶׁל אָבָא אוּמָנָא שְׁבֻזְכוּתָם הוּא זֹכָה לְקַבֵּל שְׁלוֹם כָּל יוֹם. שֶׁאָבָא אוּמָנָא הָיָה עוֹסֵק לְצַרְף פְּרִנְסָתוֹ בְּהַקְזַת דָּם, וְהָיָה טוֹרַח שֶׁיְהִי מְקוֹם נִפְרָד לְהַמְתִּיחַ הַגְּבָרִים, וּמְקוֹם נִפְרָד לְהַמְתִּיחַ הַנְּשִׂיִם, מִפְּנֵי הַצְּנִיעוּת. וּמִלְבוּשׁ מֵיַחַד הָיָה לוֹ, אֲשֶׁר בּוֹ הָיָה נֶקֶב דְּרָכוֹ הוֹצִיא אֶת מַחַט הַמְזַרְקָה, וְכֹאֲשֶׁר הָיָה מְקִיז דָּם לְאִשָּׁה, הָיָה נוֹתֵן לָהּ אֶת הַלְּבוּשׁ הַזֶּה מִפְּנֵי הַצְּנִיעוּת. (תענית כא:).

לְמַדְנוּ מֵהַדְּבָרִים כַּמָּה חֲשׂוּבָה וּמַעֲלָה הִיא הַשְּׁמִירָה עַל גְּדָרֵי הַצְּנִיעוּת גַּם בְּעֵת הָעֵסוּק בְּרִפּוּאָה.

כבודת בת מלך פנימה

בפרק זה מובא גדל מעלת הישיבה בבית, וגנות היציאה שלא לצורך, ונשכבוד אשת חיל לשבת בביתה

מעלת הישיבה בבית

• רבנו בחיי

כשהיא צנועה ועומדת בביתה, הכתוב משבחה, שנאמר: "כל כבודת בת מלך פנימה", וכן כתוב בשירה אמנו: "הנה באהל". (בראשית לד א).

• אמרי שפר

דרך הנשים צנועות וכשרות לעמד בירכתי ביתן לפנים, פדכתיב: "כל כבודת בת מלך פנימה ממשבחות וזהב לבושה". ובאורו: ראוי לכל אשה נכבדת, וזהו כבודתה, שתעמד בפנים. (בראשית לו ו, רבי יהודה בן המהר"ם חלואה).

• מהרש"א

ומיכל בת שאול נשקפה בעד החלון... דלא רצתה לצאת מביתה שלא יראנה שום אדם, וכענין "כל כבודת בת מלך פנימה", דאפלו אשה בת

מִלְךָ כְּמוֹ מִיכַל - כְּבֹדָה פְּנִימָה, שְׁלֵא יִרְאָנָה שׁוֹם אָדָם. (חידושי אגדות מגילה טו).

• מְדַרְשׁ תְּנַחֲוּמָא

אָמַר רַבִּי יוֹסִי: כְּשֶׁהָאִשָּׁה מְצַנְעַת עֲצָמָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת, רְאוּיָה שְׁתַּנְּשָׂא לְכֹהֵן גָּדוֹל, וְתַעֲמִיד כְּהֲנִים גְּדוֹלִים, שְׁנֹאָמַר: "כָּל כְּבוֹדָה בַּת מִלְךָ פְּנִימָה - מִמִּשְׁבְּצוֹת זָהָב לְבוֹשָׁה", תַּנְּשָׂא לְמִי שְׁכַתוֹב בּוֹ: "וְשִׁבְצָתָּ הַכֶּתֶנֶת שֵׁשׁ". (וישלח אות ה). מַעֲלוֹת הַמְדוּת: כְּלוֹמַר, אִם יוֹשְׁבַת בְּכְבוֹדָה לְפָנִים בְּצַנְיָוּת, רְאוּיָה לְהַנְּשָׂא לְכֹהֵן גָּדוֹל, דְּכָתִיב: "וְשִׁבְצָתָּ הַכֶּתֶנֶת שֵׁשׁ". (המעלה התשיעית).

• הַבֵּן-אִישׁ-חַי

הַשֵּׁבַח שֶׁל הָאִשָּׁה תְּהֵא צְנוּעָה בְּבֵיתָהּ, וְלֹא תֵאָהָב לְצֵאת לַחוּץ, חוּץ אִם יֵצְאָה לְפָרְקִים בְּעַת הַצִּרָה. (חוקי הנשים פרק יח). הָאִשָּׁה נִקְרָאת 'בֵּית' בְּלִשׁוֹן הַתּוֹרָה, כְּמוֹ שְׁכַתוֹב: "וְכִפֹּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ", וְגַם בְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם נִקְרָאת 'בֵּית', עַל שֵׁם שְׁעוֹסְקַת בְּצָרְכֵי הַבַּיִת וְכָל עֲסָקִיו מְטָלִים עָלֶיהָ. וְגַם הִיא כְּגֹפֶן פְּרִיָה בְּיַרְכְּתֵי הַבַּיִת, שְׁאִינָהּ יוֹצְאָה מִן הַבַּיִת חוּצָה אֶלָּא לְפָרְקִים רְחוֹקִים. (בניהו מגילה יג).

• זֶה־הַקְּדוּשׁ

פֶּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר: "אֲשֶׁתְּךָ כְּגֹפֶן פְּרִיָה בְּיַרְכְּתֵי בֵּיתְךָ" - כָּל זְמַן שֶׁהָאִשָּׁה הִיא בְּיַרְכְּתֵי הַבַּיִת וְלֹא יוֹצֵאת לַחוּץ, הִיא נִקְרָאת צְנוּעָה, וְרְאוּיָה הִיא לְהוֹלִיד בְּנִים צְדִיקִים... בֹּא וּרְאֵה מֶה שְׁכָרָה: "בְּנִיָהּ כְּשֶׁתִּילֵי זֵיתִים". כְּמוֹ שְׁאִילְנֵי הַזֵּיתִים אֵין הַעֲלִים שְׁלֵהֶם נוֹפְלִים מֵהֶם כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, וְכֻלָּם הֵם לַחִים כְּבִסֵּר הַלַּח תְּמִיד, אִף כִּי בְּנִיָהּ דְּשָׁנִים וְרַעֲנָנִים יִהְיוּ תְּמִיד בְּבִרְיָאוֹת הַגּוֹף, וְכָל שְׁכֵן שְׁלֵא יְמוֹתוֹ בְּחַיָּהּ. (פרשת וירא דף קטו: על פי פירוש מתוק מדבש).

"אֲשֶׁתְּךָ כִּגְפוֹן פְּרִיָּה בְּיִרְכָתֵי בֵיתְךָ" ... הַשְּׂכִינָה הֵיְתָה סְתוּמָה וְנִעְלָמָה לְפָנִים בְּבֵית קֹדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים, כְּמוֹ כֵּן אִשָּׁה צְנוּעָה אֵינָה יוֹצֵאת מִפְּתַח בֵּיתָה וְלַחוּץ, לְכֹן מִדְּמָה הַכְּתוּב אֶת אִשָּׁה צְנוּעָה אֶל הַשְּׂכִינָה. (פרשת תרומה דף קעא: על פי פירוש מתוק מדבש).

• תנא דבי אליהו:

"אֲשֶׁתְּךָ כִּגְפוֹן פְּרִיָּה בְּיִרְכָתֵי בֵיתְךָ" - אֲשֶׁתְּךָ תְּהֵא כִּגְפוֹן שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פְרוֹת, וְלֹא כִּגְפוֹן שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה פְרוֹת. וְאֵימְתִי תְּהֵא אֲשֶׁתְּךָ כִּגְפוֹן שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פְרוֹת? כָּל זְמַן שֶׁאֲשֶׁתְּךָ תְּהֵא בְּיִרְכָתֵי בֵיתְךָ [צְנוּעָה בְּבֵית, וְלֹא תְּהֵא יִצְאֵנִית וּמִדְּבָרְתָּ עִם כָּל אָדָם (ישועות יעקב)], מֵה כְּתוּב אַחֲרֵי כֵּן? "כְּנִיָּה כְּשֶׁתִּילִי זֵיתִים". מֵה זֵית זֶה יֵשׁ בּוֹ לְאַכִּילָהּ וְזֵית לְיִבֵּשׁ וְזֵית לְשִׁמּוֹן וְשִׁמְנוֹ דוֹלֵק בְּכָל הַנְּרוֹת, כִּךָּ כָּל זְמַן שֶׁאֲשֶׁתְּךָ בְּיִרְכָתֵי בֵיתְךָ, הִיא אֵינָה דוֹמָה אֶלָּא לְגִפּוֹן שֶׁאֵינָה זֹזָה מִמְּקוֹמָהּ לְעוֹלָם. וּבְנִיָּה דוֹמִין לְזֵית, מֵהֶם בְּעָלִי מְקָרָא, מֵהֶם בְּעָלִי מְשֻׁנָּה, מֵהֶם בְּעָלִי תְּלָמוּד, מֵהֶם בְּעָלִי מְשָׂא וּמְטוֹן, מֵהֶם חֲכָמִים וּמֵהֶם גְּבוּנִים, יוֹדְעֵי בִינָה כָּל דְּבָר בְּעֵתוֹ. (רבה פרק יח).

• מדרש תנחומא

אָמַר רַבִּי פִּנְחָס הִכְהֵן בַּר חֲמָא: בְּזְמַן שֶׁהִיא צְנוּעָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת, כְּשֶׁם שֶׁהַמְּזַבַּח מְכַפֵּר - כִּךָּ הִיא מְכַפֶּרֶת עַל בֵּיתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֲשֶׁתְּךָ כִּגְפוֹן פְּרִיָּה בְּיִרְכָתֵי בֵיתְךָ", וְאֵינוֹ "יִרְכָתֵי" אֶלָּא מְזַבַּח, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יָדֶךָ הַמְּזַבַּח". דְּבָר אַחֵר "אֲשֶׁתְּךָ כִּגְפוֹן פְּרִיָּה" - אֵימְתִי הִיא כִּגְפוֹן פְּרִיָּה? בְּזְמַן שֶׁהִיא בְּיִרְכָתֵי בֵיתְךָ. וְאֵם עֲשֶׂתָּה כֵּן - "כְּנִיָּה כְּשֶׁתִּילִי זֵיתִים", תַּעֲמִיד בְּנִים רְאוּיִים לְהִמְשִׁיךְ בְּשִׁמּוֹן הַמְּשֻׁחָה (וישלח אות ה). מֵה עֲשֶׂה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא? בְּרָאָה מִן הַצֵּלַע, מִמְּקוֹם צְנוּעַ, כְּדִי שֶׁתְּהִיָּה צְנוּעָה יוֹשֶׁבֶת בְּבֵיתָהּ. (וישב אות ו).

• מנורת המאור

ואם יזכה לקחת אשה צנועה יראת ה' אשר ממנה יבוא זרע פשר - אשריו ואשרי חלקו, מה נעים גורלו, ומה יפה מאד ירשתו, עליו נאמר: "אשרי כל ירא ה'... אשתך כגפן פריה". למה נמשלה אשה לגפן? לומר לה, מה גפן פוריה לברכה, אף אשה פוריה לברכה... "בירכתי ביתה" - שתהא צנועה ולא תהא יצאנית. וזה שבח האשה, שנאמר "כל כבודה בת מלך פנימה". (נר ג סימן קעד).

• יפה ללב

אם תהיה צנועה בתוך ביתה, תזכה לברכת בניה כשתיילי זיתים, רב טוב כשמן הטוב... השמן רמז למעלה וגדלה, שאם אתה מערבו בכל משקים, הוא צף על כלן, והוא דבר חשוב מאד. וידוע הוא חשיבות שמן הטוב, על כן ימשחו בו המתחנכים למעלת כהנה או מלכות פנודע, כמו כן היה תהיה עולה במעלה היא ובניה ובעלה. (אבן העזר סימן סב, רבי יצחק פלאגי זצ"ל).

בִּירְכֵתִי בֵּיתָהּ

• רנד"ק

"אשתך כגפן פריה בירכתי ביתך בניה כשתיילי זיתים סביב לשלחנה... וכן האשה תהיה צנועה בירכתי הבית שלא תצא לחוץ, ואמר "בירכתי", כי גם בביתה תהיה צנועה, שלא תשב בפתח ביתה שיראוה עוברים ושבים, כי זה הוא דרך אשה רעה, אלא תמיד תהיה בירכתי הבית שלא יראה אותה אלא בעלה ובני ביתה, אבל בניה יצאו חוץ, למלאכתם ולצרכה הבית, כמו שיצאו לחוץ ענפי הגפן, שיהיו פרים ורבים. ואם תהיה אשתך בזו הדרך, יהיו בניה כשתיילי זיתים. (תהלים קכח ג).

• רבנו בחיי

ובאור "אשתך כגפן פריה", המשיל האשה הצנועה לגפן, לפי שהמנהג לנטע הגפן בירכתי הבית, וכאשר יגדל מוציאין ענפיו מחור הבית ולחוץ אל השמש, והנה השמש עומד בתוך הבית וענפיו חוץ לבית, כן האשה הצנועה ראויה לישב בירכתי הבית ולא בפתח הבית כדי שלא יראו אותה העוברים ושבים... ועוד המשילם לזית לכונה אחרת, והוא שהזית נושא פריו לתשעה חדשים, וכן האשה הזאת בשכר צניעותה אינה מפלת, אבל תלד בניה לתשעה חדשים. (בראשית לד א).

• המאירי

"אשתך כגפן פריה בירכתי ביתך" - האשה הנכבדת, בביתה ישכנו רגליה, ואף גם זאת בירכתי ביתה, לא בפתח עינים, ומתוך ביתה יתפרסמו פעלותיה הנכבדות, כמו שצאמר: "ויהללוה בשערים מעשיה". (תהלים קכח א).

• מחזה עינים

הלא כבוד לאשה לשבת בבית... וגם בביתה לא תשב בפתח הבית שיראוה עוברים ושבים, פי זה דרך אשה רעה, ככתוב: "וישבה לפתח ביתה", פי אם בירכתי הבית, ככתוב: "אשתך כגפן פריה בירכתי ביתך". (מחזה ח, רבי אליקים געציל לעוויטאן זצ"ל מגיד מישרים בבריסק דליטא).

• ראשית חכמה

צריכה האשה להיות צנועה ויושבת בתוך ביתה, ולא תצא מדלתי ביתה אלא לצורך גדול, ולא תעמד בפתח ביתה שמא תחטיא את בני אדם. (פרק דרך ארץ השער הרביעי).

• רבי חיים פלאגי זצ"ל

ומי יתן ולא יניחו לנשים לישב בפתחי שערים, פי מכשילות את הרבים העוברים ושבים. (בצוואתו בספר צוואה מחיים אות כח).

• נחלת אבות

כתיב: "כל כבודה בת מלך פנימה", ולכן תזהרו להשגיח על בנותיכם שישבו בביתם פנימה, ולא יסובבו בשוקים וברחובות... וביותר להשגיח שלא ישבו על פתח הבית [כדרך הנשים אשר יושבים בקיץ על מזוזות הפתח], במקום שבני אדם יוצאים ובאים, ונכשלים שהולכים בין שתי נשים, כי רב ההמון אין נזהרין בזה. והעולה על כלנה, אשר לפתח חטאת רבץ, והיצר מוצא פתח להחטיא בני אדם וכאש בווער, וה' יתברך יצילנו. (דף לה, צוואת נכד אחיו של הגאון מוילנא).

• שבט מוסר

ואני כמה פעמים עשיתי תגר (מריבה) עם הנשים היושבות בפתח החצרים, וכל עובר ושב מסתכל בהן כתאות יצרו, וכמה רעות נמשכות מזה. (פרק כז).

• ספר התקנות

הסכמנו בכל תקף ששום בת ישראל... גם לא תוכל לשבת בפתח שער החצר כדי לדבר עם חברה, ואפלו מחלון לחלון ודרך הרבים באמצע. (סימן נה, וחתמו גדולי הרבנים בירושלים בשנת תקי"ד, ובהם מקובלים וראשי ישיבות וגאוני עולם ז"ע).

• ילקוט מעם לועז

"ותצא דינה בת לאה אשר ילדה ליעקב לראות בבנות הארץ... הפרשה הזו חייב אדם ללמד תמיד לאנשי ביתו, כי יש בה מוסר השכל ולקח טוב לנשים שחיבות להיות בביתן, ולא להתיצב על יד החלונות כשעוברים האנשים. (בראשית לד א).

גנאי לְאִשָּׁה שֶׁתָּהָא יוֹצֵאת תְּמִיד

• בית יוסף

גנאי הוא לְאִשָּׁה שֶׁתָּהָיָה יוֹצֵאת תְּמִיד בַּחוּץ, "פַּעַם בַּחוּץ פַּעַם בְּרַחֲבוֹת".
 ובבראשית רבה (מה ה), כְּשֶׁמְזַכֵּיר גְּנוּתָן שֶׁל נָשִׁים אוֹמֵר: יִצְאָנִיּוֹת הֵן,
 שֶׁנֶּאֱמַר "וַתֵּצֵא דִינָה", וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ: פְּרָצָה קוֹרְאת לְגַנָּב. (אבן העזר שם).

• פרקי דרבי אליעזר

וּכְשֶׁבָּא יַעֲקֹב לְבֵיתוֹ שֶׁבְּאֶרֶץ אַחְזָתוֹ שֶׁבְּאֶרֶץ כְּנַעַן, נָשְׁכוּ הַנָּחֶשׁ. וְאִיזָה
 נָחֶשׁ? זֶה שְׁכָם בֶּן חֲמוֹר, שֶׁהֵיטָה בְּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב יוֹשֶׁבֶת אֵהָלִים וְלֹא
 הֵיטָה יוֹצֵאת הַחוּצָה. מָה עָשָׂה שְׁכָם בֶּן חֲמוֹר? הֲבִיא מְשַׁחְקוֹת נְעוּרוֹת
 חוּצָה לָהּ, מִתּוֹפְפוֹת בְּתַפִּים, יִצְאָה דִינָה לְרֹאוֹת בְּבָנוֹת הַמְּשַׁחְקוֹת. (פרק
 לז).

• מעלות המדות

לְפִיכֹךְ צָרִיכָה אִשָּׁה לִהְיוֹת יוֹשֶׁבֶת בְּכַבּוּדָה בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ וְלֹא תִחַזֵּר
 בְּעִיר לְכָאן וּלְכָאן... וְכֵן מְצִינּוּ בְּדִינָה בֵּת יַעֲקֹב אֲבִינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם,
 שֶׁעַל יְדֵי שְׁלֹא יִשָּׁבֵה בְּצַנִּיעוֹת בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ וְיִצְאָה לְרֹאוֹת בְּבָנוֹת הָאֶרֶץ,
 גְּרָמָה תִּקְלָה לְעַצְמָהּ. תַּדַּע שֶׁמִּתְחַלֵּת בְּרִיתָהּ שֶׁל אִשָּׁה לֹא נִבְרְאת אֶלָּא
 לְצַנִּיעוֹת. (המעלה התשיעית).

• ר"ש"

"וַתֵּצֵא דִינָה בֵּת לָאָה אֲשֶׁר יְלָדָה לְיַעֲקֹב לְרֹאוֹת בְּבָנוֹת הָאֶרֶץ. וַיִּרְא אֶתָּה
 שְׁכָם בֶּן חֲמוֹר הַחֲזִי נָשִׂיא הָאֶרֶץ וַיִּקַּח אֶתָּה". "בֵּת לָאָה", וְלֹא בֵּת יַעֲקֹב?
 אֶלָּא עַל שֵׁם יִצְיָאָתָה נִקְרְאת בֵּת לָאָה, שְׁאֵף הִיא יִצְאָנִיּוֹת הֵיטָה, שֶׁנֶּאֱמַר:
 "וַתֵּצֵא לָאָה לְקִרְאוֹתוֹ". וְעַלֶּיהָ מְשָׁלוּ הַמְּשָׁלִׁים: כְּאִמָּה כְּבִתָּהּ. (בראשית לד א).

• מדרש

"ותצא דינה" ... - רבי יהושע בשם רבי לוי פתח: "ותפרעו (ותבטלו) כל עצתי". אמרי ישר: זהו "ותצא דינה", מכלל הסדר והעצה היעוצה אשר חשב הקדוש-ברוך-הוא וזמם (שלא תהא האשה יצאנית). (בראשית רבה פ ה).

• באר מים חיים

"ותצא דינה בת לאה לראות בכנות הארץ" ... - לשם שמים נתפונה, כי נודע מאמרם זכרונם לברכה: אברהם מגיר האנשים ושרה מגירת הנשים, ועל כן רצתה גם היא לאחז בדרך אבותיה הקדושים, לגיר גרים מבנות הארץ ולהכניסם תחת כנפי השכינה... ואולם אחרי כל זה, הגה הפתוב צונח: "כל כבודה בת מלך פנימה", שאין דרך בנות ישראל הצנועות לצאת החוצה, כי אם הם - צדקתם עומדת לעד, אבל זה שמבחוץ, אם יביט בה ויהרהר דבר מה, הרי לעון פילי נחשב גם עליהם להיותם מכשילים בני אדם... ושרה שהיתה מגירת הנשים, הרי נאמר עליה "הנה באהל", שהיתה צנועה ביותר שלא יצתה לחוץ, ועשתה ביכלתה בביתה פנימה כאשר יכלה לגיר הנשים שבאו אצלה, ודינה שיצתה, על כן: "וירא אתה שכם בן חמור". (בראשית לד א, רבי חיים מטטרנוביץ זצ"ל).

• מדרש תנחומא

לכך צריכה האשה להיות יושבת בתוך הבית, ולא תצא לרחוב, שלא תפשל עצמה ולא תביא מכשול לבני אדם, ונמצאו מסתכלין באשת איש. אמר רבי יהודה בר שלום: תדע לה, שפקד כתיב: "ויברך אתם אלקים ויאמר להם אלקים פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה". 'וכבשה' כתיב, האיש כובש את הארץ ואין האשה כובשת את הארץ, שלא תצא ותגרום תקלה לעצמה. (וישלה אות ה).

• ראשית חכמה

"אֵשֶׁת כְּסִילוֹת הַמִּיָּה פְתוּיֹת וּבֵל יִדְעָה מָה" - כִּי אִין לָהּ שֵׁם בְּחֻכְמָה וְלֹא חֵלֶק לָהּ בְּכִינָה. יִצְאָנִית וְאִינָה מְצַנַּעַת עֲצָמָה וְאִינָה מִתְבַּיֶּשֶׁת, אֶפְלוּ לְעַם הָאָרֶץ אִינָה רְאוּיָה לְהַנְשֵׂא. (פרק דרך ארץ השער הרביעי).

• רבנו בחיי

הַפְּתוּב מְגַנֵּה אֶת הָאִשָּׁה כְּשֶׁהִיא יִצְאָנִית, הוּא שֹׁכֵתוּב: "הַמִּיָּה הִיא וְסוֹרְרָת בְּבִיתָהּ לֹא יִשְׁכְּנוּ רְגְלֶיהָ, פַּעַם בְּחוּץ פַּעַם בְּרַחְבוֹת". (בראשית לד א).

• שלחן ערוך

וְאִשָּׁה לֹא תִרְגַּל עֲצָמָה לְצֵאת הַרְבֵּה, שְׂאִין יִפִּי לְאִשָּׁה אֶלָּא לִישֵׁב בְּזוּיוֹת בֵּיתָהּ. (אבן העזר סימן עג סעיף א).

אִין דְּרָבָה שֶׁל אִשָּׁה לְקַדָּם

• גמרא

"לֹא יָבֵא עֲמוּנִי וּמוֹאָבִי בְּקַהֲלֵי ה' גַּם דוֹר עֲשִׂירִי לֹא יָבֵא לָהֶם בְּקַהֲלֵי ה' עַד עוֹלָם. עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֹא קִדְּמוּ אֶתְכֶם בְּלֶחֶם וּבִמִּים בְּדִרְךָ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרָיִם." (דברים כג ד-ה). עֲמוּנִי וְלֹא עֲמוּנִית, מוֹאָבִי וְלֹא מוֹאָבִית... "עַל דְּבַר אֲשֶׁר לֹא קִדְּמוּ אֶתְכֶם בְּלֶחֶם וּבִמִּים", דִּרְכּוּ שֶׁל אִישׁ לְקַדָּם וְאִין דְּרָבָה שֶׁל אִשָּׁה לְקַדָּם. הִיָּה לָהֶם לְקַדָּם אֲנָשִׁים לְקַרְאֵת אֲנָשִׁים וְנָשִׁים לְקַרְאֵת נָשִׁים. בְּבָבֶל אָמְרוּ: "כָּל כְּבוֹדָה בַּת מְלֶךְ פְּנִימָה", בְּמַעְרַבָּא (אָרֶץ יִשְׂרָאֵל) אָמְרוּ, וַיֵּשׁ אֹמְרִים בְּשֵׁם רַבִּי יִצְחָק: אָמְרָה הַתּוֹרָה, "וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אִיָּה שְׂרָה אֲשֶׁתָּה וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל" [דָּאִין דְּרָבָה אִשָּׁה לְצֵאת מִבֵּיתָהּ (רש"י)]. (יבמות עו:).

• מהרש"ל

אשה צריכה להיות צנועה אפלו בדרך בכל היכלת... שלא היה להם לקדם לקראת נשי ישראל, לפי שבנות ישראל היו באהלים, ולא היו יוצאות ממנו כל עקר אפלו לקנות לחם ומים... ומכאן משמע שדרך אשה חשובה להיות צנועה. אף בדרך תדחיק עצמה בכל מה שתוכל להיות פנימה. (ים של שלמה יבמות פרק ח סימן ט).

• מהרש"א אַלפנדרוי צ"ל

מה שכתב רש"י 'אין דרךן לצאת ולבוא', רצונו לומר משום דמן הדין אינו יכולות לצאת ולבוא, ולכן אין דרךן כן, וכגון למה שאמרו ביבמות, דלקדם נשים לקראת נשים גם אי אפשר, משום ד'כל כבודה בת מלך פנימה', ולכן אמר אברהם אבינו "הנה באהל", שאינה יכולה לצאת חוץ לאהל, שכן דרךן להקפיד בזה כמו אסור, ולכן גם עמון ומואב - מנהג אבותיהם בידיהם, וכל שכן ישראל קדושים לאחר מתן תורה.

ואף שהנה עתה יוצאות הנשים לרשות הרבים - זהו מפני קלקול הדורות, לא שהתה הדרך חלילה, כי מי יוכל להתיר מה שהוא אסור.

גם זכורני בימי חרפי כמה שנים, ששום אשה מנשי ישראל לא היתה יוצאת כלל לרשות הרבים, ואף בעת הדחק לילה אצל חברתה היתה מתכסית בלבוש בגד שחר כל גופה מראשה ועד רגליה. (שו"ת הסבא קדישא חושן משפט סימן לב).

• שפע חיים

"כל כבודה בת מלך פנימה" ויושבת אהל כשרה אמנו, שהעיד הכתוב "הנה באהל", ופרש רש"י דצנועה היא, וזה כדרךשת הגמרא במסכת יבמות על זה, מכאן דכבודה של אשה לישוב בביתה... ותהיה קבועה בביתה ולא תלך חס ושלום בחוצות ובשוקים, וכמו שנפסק ההלכה

בַּמִּסְכָּת נָזִיר (יב). דְּאִשָּׁה קְבוּעָה בְּבֵיתָהּ, דְּ"כָל כְּבוּדָהּ בַּת מְלָךְ פְּנִימָה" ...
שְׁלֵא לְצִאָת רַק בְּהֶכְרַח, וּבִירְאָת ה' טְהוּרָה עַל פְּנֵיהָ. (מכתבי תורה ח"ד
מכתב רפג, האדמו"ר מצאנז קלויזנבורג זצ"ל).

לא תצא פצאת העבדים

• בפעלי התוספות

"וְכִי יִמְכַר אִישׁ אֶת בְּתוּלָתוֹ לְאִמָּה לֹא תֵצֵא כְּצִאָת הָעֶבְדִּים" - פֶּרֶשׁ הָרַב
אֲבָרְהָם אֲבֹן עֶזְרָא ז"ל, שְׁאִין הָאָדוֹן יְכוּל לְכַפֵּה לַעֲשׂוֹת מְלֵאכָה הַצְּרִיכָה
לְצִאָת חוּץ, אֶלָּא בְּתוֹךְ הַבַּיִת. (דעת זקנים שמות כא ז).

• חזקוני

"לֹא תֵצֵא כְּצִאָת הָעֶבְדִּים", לְפִי פְּשׁוּטוֹ לְמִדָּה תוֹרָה דְּרָךְ אֶרֶץ, שְׁלֵא תְהֵא
נְצָאָנִית כְּמוֹ הָעֶבֶד שֶׁרָבוּ מִשְׁגָּרוּ בְּשְׁלִיחוֹתוֹ בְּיוֹם וּבְלֵילָה בְּעִיר וּבְחוּץ
לְעִיר, וְכָל זֶה גְּנָאִי לְאִשָּׁה, רַק שְׁעֵבּוּד בֵּית, מִשּׁוּם "כָּל כְּבוּדָהּ בַּת מְלָךְ
פְּנִימָה". (שם).

• מדרש

דְּרָכָה שֶׁל אִשָּׁה לְהִיּוֹת יוֹשֶׁבֶת בְּבֵיתָהּ, וְנִרְכָּזוּ שָׁל אִישׁ לְהִיּוֹת יוֹצֵא
בְּשׁוּק. (בראשית רבה יח א).

אשת חן תתמוך כבוד

• מחזה עינים

גַּם בְּכָל בְּתִי מִסְחָר נְצָבוֹת נָשִׁים מְלַבְּשׁוֹת בְּעַדֵי עֲדָיִים לְמַעַן לְמַשֵּׁךְ
לֵב הָאֲנָשִׁים לְבוֹא אֲלֵיהֶם לְקִנּוּת, וְעַל דְּבָר זֶה הוֹכִיחַ הַחֶכֶם מְכָל אָדָם
וְאָמַר: "אִשְׁת חֵן תְּתַמְּךָ כְּבוֹד וְעִרְיָצִים יִתְמַכּוּ עֶשֶׂר" (משלי יא טז), הִנֵּה

כבוד האשה לשבת בבית, ככתוב: "אשתך כגפן פריה בירכתי ביתך"... ועל כן מלפנים לא הייתה אשה עוסקת במשא ומתן כמאמר חז"ל (בבא קמא טו. עיי"ש), אכל בדורות האלה תהפוכות בארץ - נשים מתקשטות בתמרוקיהן, ומלבשות בגדי פאר ורקמה, ונצבות בפתח בית המסחר למען יפנו רבים לקנות. וזה דבר החכם מכל אדם: "אשת חן תתמוך כבוד", עליה מטל כי תתמוך מכל הנשים את הכבוד, כבוד נשים לשבת בירכתי הבית, כי זה כבודן, ככתוב: "כל כבודה בת מלך פנימה".

והנה תהפוכות בארץ, עריצים אלה הקמים לערץ ולשבור דרכי הצניעות, המה יתמכו באשת חן את העשר, כי בבית מסחרם אשה שוררת היא מוכרת, היא מדברת על לב הקונים כי טובה הסחורה, והאשה כפלה תעדה כליה, ונצבת לפתח הבית למען רבים יסורו שמה לקנות בהביטם עליה, ובגלל הדבר הזה נהפך הגלגל בעולם, ואינם רואים סימן ברכה במעשה ידיהם, כאשר אמרו חז"ל: 'המצפה לשכר אשתו אינו רואה סימן ברכה לעולם'. וכתב מהרש"א טעם הדבר, כי אין כבדה כי אם פנימה לשבת בביתה, למען לא תבעיר אש התאוה בלב אנשים, ואין ה' אתם, ככתוב: "ולא יראה בה ערות דבר ושב מאחריה".

ומפני כי ראוי לאשה לשבת בבית ולא להראות לפני אנשים, כתב הגר"א וצ"ל לאשתו: וכל דבר אשר צריך לה, תקחי הכל על ידי שליח, ואף אם הוא ביקר. היד ה' תקצר?! ה' תברכה ון מקרני ראמים עד ביצי כנים, ונותן לכל אהד ואהד די מחסורו. ואמרו חז"ל (בראשית רבה ח יב): האיש כובש את אשתו שלא תצא לשוק, שכל אשה שיוצאת לשוק - סופה להכשל. מנא לן? מדינה, שנאמר: "ותצא דינה", ולבסוף נכשלה, הן הוא דכתיב: "וירא אתה שכם בן חמור". (מחזה ח, רבי אליקים געציל לעוויטאן וצ"ל מגיד מישרים בבריסק דליטא).

איש לאֲשֶׁר בָּאֵהָלוּ תִקְחוּ

• רַבְנוּ בְּחַיִּי

"זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צָוָה ה' לְקַטּוֹ מִמֶּנּוּ... עֹמֵר לְגִלְגָּלַת מִסֵּפֶר נִפְשֵׁיכֶם אִישׁ לְאִשׁ בְּאֵהָלוּ תִקְחוּ". "לְאִשׁ בְּאֵהָלוּ" - זוֹ אִשְׁתּוֹ, שֶׁהִיא רְאוּיָה לְהִיּוֹת נִמְצָאת בְּאֵהָל, כְּעֵינֵן שֶׁכְּתוּב "הִנֵּה בְּאֵהָל", וְכֵתִיב: "כָּל כְּבוֹדָה בַּת מֶלֶךְ פְּנִימָה", כֵּן פִּרְשׁ רַבְנוּ חֲנִנְאֵל. (שמות טז טז).

• הַמְלִבֵּי"ם

"זֶה הַדְּבָר אֲשֶׁר צָוָה ה'... - יֵשׁ בּוֹ צוּיִים וְאִזְהָרוּת וְלִמּוּדִים לְדוֹרוֹת הַבָּאִים אִידֵי יִתְנַהֵג הָאָדָם בְּבִקְשַׁת הַפְּרִיָּטָה וְהַזְּמִנְתּוֹ... וְעַל זֶה אָמַר: "מִסֵּפֶר נִפְשֵׁיכֶם", שֶׁכָּל אִישׁ וְלִנְפְשׁוֹת אֲשֶׁר בְּאֵהָלוּ תִקְחוּ, וְכֵל יֵאמְרוּ שֶׁאִשְׁתּוֹ וּבְנָיו יִלְכוּ וְיִלְקְטוּ בְּעֵצָמָם, כִּי הִיא צָרִיכָה לְהִיּוֹת צְנוּעָה בְּאֵהָל, וְהַבְּנִים יִלְמְדוּ בְּחֵדֶר הוֹרְתָם. (שם).

כְּבוֹד אִשְׁתׁ חַיִּל לְשֵׁבֶת בְּבֵית

• גְּמָרָא

הַמְצַפָּה לְשִׁכְר אִשְׁתּוֹ אֵינּוּ רוֹאָה סִימָן בְּרָכָה לְעוֹלָם. שִׁכְר אִשְׁתּוֹ - מִתְקוּלָּתָא [נוֹטְלָת מֵאֲזִינִים בְּיָדָהּ וּמֵהֲלַכְת בְּשׁוּק לְהַשְׁפִּירָן לְכָל הַצָּרִיכִין (רש"י)], אָבֵל עוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּבֵיתָהּ וּמוֹכֶרֶת - מְשַׁבְּחָה הַפְּסוּק, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: "סִדִּין עֲשֶׂתָהּ וּתְמַכֵּר". מֵהַרְשָׁ"א: לָאוּ דְוָקָא מִתְקוּלָּתָא, דְּהוּא הַדִּין בְּשָׂר דְּבָרִים שֶׁהִיא לֹא עֲשָׂאתָם, אֵין לָהּ לְשֵׂא וְלִתָּן וְלִהְיֵת בְּזוֹת בְּשׁוּקִים, דְּאֵין כְּבִדָּה אֶלָּא פְּנִימָה, לִישֵׁב בְּבֵיתָהּ וְלַעֲשׂוֹת מְלָאכָה. (פסחים ב:).

• הולך תמים

"דַּרְשָׁה צָמַר וּפְשָׁתִים וַתַּעַשׂ בְּחִפְזָא כְּפִיָּהּ", בְּמִלְאָכָה קִשָּׁה כְּדִי לְסַיַע לְבַעֲלָהּ. וְאָמַר "דַּרְשָׁה צָמַר וּפְשָׁתִים" וְלֹא אָמַר 'הִבִּיאָה צָמַר וּפְשָׁתִים', כְּדִי שְׁלֵא יוֹבֵן שְׁהִלְכָה בְּעֶצְמָהּ לְשׁוּק לְקִנּוּת צָמַר וּפְשָׁתִים, אֶלֶּא אָמַר "דַּרְשָׁה", לֹאמַר שְׁצָנוּעָה זֹו בְּקִשָּׁה מִבְּעֵלָהּ וּבְנִיָּהּ לְהִבִּיאַ לָהּ מִלְאָכָה לְבֵיתָהּ כְּדִי שְׁלֵא יִרְאוּ אוֹתָהּ בְּנֵי אָדָם, וְאֵת עֶצְמָהּ שְׁמָרָה. (עֵרֶךְ צְנִיעוּת, רַבִּי אַבְרָהָם דִּיין זצ"ל מֵאֵרֶם צוֹבָה).

צניעות נשים צדקניות

בפרק זה מובא תאור צניעות נשים צדקניות מכל הדורות, ומעלת הצניעות בדור עקבתא דמשיחא

צניעות האמהות הקדושות

• הצניעות והישועה

אמותינו הקדושות, שרה רבקה רחל ולאה, התחזקו ומשלו ברוחן נגד טבע הגשמיות, ויסדו דרך הצניעות והקדשה שתועיל גם לזרעם אחריהם, שכל אשה שתחפץ להתחזק ולהתקדש - תצליח בזה, על דרך שאמרו (ויקרא רבה לב ה): שרה אמנו ירדה למצרים וגדרה עצמה מן העריות, ונגדרו כל הנשים בזכותה... וצריכה כל אשה לזהר להתנהג בצניעות בקל עגזו ועגזו, להשמר מכל מכשול לעצמה ולאחרים... וכמו אמותינו הקדושות, שרה רבקה רחל ולאה, שהתנהגו גם כן בצניעות...

הרי שצדקניות הללו שבחן הכתוב שהיו צנועות יושבות באהליהן, שפחדו ממכשול עברה, והצניעו והחביאו עצמן באהליהן ולא סמכו על עצמן וצדקתן, קל וחומר לשאר כל הנשים שאי אפשר להן לסמוך

שִׁינְצָלוּ מִמְכָּשׁוּל עוֹן. רַק כְּשִׁישְׁמְרוּ יִסוּד הַיְהוּדוּת, דֶּהוּא הַצְּנִיעוּת, רַק בְּזֶה יוּכְלוּ לַעֲמֹד לְהַשְׁמֵר מֵהַמְכָּשׁוּלִים הָרָעִים, וּכְשִׁמְכַרְחַת לְצִאֵת תַּתְּכֶסֶּה וְתַתְּעַטֵּף בְּצִנִּיעוּת, וּבְזֶה תִּנְצַל מִן הַמְכָּשׁוּלִים, וְהִיא כְּבָדָה. (פתיחה אות ט והקדמה אות יב).

צניעות שָׂרָה

• חֲכָמָה וּמוֹסָר

הַנְּשִׁים הַצְּנִיעוּת יֵשׁ לָהֶם לְלַמֵּד מִנְּשִׁים אֲשֶׁר בְּאַהֲלָה, שְׂאָף עַל פִּי שְׁעָדִין לֹא קָבְלוּ הַתּוֹרָה וּמִצְוֹתֶיהָ, אֲפֹלוּ הָכִי הָיוּ צְנוּעוֹת וְזִהִירוֹת מְאֹד מְאֹד בְּעֲצָמָם.

פּוֹק חֲזִי מַה שְׂאָמְרוּ ז"ל עַל שָׂרָה אִמְנוּ, שְׂלֹאֲחַר כַּמָּה שָׁנִים שְׁלֹקְחָה אֲבָרְהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, לֹא הִכִּיר בְּיַפְיָה מְרַב צְנִיעוּת שְׁהָיָה בָּהּ, וְלֹא הִכִּירָה אֶלָּא עַל יְדֵי מַעֲשֵׂה שְׁהָיָה, שְׂאָמַר לָהּ: "הִנֵּה נָא יְדַעְתִּי כִּי אֲשֶׁה יֶפֶת מִרְאֵה אֶת". מְלַמֵּד שְׁכָּל הַשָּׁנִים שְׁהָיְתָה עִמּוֹ לֹא הִכִּיר בָּהּ... וְאִפְלוּ בְּעֵת שְׁבָאוּ הַמַּלְאָכִים לֹא יָצְאָה חוּץ לְאַהֲלָה, וְאָמְרוּ לוֹ: "אֵיךְ שְׂרָה אֲשֶׁתְּךָ", וְהַשִּׁיב לָהֶם: "הִנֵּה בְּאַהֲלָה", וְצְנוּעָה מְאֹד וְאִין דְּרָכָה לְצִאֵת לְפָנֵי הָאוֹרְחִים. וְכֵן גַּם כֵּן בְּתַמָּר, שְׁדָרְשׁוּ ז"ל שְׂלֹא הִכִּיר בָּהּ יְהוּדָה חֲמִיָּה מִשׁוּם שְׁהָיְתָה מְכֻסָּה פְּנִיָּה...

מַה זָכוּ? שְׁשָׂרָה הָיְתָה אִם כָּל יִשְׂרָאֵל, וְיָצְאוּ מִמֶּנָּה כַּמָּה מְלָכִים וּנְבִיאִים וְחַכְמִים וְחֲסִידִים לְאִין חֲקָר וּמִסְפָּר, וְגַם תַּמָּר יָצְאוּ מִמֶּנָּה כָּל מְלָכֵי בֵּית דָּוִד וּמְשִׁיחַ יִשְׂרָאֵל. (דרך הצניעות פרק א).

צניעות רבקה

• פְּלִי יָקָר

"ויאמר ה' אלקי אֲדָנִי אֲבָרְכֶם הַקְרָה נָא לְפָנַי הַיּוֹם וְעֲשֵׂה חֶסֶד עִם אֲדָנִי אֲבָרְכֶם... וַיְהִי הוּא טָרָם כְּלָה לְדַבֵּר וַהֲנִיָּה רִבְקָה יָצְאָתָּה". "הַקְרָה נָא לְפָנַי הַיּוֹם" - אָמַר שְׂיִזְמִין לוֹ ה' נַעֲרָה חֲשׂוּבָה שְׂאִין דְּרַכָּה לְצִאת כָּלָל, וּלְפִי שְׁעָה בְּמִקְרָה תִצָּא עֲכָשׁוּ לְפָנַי דְּוָקָא, כְּדִי שְׁלֵא תִהְיֶה מִן הַיְצָאָנִיּוֹת, לְכַד נִאָמַר בַּתּוֹרָה: "וְאִישׁ לֹא יִדְעָה", שְׁלֵא הִיא שׁוּם אָדָם מְכִירָה כִּי לֹא יָצְאָתָּה מֵעוֹלָם, כִּי אִם בְּפַעַם זֶה, וְעַל כֵּן הִצְרָךְ לְשָׂאֵל אֶת פִּיהָ "בַּת מִי אַתָּה". (בראשית כד יב).

• רַב־ק

"וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשׂוּדָה... וַתִּשָּׂא רִבְקָה אֶת עֵינֶיהָ וַתִּרְאֶה אֶת יִצְחָק וַתִּפֹּל מֵעַל הַגָּמֶל. וַתֹּאמֶר אֵל הָעֶבֶד מִי הָאִישׁ הַלְזֶה הַהֵלֶךְ בְּשׂוּדָה לְקִרְאָתֵנוּ וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד הוּא אֲדָנִי וַתִּקַּח הַצְעִירָה וַתִּתְכַּסֵּם". כִּיִּן שְׂרָאָתָה אוֹתוֹ וַאֲמַר לָהּ הָעֶבֶד שֶׁהוּא יִצְחָק, הַשְּׂמִיטָה עֲצָמָה מֵעַל הַגָּמֶל, וְנִפְלָה לְאַרְצָה וְלִקְחָה צְעִיפָה וְכִסְתָּהּ בּוֹ פְּנִיָּה, וְאַחֵר כֶּד עֲמָדָה. וּבִסְפוֹר הַזֶּה לְמִדָּה תּוֹרָה דְּרַב־אָרְצָה, שְׂרָאוֹי לְאַשָּׁה לְבוּשׁ מְאַרוּסָה, וְשְׁלֵא תִרְאֶה אֵלָיו עַד שְׁתִּנְשָׂא לוֹ. (בראשית כד טו).

• פְּרָקִי דְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר

"וַיִּבְאֶה יִצְחָק הָאֵהֶלָה שְׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח אֶת רִבְקָה וַתְּהִי לוֹ לְאַשָּׁה" (בראשית כד טו). "וַיִּבְאֶה יִצְחָק הָאֵהֶלָה שְׂרָה אִמּוֹ" - שְׂנַמְצָאָתָה שְׁלֵמָה כְּשְׂרָה אִמּוֹ, "כָּל כְּבוֹדָה בַּת מְלָךְ פְּנִימָה". רַב־ל: שְׂרָאָה שְׁהִיָּתָה צְנוּעָה בְּאֵהֶל, לְהִיּוֹת תְּמִיד "כָּל כְּבוֹדָה בַּת מְלָךְ פְּנִימָה" בְּאֵהֶל, כְּמוֹ שְׂרָה אִמּוֹ. (פרק טו).

צניעות רחל ולאָה

• גמרא

"תברך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תברך" (שופטים ה כד). מי הן נשים שבאהל? שרה רבקה רחל ולאָה. רש"י: בכלן נאמר בהן אהל. שרה - שנאמר בה "הנה באהל". רבקה - שנאמר בה "ויביאה יצחק האהלה". רחל ולאָה - שנאמר בהן "ויצא מאהל לאה ויבא באהל רחל" (רש"י שם ובשופטים). מהרש"א: על שם הצניעות תלה הדבר באהל, כמו שכתוב בשרה "הנה באהל", מלמד שצנועה היתה. (סנהדרין קה:).

• גמרא

בשכר צניעות שהיתה בה ברחל זכתה ויצא ממנה שאול, ובשכר צניעות שהיה בו בשאול זכה ויצאת ממנו אסתר. (מגילה יג:). ראוייה היתה בכורה לצאת מרחל, דכתיב "אלה תלדות יעקב יוסף", ומתוך צניעות שהיתה בה ברחל, החזירה הקדוש-ברוך-הוא לה. (בבא בתרא קכג:).

צניעות בנות ישראל בגלות מצרים

• חכמה ומוסר

בא וראה מה בין הדור שהיו במצרים לדור שהיו בירושלים, דאלו דור שהיו במצרים, אף על פי שעדין לא קבלו התורה ולא נצטוו עליה, ואפלו הכי אמרו זכרונם לברכה: בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו אבותינו ממצרים, ושם ה"ה מעיד עליהם שלא חטאו, ואחת היתה באנס ופרסמה הכתוב, ואלו דור שהיו בירושלים ראה מה פתיב בהם: "יען פי גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון ומשקרות עינים הלוך

וטָפַחַ תִּלְכְּנָהּ וּבְרַגְלֵיהֶם תַּעֲפֹסְנָהּ". וְאָמְרוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָּהּ: "נְטוּיּוֹת גְּרוֹן" - שֶׁהָיוּ מְהֻלְכוֹת עָקֵב בְּצַד גּוֹדֵל מְרַב הַגָּאוֹה שֶׁהֵיְתָה בָּהֶם. "וּמִשְׁקֵרוֹת עֵינָיִם" - שֶׁהָיוּ מִמְּלֵאוֹת עֵינֵיהֶם כּוֹחֵלָא וְיוֹצְאוֹת לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים, וְהָיוּ נוֹתְנוֹת מִרְ וּבְשָׂמִים... וּפּוֹק חֲזִי מְאִי דְסֻלֵּיק בָּהּוּ (צֹא וְרֹאֵה מָה עָלָה בְּסוּף בְּגוֹרְלָם), וְהֵם גָּרְמוּ חֲרָבֹן לְבֵית אֱלֹקֵינוּ וְלִירוּשָׁלַיִם, וְגָלוּ מִמְּנֶה כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִתְפָּזְרוּ בֵּין הָעַמִּים עַד הַיּוֹם הַזֶּה. (דֶּרֶךְ הַצְּנִיעוּת פֶּרֶק ב).

צְנִיעוּת רוּת

• מִדְרָשׁ

"וַתֵּלֶךְ וַתְּבוֹא וַתִּלְקַט בְּשָׂדֵה אַחֵרֵי הַקְּצָרִים... וַיֹּאמֶר בְּעֵז לְנַעֲרוֹ לְמִי הַנַּעֲרָה הַזֹּאת". הֵיְתָה הוֹפְכֶת פְּנֵיהָ לְצַד אַחֵר וְלֹא הֵיְתָה נִרְאִית אַחַת מֵאַצְבָּעוֹתֶיהָ, שֶׁבִשְׂעָה שֶׁהֵיְתָה רוֹאֵה שְׁבֵלֶת בְּקוֹמֶתָהּ, עוֹמֶדֶת וְנוֹטֶלֶת, וְכִשְׁהֵיְתָה רוֹאֵה שְׁבֵלֶת מִשְׁלֶכֶת, הֵיְתָה יוֹשֶׁבֶת וְלוֹקֻטֶת אוֹתָהּ. כִּיִּן שֶׁרָאָה בָּהּ בְּעֵז שְׁלֹשׁ מִדּוֹת הַלָּלוּ, מִיַּד שָׂאֵל בְּעֵז לְנַעֲרוֹ: "לְמִי הַנַּעֲרָה הַזֹּאת"... הַתְּחִיל הַנַּעֲרָה מְסַפֵּר בְּשִׁבְחָהּ וּבְצְנִיעוּת שְׂבָחָהּ: הֲרִי יֵשׁ לָהּ כַּמָּה יָמִים שֶׁהִיא עִמָּנוּ... וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִין אִם אֵלְמַת הִיא, אִם דְּבַרְנִית. (רוּת זוטא פֶּרֶשָׁה ב).

צְנִיעוּת אֶסְתֵּר

• תַּרְגוּם

"וַיְהִי אִמָּנוּ אֵת הַדָּסָה הִיא אֶסְתֵּר בַּת דָּדוֹ". וְלָמָּה הָיוּ קוֹרְאִים לָהּ הַדָּסָה? עַל שֶׁהֵיְתָה צְדֻקָּת, וְהַצְּדִיקִים נִמְשְׁלוּ לַהֲדָס. וְאֶסְתֵּר הָיוּ קוֹרְאִים לָהּ עַל שֶׁהֵיְתָה צְנוּעָה בְּבֵית מְרַדְכִי שֶׁבְּעֵים וְחֲמֵשׁ שָׁנָה (כְּמִנֵּן הַדָּסָה), וְלֹא רָאָתָה פְּנֵי אִישׁ אֶלָּא פְּנֵי מְרַדְכִי. (אֶסְתֵּר ב ז).

• מהר"ם שיף

גם היתה צנועה כשמה אסתר, שהיתה נסתרת תמיד ולא יצאה לחוץ אל הנגלה... ובמגלה לא נזכר ה' רק על דרך רמז וסופי תבות, להורות שהגם בא מקום עליון ונסתר... ישראל היו משעבדים תחת אחשוורוש, וביותר אחר כך תחת המון, וכינון שבימי המון בהסתר תוך הסתר, כאוי להיות הגאלה על ידי אסתר, שמורה השם על גדל הצניעות שהיה בה, והגיעה תפלתה אל מקום סתר עליון, ושם יש בטול לכח המון. (דרושים נחמדים בסוף מסכת חולין).

• אשכל הכפר

"ויהי אמן את הדסה", אמר זה להורות, שאף על פי שהיה [מרדכי] גבור חיל וכן מלכים, עם כל זה לא היה לו יכלת וגבורה למרדכי על המון, אלא לפי שהיה אמן את הדסה היא אסתר הצדקת אשר נסתרה במעשיה ובצניעות שבה, ולא ראתה פני אדם כמאמרם זכרונם לברכה, וכל זה בא לה מרחל אם אמה שהיתה צנועה וזכתה ויצא ממנה שאול שהיה מלך וצנוע, והוא זכה ויצאה ממנו אסתר שהיתה מלכה וצנועה. (אסתר ב ז).

• חתם סופר

על ידי קרוב הדעת - "ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם", מתחילים תחלה בפריצות הלוח הנשים במלבושיהם... והנה המלכה ושתי ראש הפרוצות... ובהתקרב נשי ישראל אליה ואל שרותיה, ובפתי דבריה, עד שנהגו לילה בקחותיהם ובמלבושים שלהם... וידוע כי בזכות נשים צדקניות נגאלו מעולם, והנה עשה ה' כי טרם בא צרת המון שיחזרו הנשים לצדקתן ולצניעותן על ידי שני דברים: אחד על ידי אגרות ראשונות להיות כל איש שורר בביתו, ואז יש כח ביד האבות והבעלים לגדר בעד בני ביתם. וזאת שנית, כי המלכה אסתר הצנועה במלבושיה,

וְכָל הַשָּׂרוֹת וְהַפְּרָתְמוֹת יִקְחוּ מוֹסֵר, וּמְכַל שְׂפֵן הַהֲדִיּוֹטִים... וְעַל יְדֵי זֶה הָיָה כַח בְּיַד אֲסֵתֵר לְהַתְנַהֵג בְּצַנִּיעוּת, וּנְגַדְרוּ כָּל הַנָּשִׁים וּבְזָכוֹתָם נִגְאָלוּ, כִּי בְּמָקוֹם שֶׁבַעֲלִי תִשׁוּבָה עוֹמְדִין, צְדִיקִים גְּמוּרִים אֵינָם יְכוּלִים לַעֲמֹד. (דרשות החתם סופר ח"א דף קמ"ג).

צְנִיעוּת קְמוּחִית

• מְנוּרַת הַמָּאוֹר

הַנָּשִׁים הַחֲסוּדוֹת וְהַצְּנוּעוֹת יֵצְאוּ מִהֵן בָּנִים הַגּוֹנִים כְּשָׂרִים וְטְהוּרִים, רְאוּיִים לְכֹתֵר עֲלִיוֹן, בְּעַלֵי תוֹרָה וְיִרְאָה וְהוֹרָאָה, כַּפְּעֻשָׁה שֶׁל קְמוּחִית שֶׁזָּכְתָה לְשַׁבְעָה בָּנִים שֶׁכָּלֶם שָׁמְשׁוּ בְּכֹהֵנָה גְדוּלָה, וּבָאוּ חֲכָמִים וּשְׂאֵלוּהָ בְּמָה זָכְתָה לְכָה, וְאָמְרָה שֶׁאֶפְלוּ קוֹרוֹת בֵּיתָה לֹא רָאוּ שֶׁעָרוֹת רֹאשָׁה מִיָּמֶיהָ, (כדאיתא במסכת יומא מז.). נִמְצָא שֶׁזָּכְתָה לְהַפְלִיגָה כְּזֹאת מֵרַב צְנִיעוּתָהּ וְחֲסִידוּתָהּ וַיִּשָּׂר מַעֲשֵׂיהָ, כִּי מִשְׁהִיָּתָה צְנוּעָה כָּל כָּהָ, שֶׁלָּמָּה הִיָּתָה בְּכָל הַמְּדוּת טוֹבוֹת שֶׁבַעֲוֹלָם. (נר ג סימן קפה).

• הַבֵּן-אִישׁ-חֵי

נִרְאָה לִי, בְּסִיעֵתָא דְשְׁמִיָּא, הַטַּעַם שֶׁהַצְּנִיעוּת מְסַגֶּלֶת לְכֹהֵנָה גְדוּלָה, מִפְּנֵי שֶׁיִּתְרוֹן וּמַעֲלָה שֵׁיִשׁ לְכֹהֵן גְדוּל עַל שְׂאָר כֹּהֲנִים הוּא הַכְּנִיסָה שֶׁנִּכְנָס לְבֵית קֹדֶשׁ הַקְּדוֹשִׁים בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, שֶׁהוּא מְקוֹם צְנוּע שְׂאֵין נִכְנָס אָדָם שָׁם, לְכֹן בְּזָכוֹת הַצְּנִיעוּת תּוֹזָכָה לְכֹן כֹּהֵן גְדוּל אֲשֶׁר מִשְׁמֵשׁ בְּמָקוֹם צְנוּע מְאֹד. (בן יהוידע יומא מז.).

• אֵהָל יִשְׂרָיִם

כָּל מְדוּתָיו שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הֵן מְדָה כְּנֶגֶד מְדָה, הֵן לְהַרְעֵ וְכָל שְׂפֵן לְהִיטִיב, וְכִיּוֹן דְּחִזִּינָא לְהָאֲשָׁה שֶׁצְּנוּעָה עַד מְאֹד, וּ"כְּבוֹדָה בַּת מְלָךְ פְּנִימָה", שְׂאֵינָה יוֹצֵאת מִדְּלִתֵי בֵּיתָה חוּצָה, וְאֶפְלוּ בְּבֵיתָה צְנוּעָה בְּיוֹתֵר, בְּמְדָה זוּ עֲצָמָה פּוֹרַע לָהּ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְהִיּוֹת בְּנִיָּה זוֹכִים לְהִיּוֹת מִשְׁמֵשִׁים לְפָנָי וּלְפָנֵים. (שער הנשים).

צניעות בהורות הקודמים

• גמרא

תנו רבנן: מעשה באדם אחד שנשא אשה גדמת [גדה קטועה (רש"י)], ולא הכיר בה עד יום מותה. אמר רבי: בא וראה כמה צנועה אשה זו שלא הכיר בה בעלה. אמר לו רבי חייא: זו דרבה בכה [לכסות כל אשה עצמה, וכל שכן זו שהיתה צריכה לכה (רש"י)], אלא כמה צנועה אדם זה שלא הכיר באשתו. (שבת נג:).

מדברי הגמרא רואים אנו עד היכן פשטה טהרה וצניעות בישראל בהורות הקודמים, שאפלו אשה שלא היתה גדמת, והיתה נוהגת בצניעות כל כך מפלגת עד שלא היתה אפשר לאחרים לדעת האם היא גדמת או לא, אף על פי כן לא היתה שיה לומר עליה 'כמה צנועה אשה זו', מכיין שלא היתה מיחדת בדבר זה, כי זו היתה דרה שאר נשים צנועות, אלא היתה אפשר לשבחה שהיא מכלל הנשים הצנועות.

• פסיקתא רבתי

ויחזק הרעב בעיר, והיו בנות ציון מחברות (נפגשות) בשוקים, והיו רואות אלו את אלו. זאת אומרת לחברתה: למה יצאת לשוק, שלא יצאת לשוק מימיה? והיא עונה ואומרת לה: מכסה אני ממך? קשה היא מכת הרעב, איני יכולה לסבל. (פרק כו, תיאור המצב בזמן המצור על ירושלים וחרבן בית המקדש).

• בטוב ירושלים

אסור גדול הנה מטל על בנות ירושלים לטייל ברחובות קרנה, פדכתביב: "כל כבודה בת מלך פנימה", בפרט בשבת קדש, שאז היו יושבות בביתן וקוראות ב"צאינה וראינה", "מנורת המאור", פרקי אבות ושאר

ספרים קדושים המתרגמים לאידיש. (עמוד קי, עדות המגיד הירושלמי הגר"צ ידלר זצ"ל על הצניעות בירושלים של מעלה).

• הבבא סאלי

רבנו הקפיד ששנשות הבית לא תצאנה מן הבית ללא צרף, והרבנית, עליה השלום, ספרה כי היא לא הכירה את הרחוב שבו היו גרים, כי בקושי יצאה מביתה. וכשרצו בנות הבית לקנות שמלות בעצמן, דורש היה רבנו להביא תופרת הביתה שתתפר להן בגדי צניעות לפי מדותיהן, ובלבד שלא ישוטטו ברחובות בחפוש אחרי בגדים. (סידנא בבא סאלי ח"ב עמוד סח).

• ספר סבוב רבי פתחיה

ואין אדם רואה שום אשה שם, ואין שום אדם הולך לבית חברו שמא יראה אשת חברו... אלא מכה בברזל שתלוי בדלת, והוא יוצא ומדבר עמו. וחרז ואמר שלא ראה אשה כל זמן שהיה בבבל, מפני שמכסות וצנועות הן. (עדות רבי פתחיה מרגנשבורג תלמיד רבנו תם על מנהג בנות ישראל בבבל).

• שו"ת מים רבים

דרך של [בנות] איטליה, רובא דרובא לישב בירכתי הבית, "כל כבודא בת מלך פנימה", ולא לילך לשוק. (אבן העזר סימן כח, עדות על מנהג בנות ישראל באיטליה לפני שלש מאות שנה).

• חקמה ומוסר

חכמי דור נדור אשר היו לפנינו... ראו את דורם יפה, שהיו צנועות הרבה, ואין אשה יוצאת מדלתי ביתה חוצה ללכת בשוקים וברחובות, ואפלו אחת מאלה לא ימצא אשה הולכת לשוק ולרשות הרבים, ואף

כִּי לְפַעְמִים בְּמוֹעֲדִים וּבְחֻגִים יוֹצְאוֹת מִבֵּיתָהּ לְבַקֵּר קְרוֹבֵיהֶם אוֹ כָּל־הַ לְבֵית אָבִיהָ, אֵינָן הוֹלְכוֹת כִּי אִם בְּשִׂכּוּנַת הַיְהוּדִים... וּמִתּוֹךְ שֶׁהֵיוּ צְנוּעוֹת הַרְבֵּה, מְכֻסּוֹת גַּם פְּנֵיהֶם בְּצַעֲרֵיף שֶׁעַל רֹאשָׁם, וְאֵינָם מְנִיחוֹת כִּי אִם עֵינַי אַחַת לְרֵאוֹת הַדְּרֹךְ, אֲבָל שָׂאֵר הַפְּנִים הֵיחָ מְכֻסָּה בְּצַעֲרֵיף. (דרד הצניעות פרק א, עדות ראש הרבנים בארם צובה רבי אברהם ענתבי זצ"ל על המנהג בעירו בדור שלפניו).

• מנהג דמשק

וְהַמְנָהֵג שֶׁהָאִשָּׁה לֹא תֵצֵא מִבֵּיתָהּ לְשׂוּק אוֹ לְרְחוֹב לְקִנּוֹת אֵיזָה דְבָר, רַק כָּל כְּבֻדָּהּ פְּנִימָה, כְּמוֹ שֶׁמְצִינּוּ אֲצֵל שָׂרָה אֲמִנּוּ "הֲנֵה בְּאֵהָל", וְכִמוֹ שֶׁמְצִינּוּ אֲצֵל רַחֵל וְלֵאמֹר "וַיֵּצֵא מֵאֵהָל רַחֵל", וְהָאִישׁ מְבִיא כָּל צָרְכֵי הַבֵּית. (עדות שליח מצפת בשנת תרי"ט על מנהג בנות ישראל בדמשק, נדפס בקובץ סיני ח"ח דף שיב).

• ספר דברי תורה

עוֹד אֲזַכִּיר, כְּשֶׁהֵייתִי בֶן י"ג שָׁנִים, בְּעֵת שֶׁפָּנּוּ חֶלֶק גְּדוֹל מִבֵּית הַחַיִּים בְּיָשׁוּב הוֹקְלִיוּעַ בְּגִלְלוֹת הָעָרִים הַסְּמוּיכוֹת לְעִירֵנוּ, אַחֲרֵי כִּי הִכְרָחוּ מְגֻזְרוֹת הַמְּשָׁלָה מַחֲמַת בְּנֵי נְתִיב הַבְּרֹזֶל... וְהֵנָּה רָאוּ נִפְלְאוֹת ה', כִּי הֵיחָ מִצְבָּה שֶׁל קָבֵר אֶחָד שֶׁל אִשָּׁה יוֹתֵר מִמָּאָה שָׁנִים, וְנִכְתַּב עָלֶיהָ שֶׁבָּחִים מְצַנִּיעוֹתָהּ, וּמְצָאוּ כָּל גּוֹפָה שָׁלֵם. (מהדורא רביעאה סימן עו, האדמו"ר ממונקאטש זצ"ל).

• ארחות ישר

וְשִׁמְעֵתִי בְּאִשְׁתְּ חַיִּל שֶׁהֵיחָה יִפְתַּ תְּאֵר, וְהֵיחָה נוֹטְלַת פָּחַם וְאָבָק שֶׁעַל פִּי הַתְּנוּרָה וּמְשִׁימָה עַל פְּנֵיהָ, שֶׁלֹּא תִהְיֶה נִרְאִית יָפָה בְּפָנֶי בְּנֵי אָדָם, וּבְפָנֶי בְּעֵלָה הֵיחָה רוֹחֶצֶת פְּנֵיהָ. (פרק ח, רבי יצחק מולכו זצ"ל מסלוניקי, נדפס בשנת תקכ"ט).

• ספר י"ג אורות

רבנו אלימלך מליז'נסק זצוק"ל נולד לאביו הצדיק רבי אליעזר ליפא, ולאמו הצדקת הרבנית מירל, שזכתה לבנים צדיקים שהאירו פני תבל בשכר צניעות יתרה שהיה בה, כי אביה היה לו בית מזיגה, והיא הייתה עומדת שם כל היום לספק משקה להבאים לקנות, וכדי להרחיק את הערלים השכורים מעמה, כסתה מקצת פניה בצעיף, ודברה אליהם כמתנמנמת, ועוד פעלות שונות, וגלו לה מן השמים שבשכר זה תזכה למנוחה של שבועה גרות, הינו שבועה צאצאים צדיקים. (פרק א).

צניעות הצדקת שנהרגה על קדושה

• ספר מלכי רבנו

מעשה שארע בנערה אחת צדקת, שמה סוליקא חגיאל, ואמה שמה פדינא, שמתה על קדושה ה', שקדשה שמו הגדול ברבים בשנת תקצ"ד, וכך היה מעשה: העלמה הנזכרת, עיר מולדתה היא טנג'יר, הייתה כבת ארבע עשרה שנים, והנערה הייתה יפה עד מאד, צפירת פאר, בחירה מעלמות, יעלת חן. ופעם אחת היה לה סכסוך דברים עם אמה, והכתה אותה, ולהשקיט ריב יצאה מפני אמה ונכנסה לחצר הסמוכה שהיו דרים בה הגוים, ולא ידעה אמה מזה.

ולעת הצהרים בבוא הגוי בעל החצר לביתו, ושמו היה נלד לא דינא, וראה את הנערה יושבת בין הנשים, והיא יפת תאר ויפת מאראה, נתן עיניו בה ודבר אליה רכות, ולא נשא עיניה לראות פניו כלל, והראה לה כלי כסף וזהב ומלבושי רקמה ומשי אולי תפתה לו להמיר דתה בדת מוחמד נביאם, ולהיות לו לאשה, והיא האמינה באלהים ואמרה: אין בה אלקינו, ונביא האמת הוא משה רבנו עליו השלום, ואין לי

להחליף דתי הקדושה והטהורה בשום דת בעולם. ולא הטתה און לרב לקחו, וחלק שפתינו לא הדיחיה. וסגר הדלת בעדה שלא תברח מאתו לחזור לבית אביה.

וכשראה הגוי שלא אבתה לשמע אליו, בקש לה תואנה, והעליל עליה באמרו שפבר המירה דתה אצלו, ולא תצא עוד מאתו החוצה. והגיש משפטה לפני עורה דין וכתב עדיות עדי שקר שבפניהם המירה דתה וקבלה את דת מוחמד, וצעקה הנצרה ואין מושיע לה. והיהודים לא מצאו את ידם מקצור יכלתם למלטה, כי מי יעצר בעד עם פרא? וגדולי עיר טנגיר ושופט ומושל העיר שלחו מכתבים והגידו כל אלה למלך מולאי עבד ארחמאן אשר היה בעת ההיא בפאס, באמרם אליו שזאת הנצרה עוברת על דת, שהמירה דתה וחררה וכחשה ברוחה, ורוצה לחזור לדת ישראל, ודינה במיתה. ומי יוכל להוציא משפטה לפעל זולת המלך? והאלפקי (ממנה) של המלך אמר למלך לגזר אמר להביא לפניו את הנצרה יפת העין לדעת מה לעשות בדינה.

וכן עשה המלך, ויצאה הגזרה מלפניו להביא את הנצרה אסורה ביד סריסיו. ובבואה לפני המלך, נתן רשיון לאחד מסריסיו להמטיר עליה נאומים ולפתות אותה בלשון רכה, או ליסרה בענויים אולי תחזור בדבריה. והראה אותה כל חדרי זהב, ותועפת כסף, גזם וחלי, צעדות ורדידים, טבעות, לולאות, קשורים וצמידים, בגדי משי ועדי עדיים, שושנים ופרחים וזהב פרוים, והבטיחיה שאם כה תעשה - תהיה למלך לאשה.

והיא עניה סערה לא הלכו עיניה אחרי בצע כסף, ולא בקשה תענוגים ומגדנים ומחמדני עין, ולא שמעה לקול מלחשים ומסיתים, ולמדתיים לא הטתה אונה, ועודנה מחזקת בתמתה בדת משה וישראל... וכל הימים שעכבוה אצלם, והם מרבים עמה דברים רכים וקשים והכפו אותה

במקלות - ולא חזרה מדבריה. שוב מסרו אותה ביד האשה המושלת
 בכל נשי המלך, ובטרם ימלאו עליה את המשפט, ענתה אותה בשוטים,
 והפחידה אותה בקול פחדים ואימות מות, והביאה סיף שנון ומצחצח,
 אולי ירד לבבה, ועשתה לה חבורות בידה בסיף ושפכה דמה, ובכל זה
 לא הועילה, ולא הטתה אזן לשמע שוא... ובכל עת תפסתה לא אכלה
 ממאכלם, ובצעת ההיא כבוד מורנו הרב רפאל הצרפתי ז"ל היה שולח
 לה בחשאי מה לאכל.

שוב נתן רשיון לדון את הנערה מה יהיה משפטה, וחיבבה מיתה, וגזר
 המלך שכפי דתם מחיבת הריגה, ונתן רשיון מאת המלך למשחית לחתך
 את ראשה בסיף, והובלה למקום ההריגה. ועשו זה בגלוי ובפרסום רב,
 ביום השוק, במקום גדול ורחב ידים, ששם נאספים גוים רבים המון
 רב.

והנערה, לרב צניעותה וכשרותה, בעת שהפילוה ארצה לשפטה, קשרה
 שמלתה בין רגליה, שאם אחרי מותה תפרסם ברגליה ותעולל בעפר
 קרנה, לא תתגלה לפני הגוים, ולא יהיה כבודה לקלון.

ואיש הדמים, אחר שחתך עור בשר צוארה, אמר לה: אף בעת הזאת אם
 תאבה ותשמע ותחזור לדתנו, יש רפואה למכתך. ואמרה לו בשמחה: ה'
 יחתך ידיך אם לא יגמור את השחיטה, ובחבה יתרה אמרה שמעולם לא
 תעבר על דת משה וישראל, ומהאל לא הסירה תמתה. וכן עשה, וגמר
 שחיטתה לעיני הגוים ושכה רוחה אל האלקים, וקימה מאמר חז"ל
 בפסוק "ובכל נפשך" - אפלו נוטל את נפשך.

ביום ההוא היה יום מבוכה ליושבי עיר פאס... לא שכה חמת הגוים,
 וסבבו אותה כדבורים לשרף גויתה, והחכם רבי רפאל לבש עז ועצמה,
 והזיל זהב ונתן שחדים לגדולי המלכות למלט את גויתה, ויצא למקום
 אשר בו גויתה, ואתו עמו משרתיו גוים. וכדי להפריד הגוים מעליה,

הִיָּה מְפֹזֵר מְטֻבָּעוֹת כֶּסֶף לְרַב בְּקִרְקַע, וְכָל עָרִיצִי וּפְרִיצִי הַגּוֹיִם שֶׁהָיוּ מְקַבְּצִים, נָתַנוּ דַּעְתָּם לְקַבֵּץ הַכֶּסֶפִּים, וְהֵם נָטְלוּ אֶת גּוֹיְתָהּ וְהִבִּיאוּהָ לְתוֹךְ הַמְּלָאֵחַ (הַרְבַּע הַיְּהוּדִי), וְהִבִּיאוּ אֶת גּוֹיְתָהּ לְרַחֲוֵבָה שֶׁל עִיר, וְעָשׂוּ הַסֶּפֶד גָּדוֹל, וְהִיְתָה בְּכָל הָעִיר אֲסִפַּת אֲנָחוֹת וּנְאֻקוֹת, וּמְלֵא קְרִיאוֹת הוּא! אוֹי וְאֹבוֹי! וְאַחֲרֵי הַהֶסְפֵּד הִבִּיאוּ אוֹתָהּ אֶל מְנוּחַת עֶפְרָה.

אֲשֶׁרֶיהָ וְאֲשֶׁרֵי חֻלְקָה! מִי יָבִיא לָנוּ תְּמוּרָתָהּ!

רָאָה מֵה נּוֹרָא הַמַּחֲזָה הַזֶּה, מִי יוֹכֵל לַעֲמֹד בְּנִסְיוֹן גָּדוֹל כֹּזֵה, וּלְזַכֵּרָה כָּל פֶּה תְּהִלָּה יִשְׁמִיעַ, רַבּוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל וְאֵת עֲלִיַּת עַל כְּלָנָה... וּבִשְׁנַת תרמ"ד, כְּשֶׁגָּזַר הַמֶּלֶךְ מוֹלְאֵי אֲלַחְסָאן לְפָנוֹת הַקְּבָרוֹת מִמְּקוֹמָם, קָבְרוּ אוֹתָהּ אֲצֵל הַרְבֵּ הַגָּאוֹן מוֹרְנוּ הָרַב אֱלִיָּהוּ הַצִּרְפְּתִי זצ"ל, הוּא הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הִיא קְבוּרָה בּוֹ כְּיוֹם הַזֶּה, וְשָׁמַעְנוּ שֶׁבַעַת שְׁפָנוּ עֲצָמוֹתֶיהָ הַרְיָחוּ בָּהֶם רֵיחַ מֵר... זְכוּתָהּ תַּעֲמֹד לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל. (דף קכז).

צניעות בדור עקבתא דמשיחא ומעלתה

• השומר אמונים

עַקֵּר דְרַבֵּי אַבּוּתִינּוּ וְאַמוּתִינּוּ הַקְּדוּשִׁים הִיְתָה הַצְּנִיעוּת... וְכָל עִיר וּמְקוֹם שֶׁשָּׁרְצוּ אֵיזָה דְבָר מִדְרַכֵּי הַצְּנִיעוּת וְהַקְּדוּשָׁה, תִּכְרַף נִעְנְשׂוּ מִן הַשָּׁמַיִם בְּעֲנֻשִׁים גְּדוֹלִים, בְּגִירוּשִׁין וּבְכָל מִינֵי מְקָרִים רָעִים, רַחֲמֵנָא לִיּאֲלוּ, בְּעוֹד שֶׁהוֹפִיעַ גְּלוּי אֱלֻקוֹתוֹ? תִּבְרַךְ בְּפִרְסוּם בְּעוֹלָם... וְהָאִשָּׁה הַנּוֹזֶרֶת עֲכָשׁוּ בְּצִנִּיעוּת, מְקַבְּלַת שְׂכָר כְּנֹגֵד כָּל הַדּוֹר. (תקנות והדרכות פרק ד ופרק יב).

כְּשִׁיבּוֹא מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ, תִּזְהִירוּ כֹּזֵהר הַחֲמָה וְהַלְכָנָה וְהַכּוֹכְבִים וְעוֹד יוֹתֵר, וְהַשְּׂכָר שֶׁל הַצְּנִיעוּת גָּדוֹל עַל כָּל הַמְּצוֹת וְהַמַּעֲשִׂים הַטּוֹבִים,

והאשה שאינה מתנהגת עצמה בצניעות, לא יועילו לה כל צדקותיה, ותפל רחמנא ליצלן לשאול תחתינות, חס ושלום. (מבוא השער עמוד מה).

• החיד"א

לפנים בישראל היה הצניעות והכבוד מטבע בישראל, והן בעון חוללנו... ועד האידנא אמתנו הישראלית צנועה ומאשרת, ואפלו בלעם הרשע ראה שאין פתחיהם מכונים וישא משלו. אמנם עתה, ותצא דינה, יצאת מגדרה וצניעותה לראות בכנות הארץ האמות, וחשקם להדמות להם בין בהנהגתם בין בלבושם... וממעוט תורה ומעוט יראת שמים יצאו לחבב עניני הגוים, ואומרים שלא יש אסור בדבר... ובעונותינו הרבים השלמות הוא להדמות להם בכל, והתורה אמרה "ובחקתיהם לא תלכו", וכתיב ריש צפניה: "ופקדתי על השרים ועל בני המלה ועל כל הלכשים מלבוש נכרי". (כסא דוד דרוש ט).

• ארחות ישר

ובעונותינו הרבים היום הדור פרוץ ומתקשטים ביותר וכו', והרבה יש לדבר על זה, בעונותינו הרבים, ואשרי מי שזנהרת בזה, ולא תסתכל על חברותיה, וכל שפן על הפרוצות, ומה שתלבש יותר בגדי צניעות, תזכה ביותר לבנים צדיקים ותלמידי חכמים, ובעלה זוכה לכל טוב, כמו שכתוב בזהר הקדוש, ותקים בית לתפארת. (ערך צניעות, הגר"ח קניבסקי שליט"א).

• מחניף קדוש

בעקבתא דמשיחא מצוי גם בתלמידי חכמים ויראי שמים שיש להם נשים שאינן צנועות בכנות ישראל הכשרות, ואין ללמד ממנהגן כלל. (אות טז).

• מדרש

אמר רבי אהא: כל הנושא אשה כשרה כאלו קיים את כל התורה מראש ועד סוף, ועליו הוא אומר: "אשתך כגפן פריה בירכתי ביתך". לפיכך נכתבה "אשת חיל" מאל"ף ועד תי"ו, ואין הדורות נגאלים אלא בשכר נשים צדקניות שיש בדור, שנאמר: "זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל". 'לבני ישראל' אין כתיב כאן, אלא "לבית ישראל". (ילקוט שמעוני רות אות תרו).

מְנַהֵג לְבוֹשׁ הַרְדִּיד (שָׁאֵל)

בְּפָרֶק זֶה מוּבָא הַמְנַהֵג הַקְדוּם בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁל לְבוֹשׁ הַרְדִּיד, מְקוּרוֹ
וּטְעָמָיו וְגַדְל חֲשִׁיבוּתוֹ, וְגַדְל הַזְכוּת לְהַחֲזִיר עֲטָרָה לְיִשְׁנָה

מְקוּרוֹת הַמְנַהֵג וּטְעָמוֹ

• נְאֻמַּר בְּתוֹרַת הַקְדוּשָׁה

"וַתִּקַּם רִבְקָה... וַתִּקַּח הַצְעִיר וַתִּתְּכֶם". תַּרְגוּם יוֹנָתָן בֶּן עֲזִיָּאֵל: וְנִסִּיבַת
רְדִידָא וְאַתְעֵטִיפַת בֵּיהּ. חֲזַקוּנִי: "וַתִּקַּח הַצְעִיר וַתִּתְּכֶם" - מֵרַב צְנִיעוּת.
רַבְנוּ סְעִדְיָה גָּאוֹן: צְעִיר - סְדִין גְּדוֹל הַמְכַסֶּה אֶת הַגּוּף. (בראשית כד סה)

• מְדַרְשׁ

"וַיַּגֵּד לְתַמָּר... וַתִּכַּסּ בַּצְעִיר". שְׁתֵּי הֵם שְׁנֵי חֲפָסוֹ בַּצְעִיר וַיִּלְדוּ תְּאוֹמִים
- רִבְקָה וְתַמָּר. יִפְהַ תֵּאָר: שֶׁבְּשִׁכְר צְנִיעוּתוֹ זָכוּ לְלֶדֶת תְּאוֹמִים. (בראשית
רבה ס טו).

• הַב"ח

רוּת, לְרַב צְנִיעוּתָהּ שְׁמָה עָלֶיהָ מְטַפַּחַת נִסְפַּחַת לְכַסּוֹת רֵאשָׁה וְגוֹפָה.
(משיב נפש רות ג טו).

• רמב"ם ושלחן ערוך

מקום שדרכן שלא תצא אשה לשוק בכפה ששעל ראשה בלבד, עד שיהיה עליה רדיד החופה את כל הגוף כמו טלית - נותר לה (בעלה) בכלל הכסות רדיד. (הלכות אישות פרק יג הלכה יא, ואבן העזר סימן עג סעיף א).

בדורות הקודמים נהגו הנשים בקהלות ישראל, שאף שהיו לבושות בבגדים צנועים ארזים ורחבים, בכל זאת פאשר יצאו לרשות הרבים הוסיפו להתעטף, והטעם לדבר הוא - כדי להוסיף ולהרבות בצניעות, ובפרט בזמננו יש חשיבות רבה ללבוש הנשאל, שהוא מטשטש ומסווה היטב את צורת הגוף, וכן הוא מסתיר ומכסה בגדי פאר ותכשיטים ברשות הרבים.

לקט קצר על מנהג קהלות ישראל

• ערוך השלחן

בימיהם היו הנשים יושבות בביתן, ולא היו יוצאות תדיר לרחוב, וכשיוצאות לפרקקים היו יוצאות עטופות בסדינין. (אורח חיים סימן שג סעיף כב, הגאון רבי יחיאל עפשטיין זצ"ל).

• ספר התקנות

הספמנו בכל תקף, ברב בנן ורב מנן ובהספמה עלינו, ששום בת ישראל ואפלו הזקנות לא תוכלנה ללכת בשוק בלתי מכסה (שאל) על מלבושיה, ואפלו מחצר לחצר הקרוב אליו, כל שפתחו של זה כנגד פתחו של זה כשדרכו הרבים באמצע. (סימן נה, וחמתו גדולי הרבנים בירושלים בשנת תקי"ד, ובהם מקובלים וראשי ישיבות וגאוני עולם זי"ע).

• הגר"ח פלאג'י זצ"ל

ולא תצא אשה בלתי מראמ"ה (רדיד) כנהוג, ומכסה היטב בצעיף. (צוואה מחיים אות כח).

• הבבא סאלי

כשצאָה הרבנית אל חצר הבית כדי לעבר אל העבר השני של החצר כדי לאפות לחם בתנור הסמוך, צנה לומר לה שגם לתנור הסמוך היא צריכה ללכת כשהיא מכסה ברדיד, נוסף על בגדיה הצנועים... במקורו הלכו הנשים בתכלית הצניעות, בשמלות ארוכות עד העקב, ולראשן היה רדיד המכסה את צדי הגוף הראש והצנאר. (ספר סידנא בבא סאלי ח"ב עמוד ע, וספר סידנא בבא חאקי עמוד פו).

• דעת הקדושה

היום הנשים הצנועות בפה עיר הקדש ורושלים נוהגות לילה בשוק ברדיד עליון שמכסה בו כל גופה... וכתב בספר "גנזי נסתרות", שכשהיה בעל-שם טוב באיסטמבול ראה אברכים שהיה להם נשמות התנאים, ואמר שהיא מגדל הצניעות אשר שם אצל הנשים. והראיתי דברים אלו להאי סבא קדישא הגאון רבי שלמה אליעזר אלפנדר זצ"ל, נענה בראש קדשו ואמר: הן הן, לא אוכל לתאר לה גדל צניעות הנשים אשר אני זוכר שהיה שם באיסטמבול לפני שמונים ותשעים שנה. (סימן ד וסימן ו, המקובל רבי ישעיה אשר זעליג מרגליות זצ"ל).

• עולמות של טהר

בארצות המזרח, וכן במדינות ארופה, כל הנשים היהודיות כסו ראשן, צנארן וגופן בכמה מלבושים זה על גב זה, ובנוסף לכה עטפו עצמן בצעיפים גדולים (שאלים). (ח"ב עמוד תקכו, על פי מחקרים מקיפים).

• הבן-איש-חי

המלבושים הצנועים הוא הבגד המצניע האשה מכל צדדיה ויעטפה ויכסה מכתפיה ועד עקבי רגליה. ואני צויתי לזוגתי ללכת במלבושים צנועים אשר הסברתי כאן ואף אם גילה מאה שנים, וישארו במלבוש השמלה העוטפת את כל הגוף, ואפלו הם נשים זקנות. (חוקי הנשים פרק ז).

• סערת תימן

הנשים נוהגות צניעות גדולה בכל הליכותיהן... מלבושיהן ארפים ומתקנים מכסים כל גופן, וכלם צבועים שחורים... לובשת בגד ארוך המכסה את כל גופה עד העקב... כשיוצאת מביתה לבית אחר במבוי, נותנת על ראשה רדיד קטן. ואם יעבר איש במבוי, מכסה בו את פניה ועומדת במקומה עד יעבר מלפניה, אבל כשיוצאת מרחוב לרחוב אפלו בתוך השכונה, לובשת רדיד ארוך ורחב, ומכסה בו הרדיד הקטן אשר על ראשה וכל בגדיה שעליה, ובקצותיו כורכת על ידה ומכסה את פניה בסדין ארוג מחוטי משי דקים, ואין נראה מגופה אפלו כחוט השערה. ואינה פושטת רדיד זה אלא לאחר שתחזור לביתה. (דף קיז, תיאור מנהגן של בנות ישראל בתימן).

• שערי ירושלים

בירושלים הולכות הנשים בסדינים לבנים מעטפים מראשם ועד רגלם כשהולכים בשוק, מפני הצניעות. (שער ט מנהגי הארץ עמוד קסז, רבי משה ריישר זצ"ל בתיאור על ירושלים מלפני כמאתיים שנים).

• שו"ת פני יצחק

כשהו הולכין מחצר לחצר דרך רשות הרבים או לשוק, הן מתכסות מכף רגלן ועד קדקדן ברדיד גדול, ולא נראה מהן בחוש הראות אלא רק פניהן בלבד. ויש מהן הרבה נשים צנועות יותר, שמכסות גם את פניהן במסוה. (ח"ו סימן ו, עדות הגר"י אבולעפיא זצ"ל רבה של דמשק על המנהג בעירו לפני כמאה שנים).

• בית יהודי

מנהג בנות ישראל שיעדו נראה בירושלים עיר הקדש ללבש 'שאל' שהיא מכסה כל הראש וגם חלק מהגוף, וטרם שהתחילו הפרצות, היו כל הנשים יוצאות רק מקסות ב'שאל', ובכל העולם היו נוהגין כן, אך שגזרת המלכות וארס המודה' והפריצות בלבולו העולם, עד שכמעט נשכח לבוש זה. (ח"ד דף שלב).

• הצניעות והישועה

בענין הרדיד, הנה עכשו שמעתי שיעדו ישנן נשים צנועות שלובשות רדיד דוקא. (פרק ו אות י, האדמו"ר מזוטשקא זצ"ל).

• שו"ת אז נדברו

שמעתי שבירושלים יש משפחות שעוד הולכות ברדיד ... אנו מצפים להיום שכלם ירגישו שכל כבודה בת מלך פנימה זה הכבוד האמתי, וכלם ללבשו רדיד, ויקימו כפשוטו: 'לא נתנו תכשיטין לאשה אלא להתקשט בהן בפני בעלה'. (ח"י סימן כח, הגר"ב זילבר זצ"ל תלמיד מרן החזון איש).

ובספר "עולמות של טהר" מובאים הרבה ציורים עתיקים ותמונות ישנות, ובהם רואים שהיה המנהג בארץ ישראל, ובאוסטרליה, ובאמריקה, ובאשפנז, ובגליציה, ובהונגריה, ובפולין, וברוסיה, ובעוד מקומות, שהנשים הלכו ברשות הרבים כשהן מעטפות בשאלים ורדידים, וכן נזכר בדברי הגאון רבי אברהם דוד זצ"ל אב"ד בוטשאטש (עזר מקודש אבן העזר סימן קטו), שבזמנו לפני כמאתים שנים היה מנהג נפוץ בקהלות ישראל באירופה, שהנשים לא יצאו לרחוב בלא להתעטף בלבוש עליון לפני צאתן.

הבוני פצעוני נשאו את רדידי מעלי

• בטוב ירושלים

בימים מקדם חובה הייתה מטלת בירושלים על כל אשה היוצאת לשוק להתעטף בסדין כדי שלא תתבלט בבגדי צבעונין ברשות הרבים. וספר לי אדוני אבי מורי ורבי שגדל בביתו יתומה, ומיד כשמלאו לה עשר שנים קבל הוראה מאת הרבנים שכבר הגיע זמנה להתעטף בסדין, ובלעדיו אסור לה לצאת אל השוק. במרוצת השנים החלפו ב'שאלע', אשר גם הם פסו רב הגוף. אך כאשר באו החדשים בטלו תלבשת זו, פי נראית להם כמיתרת, ואמרו: די להן לנשים לכסות גופן וידיהן כדין, ובלי ה'שאלע' והסדין. מה נעשה לבסוף? התחילו לקצץ בשולי הבגדים קמעא, בשרוולים קמעא... ובתחלה נהגו כן רק בתינוקות, באמרם עדין קטנה ופעוטה היא, וכשתגדל תתנהג בצניעות, אך הורים אלו לא שמו על לב מה שאמר הפתוב: "חנך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנו". וכן היה בעונותינו הרבים, ככל שנתגדלו הנערות גדלה הפריצות עמהם, בקצור הבגדים וכו'. ובעונותינו הרבים הגענו כבר עד כדי כך בפריצת גדר הציניעות, שאף נשים נשואות יוצאות לשוק בתלבשת פרוצה ושחצנית, ומרבים ארסו של יצר הרע בעולם... בא וראה עד היכן הגיעה הריסת הקדשה בישראל, וכל כך למה? על שבטלו הסגים והגדרים הראשונים... וכך הייתה הפרצה הולכת ומתרחבת מעט מעט, עד שכיום הזה, בעונותינו הרבים, הגענו שבנות ישראל יוצאות לשוק פרוצות ראש, רחמנא ליצלן, ועוד מבזות ולועגות לאלה המכסות ראשן כדין, באמרן להן: גם אתן מן הדור הישן...

מעשה באחת מנכדותיו הצעירות של הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל, רבה של ירושלים, שהורידה את ה'שאל' שהיה נהוג בימים ההם והתחילה

להתלבש כפי האפנה החדשה, קרא הרב לבנו, אביה של צעירה זו, ובקש ממנו: אמור לבתך שתסיר מיד את המלבוש החדש, ותלבש את השאל כמו אמה, אחרת אצטרך לילה בכל הבתי כנסיות שבירושלים, ולהכריז שמעשה זה הוא נגד רצוני ואף מחיתי על כף. (בטוב ירושלים עמוד עו ועמוד שעה, המגיד הירושלמי הגרב"צ ידלר זצ"ל).

• מהרש"א אַלפַנְדֵרִי זצ"ל

זכורני בימי חרפי ששום אשה מנשי ישראל לא היתה יוצאת כלל לרשות הרבים, ובשעת הדחק לילה אצל חברתה, היתה מתכסית בלבוש בגד שחר על כל גופה מראשה ועד רגליה, אלא שאחר כמה שנים מפני סבה שנשתנתה הכסוי שעל ראשה, אחר כך התחילו לשנות גם שאר מלבושים שהיה להם לנשי ישראל, ועל ידי זה בהמשך הזמן התחיל מעט מעט הקלקלה באיזה מהן לצאת בכסוי ראשה וגופה לכד שלא ברצון חכמים, והיו העם צועקים תמיד על זה, וגם מנהיגי העם היו מצטערים על זה, אבל לא עלה בידם לגדר הפרצה הזאת, שבאמת מזה ימשך כמה דברים רעים. (שו"ת הסבא קדישא חושן משפט סימן לב).

• ספר בית הלל

מנהג זה של צניעות, אשר היה מיסוד בעיר הקדש מלפנים שהיו הולכות בשוק מעטפות... בארצות העמים, שם נתקיים בעונותינו הרבים בנו: "ויתערכו בגוים וילמדו מעשיהם", והיה העקב למישור, וזה כמה מדרכי היראה והצניעות שנשכחו מננות ישראל. (סימן יד, רבי הלל ליכטנשטיין זצ"ל מקולומיא תלמיד החתם סופר).

תולדות אהרן: רבנו [בעל השומר אמונים זצ"ל] מסר נפשו והתאמץ שלא יתבטל מנהג קדוש זה של הרדיד, ופעם שלח את אחד מתלמידיו למפעל כדי להזמין על חשבוננו עשרות רדידים (שאלים) עבור נשים צדקניות כמו שנהגו ללכת מקדמת דנא פה עיר הקדש ירושלים, אך

בעל המפעל אמר שלא משתלם לו ליצר רק עשרות רדידים, ורק אם זמין כמה מאות רדידים - יסכים. ורבנו לא הסתפל על גדל ההוצאה שפרוכה בזה, והזמין כמה מאות רדידים, כדי שלא יהיה עכוב וסבה שתגרם להתבטל בגד קדש מבגדי הצניעות שנהגו בעיר הקדש, והיה משבח ומקלס מאד לאלו הנשים הצדקניות שקימו וחזקו את מנהגי ירושלים, והלבישו עצמן ברדיד ולא פשטו את רדיד הקדש מעליהם.
(ח"ב פרק טו).

בכל הדורות הצטינו כל קהלות ישראל בצניעות מפלגת, והנשים הקפידו ללבש רדיד לפני צאתן לרחוב, אך בדורות האחרונים עקב גזרת המלכות על היהודים לשנות את לבושם, ועקב הירידה הגדולה אצל אמות העולם והתפתחות האפנה וה'מודה', וכתוצאה מיציאת היהודים מחומות הגטו ושיוון הזכיות שקבלו היהודים, החלו סדקים בחומות הצניעות. במשך הזמן חלה ירידה גדולה בצניעות, כמובא בספר "ערוך השלחן" שמחברו היה מגדולי הפוסקים בליטא לפני מאה שנים, שכותב בכאב רב: ועתה בואו ונצוה על פרוצות דורנו, בעונותינו הרבים, שזה שנים רבות שנפרצו בנות ישראל בעון זה והולכות בגלוי הראש, וכל מה שצעקו על זה - הוא לא לעזר ולא להועיל, ועתה פשתה המשפחת שהנשואות הולכות בשערותיהן, או לנו שכך עלתה בימינו... גם המהרש"ם כותב: נשים ההולכות בשערותיהן פרוצי הראש שהיא אסור תורה... ידעתי שכבר נפרץ הגדר בגליל הזה ונתפשט מאד, וכמעט אבדה כל תקנה בלבי להועיל... וכדברים אלו כתבו בכאב רב בעוד הרבה ספרים.

ירידה נוספת בשמירת הצניעות חלה לאחר מלחמת העולם הראשונה, ובשנת תרפ"ד כתב החפץ חיים מכתב בכאב לבו, וזה לשונו: מכתב גלוי בדבר גדל החיוב לתקן את הפרצה בצניעות מלבושי הנשים,

וַיִּתְבָּאֵר שְׁבִנוֹסָף לְאֶסוּרִים הַחֲמוּרִים הַפְּרוּכִים בְּזֶה, עוֹד חֲלִילָה נִגְרָמוֹת מִכָּפֶה צָרוֹת קִשׁוֹת וְרַעוֹת עַל הַפֶּרֶט וְעַל הַכֶּלֶל כְּלוּ... אֶל כְּבוֹד הַרְבָּנִים וְהָאֲדַמּוּרִיִּים דִּי בְּכָל אֲתֵר וְאֲתֵר אוּלַי יֵשׁ בְּיַדְכֶם לְתַקֵּן דְּבַר מָה... וְהִנֵּה אָמְרוּ חַז"ל 'טַפַּח מְגֵלָה בְּאִשָּׁה בְּמָקוֹם שֶׁדָּרְכוּ לְהִיּוֹת מְכֻסָּה - עֲרוּהָ, וְכִיּוֹם, בְּעֻנּוּתֵינוּ הַרְבִּים, נִפְרָץ הַדָּבָר מְאֹד מְאֹד, וְהֵיכָר הִרַע מִפֶּתַח אֶת הַנְּשִׁים לְלַכֵּת פְּרוּעוֹת רֹאשׁ, וְגַם לְלַכֵּת בְּזִרְעוֹת מְגֻלוֹת, וְעוֹד חֶלֶק גָּדוֹל מִלְּבוּשֵׁיהֶן הַכֹּל מְגֻלָּה...

מִיּוֹבֵן מֵאֲלִיּוֹ שֶׁבְּאִוְתָן שָׁנִים שִׁסּוּדוֹת הַצְּנִיעוּת הַתְּרוֹכְפוּ מְאֹד, כְּמַעֲט וְנִעְלַם מִהָעוֹלָם לְגַמְרֵי לְבוּשׁ הַרְדִּיד. אֲךֶּה בִירוּשָׁלַיִם חָיו יְהוּדִים שְׁוֹתְרוּ עַל כָּל מְנַעֲמֵי תַבַּל בַּחוּץ לְאֶרֶץ, וּבָאוּ לְהַסְתוֹפֵף בְּחֻצְרוֹת ה' מִתּוֹךְ הַסְתַּפְּקוֹת בְּמִוְעֵט, וְגַם בְּזִמְנוֹ שֶׁהַצְּנִיעוּת בַּחוּץ לְאֶרֶץ יִרְדָּה מְאֹד, בִירוּשָׁלַיִם הַמְשִׁיכוּ לְלַכֵּת בְּמִלְבוּשֵׁי צְנִיעוּת כְּמוֹ בְּדוּרוֹת הַקּוֹדְמִים, וּבְנוֹת יִשְׂרָאֵל יִצְאוּ לְרַחֹב מְעֻטְפוֹת בְּשָׂאֵלִים וּבְרִדִידִים. גַּם נְשִׁים צְדֻקְנִיּוֹת שֶׁעָלוּ מִחוּץ לְאֶרֶץ, קִבְּלוּ עַל עֲצָמָן בְּשִׂמְחָה אֶת מְנַהֵג יְרוּשָׁלַיִם, וְהִתְעַטְרוּ בְּרִדִיד.

לְאַחַר מִלְחַמַּת הָעוֹלָם הָרֵאשׁוֹנָה נִכְבְּשָׁה אֶרֶץ הַקֹּדֶשׁ בְּיַד הַבְּרִיטִים, וְהַחֲפָשִׁים הַחֲלוּ לְבוֹא לִירוּשָׁלַיִם. הַשְּׁפָעְתָם עַל הָהֶמוֹן הַיְתֵה גְדוֹלָה, וְכֶה חוֹמוֹת הַקֹּדֶשׁה וְהַצְּנִיעוּת בִירוּשָׁלַיִם הִתְחִילוּ לְהִתְרוֹפֵף, וְלֹאט לֹאט הַחֲלוּ הַנְּשִׁים לְעֹזֵב אֶת לְבוּשׁ הַרְדִּיד, וּבְמִשְׁךְ הַזִּמְנוֹ הַשְּׁפָעַת הַחֲפָשִׁים גְּבָרָה. כְּכֹר בְּתַחֲלַת הִירִידָה יִרְאִי ה' הַצְּטַעְרוּ מְאֹד, בְּיַדְעֵם אֶת גְּדֹל הַהֶפְסֵד לְהַפְסִיק מְנַהֲגֵי צְנִיעוּת שֶׁנִּהְיָו מְדוּרֵי דוּרוֹת, וּמִתּוֹךְ הַבְּנָה שֶׁלְּבִסּוֹף יִגִיעוּ לִירִידָה גְדוֹלָה וּפְרָצַת גְּדֻרֵי הַצְּנִיעוּת לְגַמְרֵי. וְכֶה אַרְע לְבִסּוֹף, מִצַּב הַצְּנִיעוּת יִרְדּוּ פְּלֵאִים, וְכְכֹר הִיָּה נִרְאָה שֶׁעֲטַרְתָּ תְּפֹאֲרַת מִלְּבוּשֵׁי הַצְּנִיעוּת בְּהֵן הִתְעַטְרוּ נְשֵׁי יִשְׂרָאֵל הַצְּנוּעוֹת וְהַצְּדֻקְנִיּוֹת בְּדוּרוֹת קוֹדְמִים בְּטֹלוֹ וְעֵבְרוֹ מִן הָעוֹלָם וְלֹא יִשׁוּבוּ עוֹד.

עֲטָרָה לְיִשְׁנָה

• קריאת קדוש

ישמח לבנו ותגל נפשנו על הבשורה הטובה אשר שמענו, שנשים צדקניות נתעוררו וקבלו על עצמן לחזור למנהג הקדוש שמקדמת דנא בהרבה מדינות, שלא לצאת לרחוב בלי 'שאל' (רדיד) מעל הבגדים, וכמוכא ברמב"ם ובשלחן ערוך, להרבות צניעות וקדשה בישראל, ולהגביר צד הקדשה על צד הטמאה שפנגד, השורר בחוצות באפן נורא ומבהיל וזעקתה מגיע עד לשמים, ה' ירחם, ובטוחנו שעל ידי זה תבטלו גזרות קשות ואכזריות מפלל ישראל...

וישפע על ידי זה רפואות וישועות, והרבה השפעות טובות ממרום, ויתקרב על ידי זה גאלתנו ופדות נפשנו, כמו שאמרו חז"ל: 'בזכות נשים צדקניות נגאלו אבותינו ממצרים, ובזכותן עתידין להגאל', פדאיתא בילקוט רות: 'ואין הדורות נגאלין אלא בשכר נשים צדקניות שיש בדור'. ובאנו בשורות אלו לחזק ולעודד נשים צדקניות אלו, שעליהן נאמר: 'ובזכותן עתידין להגאל'. הכותבים וחותרים למען המצוה הגדולה. (הגאונים הצדיקים זצ"ל חברי בד"צ העדה החרדית בשנת תשס"א תחת הכותרת "עטרה ליושנה").

כפי שהיה רצון קדשו של רבנו הגאב"ד דפה עיר הקדש הגאון רבי משה אריה פריינד זצוק"ל שייחזירו עטרה לישנה, שהנשים תלבשנה 'שאל' כדי להרבות צניעות וקדשה. (מכתב הבד"צ, סיון תשס"א).

לכשי בגדי תפארתך עמי: דורנו דור עקבתא דמשיחא ירד פלאים, ובפרט במצב הצניעות, אשר לדאבוננו אפנות מרחבי תבל חודרות פנימה בתוך המחנה... באנו לחזק בזה את הנשים יראות ה' אשר קבלו על עצמן להתחזק בצניעות, ובפרט בענין לבישת ה'שאל', אשר גדולי

יִשְׂרָאֵל צוֹק"ל בְּדוֹר הָאֲחֵרוֹן רָאוּ בְּזֶה תְּרִיס וּמִגֵּן בְּפָנָי כָּל הַמּוֹדָה'. (קול קורא לעידוד וחיוק הצניעות, ובאו על החתום רבנים ואדמורי"ם וראשי ישיבות שליט"א מגדולי ירושלים, טו באב תש"ע).

• קריאת קדש לבנות עם הקדש

שְׁמַעֵי וְשִׂמְחֵי בַת צִיּוֹן לְקוֹל הַשְּׁמוּעָה הַטּוֹבָה, תִּדְשֵׁן עֲצֻמוֹתֵינוּ, בְּאֲשֶׁר בָּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַצְּנוּעוֹת וְהַצְּדִקְנִיּוֹת אֲשֶׁר נָשָׂא לָבָן אוֹתָנָה בְּחֻמָּה, קָבְלוּ עַל עֲצָמָן לְהַחֲזִיר עֲטָרָה לְיִשְׁנָה לְאוֹת וּלְמוֹפֵת בְּיִשְׂרָאֵל, וְלַצָּאֵת עִם לְבוּשׁ הַשְּׂאֵל' הַמְּסֻרָתִי מֵאֲמוֹתֵינוּ הַקְּדוֹשׁוֹת מְדוּרֵי דוֹרוֹת, וּמִי יִתֵּן וּמֵהֶם יֵרָאוּ וְכֹן יַעֲשׂוּ כָּל בָּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַצְּנוּעוֹת... וְכָל זֹאת בְּמִסִּירוֹת נִפְשָׁן הַטְּהוֹרָה... שְׁלֵא לְבוּשׁ מְפָנֵי כְּסִילִים הַמְּלַעֲיגִים, אֲשֶׁרֵיהֶן וְאֲשֶׁרֵי חִלְקוֹן שְׁמֻקְדָּשׁוֹת שֵׁם שְׁמִים בְּעֹז וְתַעֲצוּמוֹת, וְהִיא תִּהְלֶתָן וְתִפְאַרְתָּן. וְכָל הַמְּחֻזָּק אֶת יְדֵיהֶן הֵרִי הוּא מְחֻזָּק אֶת יְסוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה, וְחֵס וְשְׁלוֹם מְלַלְעֵג וְלִהְרַפּוֹת אֶת יְדֵיהֶן בְּכָל צוּרָה שֶׁהִיא... וְחַתְּמֵנוּ אֶגְרַת זֹאת לְרוֹמֵם כְּבוֹד שְׁמִים בְּהִרְחַבַת גְּבוּלוֹת הַקְּדוּשָׁה וּלְהַבִּיעַ מַעֲלָתָן, לְהוֹקִירָן וּלְשַׁבְּחָן לְאוֹתָן וְנָשִׁים צְדִקְנִיּוֹת שְׁבֻזְכוּתָן עֲתִידִין אָנוּ לְהַגָּאֵל בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן. (קול קורא מחכמי ורבני הספרדים שליט"א, תשרי תשע"א).

• הגר"ע יוסף זצ"ל

הֵייתִי אֶצֶל הַרְב [הַגְּר"ע יוֹסֵף זְצ"ל] וְשׁוֹחַחְתִּי עִמּוֹ עַל עֲנָן הַשְּׂאֵל', וְאָמַר לִי, שֶׁהַמַּתְחַזְקַת בְּדָבָר זֶה וְיִכּוּלָה לַעֲמֹד בּוֹ, זֶה דְּבָר גְּדוֹל וּמִיחָד, וְתִבּוֹא עֲלֶיהָ בְּרַכָּה. (עדות חתנו הגר"א בוטבול שליט"א).

• הגר"ח קניבסקי שליט"א

כְּאֲשֶׁר בְּנֵי מְשַׁפְּחָתָה שָׁל אִשָּׁה שְׁקִבְלָה עַל עֲצָמָה לְלַבֵּשׁ שְׂאֵל בָּאוּ לְשֵׂאֵל אוֹתוֹ בְּעֵנָיו, הִשִּׁיב שֶׁהַהֲנַגְדוֹת לְשֵׂאֵל בְּטָעוֹת יְסוּדָה, וְאָמַר לְהוֹרוֹת לָהּ שְׁלֵא לְבוּשׁ מְפָנֵי הַמְּלַעֲיגִים, וְלִהְמַשִּׁיךְ בְּשִׁמְרַת מְנַהֵג חָשׁוּב זֶה. (עדות בעלי המעשה).

• שו"ת משנת יוסף

תחזקנה ידיהם של תלמידי חכמים ויראי שמים חשובים העוסקים בהחזרת עטרה לישנה, להחזיר לבנות ישראל את שלמות הצניעות, בהן הצטינו בכל הדורות מאז אמותינו הקדושות, עליהן השלום... ועל פי זה נהגו כל הנשים הצנועות ללבש בגדים רחבים כפי הצרף, ומשנות קדם נהגו לצאת לרחוב בצעיף מהראש על הכתפיים עד חצי הגוף, וכן נהגו הנשים בירושלים עיר הקדש, כמו שהזקנים שבנו זוכרים, ולא עלתה על דעת אשה או בתולה כשרה ללבש בגד הדוק שיבלטו אבריה. אם נשאל לנשים איד הן מתארות לעצמן את דמות האמהות הקדושות, בודאי פלן יודו שבלי ספק היו לבושות בתכלית הצניעות... כשנתחיל עם צניעות, הנשים הניחו בזה את אבן היסוד, כי על ידי זה נקים דור חדש עם נשמות קדושות הנשלחות מן השמים לבתים שבהן השראת השכינה על ידי הצניעות, וילדים עם נשמות קדושות שואפים לקדשה, להתמדה בלמוד, לתפלה בכונה ולמדות טובות. יתברכו מן השמים העוסקים בהחזרת הצניעות המהדרת לכלל ישראל, ואשרי לבת ישראל שכתוספת לצניעותה תלבש צעיף או בגד עליון בצאתה לרחוב. (ח"א סימן א).

• שערי יצחק

ענין השאלים והרדידים שהיה עד הדור שעבר - התבטל ונעלם. לא חלמנו שזה יחזר. כתבתי על זה בשלחן ערוך המקצר, שזה היה אחד מהדברים שהיה אצל האמהות שלנו, וכעת נתקיים בנו הפסוק: "הכונני כפצוני נשאו את רדידי מעלי" ... כעת קמו נשים צדקניות וחדשו את זה. (מוצאי ש"ק כי תצא תשי"ע, הגר"י רצאבי שליט"א).

• השומר אמונים

אם נמצא צניעות בירושלים - הוא זכות לכל העולם כלו, כי ירושלים היא לב העולם, וממנה נשפע קדשה לכל העולם, כי דבר ה' מירושלים. (תקנות והדרכות סוף פרק יב).

בשנים האחרונות ירדה רוח טהרה ממרומים על בנות ישראל, ובעודכם של גדולים וצדיקים חזרו נשים צדקניות להתעטר בלבוש השאל כמנהג ישראל מקדמת דנא. וברוך ה', כיום כבר אלפי נשים צדקניות זכו להחזיר עטרה לישנה, ירבו כמותן בישראל, ונפלאים דרכי ה', שדוקא בירושלים עיר הקדש בה המשיכו נשים צדקניות בלבוש הרדיד בזמן שכבר כמעט עבר ובטל לבוש זה ברחבי העולם, כפי עדות הזקנים שעוד זכו לראות את ירושלים של מעלה בתפארתה, בה התחילו להחזיר עטרה לישנה, ומשם התפשט המנהג ברחבי ארץ הקדש, וכדברי השומר אמונים שהצניעות בירושלים משפיעה קדשה לכל המקומות, ודבר זה נרמז בפיוט הקדוש 'לכה דודי', שנאמר בו: מקדש מלך עיר מלוכה, קומי צאי מתוך ההפכה, רב לך שבת בעמק הבכא, והוא יחמל עליך חמלה. התנערי מעפר קומי, לבשי בגדי תפארת עמי, על יד בן ישי בית הלחמי, קרבה אל נפשי גאלה.

וכתב המלבי"ם (דניאל ז כב), שאם ישראל יתנהגו בקדשה יתרה, על ידי זה יתקרבו אליהם, ובזכות החזוק בקדשה יזפו לעת רצון, והגאלה תבוא במהרה.

.....
.....
ויהי רצון, שְׁבִזְכוֹת נָשִׁים צְדָקָנִיּוֹת
הַמְתַּחֲזְקוֹת בְּצַנִּיעוֹת, שְׁעֲלִיחַן נֶאֱמַר
'וּבִזְכוֹתָן עֵת־דִּין לְהַגְאֵל', נִזְכָּה
בְּמַהֲרָה לְגֵאֲלָה שְׁלֵמָה בְּרַחֲמִים.
.....
.....

